

92
ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ Ξ. ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΕΝ ΤΩ ΚΟΛΛΕΓΙΩ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΑΛΛΙΡΡΩΗΣ Ν. ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ
ΦΙΛΟΛΟΓΟΥ - ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

ΕΚΛΟΓΑΙ
ΕΚ ΤΗΣ
ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ

ΕΚ ΤΗΣ
ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ
ΔΙΑ ΤΗΝ Ε' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1945

ΕΚΛΟΓΗ
ΕΝ ΤΗΣ
ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ

ΕΚΛΟΓΑΙ
ΕΚ ΤΗΣ
ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ

1945 ΟΜΗ

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ Ξ. ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΕΝ ΤΩ ΚΟΛΛΕΓΙΩ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΑΛΛΙΡΡΩΗΣ Ν. ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ
ΦΙΛΟΛΟΓΟΥ - ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑΣ

ΕΚΛΟΓΑΙ
ΕΚ ΤΗΣ
ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε΄ ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1945

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ

INSTITUTION FOR RESEARCH

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ἀρχαὶ τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως - Τὸ Ἔπος.

Οἱ Ἕλληνες ἀπὸ παλαιωτάτων χρόνων ἠσθάνοντο τὴν γοητείαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ποιητικοῦ λόγου. Τὰ ἀρχαιότατα ἑλληνικὰ ποιήματα εἶχον θρησκευτικὸν περιεχόμενον· ἦσαν δηλ. ὕμνοι καὶ ἐπικλήσεις εἰς τοὺς θεοὺς ἢ ἀνέφερον τὴν γενεαλογίαν καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν. Τίποτε ὁμως ἀκριβὲς δὲν γνωρίζομεν περὶ τῆς συνθέσεως καὶ τοῦ ὅφους τῶν θρησκευτικῶν τούτων ποιημάτων. Πάντως τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ποιήσεως ἐδημιουργήθη εἰς ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν, ὅποτε οἱ Ἕλληνες δὲν εἶχον μεταναστεύσει ἀκόμα ἀπὸ τὰς βορειοτέρας ἑλληνικὰς χώρας.

Εἰς χρόνους μεταγενεστέρους, ὅτε ἐγίνετο ἡ μετανάστευσις τῶν ἑλληνικῶν φύλων πρὸς Νότον καὶ ἰδοῦντο αἱ πρῶται ἑλληνικαὶ ἀποικίαι εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, ἡ ποίησις μετέβαλε χαρακτηριστὰ καὶ ἐστράφη περισσότερο πρὸς τὴν ζωὴν. Διὰ τὰ κατακτήσασιν οἱ Ἕλληνες τὰς νέας χώρας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Μ. Ἀσίας, ἐχρειάσθη νὰ διεξαγάγουν μακροὺς καὶ σκληροὺς ἀγῶνας ἐναντίον τῶν παλαιωτέρων κατοίκων τῶν χωρῶν αὐτῶν. Κατὰ τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς ἀνεδείχθησαν ἥρωες, τοὺς ὁποίους τὸ κοινὸν ἐτίμα καὶ ἐθαύμαζεν. Ἡ ἀνθρωπίνῃ ἀξίᾳ ἤρχισε νὰ συγκινή τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ καὶ νὰ γίνεται θέμα πρὸς ποιητικὴν δημιουργίαν. Τὰ κατορθώματα τῶν ἡρώων ἔπρεπε νὰ γίνωνται γνωστὰ καὶ νὰ ἐξυμνηθοῦν ἐπαξίως διὰ τοῦ ποιητικοῦ λόγου. Ἀνεπτύχθη τοιοῦτοτρόπως νέον ποιητικὸν εἶδος, τὸ ὁποῖον ὠνομάσθη ἐπικὴ ποίησις ἢ ἀπλῶς ἔπος.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα τῶν Ἑλλήνων ἦτο ἐξίσου θερμὸν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν νέαν ἐποχὴν τῶν μεταναστεύσεων καὶ τῶν μεταβολῶν, τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα συνεδάσεν εὐφρέστατα τὸ νέον αὐτὸ περιεχόμενον τῆς ποιήσεως μὲ τὴν παλαιωτέραν ὕμνολογίαν τῶν θεῶν. Παρέστησε δηλ., ὅτι τὰ λαμπρὰ πολεμικὰ κατορθώματα ἦσαν ἀπὸ κοινοῦ ἔργα τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων. Οἱ ἄνθρωποι ὡς θεοὶ καὶ οἱ θεοὶ ὡς ἄνθρωποι ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰς ἡρωϊκὰς ἐπιχειρήσεις.

Οὕτω τὸ περιεχόμενον τοῦ ἔπους, ὅπως μάλιστα αὐτοὶ οἱ δημιουργοὶ του τοῦ καθορίζουν, εἶναι: ἔργα ἀνδρῶν τε θεῶν τε, τὰ τε κλείουσιν ἀοιδοί· δηλ. ἔργα, τὰ ὅποια ἐπετέλεσαν ἄνθρωποι καὶ θεοὶ καὶ τὰ ὅποια ἐξυμνοῦν οἱ ποιηταί. Τὸ νέον τοῦτο εἶδος τῆς ποιήσεως ἤρχισε ν' ἀναπτύσσεται εἰς τὰ σπουδαιότερα πολιτικὰ κέντρα, τὰ ὅποια ἐδημιουργήθησαν, ὅτε ἐπεκράτησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ Ἀχαιοί.

2. Οἱ Ἀχαιοὶ καὶ ὁ πολιτισμὸς των.

Οἱ Ἀχαιοὶ ἦσαν ἀπὸ τὰ ἀκραιότερα ἑλληνικὰ φῦλα, τὰ ὅποια κατῆλθον ἀπὸ Βορρᾶ συγχρόνως ἢ ὀλίγον βραδύτερον ἀπὸ τοὺς Ἰωνῆας. Ἀφοῦ ὑπέταξαν ἢ ἐξεδίωξαν τοὺς παλαιότερους κατοίκους τῆς ἑλληνικῆς γῆς, οἱ ὅποιοι εἰς τὴν ἱστορίαν ὀνομάζονται Πελασγοὶ ἢ Προέλληνες, ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰ μεγαλύτερα κέντρα τοῦ προελληνικοῦ κόσμου καὶ ἴδρυσαν νέα ἰσχυρὰ κράτη, ὅπως τοῦ Ἀργους, τῶν Μυκηνῶν, τῆς Τίρυνθος, τῆς Πύλου, τῆς Σπάρτης καὶ ἄλλα.

Αἱ κατὰ ξηρὰν κατακτήσεις τοὺς ἐνεθάρρουν νὰ ἐπιχειρήσουν καὶ ὑπερποντίους ἐκστρατείας, διὰ νὰ καταλάβουν μεταλλοφόρα ἐδάφη εἰς τὰς ἀπέναντι ἀκτὰς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τὰς νήσους,

Μία τοιαύτη ἐκστρατεία τῶν Ἀχαιῶν ἐπῆρξεν ἡ γενομένη πρὸς κατάκτησιν τῆς Τρωικῆς πεδιάδος, ἡ ὅποια ἦτο πλουσία εἰς μέταλλα καὶ εὐρίσκειτο εἰς ἐπίκαιρον θέσιν διὰ τὴν ναυσίπλοϊαν τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Ἡ ἐποχὴ τῶν Ἀχαιῶν ἔχει μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, διότι αὐτοὶ δὲν ἦσαν μόνον μεγάλοι κατακτηταί. Ἀνέπτυξαν συγχρόνως καὶ θαναμάσιον πολιτισμόν, ὁ ὁποῖος εἶναι γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Μυκηναικὸς πολιτισμὸς.

Ἀσφαλῆστατα τεκμήρια διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ πολιτισμοῦ τούτου εἶναι τὰ εὐρήματα τῶν ἀνασκαφῶν, τὰς ὁποίας ἔκαμαν ξένοι καὶ Ἕλληνες ἀρχαιολόγοι εἰς τὰς θέσεις ἀρχαίων ἀχαικῶν πόλεων. Ὁ Γερμανὸς Ἑρρῆκος Schliemann (1822-1890), ἐμπνευσθεὶς ἀπὸ τὸν Ὅμηρον, ἔκαμεν εἰς τὴν Τροίαν ἀνασκαφὰς (1870 κ. ἔ.), αἱ

όποια απέδειξαν, ότι ἐπῆρξε πράγματι ἡ πόλις τοῦ Προιάμου, τὸ Ἰλιόν, καὶ ὅτι ἔγινεν ἐκεῖ ἐκστρατεία καὶ ἐγκαταστάσις τῶν Ἀχαιῶν. Ὁ ἴδιος ἔπειτα ἐνηγόρησεν ἀνασκαφὰς εἰς τὴν θέσιν τῶν ἀρχαίων Μυκηρῶν, ὅπου ἀπεκάλυψε βασιλικὸν ὑπόγειον τάφον (1876) ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως (βλ. εἰκ. 1). Οἱ τάφοι αὐτοὶ ἦσαν τὸ σπουδαιότερον εὑρημα, διότι εὐρέθησαν ἀνέπαφοι κατὰ τὴν θρησκευτικὴν δὲ πίστιν τῶν λαῶν ἐκείνων, ὁ νεκρὸς καὶ ἐντὸς τοῦ τάφου ἐχρηιάζετο ὅσα πράγματα μετεχειρίζετο καὶ τοῦ ἦσαν προσφιλῆ εἰς τὴν ζωὴν. Εἰς ἕκαστον λοιπὸν βασιλικὸν τάφον ἐκρῦπτοντο μαζὶ μὲ τὸν θναπτόμενον (') νεκρὸν ὀλόκληροι θησαυροὶ ἀπὸ πολυτιμώτατα ἀντικείμενα, ἦτοι ὄπλα, σκευῆ, κοσμήματα, διάφορα κομφοτεχνήματα καὶ ἄλλα, τὰ ὅποια ἐλέγοντο κτερεῖσματα. Τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ ἐκ χρυσοῦ ἢ ἄλλων πολυτίμων ὑλικῶν φυλάσσονται εἰς ἰδιαιτέραν αἴθουσαν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν, τὴν Μυκηναϊκὴν, καὶ πιστοποιοῦν τὴν δύναμιν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς πολυχρυσῆος, κατὰ τὸν Ὀμηρον, πόλεως τῶν Μυκηρῶν.

Λείψανα ἐπίσης τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἐρείπια ἀρακτόρων μὲ θανασιᾶς διακοσμήσεις (βλ. εἰκ. 2), τείχη, τάφοι θολωτοὶ καὶ ἄλλα μεμονωμένα εὑρήματα, προερχόμενα ἀπὸ διαφόρους τόπους τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ θανασιᾶ αὐτὰ εὑρήματα ἀποδεικνύουν, ὅτι πράγματι οἱ Ἀχαιοὶ βασιλεῖς ἦσαν ἰσχυροὶ καὶ πλούσιοι, ἔζων εἰς πολυτελεῆς περιβάλλον καὶ ἀπελάμβανον ὅσῃν εὐμάρειαν ἦτο δυνατόν νὰ παρέχῃ ὁ τότε βίος.

3. Συνέχισις τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὰς ἀποικίας τῆς Μ. Ἀσίας.

Ἐπολογίζεται, ὅτι ἡ πολιτικὴ ἐπικράτης τῶν Ἀχαιῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα διήρκεσεν ἀπὸ τοῦ 1600-1100 π. Χ. περίπου, ὅποτε ἤρχισαν νὰ μεταναστεύουν ἀπὸ Βορρῶ πρὸς Νότον οἱ Ἀωριεῖς Ἑλλήνες. Ὁ λαὸς οὗτος διέφερε πολὺν κατὰ τὸν βίον καὶ κατὰ τὰ ἦθη ἀπὸ τοὺς Ἀχαιοὺς. Ἦσαν λιτοί, εἶχον ἀδυστηροὺς πολιτικοὺς θεσμοὺς

1. Εἰς χρόνους μεταγενεστέρους, ὅτε ἔζησεν ὁ Ὀμηρος, τὰ ἔθνη τῆς ταφῆς μετεβλήθησαν καὶ οἱ νεκροὶ ἐκαίοντο.

καὶ κύριοιον ἔργον τῶν ἦτο ὁ πόλεμος. Ἐξ ἄλλου εἶχον καλύτερον ὄπλισμόν, διότι ἐργάζοντο ἤδη καὶ ἐχρησιμοποιοῦν τὸν σίδηρον. Τὰ Ἀσριακὰ φῦλα ἐπεκράτησαν εἰς πολλὰς χώρας τῆς Ἑλλάδος, κατοχόμενα δὲ ὄλονεν πρὸς Νότον κατέλθον καὶ ἠφάνιζον τὰ βασίλεια τῶν Ἀχαιῶν.

Τότε ἡ μεταναστευτικὴ κίνησις πρὸς Ἀνατολὰς ἔγινεν ἐντονωτέρα. Πλήθη ἀνάμικτα, ἀπὸ διαφόρους Ἑλληνικὰς φυλὰς ἀπόκησαν εἰς τὰς βορείους ἀκτὰς τῆς Μικροῦς Ἀσίας καὶ εἰς τὰς προσκειμένας νήσους.

Οὗτοι ὠνομάσθησαν *Αἰολεῖς*. Οἱ Ἴωνες ἐπίσης ἴδρυσαν εἰς τὴν μέσην παραλίαν τῆς Μ. Ἀσίας ἰδικὰς τῶν πόλεις καθαρῶς Ἴωνικὰς. Τὸ ὄνομα Ἀχαιοὶ ἤρχισε πλέον νὰ ἐκλείπῃ, ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἐπεκράτησαν τὰ ἰδιαίτερα φυλετικὰ ὀνόματα τῶν Ἑλληνικῶν φυλῶν: Ἴωνες, Ἀσριαεῖς.

Ἐκεῖ εἰς τὰς ἀποικίας ὁ πλοῦτος τῆς γῆς καὶ ἡ εὐκολία τοῦ ἐμπορίου ἐδημιούργησεν ἄνετον καὶ πολυτελεῆ βίον. Ὅσα στοιχεῖα πολιτισμοῦ ἐπῆραν ἀπὸ τὰς παλαιὰς ἐστίας τῶν οἰκιστῶν τὰ ἀνέπτυξαν ἀκόμα περισσότερον. Μάλιστα ἡ προγονικὴ ποίησις, τὰ ἔπη, τὰ ὁποῖα ἱστοροῦσαν τὰ πολεμικὰ τῶν ἔργα, ἔφθασεν εἰς τὰς Ἴωνικὰς ἰδίως πόλεις εἰς ἀπαράμιλλον ἀκμὴν. Τῆς ἐποχῆς καὶ τοῦ περιβάλλοντος τούτου προϊόντα εἶναι τὰ δύο ἐπικά ἀριστοτεχνήματα, ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια.

4. Ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια.

Τὰ διάφορα ἐπεισόδια τῶν πολέμων, οἵτινες διεξήχθησαν πρὸς κατακτησὶν τῶν νέων ἐδαφῶν, διειρηθῆναι διὰ τῆς προφορικῆς παραδόσεως εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἀποίκων καὶ ἐγένοντο συχνὰ ποιητικὸν θέμα. Ἡ θρηλικὴ μάλιστα ἐκστρατεία τοῦ Τρωικοῦ πολέμου, συνδεθεῖσα μὲ τὸν γνωστὸν μῦθον τῆς ἀρπαγῆς τῆς Ἑλένης, συζύγου τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Μελεάου, παρεῖχεν ὡραιότατα θέματα εἰς τοὺς ἐπικοὺς ποιητὰς. Εἰς διάφορα μικρὰ ἔπη ἐξυμνοῦντο οἱ Ἀχαιοὶ ἡγεμόνες, οἱ ὁποῖοι ἐξεστράτευσαν ἀπὸ τὴν ἐδῶ Ἑλλάδα, διὰ νὰ κατακτήσουν τὴν χώραν τοῦ Πριάμου. Σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ποιητικὴ φαντασία κατώρθωσε νὰ συνενώσῃ τοὺς ἐξοχωτέρους ἀπὸ τοὺς ἥρωας αὐτοὺς εἰς ἓν ἐπεισόδιον τοῦ πολέμου καὶ ν' ἀποτελέσῃ ἔπος, τὸ ὁποῖον

παρουσιάζει τὴν δοῦσιν καὶ τοὺς ἥρωισμούς των Ἀχαιῶν πρὸ τοῦ Ἰλίου. Τοιοῦτοτρόπως ἀπειτέλεσθη τὸ ἔπος Ἰλιάδας, ἐπιγραφομένου μὲ τὸ ὄνομα τῆς πολιορκηθείσης ὑπὸ των Ἀχαιῶν πρωτευούσης τῆς Τροίας.

Ἐφόσον προώδευεν ἡ ναυτιλία καὶ ἐπεχειροῦντο ἐπιζίνδυνα ταξίδια, ἐδημιουργοῦντο καὶ ἄλλα θέματα ποιητικῆς διηγήσεως. Αἱ περιπέτειαι τῶν ναυτιλλομένων, ἱστοροῦμεναι μὲ ποιητικὰς λέξεις, ἔθελγον πολὺ τὸ κοινόν. Κατώρθωσε μάλιστα ἡ φαντασία των ποιητῶν τὰ συνδυάσῃ τοὺς θρούλους των τολημηδῶν θαλασσιῶν ταξιδίων μὲ τὸ θέμα τοῦ Τρωικοῦ πολέμου. Περιέγραφον δηλ. οἱ ποιηταὶ εἰς χωριστὰ ἔπη τὰς περιπετείας καὶ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους ὑπέστησαν οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ πολέμου, διὰ τὰ ἐπανεῖλθον εἰς τὰς πατρίδας των. Τὰ ἔπη αὐτὰ ὠνομάζοντο μὲ ἰδιαίτερον ὄνομα *ναυτιλία*, ἦτοι ταξίδια γηρισμοῦ. Τοιοῦτον ἔπος εἶναι καὶ ἡ Ὀδυσσεΐα, ἡ ὁποία ἔχει ὡς θέμα τὰς ἀνὰ τὰ πελάγη περιπλανήσεις τοῦ βασιλέως τῆς Ἰθάκης Ὀδυσσεύς, ὁ ὁποῖος εἶχε λάβει μέρος καὶ εἶχε πολὺ διακριθῆ εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου.

Τὸ ἔπος τῆς Ὀδυσσεΐας θέλγει καὶ συγχρόνως διδάσκει τὸν ἀναγνώστην. Ἔχει θαυμάσιον διάκοσμον, διότι μᾶς παρουσιάζει τὴν θάλασσαν, τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν, εἰς τὴν ἀγροῖότητα καὶ εἰς τὴν γλυκύτητά της· περιγράφει χώρας ἔξωτικὰς, ἀνάκτορα βασιλέων, σκηνὰς των ἀγρῶν καὶ τοῦ βίου των πόλεων. Συγχρόνως δημιουργεῖ ἠθικοὺς τύπους, οἱ ὁποῖοι ἀντιπροσωπεύουν τὸν ἑλληνικὸν χαρακτῆρα καὶ τὰς ἑλληνικὰς ἀρετάς. Ὁ ἦρωες μάλιστα τοῦ ἔπους εἶναι τὸ πρότυπον τῆς τόλμης, τῆς ἐνφύας, τῆς προσηλώσεως πρὸς τὴν πάτριον γῆν καὶ τῆς ὑπομονῆς, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τοὺς Ἕλληνας.

Ὁ πολυπαθὴς Ὀδυσσεὺς ἔλειψεν εἴκοσιν ὁλόκληρα ἔτη ἀπὸ τὸ ἐν Ἰθάκῃ ἀνάκτορόν του, διότι ἐπὶ δέκα ἔτη παρῆμεινε μὲ τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου καὶ ἄλλα τόσα ἐπλανήθη εἰς ἀγνώστους χώρας. Ὑπέστη ὅλας τὰς ταλαιπωρίας μὲ καρτερίαν καὶ μὲ θάρρος καὶ οὔτε στιγμήν δὲν ἀπέβαλε τὸν πόθον καὶ τὴν σκέψιν τὰ ἐπανεῖλθῃ εἰς τὸν οἶκόν του. Ἡ ζωὴ του κατὰ τὰ δέκα αὐτὰ ἔτη ἦτο διαρκῆς κίνδυνος, ταλαιπωρία καὶ θλίψις. Μέσα ὁμως εἰς τόσας περιπετείας ὁ Ὀδυσσεὺς ἔμεινε πάντοτε πολυμήχανος καὶ καρτερικός.

ἔως οὗτου μεταστράφη ἢ θέλησις τῶν θεῶν καὶ αὐτὸς εἶδε τὴν εὐτυχίην
ἡμέραν τοῦ γόστου.

5. Ὁ Ὅμηρος.

Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσειᾶς ἐπῆρξεν ὁ Ὅμηρος, καταγόμενος ἀπὸ μίαν αἰολικὴν πόλιν τῆς Μιζοῦς Ἀσίας, τὴν Σμύρνην ἢ τὴν Κόμην. Κατ' ἄλλην παράδοσιν ὁ Ὅμηρος ἐγεννήθη εἰς τὴν Σμύρνην, ἀλλ' ἔζησεν εἰς τὴν Χίον. Καὶ ἄλλαι ἑλληνικαὶ πόλεις (ἢ Ἴος, ἢ Κολοφῶν, ἢ Σαλαμίς τῆς Κύπρου, ἀκόμα καὶ αἱ Ἀθῆναι) ἠθέλον γὰ ἔχουν τὴν δόξαν, ὅτι ἐγέννησαν τὸν θεοπέσιον ποιητὴν. Τίποτε ὁμως ἀκριβὲς δὲν γνωρίζομεν περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς δωδέκατος τοῦ ποιητοῦ. Κατὰ τὸν θρόνον μῆτρο του ἦτο ἡ Κριθίς, πατὴρ δὲ αὐτοῦ κατὰ τινὰς μὲν ὁ ποταμὸς Μέλης, κατ' ἄλλους δὲ ὁ Μαίω, ἐξ οὗ Μελησιγενὴς καὶ Μασιονίδης ὠνομάζετο. Ἐπίσης περὶ τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἔζησε δὲν ἔχομεν ἀκριβεῖς πληροφορίας. Ὁ Ἡρόδοτος μαρτυρεῖ, ὅτι ὁ Ὅμηρος ἔζησε 400 ἔτη πρὸ αὐτοῦ. Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ καὶ ἄλλων τεκμηρίων ὑπολογίζομεν, ὅτι ὁ ποιητὴς θὰ ἦκμασε μεταξὺ τῆς 9ης καὶ 8ης ἑκατονηταετηρίδος π. Χ.

Ὅτε συνέθεσε τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσειαν ὁ Ὅμηρος, εἶχεν ἤδη πρὸ αὐτοῦ ὥρισμένην ποιητικὴν παράδοσιν. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ Ὅμηρικὰ ποιήματα ἡ γλῶσσα εἶνε ἔντεχνος, ἀποτελουμένη ἀπὸ ἀρχαϊκὰ γλωσσικὰ στοιχεῖα καὶ ἀπὸ τύπων νεωτέρων ἑλληνικῶν διαλέκτων. Ἐπίσης τὸ περιεχόμενον πολλῶν μύθων ἐπῆρχε καὶ εἰς παλαιότερα ποιήματα. Διὰ τοῦτο πολλάκις τὰ περιγραφόμενα ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου πράγματα καὶ ἔθιμα ἀνήκουν εἰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Αἱ δυσχέρειαι αἰταὶ ἐδημιούργησαν τὸ λεγόμενον Ὅμηροικὸν ζήτημα. Ἦδη ἀπὸ τοὺς Ἀλεξανδρινούς χρόνους ἐπῆρχον οἱ λεγόμενοι χωριζόντες, οἱ ὁποῖοι παρεδέχοντο, ὅτι ἄλλος ἦτο ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ ἄλλος τῆς Ὀδυσσειᾶς. Κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους χρόνους φιλόλογοι τινες διετίπωσαν τὴν γνώμην, ὅτι δὲν ἐπῆρξεν ὁ Ὅμηρος καὶ ὅτι ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια ἀπετελέσθησαν ἀπὸ μικρότερα ἔτη.

Ἡ πιθανώτερον ἐκδοχὴ εἶναι, ὅτι τὰ δύο ταῦτα ποιήματα, ἀφοῦ συνειδέθησαν ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου, ἐπέστησαν μεταβολὰς τινὰς ἢ καὶ ἠν-
ξήθησαν σὺν τῷ χρόνῳ μὲ μεταγενεσιτέρας προσθήκας. Οἱ ἀπαγγέλλον-
τες τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα μετέβαλλον στίχους τινὰς ἀναλόγως τῶν νεω-
τέρων ἀπαιτήσεων τοῦ κοινοῦ. Ἄλλ' αἱ μεταβολαὶ αὗται οὐδόλως βλά-
πτουν τὴν ἐνότητα τῆς διηγήσεως. Ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς
Ὀδυσσεΐας εἶχε τὴν θανμαστὴν ἰκανότητα νὰ συνενώσῃ εἰς συνεχῆ καὶ
τερπνὴν διήγησιν δύο μεγάλα ἐπικά θέματα, καὶ δικαίως ἀγαπῶμεν εἰ-
ται ἀπὸ ὅλων τὸν κόσμον μ ἔ γ α ς καὶ μ ο υ ρ α δ ι κ ὸ ς εἰς τὴν
ποιητικὴν τέχνην. X

X 6. Ἡ παράδοσις τῶν ὁμηρικῶν ἔπων καὶ ἡ ἐπίδρασις αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Τὰ πρῶτα μικρὰ ἔπη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπηγγέλλοντο μὲ συνοδείαν
κιθάρας, εἴτε ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ποιητὴν, εἴτε ἀπὸ ἄλλον ἐιδικὸν εἰς
τὴν ἐπικὴν ἀπαγγελίαν. Οἱ τοιοῦτοι ἐλέγοντο ἁ ο ι δ ο ι καὶ συνήθως
ἐμισθῶνοντο εἰς τὰς ἡγεμονικὰς ἀδλὰς, ὅπου ἀπελάμβανον ἐξαιρετι-
κῶν τιμῶν. Τὸ ἔργον τῶν ἦτο νὰ ποικίλλουν τὰ συμπόσια τῶν κυ-
ριῶν τῶν ἀπαγγέλλοντες ἐπικά τεμάχια, τὰ ὅποια ἢ ἐξέλεγον αὐτοὶ
ἢ τοὺς ὑπεδεικνύοντο ἀπὸ τοὺς παρισταμένους. Πρὶν ἀρχίσῃ ὁ αἰοδός,
« ἄ ν ε β ἄ λ λ ε τ ο », δηλ. ἔκρουεν ἐπ' ὀλίγον τὴν φ ὄ ρ μ ι γ γ α (κι-
θάραν), διὰ νὰ ἐπέλθῃ σιωπὴ καὶ διὰ νὰ καθορίσῃ τὸν ρυθμὸν τῆς
ἀπαγγελίας. Τέλος δὲ ἤρχιζε ν' ἀπαγγέλλῃ τοὺς ἐπικούς στίχους μὲ τὴν
ὑπόκρουσιν τοῦ μουσικοῦ ὄργάνου καὶ μὲ θεορμὴν καὶ ἐκφραστικὴν
φωνὴν καταγοητεύων τοὺς ἀκροατὰς του.

Ἐφόσον ὁμως τὰ ἔπη ἐγίνοντο ἐκτενέστερα, οἱ ἀπαγγέλλοντες ἐξέ-
λεγον ὠρισμένα μέρη ἀπὸ αὐτὰ καὶ τὰ συνήρμοζον μὲ τὴν ἰδικὴν τὸν
καλαισθησίαν. Οἱ ἀπαγγέλλοντες κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὠνομάσθησαν
ῥ α ψ ὀ δ ο ι (1). Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἐγκατελείφθη ἐντελῶς ἡ χρῆσις
μουσικοῦ ὄργάνου εἰς τὰς ἐπικάς ἀπαγγελίας καὶ ὁ ῥαψωδὸς ἐκράτει
μόνον ῥάβδον, διὰ νὰ καθορίσῃ τὸν ρυθμὸν.

1. Ὑποτίθεται ὅτι ἡ λέξις σημαίνει τὸν συναρμῶζοντα μικρὰ ἔπη (ῥ ἄ -
π τ ω = συναρμῶζω + ὦδή).

Ἐπὶ αἰῶνας δλοκλήρους τὰ ὁμηρικὰ ἔπη παρεδίδοντο καὶ αὐτὸν τὸν τρόπον, χωρὶς γὰ ἑπάροχον ἐπίσημα αὐτῶν κείμενα. Τοιοῦτοτρόπως ἐξηγεῖται καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ἔγιναν τόσαι προσθήκαι καὶ ἐπεκτάσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν σύνθεσιν τοῦ ποιητοῦ. Ἄν δηλ. ὁ ὄψωφδός ἦτο συγχρόνως καὶ ποιητὴς ἢ ἔστω ἂν εἶχε δεξιότητα εἰς τὴν στιχομοίαν, ἠδύνατο γὰ διαρροθμίσει τὸ ἀπαγγελλόμενον τεμάχιον ἀναλόγως τῶν περιστάσεων καὶ τῶν προσώπων, τὰ ὅποια ἀπειτέλουν τὸ ἀκροατήριον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐθεωρήθη ἀναγκαῖον κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους γὰ καταγραφῶν ἐπὶ τέλους τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα. Φαίνεται, ὅτι πρῶτος ὁ Σόλων διέταξε γ' ἀπαγγέλλωνται ὑπὸ τῶν ὄψωφδῶν ἐπὶ τῇ βάσει γραπτοῦ κειμένον. Ἦδη λοιπὸν περὶ τὰ τέλη τοῦ β. Χ. αἰῶνος εἶχον ἤδη καταγραφῇ τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα.

Ἐξοτε ἀντεγράφοντο καὶ διετηροῦντο εἰς τὴν μοσφῆν, τὴν ὁποίαν ἔχουν σήμερον (*). Εἰς τὰς πόλεις ἐπεβάλλετο ἡ ἀνάγνωσις τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν εἰς τὰ σχολεῖα. Καθ' ὅλην τὴν ἀρχαιότητα ἡ ἠθικὴ καὶ διανοητικὴ μόρφωσις τῶν Ἑλλήνων ἐβασίζετο εἰς τὰ ἰδεώδη τοῦ Ὀμήρου. Ἡ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν συγγίησις ἐγονιμοποιεῖ εἰς καταπληκτικὸν βαθμὸν τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα. Ἡ μεγάλη μάλιστα ποιητικὴ τέχνη τῶν κλασικῶν χρόνων ἐνεπνέετο πάντοτε ἀπὸ τὸν Ὀμηρον. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τόσους αἰῶνας ἀναγνωρίζεται τὸ κάλλος καὶ ἡ μορφωτικὴ δύναμις τῶν δύο τούτων ἐπῶν, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν καύχημα τῆς ἑλληνικῆς ποιήσεως καὶ δίδαγμα δλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος.

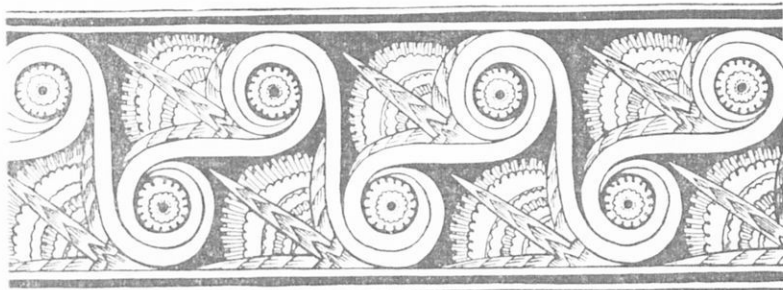
1. Κατὰ τοὺς Ἀλεξανδρινούς χρόνους διηγεῖσθαι ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια εἰς 24 ἐκάστη μέρη (ὄ ψ φ δ ι α ε), ἐπιγραφόμενα μετὰ τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου.

Μυκηναϊκὸν ποτήριον

ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ.

Ποικιλόχρωμος διακόσμησης Μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου

ΟΔΥΣΣΕΙΑ

Α

Ἄνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ
 πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσεν
 πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω,
 πολλὰ δ' ὃ γ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὄντα κατὰ θυμόν,
 ἀρνύμενος ἣν τε ψυχὴν καὶ νόστον ἐταίρων. 5
 ἀλλ' οὐδ' ὥς ἐτάρους ἐρρύσατο, ἴεμένος περ
 αὐτῶν γὰρ σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο,
 νήπιοι, οἳ κατὰ βοῦς Ὑπερίονος Ἥελίοιο
 ἦσθιον· αὐτὰρ ὁ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἦμαρ.
 τῶν ἀμόθεν γε, θεά, θύγατερ Διός, εἰπέ καὶ ἡμῖν. 10

Συμπάθεια τῶν θεῶν πρὸς τὸν Ὀδυσσεά. Ἡ κατ' αὐτοῦ
 ὄργη τοῦ Ποσειδῶνος.

Ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες, ὅσοι φύγον αἰπὺν ὄλεθρον,
 οἴκοι ἔσαν, πόλεμόν τε πεφευγότες ἠδὲ θάλασσαν·
 τὸν δ' οἶον, νόστου κερχημένον ἠδὲ γυναικός,

νύμφη πότνι ἔρυκε Καλυψὼ δία θεάων
 ἐν σπέσει γλαφυροῖσι, λιλαιομένη πόσιν εἶναι. 15
 ἀλλ' ὅτε δὴ ἔτος ἦλθε περιπλομένον ἐνιαυτῶν,
 τῷ οἱ ἐπεκλώσαντο θεοὶ οἰκόνδε νέεσθαι
 εἰς Ἴθάκην, οὐδ' ἔνθα περφυγμένος ἦεν ἀέθλων
 καὶ μετὰ οἴσι φίλοισι. θεοὶ δ' ἑλέαιρον ἅπαντες
 νόσφι Ποσειδάωνος· ὁ δ' ἀσπερχὲς μενέαιεν 20
 ἀντιθέω Ὀδυσῆι πάρος ἦν γαῖαν ἰκέσθαι. ✂
 ✂ Ἀλλ' ὁ μὲν Αἰθίοπας μετεκίαθε τηλόθ' ἐόντας,
 Αἰθίοπας τοὶ διχθὰ δεδαίαται, ἔσχατοι ἀνδρῶν,
 οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος οἱ δ' ἀνιόντος,
 ἀντιῶν ταύρων τε καὶ ἀρνειῶν ἐκατόμβης. 25
 ἐνθ' ὃ γ' ἐτέρπετο δαιτὶ παρήμενος· οἱ δὲ δὴ ἄλλοι
 Ζηνὸς ἐνὶ μεγάροισιν Ὀλυμπίου ἀθροοὶ ἦσαν.

Συνέλευσις τῶν θεῶν καὶ ἀπόφασις αὐτῶν νὰ ἔπανέλθῃ
 ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν πατρίδα του.

Τοῖσι δὲ μύθων ἦρχε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
 μνήσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμύμονος Αἰγίσθιοιο,
 τὸν ὃ' Ἀγαμέμνονίδης τηλεκλυτὸς ἔκταν' Ὀρέστης· 30
 τοῦ ὃ γ' ἐπιμνησθεὶς ἔπε' ἀθανάτοισι μετηΐδα· ✂
 ✂ «ὦ πόποι, οἷον δὴ νῦ θεοὺς βροτοὶ αἰτιόονται·
 ✂ ἐξ ἡμέων γὰρ φασὶ κάκ' ἔμμεναι, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
 σφῆσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσιν,
 ὡς καὶ νῦν Αἰγισθος ὑπὲρ μόρον Ἀτρεΐδαο 35
 γῆμ' ἄλοχον μνηστήν, τὸν δ' ἔκτανε νοστήσαντα,
 εἰδὼς αἰπὺν ὄλεθρον, ἐπεὶ προδ' οἱ εἵπομεν ἡμεῖς,
 Ἑρμείαν πέμψαντες, εὐσκόπον ἀργεῖφόντην,
 μήτ' αὐτὸν κτείνειν μήτε μνάσθαι ἄκοιτιν·

ἐκ γὰρ Ὀρέστιαο τίσις ἔσσειται Ἀτρεΐδαο, 40
 ὀππότε ἂν ἠβήσῃ τε καὶ ἧς ἱμείρεται αἴης.
 ὡς ἔφαθ' Ἑρμείας, ἀλλ' οὐ φρένας Αἰγίσθιοιο
 πείθ' ἀγαθὰ φρονέων· νῦν δ' ἀθρόα πάντ' ἀπέτισεν».

✕ Τὸν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 «ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὕπατε κρείόντων, 45
 καὶ λίην κεινός γε εἰκότι κεῖται ὀλέθρῳ·

ὡς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος, ὅτις τοιαυτὰ γε ῥέξου·
 ἀλλὰ μοι ἀμφ' Ὀδυσῆι δαΐφροσι δαίεται ἦτορ,
 δυσμῶρῳ, ὃς δὴ δηθὰ φίλων ἅπο πῆματα πάσχει
 νήσῳ ἐν ἀμφιρῦτῃ, ὅθι τ' ὀμφαλός ἐστι θαλάσσης. 50
 νῆσος δεινρῆεσσα, θεὰ δ' ἐν δώματα ναίει,

Ἄτλαντος θυγάτηρ ὀλοόφρονος, ὃς τε θαλάσσης
 πάσης βένθεα οἶδεν, ἔχει δέ τε κίονας αὐτὸς
 μακράς, αἱ γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχουσιν.

τοῦ θυγάτηρ δύστηνον ὀδυρόμενον κατερούκει, 55
 αἰεὶ δὲ μαλακοῖσι καὶ αἰμυλλίοισι λόγοισιν
 θέλγει, ὅπως Ἰθάκης ἐπιλήσεται· αὐτὰρ Ὀδυσσεύς,

ἰέμενος καὶ καπνὸν ἀποθρῶσκοντα νοῆσαι
 ἧς γαίης, θανέειν ἱμείρεται. οὐδέ νυ σοὶ περ
 ἐντρέπεται φίλον ἦτορ, Ὀλύμπιε. οὐ νύ τ' Ὀδυσσεὺς 60
 Ἀργείων παρὰ νηυσὶ χαρίζετο ἱερὰ ῥέξων

Τροίῃ ἐν εὐρείῃ; τί νύ οἱ τόσον ὠδύσαο, Ζεῦ;».

✕ Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς·
 «Τέκνον ἐμόν, ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων.

πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θεϊοῖο λαθοίμην, 65
 ὃς περὶ μὲν νόον ἐστὶ βροτῶν, περὶ δ' ἱερὰ θεοῖσιν
 ἀθανάτοισιν ἔδωκε, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν;

ἀλλὰ Ποσειδάων γαίηχος ἀσκελὲς αἰεὶ

Κύκλωπος κεχόλωται, ὃν ὀφθαλμοῦ ἀλάωσεν,
ἀντίθεον Πολύφημον, ὅου κράτος ἐστὶ μέγιστον 70
παῖσιν Κυκλώπεσσι. 71

ἐκ τοῦ δὴ Ὀδυσῆα Ποσειδάων ἐνοσίχθων 74
οὐ τι κατακτείνει, πλάζει δ' ἀπὸ πατρίδος αἴης. 75

ἀλλ' ἄγεθ', ἡμεῖς οἶδε περιφραζόμεθα πάντες
νόστον, ὅπως ἔλθῃσι Ποσειδάων δὲ μεθήσει
ὃν χόλον· οὐ μὲν γάρ τι δυνήσεται ἀντία πάντων
ἀθανάτων ἀέκητι θεῶν ἐριδαινέμεν οἶος».

Τὸν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη· 80

«ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὕπατε κρειόντων,

εἰ μὲν δὴ νῦν τοῦτο φίλον μακάρεσσι θεοῖσιν,

νοστήσαι Ὀδυσῆα πολύφρονα ὄνδε δόμονδε,

Ἑρμείαν μὲν ἔπειτα, διάκτορον ἀργεῖφόντην

νῆσον ἐς Ὀγυγίην ὀτρύνομεν, ὄφρα τάχιστα 85

νύμφη ἔυπλοκάμῳ εἴπῃ νημεροτέα βουλήν,

νόστον Ὀδυσσοῦ ταλασίφρονος, ὃς κε νήται·

αὐτὰρ ἐγὼν Ἰθάκηνδ' ἐσελεύσομαι, ὄφρα οἱ υἱὸν

μᾶλλον ἐποτρύνω καὶ οἱ μένος ἐν φρεσὶ θεῖω,

εἰς ἀγορὴν καλέσαντα κάρη κομόωντας Ἀχαιοὺς 90

παῖσι μνηστήρεσσιν ἀπειπέμεν, οἳ τέ οἱ αἰεὶ

μῆλ' ἀδινὰ σφάζουσι καὶ εἰλίποδας ἔλικας βοῦς.

πέμψω δ' ἐς Σπάρτην τε καὶ ἐς Πύλον ἠμαθόεντα

νόστον πεισόμενον πατρὸς φίλου, ἦν που ἀκούσῃ,

ἠδ' ἵνα μιν κλέος ἐσθλὸν ἐν ἀνθρώποισιν ἔχῃσιν».

**Ἡ Ἀθηνᾶ ὑπὸ μορφήν ξένου εἰς τὸ ἀνάκτορον
τοῦ Ὀδυσσεως.**

Ὡς εἰποῦσ' ὑπὸ πόσσιν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα. 96

βῆ δὲ κατ' Οὐλύμποιο καρῆνων ἀίξασα, 102

στῆ δ' Ἰθάκης ἐνὶ δῆμῳ ἐπὶ προθύροις Ὀδυσῆος,
οὐδοῦ ἐπ' αὐλείου παλάμῃ δ' ἔχε χάλκεον ἔγχος,
ειδομένη ξείνῳ, Ταφίων ἡγήτορι, Μέντη.

105

εὔρε δ' ἄρα μνηστῆρας ἀγήνορας. οἱ μὲν ἔπειτα
πεσσοῖσι προπάρουθε θυράων θυμὸν ἔτερον
ἦμενοι ἐν ῥινοῖσι βοῶν, οὓς ἔκτανον αὐτοί·
κῆρυκες δ' αὐτοῖσι καὶ ὀτρηροὶ θεράποντες
οἱ μὲν οἶνον ἔμισγον ἐνὶ κρητῆρσι καὶ ὕδωρ,
οἱ δ' αὐτε σπόγγοισι πολυτρήτοισι τραπέζας
νίζον καὶ πρότιθεν, τοὶ δὲ κρέα πολλὰ दाτεῦντο.

110

† Τὴν δὲ πολὺν πρῶτος ἶδε Τηλέμαχος θεοειδής,
ἦστο γὰρ ἐν μνηστῆρσι φίλον τετιμημένος ἦτορ,
ὁσσοῦμενος πατέρ' ἐσθλὸν ἐνὶ φρεσίν, εἴ ποθεν ἔλθων
μνηστῆρων τῶν μὲν σκέδασιν κατὰ δόματα θεΐη,
τιμὴν δ' αὐτὸς ἔχει καὶ δόμασιν οἷσιν ἀνάσσει.

115

τὰ φρονέων, μνηστῆρσι μεθήμενος, εἶσιδ' Ἀθήνην.
βῆ δ' ἰθύς προθύροιο, νεμεσσήθη δ' ἐνὶ θυμῷ
ξείνον δητὰ θυρήσιν ἐφ'esτάμεν· ἐγγύθι δὲ στὰς
χειρ' ἔλε δεξιτερὴν καὶ ἐδέξατο χάλκεον ἔγχος,
καί μιν φωνήσας ἔλεα περόεντα προσηΐδα·

120

«Χαῖρε, ξεῖνε, παρ' ἅμμι φιλήσεται· αὐτὰρ ἔπειτα
δείπνον πιασάμενος μυθήσεται ὅτεό σε χρῆ».

† Ὡς εἰπὼν ἠγείθ', ἠ δ' ἔσπετο Παλλὰς Ἀθήνη.
οἱ δ' ὅτε δῆ ὅ' ἐντοσθεν ἔσαν δόμου ὑψηλοῖο,
ἔγχος μὲν ὅ' ἔστησε φέρων πρὸς κίονα μακρὴν
δουροδόκης ἐντοσθεν ἐυξόου, ἔνθα περ ἄλλα

125

ἔγγε' Ὀδυσσεῆος ταλασίφρονος ἴστατο πολλά,
αὐτὴν δ' ἐς θρόνον εἶσεν ἄγων, ὑπὸ λίτα πετάσας,
καλὸν δαιδάλεον· ὑπὸ δὲ θροῆγυς ποσὶν ἦεν.

130

παρ δ' αὐτὸς κλισμὸν θέτο ποικίλον, ἔκτοθεν ἄλλων
 μνηστήρων, μὴ ξείνος ἀνηθίεις ὀρυμαγδῶ
 δειπνῶ ἀδήσειεν, ὑπερφιάλοισι μετελθόν,
 ἦδ' ἵνα μιν περὶ πατρὸς ἀποιχομένοιο ἔροιο. 135
 χέρινβα δ' ἀμφίπολος προχόφ' ἐπέχευε φέρουσα
 καλῇ χρυσείῃ, ὑπὲρ ἀργυρέοιο λέβητος,
 νίφασθαι· παρὰ δὲ ξεστὴν ἐτάνυσσε τράπεζαν.

σῖτον δ' αἰδοίῃ ταμίῃ παρέθηκε φέρουσα· 139
 δαιτρὸς δὲ κρειῶν πίνακας παρέθηκεν ἀείρας 141
 παντοίων, παρὰ δέ σφι τίθει χρύσεια κύπελλα·
 κῆρυξ δ' αὐτοῖσιν θάμ' ἐπώχετο οἰνοχοεῶν.

Ἔς δ' ἦλθον μνηστήρες ἀγήνορες. οἱ μὲν ἔπειτα 145
 ἐξεῖς ἕζοντο κατὰ κλισμούς τε θρόνους τε,
 τοῖσι δὲ κήρυκες μὲν ὕδωρ ἐπὶ χειῶρας ἔχευαν,
 σῖτον δὲ δμοφαί παρενήνεον ἐν κανέοισιν,
 κοῦροι δὲ κρητῆρας ἐπεστέψαντο ποτοῖο.

οἱ δ' ἐπ' ὀνειάθ' ἐτοῖμα προκείμενα χειῶρας ἴαλον. 150
 αὐτὰρ ἔπει πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἔντο
 μνηστήρες, τοῖσιν μὲν ἐνὶ φρεσὶν ἄλλα μεμῆλει,
 μολπή τ' ὀρχηστὺς τε· τὰ γὰρ τ' ἀναθήματα δαιτὸς·
 κῆρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν περικαλλέα θῆκεν
 Φημίῳ, ὅς ὁ ἦειδε παρὰ μνηστήρσιν ἀνάγκη.
 ἦ τοι ὁ φορμίζων ἀνεβάλλετο καλὸν ἀείδειν. 155

Αὐτὰρ Τηλέμαχος προσέφη γλαυκῶπιν Ἀθήνην.
 ἄγχι σχῶν κεφαλὴν, ἵνα μὴ πευθοῖαθ' οἱ ἄλλοι·
 «Ξεῖνε φίλ', ἦ καὶ μοι νημεσήσεται ὅτι κεν εἶπω ;
 τούτοισιν μὲν ταῦτα μέλει κίθαρις καὶ ἀοιδίη.
 ῥεῖ', ἐπεὶ ἀλλότριον βίοτον νήποινον ἔδουσιν,
 ἀνέρος, οὗ δὴ που λεύκ' ὄστέα πύθεται ὄμβρω 160

κείμεν' ἐπ' ἠπεύρου, ἢ εἰν ἀλλήκωμα κερύνδει.

εἰ κείνόν γ' Ἰθάκηνδε ἰδοῖατο νοστήσαντα,
πάντες κ' ἀρησαΐατ' ἐλαφρότεροι πόδας εἶναι
ἢ ἀφνειότεροι χρυσοῖο τε ἐσθῆτός τε.

165

νῦν δ' ὁ μὲν ὡς ἀπόλωλε κακὸν μῦθον, οὐδέ τις ἡμῖν
θαλπωρή, εἰ πέρ τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
φῆσιν ἐλεύσεσθαι· τοῦ δ' ὄλετο νόστιμον ἦμαρ.

ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπὲ καὶ ἀτρεκέως κατὰλεξον·
τίς, πόθεν εἰς ἀνδρῶν; πόθι τοι πόλις ἠδὲ τοκῆς;

170

ὄπποιός τ' ἐπὶ νηὸς ἀφίξεο· πῶς δέ σε ναῦται
ἤγαγον εἰς Ἰθάκην; τίνες ἔμμεναι εὐχετόωντο;
οὐ μὲν γάρ τί σε πεζὸν οἶομαι ἐνθάδ' ἰκέσθαι.

καί μοι τοῦτ' ἀγόρευσον ἐτήτυμον, ὄφρ' εὐ εἰδῶ,
ἢ ἐ νέον μεθέπεις ἢ καὶ πατρώϊός ἐσσι

175

ξείνος, ἐπεὶ πολλοὶ ἴσαν ἀνέρες ἡμέτερον δῶ
ἄλλοι, ἐπεὶ καὶ κείνος ἐπίστροφος ἦν ἀνθρώπων·

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
«Τοιγὰρ ἐγὼ τοι ταῦτα μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω.

180

Μέντης Ἀγχιάλιο δαΐφρονος εὐχομαι εἶναι
υἱός, ἀτὰρ Ταφίοισι φιληρέτμοισιν ἀνάσσω.

νῦν δ' ὦδε ξὺν νηὶ κατήλυθον ἠδ' ἐτάροισιν
πλέον ἐπὶ οἴνοπα πόντον ἐπ' ἄλλοθρόους ἀνθρώπους,
ἐς Τεμέσην μετὰ χαλκόν, ἄγω δ' αἶθωνα σίδηρον.

νηὺς δέ μοι ἠδ' ἔστηκεν ἐπ' ἀγροῦ νόσφι πόλιος,
ἐν λυμένι Πείθρῳ ὑπὸ Νηΐῳ ὑλέεντι.

185

ξεῖνοι δ' ἀλλήλων πατρώϊοι εὐχόμεθ' εἶναι
ἐξ ἀρχῆς, εἰ πέρ τε γέροντ' εἶρηαι ἐπέλθων

Λαέρτην ἦρωα, τὸν οὐκέτι φασὶ πόλινδε

ἔρχεσθ', ἀλλ' ἀπάνευθεν ἐπ' ἀγροῦ πῆματα πάσχειν

190

γρηὶ σὺν ἀμφιπόλῳ, ἢ οἱ βρωσίν τε πόσιν τε
 παρτιθεῖ, εὖτ' ἄν μιν κάματος κατὰ γυῖα λάβησιν
 ἐρπύζοντ' ἀνά γουνὸν ἄλωϊς οἰνοπέδοιο.
 νῦν δ' ἤλθον· δὴ γάρ μιν ἔφαντ' ἐπιδήμιον εἶναι,
 σὸν πατέρ'· ἀλλὰ νῦ τόν γε θεοὶ βλάπτουσι κελεύθου. 195
 οὐ γάρ ποε τέθνηκεν ἐπὶ χθονὶ Δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἀλλ' ἔτι που ζωὸς κατερύκεται εὐφροῖ πόντῳ
 νήσῳ ἐν ἀμφιρύτῃ, χαλεποὶ δέ μιν ἄνδρες ἔχουσιν
 ἄγριοι, οἳ που κείνον ἐρυκανόσσω ἀέκοντα.
 αὐτὰρ νῦν τοι ἐγὼ μαντεύσομαι, ὥς ἐνὶ θυμῷ 200
 ἀθάνατοι βάλλουσι καὶ ὥς τελέεσθαι οἴω,
 οὔτε τι μάντις ἐὼν οὔτ' οἰωνῶν σάφα εἰδώς·
 οὐ τοι ἔτι δηρὸν γε φίλης ἀπὸ πατρίδος αἴης
 ἔσσεται, οὐδ' εἴ πέρ τε σιδήρεα δέσματ' ἔχησιν·
 φράσσεται ὣς κε νέηται, ἐπεὶ πολυμήχανός ἐστιν. 205
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπὲ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον,
 εἰ δὴ ἐξ αὐτοῖο τόσος πάϊς εἰς Ὀδυσῆος.
 αἰνῶς μὲν κεφαλὴν τε καὶ ὄμματα καλὰ ἔοικας
 κείνῳ, ἐπεὶ θαμὰ τοῖον ἐμισγόμεθ' ἀλλήλοισιν,
 πρὶν γε τὸν ἐς Τροίην ἀναβήμεναι, ἔνθα περ ἄλλοι 210
 Ἄργείων οἱ ἄριστοι ἔβαν κοίλης ἐνὶ νηυσίν·
 ἐκ τοῦ δ' οὔτ' Ὀδυσῆα ἐγὼν ἴδον οὔτ' ἔμ' ἐκεῖνος.

Ἐνθάρρυνσις καὶ συμβουλαὶ τῆς Ἀθηνᾶς
 πρὸς τὸν Τηλέμαχον.

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠῦδα·
 «Τοιγὰρ ἐγὼ τοι, ξεῖνε, μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω.
 μήτηρ μὲν τέ μέ φησι τοῦ ἔμμεναι, αὐτὰρ ἐγὼ γε 215
 οὐκ οἶδ'· οὐ γάρ πώ τις ἐὼν γόνον αὐτὸς ἀνέγνω.

Σ Σ

ὥς δὴ ἐγὼ γ' ὄφελον μάκαρός νύ τευ ἔμμεναι υἱὸς
 ἀνέρος, ὃν κτεάτεσσιν ἑοῖς ἐπὶ γῆρας ἔειπε.
 νῦν δ' ὅς ἀποτμότατος γένετο θνητῶν ἀνθρώπων,
 τοῦ μ' ἔκ φασι γενέσθαι, ἐπεὶ σύ με τοῦτ' ἔρρεινεις». 220

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 «Οὐ μὲν τοι γενεὴν γε θεοὶ νόνημινον ὀπίσσω
 θῆκαν, ἐπεὶ σέ γε τοῖον ἐγένετο Πηνελόπεια.
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπὲ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·
 τίς δαίς, τίς δὲ ὄμιλος ὄδ' ἔπλετο; τίπτε δέ σε χροῶ;
 225
 εἰλαπίνῃ ἢ γάμος; ἐπεὶ οὐκ ἔρανος τάδε γ' ἐστίν·
 ὥς τέ μοι ὑβρίζοντες ὑπερφιάλως δοκέουσι,
 δαίνυσθαι κατὰ δῶμα, νημεσσήσαιτό ζεν ἀνήρ
 αἰσχεα πόλλ' ὀρούον, ὅς τις πινυτός γε μετέλθοι».

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΰδα·
 230
 «Ξεῖν' ἐπεὶ ἄρ δὴ ταῦτά μ' ἀνείρεαι ἠδὲ μεταλλᾶς,
 μέλλεν μὲν ποτε οἶκος ὄδ' ἀφνειὸς καὶ ἀμύμων
 ἔμμεναι, ὄφρ' ἔτι κείνος ἀνὴρ ἐπιδήμιος ἦεν·
 νῦν δ' ἐτέρως ἐβόλοντο θεοὶ κακὰ μητιώοντες,
 οἱ κεῖνον μὲν αἴστον ἐποίησαν περὶ πάντων
 235
 ἀνθρώπων, ἐπεὶ οὐ κε θανόντι περ ὄδ' ἀκαχοίμην,
 εἰ μετὰ οἷς ἐτάροισι δάμη Τρώων ἐνὶ δήμῳ,
 ἢ φίλων ἐν χερσίν, ἐπεὶ πόλεμον τολύπευσεν.
 τῷ κέν οἱ τύμβον μὲν ἐποίησαν Παναχαιοί,
 240
 ἠδέ κε καὶ ὄφρ' παιδὶ μέγα κλέος ἦρατ' ὀπίσσω.
 νῦν δέ μιν ἀκλειῶς ἄρπυιαι ἀνηρεΐσαντο·
 οἴχετ' αἴστος, ἄπυστος, ἐμοὶ δ' ὀδύνας τε γόους τε
 κάλλιπεν. οὐδέ τι κεῖνον ὀδυρόμενος στεναχίζω
 οἶον, ἐπεὶ νύ μοι ἄλλα θεοὶ κακὰ κήδε' ἔτευξαν.
 245
 ὅσσοι γὰρ νήσοισιν ἐπικρατέουσιν ἄριστοι,

Λουλιχίω τε Σάμῃ τε καὶ ὑλήεντι Ζακύνθῳ,
 ἠδ' ὄσσοι κραναίην Ἰθάκην κάτα κοιρανέουσιν,
 τόσσοι μητέρ' ἐμὴν μινῶνται, τρύχουσι δὲ οἶκον.
 ἦ δ' οὔτ' ἀρνεῖται στρυγερὸν γάμον οὔτε τελευτὴν
 ποιῆσαι δύναται· τοῖ δὲ φθινύθουσιν ἔδοντες
 οἶκον ἐμόν· τάχα δὴ με διαρραίσουσι καὶ αὐτόν».

250

Τὸν δ' ἐπαλαστήσασα προσηύδα Παλλὰς Ἀθήνη.

«ὦ πόποι, ἦ δὴ πολλὸν ἀποιχομένου Ὀδυσῆος
 δεύῃ, ὃ κε μνηστῆρσιν ἀναιδέσι χεῖρας ἐφείη.

255

εἰ γὰρ νῦν ἐλθὼν δόμου ἐν πρώτῃσι θύρῃσι
 σταίη, ἔχων πήληκα καὶ ἀσπίδα καὶ δύο δοῦρε,
 τοῖος ἐὼν οἶόν μιν ἐγὼ τὰ πρῶτ' ἐνόησα

οἴκῳ ἐν ἡμετέρῳ πίνοντά τε τερπόμενόν τε,
 ἐξ Ἐφύρης ἀνιόντα παρ' Ἴλου Μερμερίδαο —
 ὄχετο γὰρ καὶ κεῖσε θεῆς ἐπὶ νηὸς Ὀδυσσεὺς
 φάρμακον ἀνδροφόνον διζήμενος, ὄφρα οἱ εἴη
 ἰοὺς χρεῖσθαι χαλκήρεας· ἀλλ' ὃ μὲν οὔ οἱ

260

δῶκεν, ἐπεὶ ῥα θεοὺς νεμεσίζετο αἰὲν ἔοντας,
 ἀλλὰ πατήρ οἱ δῶκεν ἐμός· φιλέεσκε γὰρ αἰνῶς —
 τοῖος ἐὼν μνηστῆρσιν ὁμιλήσειεν Ὀδυσσεύς·

265

πάντες κ' ὠκύμοροί τε γενοῖατο πικρογάμοί τε.
 ἀλλ' ἦ τοι μὲν ταῦτα θεῶν ἐν γούνασι κεῖται,

ἦ κεν νοστήσας ἀποτίσεται, ἦε καὶ οὐκί,
 οἷσιν ἐνὶ μεγάροισι· σὲ δὲ φράζεσθαι ἄνωγα,
 ὅπως κε μνηστῆρας ἀπόσσει ἐκ μεγάροιο.

270

εἰ δ' ἄγε νῦν ξυνίει καὶ ἐμῶν ἐμπάζεο μύθων·
 αὔριον εἰς ἀγορὴν καλέσας ἤρωας Ἀχαιοὺς
 μῦθον πέφραδε πᾶσι, θεοὶ δ' ἐπὶ μάρτυροι ἔστων.
 μνηστῆρας μὲν ἐπὶ σφέτερα σκίδνασθαι ἄνωχθι,

μητέρα δ', εἴ οἱ θυμὸς ἐφορμᾶται γαμέεσθαι, 275
 ἄψ ἴτω ἐς μέγαρον πατρὸς μέγα δυναμένιοι·
 οἱ δὲ γάμον τεύξουσι καὶ ἀρτυνέουσιν ἔεδνα
 πολλὰ μάλ', ὅσσα ἔοικε φίλης ἐπὶ παιδὸς ἐπεσθαι.
 σοὶ δ' αὐτῷ πυκινῶς ὑποθήσομαι, αἶ κε πίθηαι·
 νῆ' ἄρσας ἐρέτησιν ἐείκοσιν, ἢ τις ἀρίστη, 280
 ἔρχεο πευσόμενος πατρὸς δὴν οἴχομένοιο,
 ἦν τίς τοι εἶπῃσιν βροτῶν, ἢ ὅσσαν ἀκούσῃς
 ἐκ Διός, ἢ τε μάλιστα φέρει κλέος ἀνθρώποισι.
 πρῶτα μὲν ἐς Πύλον ἐλθὲ καὶ εἴρεο Νέστορα διον,
 κεῖθεν δὲ Σπάρτηνδε παρὰ ξανθὸν Μενέλαον· 285
 ὅς γὰρ δεύτατος ἦλθεν Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων.
 εἰ μὲν κεν πατρὸς βίοτον καὶ νόστον ἀκούσῃς,
 ἦ τ' ἄν, τρουχόμενός περ, ἔτι τλαίης ἐνιαυτόν·
 εἰ δέ κε τεθνηῶτος ἀκούσῃς μηδ' ἔτ' ἐόντος, 290
 νοστήσας δὴ ἔπειτα φίλην ἐς πατρίδα γαίαν
 σῆμά τέ οἱ χεῦναι καὶ ἐπὶ κτέρεα κτερεῖξαι·
 πολλὰ μάλ', ὅσσα ἔοικε, καὶ ἀνέρι μητέρα δοῦναι.
 αὐτὰρ ἐπὶν δὴ ταῦτα τελευτήσῃς τε καὶ ἔρξης,
 φράζεσθαι δὴ ἔπειτα κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν
 ὄππως κε μνηστῆρας ἐνὶ μεγάροισι τεοῖσι 295
 κτείνης ἢ δόλφῃ ἢ ἀμφαδόν· οὐδέ τί σε χρὴ
 νηπιᾶς ὀχέειν, ἐπεὶ οὐκέτι τηλίκος ἐσσί.
 ἦ οὐκ αἶεις οἷον κλέος ἔλλαβε διὸς Ὀρέστης
 πάντας ἐπ' ἀνθρώπους, ἐπεὶ ἔκτανε πατροφονῆα,
 Αἰγισθον δολόμητιν, ὃ οἱ πατέρα κλυτὸν ἔκτα ; 300
 καὶ σύ, φίλος, μάλα γὰρ σ' ὀρώω καλόν τε μέγαν τε,
 ἄλκιμος ἔσσο', ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων ἐν εἶπῃ.
 αὐτὰρ ἐγὼν ἐπὶ νῆα θοῆν κατελεύσομαι ἤδη

ἦδ' ἐτάρους, οἳ πού με μάλ' ἀσχαλόωσι μένοντες·
 σοὶ δ' αὐτῷ μελέτω, καὶ ἐμῶν ἐμπάξω μύθων». 305

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπλυμένος ἀντίον ἠΐδα
 « Ξεῖν', ἦ τοι μὲν ταῦτα φίλα φρονέων ἀγορεύεις,
 ὥς τε πατήρ ῥ' παιδί, καὶ οὐ ποτε λήσομαι αὐτῶν.
 ἀλλ' ἄγε νῦν ἐπίμεινον, ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο,
 ὄφρα λοεσσάμενός τε τεταρπόμενός τε φίλον κῆρ,
 δῶρον ἔχων ἐπὶ νῆα κίης, χαίρων ἐνὶ θυμῷ,
 τιμῆεν, μάλ' ἀ καλόν, ὅ τοι κειμήλιον ἔσται 310
 ἔξ ἐμεῦ, οἷα φίλοι ξεῖνοι ξεῖνοισι διδοῦσι».

Τὸν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 « Μὴ μ' ἔτι νῦν κατέρυκε, λιλαιόμενόν περ ὁδοῖο. 315
 δῶρον δ' ὅτι κέ μοι δοῦναι φίλον ἦτορ ἀνώγη,
 αὐτίς ἀνερχομένῳ δόμεναι οἰκόνδε φέρεσθαι,
 καὶ μάλ' ἀ καλὸν ἐλών· σοὶ δ' ἄξιον ἔσται ἀμοιβῆς».

Ἡ μὲν ἄρ' ὥς εἰποῦσ' ἀπέβη γλαυκῶπις Ἀθήνη.
 ὄρνις δ' ὥς ἀνόπαια διέπτατο· τῷ δ' ἐνὶ θυμῷ 320
 θῆκε μένος καὶ θάρσος, ὑπέμνησέν τέ εἰ πατρός
 μᾶλλον ἔτ' ἢ τὸ πάροιθεν. ὁ δὲ φρεσὶν ἦσι νοήσας
 θάμβησεν κατὰ θυμόν· οἴσατο γὰρ θεὸν εἶναι.
 αὐτίκα δὲ μνηστῆρας ἐπώχθετο ἰσόθεος φός.

Τὸ ἄσκημα τοῦ Φημίου. Ἐμφάνισις τῆς Πηνελόπης.

Τοῖσι δ' αἰοιδὸς ἄειδε περικλυτός, οἱ δὲ σιωπῇ 325
 ἦατ' ἀκούοντες· ὁ δ' Ἀχαιῶν νόστον ἄειδε
 λυγρόν, ὃν ἐκ Τροίης ἐπετείλατο Παλλὰς Ἀθήνη.
 τοῦ δ' ὑπερωϊόθεν φρεσὶ σύνθετο θέσπιν αἰοιδῆν
 κούρη Ἰκαρίοιο, περιφρῶν Πηνελόπεια.
 κλίμακα δ' ὑψηλὴν κατεβήσθετο οἷο δόμοιο, 330

οὐκ οἴη, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι δὴ ἔποντο.
 ἢ δ' ὅτε δὴ μνηστῆρας ἀφίκετο διὰ γυναικῶν,
 στῆ ῥα παρὰ σταθμὸν τέγεος πύκα ποιητοῖο,
 ἄντα παρειάων σχομένη λιπαρὰ κρήδεμνα.

ἀμφίπολος δ' ἄρα οἱ κεδνὴ ἐκάτερθε παρέστη.
 δακρύσασα δ' ἔπειτα προσηύδα θεῖον ἀοιδόν·

335

«Φήμιε, πολλὰ γὰρ ἄλλα βροτῶν θελκτῆρια οἶδας,

ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε, τά τε κλείουσιν ἀοιδοῖ·

τῶν ἔν γε σφιν ἄειδε παρήμενος, οἱ δὲ σιωπῇ

οἶνον πινόντων· ταύτης δ' ἀποπαύε' ἀοιδῆς

340

λυγρῆς, ἣ τέ μοι αἰεὶ ἐνὶ στήθεσσι φίλον ζῆρ

τείρει, ἐπεὶ με μάλιστα καθίζετο πένθος ἄλαστον.

τοίην γὰρ κεφαλὴν ποθέω μεμνημένη αἰεὶ,

ἀνδρός, τοῦ κλέος εὐρὺ καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος».

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἤδα·

345

«Μῆτερ ἐμή, τί τ' ἄρα φθονεῖς ἐρήρον ἀοιδὸν

τέρπειν ὄππῃ οἱ νόος ὄρνυται; οὐ νύ τ' ἀοιδοὶ

αἴτιοι, ἀλλὰ ποθὶ Ζεὺς αἴτιος, ὅς τε δίδωσιν

ἀνδράσιν ἀλφηστῆσιν, ὅπως ἐθέλῃσιν, ἐκάστω.

τούτῳ δ' οὐ νέμεσις Δαναῶν κακὸν οἶτον ἀείδειν·

350

τὴν γὰρ ἀοιδὴν μᾶλλον ἐπικλείουσ' ἄνθρωποι,

ἢ τις ἀκουόντεσσι νεωτάτῃ ἀμφιπέληται.

σοὶ δ' ἐπιτολμάτω κραδίη καὶ θυμὸς ἀκούειν·

οὐ γὰρ Ὀδυσσεὺς οἷος ἀπώλεσε νόστιμον ἦμαρ

ἐν Τροίῃ, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι φῶτες ὄλοντο.

355

ἀλλ' εἰς οἶκον ἰούσα τὰ σ' αὐτῆς ἔργα κόμιζε,

ἰστόν τ' ἠλακάτην τε, καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε

ἔργον ἐποίχεσθαι· μῦθος δ' ἀνδρεσσι μελήσει

πᾶσι, μάλιστα δ' ἐμοί· τοῦ γὰρ κράτος ἔστ' ἐνὶ οἴκῳ».

Ἡ μὲν θαμβήσασα πάλιν οἴκόνδε βεβήκει.
 παιδὸς γὰρ μῦθον πεπνυμένον ἔνθετο θυμῷ.
 ἔς δ' ὑπερῷ' ἀναβᾶσα σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξί
 κλαίεν ἔπειτ' Ὀδυσῆα, φίλον πόσιν, ὄφρα οἱ ὕπνον
 ἦδὺν ἐπὶ βλεφάροισι βάλῃ γλανκῶπις Ἀθήνη.

[365—441. Μετὰ τὴν ἀπομάζουσιν τῆς μητρὸς τοῦ ὁ Τηλέμαχος ὁμίλησε μὲ θάρρος, τὸ ὁποῖον ἔκαμεν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς μνηστῆρας. Συνέστησεν εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ θορυβοῦν καὶ ν' ἀκούουν κοσμίως τὸ θεσπέσιον ἄσμα τοῦ Φημίου. Συγχρόνως ἀγγέγειλε τὴν ἀπόφασίν του νὰ συγκαλέσῃ τὴν ἐπαύριον εἰς ἀγορὰν τοὺς εὐγενεῖς τῆς Ἰθάκης.

(B). Διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ὀδυσσεύς ἐκαλοῦντο οἱ ὑπῆκοοὶ του εἰς δημοσίαν συγκέντρωσιν καὶ διὰ τοῦτο ἐφαντάσθησαν, ὅτι θὰ ἤκουον εἰδήσεις περὶ τοῦ ἀπόντος βασιλέως. Ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύς ἐνεφανίσθη πρὸ τοῦ συγκεντρωμένου πλήθους θυμαστός εἰς χάριν καὶ ἀκολουθούμενος ἀπὸ δύο κύνας. Ἐκάθισεν εἰς τὸν θῶκον τοῦ πατρὸς του καὶ εἰς ὥρισμένην στιγμήν ὁμίλησεν ἐπισήμως εἰς τὴν ὁμήγηριν. Ἀνεκοίνωσεν, ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ Ὀδυσσεύς, ἀλλὰ περὶ ἰδικῆς του ἀποφάσεως νὰ θέσῃ τέλος εἰς τὴν ἀνθαιρεσίαν τῶν μνηστῆρων. Ἀποτεινόμενος εἰς τοὺς νομιμόφρους πολίτας τῆς Ἰθάκης ἔκαμεν εἰς αὐτοὺς ἐκκλήσιν νὰ τὸν βοηθήσουν νὰ περισώσῃ τὴν πατρικὴν περιουσίαν καὶ τὴν τιμὴν τοῦ βασιλικοῦ οἴκου. Συγχρόνως ἐζήτησε νὰ τοῦ δοθῇ πλοῖον, διὰ νὰ μεταβῇ εἰς Πύλον καὶ εἰς Σπάρτην πρὸς ἀναζήτησιν εἰδήσεων περὶ τοῦ πατρὸς του.

Ἐπεὶ τοῦ Τηλεμάχου ὁμίλησεν ὁ Μέντωρ καὶ ὁ Ἀλιθέρης, φίλοι καὶ πιστοὶ ὑπῆκοοι τοῦ Ὀδυσσεύς. Μὲ πολλὴν ὁμως αὐθάδειαν τινὲς ἐκ τῶν μνηστῆρων ἐδήλωσαν, ὅτι δὲν θὰ λάβουν ὑπ' ὄψιν τὰς διαμαρτυρίας καὶ τὰς ἀπειλὰς τοῦ Τηλεμάχου καὶ διέλυσαν τὴν ἀγορὰν.

Ἡ Ἀθηνᾶ τότε ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ Μέντορος ἠτοίμασε πλοῖον διὰ τὸν Τηλέμαχον καὶ ἀνέλαβε νὰ τὸν συνοδεύσῃ εἰς τὸ ταξίδιον του. Εἰς τὸ ἀνάκτορον μόνον ἢ τροφὸς Εὐρύκλεια ἔμαθεν, ὅτι θ' ἀνεχώρει ὁ νεαρὸς κύριός της καὶ αὐτὴ ἠτοίμασε τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδια.

Ὅταν ἐπῆλθε τὸ σκότος, ἀπέπλευσαν ἐκ τοῦ λιμένος τῆς Ἰθάκης καὶ μὲ ἀ κ ρ α ῆ ξ ε φ υ ρ ο ν ἐταξίδευσαν ὄλην τὴν νύκτα πρὸς τὴν πόλιν τοῦ Νέστορος.

(Γ). Ἐφθασαν μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, καθ' ἣν ὥραν οἱ Πύλοι ἐτέλουν παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης πάνδημον θυσίαν εἰς τὸν Ποσειδῶνα. Ὁ Τηλέμαχος, ἐνθαρουνόμενος πάντοτε ὑπὸ τῆς θεᾶς, ἐπλησίασεν εἰς τὸν γηραιὸν βασιλέα, ὅστις μαζὺ μὲ τοὺς υἱοὺς του καὶ ἄλλους εὐγενεῖς τῆς Πύλου παρηκολούθει τὴν ὄπτησιν τῶν χοαίων. Ὅλοι ἔσπευσαν νὰ δεξιωθοῦν καὶ νὰ περιποιηθοῦν τοὺς δύο ξένους. Ὅτε μετὰ τὰς σπονδὰς καὶ τὸ φαγητὸν ἔμαθεν ὁ Νέστωρ ποῖος ἦτο ὁ νεαρὸς ταξιδιώτης καὶ διὰ ποῖον σκοπὸν ἦλθε, συνεκινήθη πολὺ ἐνθυμηθεὶς τὸν Ὀδυσσεά καὶ τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου. Γλυκὺς πάντοτε εἰς τὸν λόγον καὶ εἰς τοὺς τρόπους ὁ παλαίμαχος ἦρως, διηγῆθη εἰς τὸν Τηλέμαχον, ὅτι οἱ ἄρχηγοὶ τῶν Ἀχαιῶν δὲν ἔφραγαν ὄλοι συγχρόνως ἀπὸ τὸ Ἴλιον καὶ ἐπομένως αὐτὸς δὲν ἐγνώριζε τίποτε περὶ τοῦ Ὀδυσσεως. Ἴσως ὁ Μενέλαος, ὁ ὁποῖος ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐπλανήθη εἰς τὴν θάλασσαν, νὰ εἶχεν ἀκούσει κατὰ διὰ τὸν βασιλέα τῆς Ἰθάκης.

Λιὰ τὸ ταξίδιον τοῦ Τηλεμάχου εἰς τὴν Σπάρτην ἐφρόντισεν αὐτοπροσώπως ὁ Νέστωρ. Ἀφοῦ τὸν ἐξένισε μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ μίαν ἀκόμη ἡμέραν, τοῦ ἔδωκεν ἄρμα μὲ θανμασίους ἵππους, οἱ ὅποιοι ταχύτατα τὸν ἔφεραν εἰς τὴν πόλιν τοῦ Μενελάου. Τὴν φορὰν αὐτὴν ὁ Τηλέμαχος εἶχεν ὡς συνοδὸν του τὸν υἱὸν τοῦ Νέστορος Πεισίστρατον, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Μέντωρ—ἡ Ἀθηνα—προφασίζομένη, ὅτι πρέπει νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ πλοῖον, ἐξηφανίσθη ὡς πτηνόν.

(Δ). Ἐξ ἴσου φιλόξενος ὁ οἶκος τοῦ Μενελάου εἰς τὴν Λακεδαίμονα ἠγοίχθη εἰς τοὺς νεοαφιχθέντας ξένους. Κατάπληκτοι οἱ δύο βασιλόκυιδες ἐθαύμαζον τοὺς κίονας, τὰς ἡχηρὰς αἰθούσας καὶ τὴν πολυτελεῆ διακόσμησιν τοῦ ἀνοκτόρου μὲ χρυσόν, μὲ ἤλεκτρον καὶ μὲ ἄργυρον. Ἡ σύζυγος τοῦ Μενελάου ἀμέσως ἀνεγνώρισε τὸν Τηλέμαχον διὰ τὴν ὁμοιότητα αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα του. Μὲ πολλὴν συγκίνησιν ἐνεθυμήθησαν ὅλα τὰ περασμένα καὶ ἔπειτα ἀπῆλυσαν φαγητὸν καὶ ὕπνον. Τὴν ἐπομένην διηγῆθη ὁ Μενέλαος εἰς τὸν Τηλέμαχον, ὅσα αὐτὸς ὑπέστη ἐπιστροφῶν ἐκ τοῦ Ἴλίου καὶ ὅτι εἰς τὴν

Αἴγυπιον, ὅπου τὸν κατακράτησεν ἐπὶ πολὺν ἢ θέλησις τῶν θεῶν, ξ-
μαθεν ἀπὸ τὸν θαλάσσιον δαίμονα Πρωτεύα τὰς τύχας τῶν διαφόρων
ἡγεμόνων, οἵτινες ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὸ Ἴλιον. Αἰὰ τὸν Ὀδυσσεῖα ὁ
Πρωτεύς εἶπεν, ὅτι ἔζη καὶ ὅτι τὸν κατακρατεῖ εἰς μεμακροσμένην
νῆσον ἢ νύμφη Καλυψώ.

Κατὰ τὴν ἀπονοσίαν τοῦ Τηλεμάχου οἱ μνηστῆρες ἐξηκολούθουν γὰ
τρῶρον καὶ γὰ διασκεδάζον. Ὅταν ἔμαθαν τὴν ἀναζώρησιν του,
ἀπεφάσισαν γὰ τοῦ στήσουν ἐνέδραν καὶ γὰ τὸν φορέουσιν, ὅταν θὰ
ἐπαρήγοιτο εἰς τὴν Ἰθάκην. Μὲ τὴν προστασίαν ὁμως τῆς Ἀθηναῖς
ἐσώθη ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύος.]

Ε

Ὁ Ἑρμῆς εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

1—28 Ἦδη δὲ καὶ ὁ Ζεὺς εἶχεν ἀποφασίσει γὰ διατάξῃ τὴν
νύμφην Καλυψὼν γ' ἀφήσῃ τὸν Ὀδυσσεῖα ἐλευθέρου. Ἐξάλεσεν ὁ ἄρ-
χων τοῦ Ὀλύμπου τὸν υἱὸν του Ἑρμῆν καὶ εἶπε :

« Ἑρμεία, σὺ γὰρ αὐτε τὰ τ' ἄλλα περ ἄγγελός ἐσσι,
νύμφη ἐυπλοκάμω εἰπεῖν νημερτέα βουλήν,
νόστον Ὀδυσσεύος ταλασίφρονος, ὡς κε νήηται
οὔτε θεῶν πομπῇ οὔτε θνητῶν ἀνθρώπων·
ἀλλ' ὁ γ' ἐπὶ σχεδῆς πολυδέσμου πῆματα πάσων
ἡματί κ' εἰκοστῶ Σχερίην ἐρίβωλον ἴκοιτο,
Φαιήκων ἐς γαῖαν, οἱ ἀγχίθειοι γεγάασιν,
οἱ κέν μιν περὶ κῆρι θεὸν ὧς τιμήσουσιν,
πέμφουσιν δ' ἐν νηὶ φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν,
χαλκόν τε χρυσόν τε ἄλις ἐσθητά τε δόντες,
πόλλ', ὅσ' ἄν, οὐδέ ποτε Τροίης ἐξήρατ' Ὀδυσσεύς,
εἴ περ ἀπήμων ἦλθε λαχὼν ἀπὸ ληίδος αἴσαν.
ὧς γὰρ οἱ μοῖρ' ἐστὶ φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι
οἶκον ἐς ὑψόροφον καὶ εἶν ἐς πατρίδα γαῖαν».

Ὡς ἔφατ', οὐδ' ἀπίθῃσε διάκτορος ἀργεῖφόντης,
 αὐτίκ' ἔπειθ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα,
 ἀμβρόσια χρύσεια, τὰ μιν φέρον ἡμὲν ἐφ' ὑγρῆν
 ἠδ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν ἅμα πνοῆς ἀνέμοιο.
 εἴλετο δὲ ῥάβδον, τῇ τ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει,
 ὧν ἐθέλει, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει.
 τὴν μετὰ χερσὶν ἔχον πέτετο κρατὺς ἀργεῖφόντης.
 Πιερίην δ' ἐπιβάς ἐξ αἰθέρος ἔμπεσε πόντο·
 σεύατ' ἔπειτ' ἐπὶ κῆμα λάφρ' ὄρνιθι εἰοικώς,
 ὅς τε κατὰ δεινοὺς κόλπους ἀλὸς ἀτρογγέτιο
 ἰχθυὺς ἀγρώσσων πυκινὰ πτερὰ δεύεται ἄλμῃ.
 τῷ ἴκελος πολέεσσιν ὀχίσατο κύμασιν Ἐριθῆς.
 ἀλλ' ὅτε δὴ τὴν νῆσον ἀφίκετο τηλόθ' ἐοῦσαν,
 ἔνθ' ἐκ πόντου βὰς ἰοειδέος ἠπειρόνδε
 ἦεν, ὄφρα μέγα σπέος ἴκετο, τῷ ἔνι νύμφῃ
 ναῖεν εὐπλόκαμος· τὴν δ' ἔνδοθι τέτμεν ἐοῦσαν.
 πῦρ μὲν ἐπ' ἐσχάροφιν μέγα καίετο, τηλόσε δ' ὀδμῇ
 κέδρου τ' εὐκαέτιο θύου τ' ἀνὰ νῆσον ὀδώδει
 δαιομένων· ἠ δ' ἔνδον ἀοιδιάουσ' ὀπὶ καλῇ
 ἰστὸν ἐποιχομένη χρυσεῖη κερκίδ' ὕφαιεν.
 ὕλη δὲ σπέος ἀμφὶ πεφύκει τηλεθώσα,
 κλήθηρ τ' αἰγαιρός τε καὶ εὐώδης κυπάρισσος.
 ἔνθα δέ τ' ὄρνιθες τανυσίπτεροι εὐνάζοντο,
 σκῶπές τ' ἰρηκές τε τανύγλωσσοί τε κορῶναι
 εἰνάλιναι, τῆσιν τε θαλάσσια ἔργα μέμηλεν.
 ἠ δ' αὐτοῦ τετάνυστο περὶ σπείους γλαφυροῖο
 ἡμερὶς ἠβώωσα, τεθίγει δὲ σταφυλῆσι.
 κοῆναι δ' ἐξείης πίσυρες ῥέον ὕδατι λευκῷ,
 πλησίαι ἀλλήλων τετραμμένα ἄλλυδις ἄλλη.

ἀμφὶ δὲ λειμῶνες μαλακοὶ ἴου ἠδὲ σελίνου
 θήλεον. ἔνθα κ' ἔπειτα καὶ ἀθάνατός περ ἐπελθὼν
 θηήσαιτο ἰδὼν καὶ τερψθεΐη φρεσὶν ἦσιν.
 ἔνθα στὰς θηεῖτο διάκτορος ἀργεῖφόντης.
 αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα ἔῳ θηήσατο θυμῷ,
 αὐτίκ' ἄρ' εἰς εὐρὺ σπέος ἤλυθεν. οὐδέ μιν ἄντην
 ἠγνοῖσεν ἰδοῦσα Καλυψώ, διὰ θεάων·
 οὐ γὰρ τ' ἀγνώτες θεοὶ ἀλλήλοισι πέλονται
 ἀθάνατοι, οὐδ' εἴ τις ἀλόπροθι δώματα ναίει.
 οὐδ' ἄρ' Ὀδυσσῆα μεγαλήτορα ἔνδον ἔτεμεν,
 ἀλλ' ὃ γ' ἐπ' ἀκτῆς κλαῖε καθήμενος, ἔνθα πάρος περ,
 δάκρυσι καὶ στοναχῆσι καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων.
 πόντον ἐπ' ἀτρύγετον δερκέσκετο δάκρυα λείβων.
 Ἑρμείαν δ' ἐρέεινε Καλυψώ, διὰ θεάων,
 ἐν θρόνῳ ἰδρῦσασα φαιινῷ σιγαλόεντι·
 « Τίπτε μοι, Ἑρμεία χρυσόρραπι, εἰλήλουθας
 αἰδοῖός τε φίλος τε ; πάρος γε μὲν οὐ τι θαμίξεις.
 αὔδα ὅ τι φρονεῖς· τελέσαι δέ με θυμὸς ἄνωγεν,
 εἰ δύναμαι τελέσαι γε καὶ εἰ τετελεσμένον ἐστίν.
 ἀλλ' ἔπεο προτέρω, ἵνα τοι παρ ξείνια θείω». 90
 Ὡς ἄρα φωνήσασα θεὰ παρέθηκε τράπεζαν
 ἀμβροσίης πλήσασα, κέρασσε δὲ νέκταρ ἐρυθρόν.
 αὐτὰρ ὁ πῖνε καὶ ἦσθε διάκτορος ἀργεῖφόντης.
 αὐτὰρ ἐπεὶ δειπνήσε καὶ ἤραρε θυμὸν ἐδωδῆ,
 καὶ τότε δὴ μιν ἔπεσιν ἀμειβόμενος προσέειπεν· 95
 « Εἰρωτᾶς μ' ἐλθόντα θεὰ θεόν· αὐτὰρ ἐγὼ τοι
 νημερτέως τὸν μῦθον ἐνισπήσω· κέλει γάρ·
 Ζεὺς ἐμέ γ' ἠνώγει δεῦρ' ἐλθέμεν οὐκ ἐθέλοντα·
 τίς δ' ἂν ἐκὼν τοσσόνδε διαδράμοι ἀλμυρὸν ὕδωρ 100

ἄσπετον ; οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις, οἷ τε θεοῖσιν
 ἱερά τε ῥέζουσι καὶ ἐξαιτούς ἐκατόμβας.

Ἀλλὰ μάλ' οὐ πως ἔστι Διὸς νόον αἰγιόχοιο
 οὔτε παρεξελθεῖν ἄλλον θεὸν οὔθ' ἀλιῶσαι,
 φησί τοι ἄνδρα παρεῖναι διζυρώτατον ἄλλων,
 τῶν ἀνδρῶν, οἷ ἄστν πέρι Πριάμοιο μάχοντο.
 τὸν νῦν σ' ἠνώγειν ἀποπεμπέμεν ὅτι τάχιστα·
 οὐ γάρ οἱ τῆδ' αἴσα φίλων ἀπονόσφιν ὀλέσθαι,
 ἀλλ' ἔτι οἱ μοῖρ' ἐστὶ φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον ἐς ὑπόροφον καὶ ἐῖν ἐς πατρίδα γαῖαν ».

105
 106
 112
 115

Ὁ Ὀδυσσεὺς μανθάνει τὴν ἀπόφασιν τῶν θεῶν.

Ὡς ἄρα φωνήσας ἀπέβη κρατὺς ἀργεῖφόντης.

ἦ δ' ἐπ' Ὀδυσσεῖα μεγάλητορα πότνια Νύμφη
 ἦι, ἐπεὶ δὴ Ζηνὸς ἐπέκλυεν ἀγγελιάων.

148
 150

τὸν δ' ἄρ' ἐπ' ἀκτῆς εὔρε καθήμενον· οὐδέ ποί' ὄσσε
 δακρυόφιν τέρσοντο, κατεῖβετο δὲ γλυκὺς αἶων
 νόστον ὀδυρομένῳ, ἐπεὶ οὐκέτι ἦνδανε Νύμφη.

ἀλλ' ἦ τοι Νύκτας μὲν ἰάυεσκεν καὶ ἀνάγκη
 ἐν σπέεσι γλαφυροῖσι παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθειλόσῃ·

155

ἦματα δ' ἄμ' πέτρῃσι καὶ ἠιόνεσσι καθίζων
 δάκρυσι καὶ στοναχῆσι καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων
 πόντον ἐπ' ἀτρύγετον δερκέσκετο δάκρυα λείβων.

ἀγχοῦ δ' ἰσταμένη προσεφώνεε δια θεῶων·

« Κάμμορε, μή μοι ἔτ' ἐνθάδ' ὀδύρεο, μηδέ τοι αἶων
 φθινέτω· ἦδη γάρ σε μάλα πρόφρασσ' ἀποπέμψω.

160

ἀλλ' ἄγε δούρατα μακρὰ ταμῶν ἀρμόζεο χαλκῶ
 εὐρεῖαν σχεδίην· ἀτὰρ ἴκρια πῆξαι ἐπ' αὐτῆς

ὑψοῦ, ὥς σε φέρῃσιν ἐπ' ἠεροειδέα πόντον.

αὐτὰρ ἐγὼ σῖτον καὶ ὕδωρ καὶ οἶνον ἐρυθρὸν
 ἐνθήσω μενοεικέ', ἃ κέν τοι λιμὸν ἐρύκοι,
 εἵματα τ' ἀμφιέσω. πέμπω δέ τοι οὖρον ὄπισθεν,
 ὥς κε μάλ' ἀσκηθῆς σὴν πατρίδα γαῖαν ἴκηαι,
 αἷ κε θεοὶ γ' ἐθέλωσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
 οἷ μιν φέρτεροὶ εἰσι νοῆσαι τε κοῆναί τε.»

Ὡς φάτο, ῥίγησεν δὲ πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
 «Ἄλλο τι δὴ σὺ, θεά, τόδε μῆδαι, οὐδέ τι πομπήν,
 ἢ με κέλει σχεδίῃ περᾶν μέγα λαῖτμα θαλάσσης,
 δεινὸν τ' ἀργαλέον τε· τὸ δ' οὐδ' ἐπὶ νῆες εἶσαι
 ὠκύποροι περὶώσιν, ἀγαλλόμεναι Διὸς οὐρα.
 οὐδ' ἂν ἐγὼν ἀέκητι σέθεν σχεδῆς ἐπιβαίην,
 εἰ μὴ μοι τλαίης γε, θεά, μέγαν ὄρκον ὁμόσσαι
 μὴ τί μοι αὐτῷ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλο.»

Ὡς φάτο, μείδησεν δὲ Καλυψὼ δῖα θεῶων,
 χειρὶ τέ μιν κατέρεξεν ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζεν·
 «Ἡ δὲ ἄλιτρός γ' ἐσσι καὶ οὐκ ἀποφώλια εἰδώς,
 οἶον δὴ τὸν μῦθον ἐπεφράσθης ἀγορευῆσαι.
 ἴστω νῦν τόδε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρύς ὑπερθε
 καὶ τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ, ὅς τε μέγιστος
 ὄρκος δεινότατός τε πέλει μακάρεσσι θεοῖσι,
 μὴ τί τοι αὐτῷ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλο.
 ἀλλὰ τὰ μὲν νοέω καὶ φράσσομαι, ἅσ' ἂν ἐμοὶ περ
 αὐτῇ μηδοίμην, ὅτε με χρεῖώ τόσον ἴκοι·
 καὶ γὰρ ἐμοὶ νόος ἐστὶν ἐναΐσιμος, οὐδέ μοι αὐτῇ
 θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι σιδήρεος, ἀλλ' ἐλείμων.»

Ὡς ἄρα φωνήσας ἠγήσατο δῖα θεῶων
 καρπαλίμως· ὁ δ' ἔπειτα μετ' ἴχνια βαῖνε θεοῖο.

ἕξον δὲ σπέος ἐς γλαφυρὸν θεὸς ἠδὲ καὶ ἀνὴρ,
καὶ ῥ' ὁ μὲν ἔνθα καθέζετο ἐπὶ θρόνου ἔνθεν ἀνέστη 195
Ἑρμείας, νύμφη δ' ἐτίθει πάρα πᾶσαν ἐδωδήν,
ἔσθειν καὶ πίνειν, οἷα βροτοὶ ἄνδρες ἔδουσιν·
αὐτὴ δ' ἀντίον ἕξεν Ὀδυσσῆος θείοιο,

τῇ δὲ παρ' ἀμβροσίην διφφαὶ καὶ νέκταρ ἔθηξαν.
οἱ δ' ἐπ' ὀνειάθ' ἐτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἕλλον. 200
αὐτὰρ ἐπεὶ τάραψαν ἐδητύος ἠδὲ ποτῆτος,
τοῖς ἄρα μύθων ἤρχε Καλυψώ, δῖα θεῶν·

« Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
οὕτω δὴ οἰκόνδε φίλην ἐς πατρίδα γαίαν
αὐτίκα νῦν ἐθέλεις ἵεναι; σὺ δὲ χαῖρε καὶ ἔμπης. 205
εἴ γε μὲν εἰδείης σῆσι φρεσὶν ὅσσα τοι αἴσα
κῆδε' ἀναπλήσαι, πρὶν πατρίδα γαίαν ἰδέσθαι,
ἐνθάδε κ' αὖθι μένων σὺν ἐμοὶ τόδε δῶμα φυλάσσοις
ἀθάνατός τ' εἴης, ἰμειρόμενός περ' ἰδέσθαι
σὴν ἄλοχον, τῆς τ' αἰὲν ἐέλδεται ἤματα πάντα. 210
οὐ μὲν θην κείνης γε χειρίων εὐχομαι εἶναι,
οὐ δέμας οὐδὲ φυήν, ἐπεὶ οὐ πὼς οὐδὲ ἔοικεν
θνητὰς ἀθανάτησι δέμας καὶ εἶδος ἐρύξειν ».

Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
« Πότνα θεά, μὴ μοι τόδε χῶεο· οἶδα καὶ αὐτὸς 215
πάντα μάλ', οὐνεκα σεῖο περίφρον Πηνελόπεια
εἶδος ἀκιδνοτέρη μέγεθός τ' εἰσάντα ἰδέσθαι·
ἢ μὲν γὰρ βροτός ἐστι, σὺ δ' ἀθάνατος καὶ ἀγήρωσ.
ἀλλὰ καὶ ὡς ἐθέλω καὶ ἐέλδομαι ἤματα πάντα
οἴκαδέ τ' ἐλθέμεναι καὶ νόστιμον ἦμαρ ἰδέσθαι. 220
εἰ δ' αὖ τις ῥαίησι θεῶν ἐνὶ οἴνοσι πόντω,
τλήσομαι ἐν στήθεσσιν ἔχων ταλαπενθέα θυμόν·

ἤδη γὰρ μάλα πολλὰ πάθον καὶ πολλὰ μόγησα
 κύμασι καὶ πολέμοι· μετὰ καὶ τόδε τοῖσι γενέσθω». *MM*

[225 — 261. Τὴν ἐπομένην, μόλις ἐφάνη ἡ αὐγή, ἡ Καλυψὼ ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεά εἰς τὴν ἑσχατιὰν τῆς νήσου, ὅπου ἐπῆροχον πανύψηλα δένδρα καὶ τοῦ ἔδωσεν ἐργαλεῖα, διὰ τὰ κατασκευάσῃ τὴν σχεδῖαν. Ὁ Ὀδυσσεὺς προσελάθησε τὰ τὴν κατασκευάσῃ ὅσον τὸ δυνατόν στερεὰν καὶ ἀσφαλῆ (βλ. εἰκ. ἀρ. 9)].

Ἀπόπλους καὶ ναυάγιον τοῦ Ὀδυσσεύως.

Τέτρατον ἦμαρ ἔην, καὶ τῷ τετέλεστο ἅπαντα· 262
 τῷ δ' ἄρα πέμπτῳ πέμπ' ἀπὸ νήσου διὰ Καλυψῷ,
 εἶματά τ' ἀμφιέσασα θυώδεα καὶ λούσασα.
 ἐν δέ οἱ ἄσκον ἔθηκε θεὰ μέλανος οἴνοιο 265
 τὸν ἕτερον, ἕτερον δ' ὕδατος μέγαν, ἐν δὲ καὶ ἦα
 κωρύκῳ· ἐν δέ οἱ ὄψα τίθει μενοεικέα πολλὰ·
 οὔρον δὲ προέηκεν ἀπήμονά τε λιαρὸν τε.
 γηθόσυνος δ' οὔρῳ πέτασ' ἰστία δῖος Ὀδυσσεύς.
 αὐτὰρ ὁ πηδαλίῳ ἰθύνητο τεχνηέντως 270
 ἦμενος, οὐδέ οἱ ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἔπιπτεν
 Πηλιάδας τ' ἔσορῶντι καὶ ὄψῃ δύοντα Βοώτην
 Ἄρκτον θ', ἦν καὶ Ἄμαξαν ἐπίκλησιν καλέουσιν,
 ἣ τ' αὐτοῦ στρέφεται καὶ τ' Ὀρίωνα δοκεύει,
 οἷη δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν Ὀκεανοῖο· 275
 τὴν γὰρ δὴ μιν ἄνωγε Καλυψῷ, διὰ θεάων,
 ποντοπορευέμεναι ἐπ' ἀριστερὰ χειρὸς ἔχοντα.
 ἑπτὰ δὲ καὶ δέκα μὲν πλέεν ἦματα ποντοπορευέων,
 ὀκτωκαιδεκάτῃ δ' ἐφάνη ὄρεα σκιδόντα
 γαίης Φαιήκων, ὅθι τ' ἄγχιστον πέλεν αὐτῷ· 280
 εἶσατο δ' ὡς ὅτε ῥινὸν ἐν ἠεροειδέϊ πόντῳ. *MM*

Τὸν δ' ἐξ Αἰθιοπῶν ἀνιὼν κρείων ἐνοσίχθων
 τηλόθεν ἐκ Σολύμων ὄρέων ἴδεν· εἶσατο γάρ οἱ
 πόντον ἐπιπλόων. ὁ δ' ἐχώσατο κηρόθι μᾶλλον,
 κινήσας δὲ κάρη προτὶ ὄν μυθήσατο θυμόν·

285

«ὦ πόποι, ἦ μάλα δὴ μετεβούλευσαν θεοὶ ἄλλως
 ἄμφ' Ὀδυσῆι ἐμεῖο μετ' Αἰθιοπέσσι ἐόντος,
 καὶ δὴ Φαιήκων γαίης σχεδόν, ἔνθα οἱ αἶσα
 ἐκφυγέειν μέγα πείραρ ὀϊζύος, ἦ μιν ἰκάνει.
 ἀλλ' ἔτι μὲν μίν φημι ἄδην ἐλάαν κακότητος».

290

ὦς εἰπὼν σύναγεν νεφέλας, ἐτάραξε δὲ πόντον
 χερσὶ τρίαينαν ἐλών· πάσας δ' ὀρόθυνεν ἀέλλας
 παντοίων ἀνέμων, σὺν δὲ νεφέεσσι κάλυψε
 γαῖαν ὁμοῦ καὶ πόντον, ὀρώρει δ' οὐρανόθεν νύξ.
 σὺν δ' Εὐρώς τε Νότος τ' ἔπεσον Ζέφυρός τε δυσαῆς
 καὶ Βορέης αἰθρηγενέτης, μέγα κῆμα κυλίνδων.
 καὶ τότε Ὀδυσσεὺς λύτο γούνατα καὶ φίλον ἦτορ,
 ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπε πρὸς ὄν μεγαλήτορα θυμόν·

295

«ὦ μοι ἐγὼ δειλός, τί νύ μοι μήκιστα γένηται;
 δεῖδω μὴ δὴ πάντα θεὰ νημερτέα εἶπεν,

300

ἦ μ' ἔφατ' ἐν πόντῳ, πρὶν πατρίδα γαῖαν ἰέσθαι,
 ἄλγε ἀναπλήσειν· τὰ δὲ δὴ νῦν πάντα τελεῖται. *TK*
 οἷοισιν νεφέεσσι περιστέφει οὐρανὸν εὐρὺν
 Ζεὺς, ἐτάραξε δὲ πόντον, ἐπισπέρχουσι δ' ἄελλαι
 παντοίων ἀνέμων. νῦν μοι σῶς αἰπὺς ὄλεθρος.

305

τρὶς μάκαρες Δαναοὶ καὶ τετράκις, οἳ τότε ὄλοντο
 Τροίῃ ἐν εὐρείῃ χάριν Ἀτρεΐδῃσι φέροντες.
 ὥς δὴ ἐγὼ γ' ὄφελον θανέειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν
 ἤματι τῷ ὅτε μοι πλεῖστοι χαλκήρεα δοῦρα
 Τρωῶες ἐπέροισαν περὶ Πηλεΐωνι θανόντι.

310

τῷ κ' ἔλαχον κτερέων, καί μευ κλέος ἦγον Ἀχαιοί·
νῦν δέ με λευγαλέῳ θανάτῳ εἵμαρτο ἀλῶναι.»

Ὡς ἄρα μιν εἰπόντ' ἔλασεν μέγα κῆμα κατ' ἄκρης
δεινὸν ἐπεσσύμενον, περὶ δὲ σχεδίην ἐλέλιξε.
τῆλε δ' ἀπὸ σχεδῆς αὐτὸς πέσε, πηδάλιον δὲ 315
ἐκ χειρῶν προέηκε· μέσον δέ οἱ ἴστων ἔαξεν
δεινὴ μισγομένων ἀνέμων ἐλθοῦσα θύελλα,
τηλοῦ δὲ σπειρον καὶ ἐπίκριον ἔμπεσε πόντῳ.
τὸν δ' ἄρ' ὑπόβρυχα θῆκαι πολὺν χρόνον, οὐδ' ἐδυνάσθη
αἴψα μάλ' ἀνσχεθέειν μεγάλου ὑπὸ κύματος ὀρμηῆς· 320
εἵματα γάρ ῥ' ἐβάρυνε, τά οἱ πόρε διὰ Καλυψῶ. *Τ. Π.*
ὄψὲ δὲ διή ῥ' ἀνέδν, στόματος δ' ἐξέπτυσεν ἄλμην
πικρὴν, ἣ οἱ πολλὴ ἀπὸ κρατὸς κέλαρυνεν
ἀλλ' οὐδ' ὡς σχεδῆς ἐπελήθητο, τειρόμενός περ, 325
ἀλλὰ μεθορηθεὶς ἐνὶ κύμασιν ἐλλάβειτ' αὐτῆς,
ἐν μέσση δὲ καθίζε τέλος θανάτου ἀλειίνων.
τὴν δ' ἐφόρει μέγα κῆμα κατὰ ῥόον ἔνθα καὶ ἔνθα.
ὡς δ' ὅτ' ὀπωρινὸς Βορρῆς φορέησιν ἀκάνθας
ἄμ πεδίον, πυκιναὶ δὲ πρὸς ἀλλήλησιν ἔχονται,
ὡς τὴν ἄμ πέλαγος ἄνεμοι φέρον ἔνθα καὶ ἔνθα· 330
ἄλλοτε μὲν τε Νότος Βορρῆ προβάλεσκε φέρεσθαι,
ἄλλοτε δ' αὐτ' Εὐρὸς Ζεφύρω εἴξασκε διώκειν.
Τὸν δὲ ἶδεν Κάδμου θυγάτηρ, καλλίσφυρος Ἰνώ,
Λευκοθή, ἣ πρὶν μὲν ἔην βροτὸς αὐδήεσσα,
νῦν δ' ἄλὸς ἐν πελάγεσσι θεῶν ἔξ ἔμμορε τιμῆς. 335
ἦ ῥ' Ὀδυσῆ' ἐλέησεν ἀλώμενον, ἄλγε' ἔχοντα,
αἰθυίῃ δ' εἰκυῖα ποτῆ ἀνεδύσετο λίμνης,
ἴξε δ' ἐπὶ σχεδῆς πολυδέσμου εἶπέ τε μῦθον·
« Κάμμορε, τίπτε τοι ὦδε Ποσειδάων ἐνοσίχθων

ὀδύσαστ' ἐκπάγλως, ὅτι τοι κακὰ πολλὰ φυτεύει ; 340

οὐ μὲν δὴ σε καταφθίσει μάλα περ μενεαίνων. *Π.Κ.*
ἀλλὰ μάλ' ὄδ' ἔρξαι, δοξέεις δέ μοι οὐκ ἀπινύσσειν'
εἵματα ταῦτ' ἀποδὺς σχεδὴν ἀνέμοισι φέρεσθαι
κάλλιπ', ἀτὰρ χεῖρεσσι νέων ἐπιμαίεο νόστου
γαίης Φαιήκων, ὅθι τοι μοῖο' ἐστὶν ἀλύξαι. 345

τῇ δέ, τόδε κρήδεμνον ὑπὸ στέροιο τανύσσαι
ἄμβροτον· οὐδὲ τί τοι παθέειν δέος οὐδ' ἀπολέσθαι·
αὐτὰρ ἐπὴν χεῖρεσσι ἐγάψαι ἠπεῖροιο,
ἄψ ἀπολυσάμενος βαλέειν εἰς οἴνοπα πόντον
πολλὸν ἄπ' ἠπεῖρου, αὐτὸς δ' ἀπονόσφι τραπέσθαι». 350

Ὡς ἄρα φωνήσασα θεὰ κρήδεμνον ἔδωκεν,
αὐτὴ δ' ἄψ ἐς πόντον ἐδύσετο κυμαίνοντα
αἰθυίῃ ἐικυῖα· μέλαν δὲ ἐκῆμα κάλυψεν.

Αὐτὰρ ὁ μερμήριξε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπε πρὸς ὃν μεγαλήτορα θυμόν· 355

«Ὡ μοι ἐγώ, μή τίς μοι ὑφαίνησιν δόλον αὔτε
ἀθανάτων, ὃ τέ με σχεδὴς ἀποβῆναι ἀνώγει,
ἀλλὰ μάλ' οὐ πω πείσοιμ', ἐπεὶ ἐκὰς ὀφθαλμοῖσιν
γαῖαν ἐγὼν ἰδόμην, ὅθι μοι φάτο φύξιμον εἶναι,
ἀλλὰ μάλ' ὄδ' ἔρξω, δοξέει δέ μοι εἶναι ἄριστον· 360
ἄφρ' ἂν μὲν κεν δούρατ' ἐν ἄρομόνησιν ἀρήρη,
τόφρ' αὐτοῦ μενέω καὶ τλήσομαι ἄλγεα πάσχων·
αὐτὰρ ἐπὴν δὴ μοι σχεδὴν διὰ κῆμα τινάξῃ,
νήξοιμ', ἐπεὶ οὐ μὲν τι πάρα προνοῆσαι ἄμεινον». *Π.Κ.*

Ὅς ὁ ταῦθ' ὄρωμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν, 365
ᾧρσε δ' ἐπὶ μέγα κῆμα Ποσειδάων ἐνοσίχθων,
δεινὸν τ' ἀργαλέον τε, κατηρεφές, ἤλασε δ' αὐτόν.
ὥς δ' ἄνεμος ζαῆς ἠίων θημῶνα τινάξῃ

καρφαλέον· τὰ μὲν ἄρ τε διεσκέδασ' ἄλλυδις ἄλλη·
 ὡς τῆς δούρατα μακρὰ διεσκέδασ'. αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς 370
 ἄμφ' ἐνὶ δούρατι βαῖνε, κέληθ' ὡς ἵππον ἐλαύνων,
 εἴματα δ' ἐξάπεδυνε, τὰ οἱ πόρε δῖα Καλυψώ.
 αὐτίκα δὲ κρήδεμνον ὑπὸ στέροιο τάνυσσεν,
 αὐτὸς δὲ πρηγῆς ἀλὶ κάλπεσε, χεῖρε πετάσσας,
 νηχέμεναι μεμαώς. ἶδε δὲ κρείων ἐνοσίχθων, 375
 κινήσας δὲ κάρη προτὶ ὄν μυθήσατο θυμόν·

«Οὔτω νῦν κακὰ πολλὰ παθὼν ἀλώω κατὰ πόντον,
 εἰς ὃ κεν ἀνθρώποισι διοτρεφέεσσι μιγίης·

ἀλλ' οὐδ' ὡς σε ἔολπα ὀνόσσεσθαι κακότητος».

Ὡς ἄρα φωνήσας ἵμασεν καλλίτριχας ἵππους,
 ἵκετο δ' εἰς Αἰγιάς, ὅθι οἱ κλυτὰ δώματ' ἔασιν. 380

Αὐτὰρ Ἀθηναίη κούρη Διὸς ἄλλ' ἐνόησεν.

ἦ τοι τῶν ἄλλων ἀνέμων κατέδησε κελεύθους,
 παύσασθαι δ' ἐκέλευσε καὶ εὐνηθῆναι ἅπαντας·
 ὦρσε δ' ἐπὶ κραιπνὸν Βορέην, πρὸ δὲ κύματ' ἔαξεν, 385
 ἦος ὃ Φαιήκεσσι φιληρέτμοισι μιγείη
 διογενῆς Ὀδυσσεὺς θάνατον καὶ κῆρας ἀλύξας.

Διάσωσις τοῦ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων.

[387—493. Δύο νύκτας καὶ δύο ἡμέρας ἐπάλαιεν ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ
 τὰ πελώρια κύματα. Ἐπὶ τέλους τὴν τρίτην ἡμέραν ἐγαλήρευσεν ἡ
 θάλασσα καὶ ὁ δυστυχῆς ναυαγὸς εἶδε τὴν ξηράν. Ἄλλ' ὅτε κολυμ-
 βῶν ἐπλησίασεν εἰς αὐτήν, εἶδεν ὅτι εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος ἡ ἀκτὴ
 ἦτο φοβερὰ ἀπότομος, σχηματίζουσα βράχους καὶ σπήλαια, ὅπου
 ἐκτυποῦσε τὸ κῆμα καὶ ἐξεΐτασεν εἰς τὰ ὕψη ἀφροῦς. Ἐκινδύ-
 νευε πράγματι γὰρ συντριβῆ εἰς ἓνα αἰχμηρὸν βράχον. Τέλος καὶ
 ἔμπινουσιν τῆς Ἀθηναῖς ἀπεφάσισε γὰρ κολυμβήσῃ ἀκόμα, κυτιάζων
 πάντοτε πρὸς τὴν ξηράν, ἕως ὅτου εὗρη κατάλληλον μέρος διὰ
 γὰρ πατήσῃ γῆν. Ἐφῆσεν εἰς τὰς ἐκβολὰς ὠραίου ποταμοῦ, ὃ

ὁποῖος ἐπακούων τὴν προσευχὴν τοῦ πολυπαθοῦς ἥρωος ἀνέκοιγε τὸ δομητικὸν ρεῦμά του καὶ ἤπλωσε πρὸ αὐτοῦ γαλήνην. Ἔπειτα ἐξηπλήμενος εἰς τὴν γῆν ὁ Ὀδυσσεὺς ἄπνευστος καὶ ἄναυδος ἐπὶ πολλὴν ὥραν. Μόλις συνῆλθε καὶ συνεκέντρωσε τὰς σκέψεις του, ἐνεθυμήθη γὰρ θύψῃ πάλιν εἰς τὴν θάλασσαν τὸ κορήδεμον τῆς Λευκοθέας. Ἔπειτα ἐγονάτισεν ἐμπρὸς εἰς ἓνα σχοῖνον καὶ ἐφίλησε τὸ χῶμα. Ἐπροχώρησε μέσα εἰς τὸ δάσος καὶ ἀφ’ ἑκαμὲ προέχειρον στρομνὴν ἀπὸ ξηρὰ φύλλα ἐξηπλώθη κατάκοπος καὶ ἀπεκοιμήθη βαθεῖα].

Z

Ὡς ὁ μὲν ἔνθα καθεῦθε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεὺς
 ὕπνω καὶ καμάτῳ ἀρημένος· αὐτὰρ Ἀθήνη
 βῆ δ’ ἐς Φαιήκων ἀνδρῶν δῆμόν τε πόλιν τε,
 οἳ πρὶν μὲν ποτ’ ἔναιον ἐν εὐρυχόρῳ Ὑπερείῃ,
 ἀγχοῦ Κυκλώπων ἀνδρῶν ὑπερηνορέοντων,
 οἳ σφέας σινέσκοντο, βίηφι δὲ φέεροι ἦσαν.
 ἔνθεν ἀναστήσας ἄγε Νausίθοος θεοειδῆς,
 εἶσεν δὲ Σχερίῃ, ἐκὰς ἀνδρῶν ἀλφειστάων,
 ἀμφὶ δὲ τεῖχος ἔλασσε πόλει, καὶ ἐδείματο οἴκους,
 καὶ νηοὺς ποίησε θεῶν, καὶ ἐδάσσατ’ ἀρούρας.
 ἀλλ’ ὁ μὲν ἤδη κηρὶ δαμείς Ἀιδόσδε βεβήκει,
 Ἀλκίνοος δὲ τότε ἦρχε, θεῶν ἀπο μήδεα εἰδώς.

5

10

Τὸ ὄνειρον τῆς Νausικᾶς.

Τοῦ μὲν ἔβη πρὸς δῶμα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
 νόστον Ὀδυσσῆι μεγαλήτορι μητιώσα. Ἔπειτα
 βῆ δ’ ἴμεν ἐς θάλαμον πολυδαίδαλον, ᾧ ἔνι κούρη
 κοιμᾶτ’ ἀθανάτησι φυὴν καὶ εἶδος ὁμοίη,
 Νausικάα, θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο,
 πᾶρ δὲ δὺ’ ἀμφίπολοι, Χαρίτων ἀπο κάλλος ἔχουσαι,

15

σταθμοῖν ἐκάτερθε θύραι δ' ἐπέκειντο φαιναί.

Ἡ δ' ἀνέμου ὡς πνοὴ ἐλέσσυτο δέμνια κούρης,
 στῆ δ' ἄρ' ὑπὲρ κεφαλῆς, καί μιν πρὸς μῦθον ἔειπεν,
 εἰδομένη κούρη ναυσικλειτοῖο Δύμαντος,
 ἦ οἱ ὀμηλική μὲν ἔην, κεχάριστο δὲ θυμῷ.

τῇ μιν εἰσαμένη προσέφη γλαυκῶπις Ἀθήνη·

« Ναυσικάα, τί νόσ' ὄδε μεθήμενα γείνατο μήτηρ ;

εἴματα μὲν τοι κεῖται ἀκηδέα σιγαλόεντα,

σοὶ δὲ γάμος σχεδὸν ἔστιν, ἵνα χρῆ καλὰ μὲν αὐτήν
 ἔννυσθαι, τὰ δὲ τοῖσι παρασχεῖν, οἳ κέ σ' ἄγωνται.

ἐκ γάρ τοι τούτων φάτις ἀνθρώπους ἀναβαίνει
 ἐσθλή, χαίρουσιν δὲ πατήρ καὶ πότνια μήτηρ.

ἀλλ' ἴομεν πλυνέουσαι ἅμ' ἠοῖ φαινομένηφι·

καί τοι ἐγὼ συνέριθος ἅμ' ἔφομαι, ὄφρα τάχιστα

ἐντύναι, ἐπεὶ οὐ τοι ἔτι δὴν παρθένος ἔσσειαι·

ἦδη γάρ σε μνῶνται ἀριστῆες κατὰ δῆμον

πάντων Φαιήκων, ὅθι τοι γένος ἔστι καὶ αὐτῆ.

ἀλλ' ἄγ' ἐλότρουνον πατέρα κλυτὸν ἠῶθι πρὸ

ἡμιόνους καὶ ἅμαξαν ἐφοπλίσει, ἢ κεν ἄγησι

ζῶσιτρά τε καὶ πέπλους καὶ ῥήγεα σιγαλόεντα.

καὶ δὲ σοὶ ὄδ' αὐτῆ πολὺ κάλλιον ἢ πόδεσσι

ἔρχεσθαι πολλὸν γὰρ ἀπὸ πλυνοί εἰσι πόλης».

Ἡ μὲν ἄρ' ὡς εἰποῦσ' ἀπέβη γλαυκῶπις Ἀθήνη

Οὐλυμπόν δ', ὅθι φασὶ θεῶν ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ

ἔμμεναι. οὔτ' ἀνέμοισι τινάσσεται οὔτε ποτ' ὄμβροφ

δεύεται οὔτε χιῶν ἐπιπίλναται, ἀλλὰ μάλ' αἴθρη

πέπταται ἀνέφελος, λευκῆ δ' ἐπιδέδρομεν αἴγλη·

τῷ ἔνι τέρπονται μάκαρες θεοὶ ἥματα πάντα.

ἐνθ' ἀπέβη γλαυκῶπις, ἐπεὶ διεπέφραδε κούρη.

Συνάντησις Ὀδυσσέως μετὴν βασιλόπαιδα Ναυσικᾶν.

Αὐτίκα δ' Ἦὼς ἦλθεν εὐθρόνος, ἧ μιν ἔγειρε
 Ναυσικᾶαν εὐπεπλον· ἄφαρ δ' ἀπεθαύμασ' ὄνειρον,
 βῆ δ' ἰέναι διὰ δώμαθ', ἴν' ἀγγεΐλειε τοκεῦσιν, 50
 πατρὶ φίλῳ καὶ μητρὶ· κινήσατο δ' ἔνδον ἑόντας·
 ἦ μὲν ἐπ' ἐσχάρῃ ἦστο σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξίν
 ἠλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα· τῷ δὲ θύραζε
 ἐρχομένῳ ξύμβλητο μετὰ κλειτοὺς βασιλῆας
 ἐς βουλήν, ἵνα μιν κάλεον Φαίηκες ἀγαυοί. 55
 ἦ δὲ μάλ' ἄγχι σταῖσα φίλον πατέρα προσέειπε.

«Πάπα φίλ', οὐκ ἂν δὴ μοι ἐφοπλίσσειας ἀπήνην
 ὑψηλὴν εὐκυκλον, ἵνα κλυτὰ εἶματ' ἄγωμαι
 ἐς ποταμὸν πλυνέουσα, τὰ μοι ὀρευλωμένα κεῖται ;
 καὶ δὲ σοὶ αὐτῷ ἔοικε μετὰ πρότοισιν ἑόντα 60
 βουλᾶς βουλεύειν καθαρὰ χροὶ εἶματ' ἔχοντα.
 πέντε δέ τοι φίλοι υἴες ἐνὶ μεγάροισι γεγάασιν,
 οἱ δὲ ὀπυῖοντες, τρεῖς δ' ἠΐθεοι θαλέθοντες.
 οἱ δ' αἰεὶ ἐθέλουσι νεόπλυτα εἶματ' ἔχοντες
 ἐς χορὸν ἔρχεσθαι· τὰ δ' ἐμῇ φρενὶ πάντα μέμηλεν». 65

Ὡς ἔφατ'· αἰδέτο γὰρ θαλερὸν γάμον ἐξονομῆναι
 πατρὶ φίλῳ. ὁ δὲ πάντα νόει καὶ ἀμείβετο μύθῳ·
 «Ὅυτε τοι ἡμιόνων φθονέω, τέκος, οὔτε τευ ἄλλου.
 ἔρχε· ἀτάρ τοι δμῶες ἐφοπλίσσουσιν ἀπήνην
 ὑψηλὴν εὐκυκλον, ὑπερτερίῃ ἀραρυῖαν». 70

Ὡς εἰπὼν δμῶεσσιν ἐκέκλετο, τοὶ δ' ἐπίθοντο.
 οἱ μὲν ἄρ' ἐκτὸς ἄμαξαν εὐτροχον ἡμιονεΐην
 ὄπλεον, ἡμιόνους θ' ὑπαγον ζευξῖάν θ' ὑπ' ἀπήνη·
 κούρη δ' ἐκ θαλάμοιο φέρειν ἐσθῆτα φαεινὴν.

καὶ τὴν μὲν κατέθηκεν ἐυξέστω ἐπ' ἀπήνη,
 μήτηρ δ' ἐν κίστη ἐτίθει μενοεικέ' ἐδωδὴν
 παντοίην, ἐν δ' ὄψα τίθει, ἐν δ' οἶνον ἔχενεν
 ἄσκαϙ ἐν αἰγείῳ· κούρη δ' ἐπεβήσετ' ἀπήνης.
 δῶκεν δὲ χρυσέῃ ἐν ληκύθῳ ὑγρὸν ἔλαιον,
 ἧος χυτλώσαιοτο σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξίν.
 ἢ δ' ἔλαβεν μάστιγα καὶ ἡνία σιγαλόεντα,
 μάστιξεν δ' ἐλάαν· καναχὴ δ' ἦν ἡμιόνουιν.
 αἶ δ' ἄμοτον τανύοντο, φέρον δ' ἐσθῆτα καὶ αὐτήν,
 οὐκ οἴην, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι κίον ἄλλαι.

Αἶ δ' ὅτε δὴ ποταμοῖο ῥόον περικαλλέ' ἴκοντο,
 ἔνθ' ἢ τοι πλῆνοι ἦσαν ἐπηετανοί, πολὺ δ' ὕδωρ
 καλὸν ὑπεκπρόρεεν μάλα περ ῥυπόωντα καθῆραι,
 ἔνθ' αἶ γ' ἡμιόνους μὲν ὑπεκπροέλυσαν ἀπήνης.
 καὶ τὰς μὲν σεῦαν ποταμὸν πάρα δινήεντα
 τρώγειν ἄγρωστιν μελιηδέα· ται δ' ἀπ' ἀπήνης
 εἵματα χερσὶν ἔλοντο καὶ ἐσφόρεον μέλαν ὕδωρ,
 στεῖβον δ' ἐν βόθροισι θοῶς ἔριδα προφέρουσαι.
 αὐτὰρ ἐπεὶ πλῆνάν τε κάθηράν τε ῥύπα πάντα,
 ἐξεῖς πέτασαν παρὰ θῖν' ἄλός, ἦχι μάλιστα
 λάιγγας ποτὶ χέρσον ἀποπλύνεσκε θάλασσα.
 αἶ δὲ λοεσσάμεναι καὶ χρυσάμεναι λίπ' ἐλαίῳ
 δεῖπνον ἔπειθ' εἵλοντο παρ' ὄχθησιν ποταμοῖο,
 εἵματα δ' ἠελίοιο μένον τερσήμεναι ἀυγῇ.
 αὐτὰρ ἐπεὶ σίτου τάρφθεν δμφαί τε καὶ αὐτή.
 σφαίρη ται δ' ἄρ' ἔπαιζον, ἀπὸ κρήδεμνα βαλοῦσαι·
 τῆσι δὲ Ναυσικᾶα λευκώλενος ἤρχετο μολπῆς.
 οἴη δ' Ἄρτεμις εἶσι κατ' οὖρεα ἰοχέαιρα,
 ἢ κατὰ Τηϋγέτον περιμήκετον ἢ Ἐρύμανθον,

- τερομένη κάπροισι καὶ ὠκείῃς ἐλάφοισι
 τῇ δέ θ' ἄμα νύμφαι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο, 105
 ἄγρονόμοι παίζουσι. γέγηθε δέ τε φρένα Λητώ·
 πασάων δ' ὑπὲρ ἧ γε κάρη ἔχει ἠδὲ μέτωπα,
 ῥῆα τ' ἀριγνώτη πέλεται, καλαὶ δέ τε πᾶσαι·
 ὥς ἦ γ' ἀμφιπόλοισι μετέπρεπε παρθένος ἀδμῆς.
- Ἄλλ' ὅτε δὴ ἄρ' ἔμελλε πάλιν οἰκόνδε νέεσθαι 110
 ζευξάσ' ἡμιόνους πτύξασά τε εἵματα καλά,
 ἔνθ' αὖτ' ἄλλ' ἐνόησε θεά, γλανκῶπις Ἀθήνη,
 ὡς Ὀδυσσεὺς ἔγροιο ἴδοι τ' εὐώπιδα κούρην,
 ἢ οἱ Φαιήκων ἀνδρῶν πόλιν ἠγήσαιτο.
- σφαίραν ἔπειτ' ἔρριψε μετ' ἀμφίπολον βασιλεία· 115
 ἀμφιπόλον μὲν ἄμαρτε, βαθείη δ' ἔμβαλε δίνη·
 αἶ δ' ἐπὶ μακρὸν ἄυσαν· ὁ δ' ἔγρετο δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἐξόμενος δ' ὄρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν·
 « ὦ μοι ἐγὼ, τέων αὖτε βροτῶν ἐς γαῖαν ἰκάνω ;
 ἦ ῥ' οἱ γ' ὑβρίζεται τε καὶ ἄγριοι οὐδὲ δίκαιοι, 120
 ἦε φιλόξενοι καὶ σφιν νόος ἐστὶ θεουδής ;
 ὥς τέ με κουράων ἀμφήλυθε θῆλυς ἀντὶ
 νυμφάων, αἶ ἔχουσ' ὀρέων αἰτεινὰ κάρηνα
 καὶ πηγὰς ποταμῶν καὶ πίσσα ποιήεντα.
- ἦ νύ που ἀνθρώπων εἰμὶ σχεδὸν αὐδηέντων ; 125
 ἄλλ' ἄγ' ἐγὼν αὐτὸς πειρήσομαι ἠδὲ ἴδομαι ». 126
- Βῆ δ' ἵμεν ὡς τε λέων ὀρεσίτροφος ἀλκί πεποιθώς, 130
 ὅς τ' εἶσ' ὑόμενος καὶ ἀήμενος, ἐν δὲ οἱ ἴσσε
 δαίεται· αὐτὰρ ὁ βουσί μετέρχεται ἢ οἴεσσιν
 ἠὲ μετ' ἀγροτέρας ἐλάφους· κέλεται δὲ ἑ γαστήρῳ
 μήλων πειρήσοντα καὶ ἐς πυκινὸν δόμον ἐλθεῖν·
 ὡς Ὀδυσσεὺς κούρησιν εὐπλοκάμοισιν ἔμελλε 135

μίξεσθαι, γυμνός περ ἐών· χρεῖὸν γὰρ ἵκανε.
 σμερδαλέος δ' αὐτῆσι φάνη κεκακωμένος ἄλλμη,
 τρέσσαν δ' ἄλλυδις ἄλλη ἐπ' ἠμόνας προυχούσας·
 οἷη δ' Ἀλκινόου θυγάτηρ μένε· τῆ γὰρ Ἀθήνη
 θάρσος ἐνὶ φρεσὶ θῆκε καὶ ἐκ δέος εἴλετο γυίων. 140
 στῆ δ' ἄντα σχομένη, ὃ δὲ μεριμήριζεν Ὀδυσσεύς,
 ἢ γούνων λίσσοιτο λαβὼν εὐώπιδα κούρη,
 ἢ αὐτως ἐπέεσσιν ἀποσταδὰ μειλίχοισι
 λίσσοιτ', εἰ δείξειε πόλιν καὶ εἴματα δοίη.
 ὧς ἄρα οἱ φρονέοντι δοάσσατο κέρδιον εἶναι, 145
 λίσσεσθαι ἐπέεσσιν ἀποσταδὰ μειλίχοισι,
 μὴ οἱ γούνα λαβόντι χολώσαιτο φρένα κούρη.
 αὐτίκα μειλίχιον καὶ κερδαλέον φάτο μῦθον. ΑΥΤΟ
 «Γουνοῦμαί σε, ἄνασσα· θεός νύ τις, ἢ βροτός ἐσσι·
 εἰ μὲν τις θεός ἐσσι, τοῖ οὐρανὸν εὐρὴν ἔχουσιν, 150
 Ἄρτεμιδί σε ἐγὼ γε, Διὸς κούρη μέγαλοιο,
 εἰδός τε μέγεθός τε φυήν τ' ἄγχιστα εἴσκω·
 εἰ δέ τις ἐσσι βροτῶν, τοῖ ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσιν,
 τρεῖς μάκαρες μὲν σοί γε πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ,
 τρεῖς μάκαρες δὲ κασίγνητοι· μάλα πού σφισι θυμὸς 155
 αἰὲν εὐφροσύνησιν ἰαίνεται εἵνεκα σεῖο,
 λευσσόντων τοιόνδε θάλος χορὸν εἰσοιχνεύσαν.
 κείνος δ' αὖ περὶ κῆρι μακάροτος ἔξοχον ἄλλων,
 ὅς κέ σ' ἐέδνοισι βρίσας οἰζόνδ' ἀγάγηται.
 οὐ γάρ πο τοιοῦτον ἴδον βροτὸν ὀφθαλμοῖσιν, 160
 οὔτ' ἄνδρ' οὔτε γυναῖκα· σέβας μ' ἔχει εἰσορόωντα.
 Διήλω δὴ ποτε τοῖον Ἀπόλλωνος παρὰ βομῶ
 φοίνικος νέον ἔρνος ἀνερχόμενον ἐνόησα·
 ἤλυθον γὰρ καὶ κεῖσε, πολὺς δέ μοι ἔσπετο λαός,

τὴν ὁδὸν ἧ δὴ μέλλεν ἐμοὶ κακὰ κήδε' ἔσεσθαι. 165
 ὧς δ' αὐτως καὶ κείνο ἰδὼν ἐτεθήπεα θυμῷ
 δῆν, ἐπεὶ οὐ πω τοῖον ἀνήλυθεν ἐκ δόρυ γαίης,
 ὧς σέ, γύναι, ἄγαμαί τε τέθηπά τε, δεΐδια δ' αἰνῶς
 γούνων ἄψασθαι· χαλεπὸν δέ με πένθος ἰκάνει.
 χθιζὸς ἐεικοστῷ φύγον ἤματι οἴνοπα πόντον· 170
 τόφρα δέ μ' αἰεὶ κῦμ' ἐφόρει κραιπναί τε θύελλαι
 νήσου ἀπ' Ὠγυγίης. νῦν δ' ἐνθάδε κάββαλλε δαίμων,
 ὄφρ' ἔτι που καὶ τῆδε πάθω κακόν· οὐ γὰρ οἶο
 παύσεσθ', ἀλλ' ἔτι πολλὰ θεοὶ τελέουσι πάροιθεν.
 ἀλλά, ἄνασσ', ἐλέαιρε· σέ γὰρ κακὰ πολλὰ μογήσας 175
 ἐς πρώτην ἰκόμην, τῶν δ' ἄλλων οὐ τινα οἶδα
 ἀνθρώπων, οἳ τήνδε πόλιν καὶ γαῖαν ἔχουσιν.
 ἄστν δέ μοι δεῖξον, δὸς δὲ ῥάκος ἀμφιβαλέσθαι,
 εἰ τί που εἴλυμα σπείρων ἔχες ἐνθάδ' ἰοῦσα.
 σοὶ δὲ θεοὶ τόσα δοῖεν ὅσα φρεσὶ σῆσι μενοινᾶς, 180
 ἄνδρα τε καὶ οἶκον, καὶ ὁμοφροσύνην ὀπάσειαν
 ἐσθλὴν· οὐ μὲν γὰρ τοῦ γε κρεῖσσον καὶ ἄρειον,
 ἧ ὄθ' ὁμοφρονέοντε νοήμασιν οἶκον ἔχητον
 ἀνῆρ ἠδὲ γυνή· πόλλ' ἄλγεα δυσμενέεσσι,
 χάριματα δ' εὐμενέτησι, μάλιστα δέ τ' ἔκλυον αὐτοί». 185
 Τὸν δ' αὖ Ναυσικάα λευκώλενος ἀντίον ἠΐδα·
 «Ξεῖν', ἐπεὶ οὔτε κακῷ οὔτ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας
 Ζεὺς δ' αὐτὸς νέμει ὄλβον Ὀλύμπιος ἀνθρώποισιν,
 ἐσθλοῖς ἠδὲ κακοῖσιν, ὅπως ἐθέλησιν, ἐκάστω·
 καὶ που σοὶ τάδ' ἔδωκε, σέ δὲ χρὴ τετλάμεν ἔμπης. 190
 νῦν δ', ἐπεὶ ἡμετέρην τε πόλιν καὶ γαῖαν ἰκάνεις,
 οὔτ' οὔν ἐσθῆτος δευήσεαι οὔτε τευ ἄλλου,
 ὦν ἐπέοιχ' ἰκέτην ταλαπείριον ἀντιάσαντα.

ἄστν δέ τοι δεῖξω, ἐρέω δέ τοι οὔνομα λαῶν.
 Φαίηκες μὲν τήνδε πόλιν καὶ γαῖαν ἔχουσιν,
 εἰμὶ δ' ἐγὼ θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο,
 τοῦ δ' ἐκ Φαίηκων ἔχεται κάρτος τε βίη τε.»

195

Περιποιήσεις πρὸς τὸν Ὀδυσσεά καὶ ὀδηγίαι τῆς
 Ναυσικᾶς πρὸς αὐτόν.

Ἢ ῥα καὶ ἀμφιπόλοισιν ἐυπλοκάμοισι κέλευσε·
 « Στῆτέ μοι, ἀμφίπολοι· πόσε φεύγετε φῶτα ἰδοῦσαι ;
 ἢ μή πού τινα δυσμενέων φάσθ' ἔμμεναι ἀνδρῶν ;
 οὐκ ἔσθ' οὔτος ἀνὴρ διερός βροτὸς οὐδὲ γένηται,
 ὅς κεν Φαίηκων ἀνδρῶν ἐς γαῖαν ἵκηται
 δημοτῆτα φέρων· μάλα γὰρ φίλοι ἀθανάτοισιν.
 οἰκέομεν δ' ἀπάνευθε πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ,
 ἔσχατοι, οὐδέ τις ἄμι βροτῶν ἐπιμίσγεται ἄλλος.
 ἀλλ' ὅδε τις δύστηνος ἀλώμενος ἐνθάδ' ἰκάνει,
 τὸν νῦν χρῆ κομέειν· πρὸς γὰρ Διὸς εἰσιν ἅπαντες
 ξεινοί τε πτωχοί τε, δόσις δ' ὀλίγη τε φίλη τε.
 ἀλλὰ δότ', ἀμφίπολοι, ξείνῳ βρωσίῳ τε πόσιν τε.
 λούσατέ τ' ἐν ποταμῷ, ὅθ' ἐπὶ σκέπας ἔστ' ἀνέμοιο.»

200

205

210

Ὡς ἔφαθ', αἱ δ' ἔσταν τε καὶ ἀλλήλησι κέλευσαν,
 κάδ δ' ἄρ' Ὀδυσσῆ' εἶσαν ἐπὶ σκέπας, ὡς ἐκέλευσεν
 Ναυσικᾶα θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο·
 παρ δ' ἄρα οἱ φᾶρός τε χιτῶνά τε εἵματ' ἔθηκαν,
 δῶκαν δὲ χρυσέῃ ἐν ληκύθῳ ὑγρὸν ἔλαιον,
 ἦνωγον δ' ἄρα μιν λοῦσθαι ποταμοῖο ῥοῆσιν.
 δὴ ῥα τότε ἀμφιπόλοισι μετηύδα διὸς Ὀδυσσεύς·
 « Ἀμφίπολοι, στήθ' οὔτῳ ἀπόπροθεν, ὄφρ' ἐγὼ αὐτὸς
 ἄλμην ὄμοιιν ἀπολούσομαι, ἀμφὶ δ' ἔλαιον

215

χρίσομαι· ἢ γὰρ δηρὸν ἀπὸ χροός ἐστιν ἀλοιφή.
 ἄντην δ' οὐκ ἂν ἐγὼ γε λοέσσομαι· αἰδέομαι γὰρ
 γυμνοῦσθαι κούρησιν ἐυπλοκάμοισι μετελθών» ἔλ

Ὡς ἔφαθ', αἰ δ' ἀπάνευθεν ἴσαν, εἶπον δ' ἄρα κούρη.
 αὐτὰρ ὁ ἐκ ποταμοῦ χρόα νίζετο διὸς Ὀδυσσεὺς

ἄλμην, ἢ οἱ νῶτα καὶ εὐρέας ἄμιπεχεν ὄμους,
 ἐκ κεφαλῆς δ' ἔσημηχεν ἄλως χνόον ἀτρουγέτιο.

αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα λοέσσατο καὶ λίπ' ἄλειψεν,
 ἀμφὶ δὲ εἴματα ἔσσαθ' ἃ οἱ πόρε παρθένος ἀδμής.

τὸν μὲν Ἀθηναίη θῆκεν Διὸς ἐκγεγαυῖα
 μεῖζονά τ' εἰσιδέειν καὶ πάσσονα, καδ δὲ κάρητος

οὔλας ἦκε κόμας, ὑακινθίνῳ ἄνθει ὁμοίας.
 ὥς δ' ὅτε τις χρυσὸν περιχεύεται ἀργύρῳ ἀνήρ

ἴδρις, ὃν Ἥφαιστος δέδαεν καὶ Παλλὰς Ἀθήνη
 τέχνην παντοίην, χαρίεντα δὲ ἔργα τελείει,

ὥς ἄρα τῷ κατέχευε χάριν κεφαλῇ τε καὶ ὄμοις·
 ἔξετ' ἔπειτ' ἀπάνευθε κίων ἐπὶ θῖνα θαλάσσης,

κάλλει καὶ χάρισι στίλβων· θηεῖτο δὲ κούρη.
 δὴ ῥα τότε ἀμφιπόλοισιν ἐυπλοκάμοισι μετηύδα·

«Κλυτέ μεν, ἀμφίπολοι λευκώλενοι, ὄφρα τι εἶπω.
 οὐ πάντων ἀέκητι θεῶν, οἳ Ὀλυμπον ἔχουσιν,

Φαιήκεσ' ὄδ' ἀνήρ ἐπιμίσγεται ἀντιθέοισι·
 πρόσθεν μὲν γὰρ δὴ μοι ἀεικέλιος δέατ' εἶναι,

νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικε, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν.
 αἶ γὰρ ἐμοὶ τοιόσδε πόσις κεκλημένος εἶη

ἐνθάδε ναιετάων, καὶ οἱ ἄδοι αὐτόθι μίμνεν.
 ἀλλὰ δότ', ἀμφίπολοι, ξείνῳ βρωσίν τε πόσιν τε».

Ὡς ἔφαθ', αἰ δ' ἄρα τῆς μάλα μὲν κλύον ἠδ' ἐπίθοντο,
 παρ δ' ἄρ' Ὀδυσσῆι ἔθεσαν βρωσίν τε πόσιν τε.

ἦ τοι ὁ πῖνε καὶ ἦσθε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς
 ἀρπαλέως· δηρὸν γὰρ ἐδητύος ἦεν ἄπαστος.

250

Αὐτὰρ Ναυσικάα λευκώλενος ἄλλ' ἐνόησεν·
 εἶματ' ἄρα πτύξασα τίθει καλῆς ἐπ' ἀλήνης,
 ξεῦξεν δ' ἡμιόνους κρατερόνυχας, ἂν δ' ἔβη αὐτῇ,
 ὠτρυνεν δ' Ὀδυσῆα, ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζεν·
 «Ὅρσεο δὴ νῦν, ξεῖνε, πόλινδ' ἵμεν, ὄφρα σε πέμπω
 πατρὸς ἐμοῦ πρὸς δῶμα δαΐφρονος, ἔνθα σέ φημι
 πάντων Φαιήκων εἰδησέμεν ὅσσοι ἄριστοι.

255

ἀλλὰ μάλ' ὧδ' ἔρδειν, δοκέεις δέ μοι οὐκ ἀπινύσσειν·
 ὄφρ' ἂν μὲν κ' ἀγροὺς ἴομεν καὶ ἔργ' ἀνθρώπων,
 τόφρα σὺν ἀμφιπόλοισι μεθ' ἡμιόνους καὶ ἄμαξαν
 καρπαλίμως ἔρχεσθαι· ἐγὼ δ' ὁδὸν ἡγεμονεύσω.

260

αὐτὰρ ἔλην πόλιος ἐπιβήομεν, ἦν πέρι πύργος
 ὑψηλός, καλὸς δὲ λιμὴν ἐκάτερθε πόλης,
 λεπτή δ' εἰσίθμη νῆες δ' ὁδὸν ἀμφιέλισσαι
 εἰρύαται· πᾶσιν γὰρ ἐπίστιόν ἐστιν ἐκάστω.

265

ἔνθα δέ τέ σφ' ἀγορῇ καλὸν Ποσιδήιον ἀμφίς,
 ῥυτοῖσιν λάεσσι κατορυχέεσσ' ἀραρυῖα.

ἔνθα δὲ νηῶν ὄπλα μελαινάων ἀλέγουσι,
 πείσματα καὶ σπεῖρα, καὶ ἀποξύνουσιν ἔρετμá.)

οὐ γὰρ Φαιήκεσσι μέλει βιὸς οὐδὲ φαρέτριη,
 ἀλλ' ἴστοι καὶ ἔρετμá νεῶν καὶ νῆες εἴσαι,
 ἧσιν ἀγαλλόμενοι πολὺν περὶ ὄψοσι θάλασσαν.

270

τῶν ἀλειίνω φῆμιν ἀδευκέα, μὴ τις ὀπίσσω
 μωμεύῃ· μάλα δ' εἰσὶν ὑπερφίαλοι κατὰ δῆμον·
 καὶ νύ τις ὧδ' εἴπησι κακώτερος ἀντιβολήσας·

275

«Τίς δ' ὅδε Ναυσικάα ἔπεται καλὸς τε μέγας τε
 ξεῖνος; ποῦ δέ μιν εὔρε; πόσις νύ οἱ ἔσσεται αὐτῇ.

ἦ τινά που πλαγχθέντα κομίσσατο ἦς ἀπὸ νηὸς
 ἀνδρῶν τηλεδαπῶν, ἐπεὶ οὐ τινες ἐγγύθεν εἰσίν·
 ἦ τίς οἱ εὐξαμένη πολυάρητος θεὸς ἦλθεν 280
 οὐρανόθεν καταβάς, ἔξει δέ μιν ἤματα πάντα.
 βέλτερον, εἰ καὶ τή περ ἐποικομένη πόσιν εὔρεν
 ἄλλοθεν· ἦ γὰρ τούσδε γ' ἀτιμάζει κατὰ δῆμον
 Φαίηκας, τοί μιν μνῶνται πολέες τε καὶ ἐσθλοί». 285
 ὣς ἐρέουσιν, ἐμοὶ δέ κ' ὀνειδέα ταῦτα γένοιτο.
 καὶ δ' ἄλλη νεμεσῶ, ἦ τις τοιαῦτά γε ῥέζοι.
 ἦ τ' ἀέκητι φίλων πατρὸς καὶ μητρὸς ἐόντων,
 ἀνδράσι μίσγηται, πρὶν γ' ἀμφάδιον γάμον ἐλθεῖν.
 ξεῖνε, σὺ δ' ὦκ' ἐμέθεν ξυνίει ἔπος, ὄφρα τάχιστα 290
 πομπῆς καὶ νόστοιο τύχης παρὰ πατρὸς ἐμοῖο.
 δήεις ἀγλαὸν ἄλσος Ἀθήνης ἄγχι κελεύθου
 αἰγείρων· ἐν δὲ κρήνη νάει, ἀμφὶ δὲ λειμών·
 ἔνθα δὲ πατρὸς ἐμοῦ τέμενος τεθαλυῖά τ' ἀλώῃ,
 τόσσον ἀπὸ πτόλιος, ὅσσον τε γέγωνε βοήσας. 295
 ἔνθα καθεζόμενος μεῖναι χρόνον, εἰς ὃ κεν ἡμεῖς
 ἄστυδε ἔλθομεν καὶ ἰκώμεθα δώματα πατρὸς.
 αὐτὸρ ἐπὶν ἡμέας ἔλπη ποτὶ δώματ' ἀφῆχθαι, 300
 καὶ τότε Φαιήκων ἔμεν ἐς πόλιν ἠδ' ἐρέεσθαι
 δώματα πατρὸς ἐμοῦ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο·
 ῥεῖα δ' ἀρίγνωτ' ἐστί, καὶ ἂν πάς ἠγήσαιτο
 νήπιος· οὐ μὲν γὰρ τι ἔοικότα τοῖσι τέτυκται
 δώματα Φαιήκων, οἷος δόμος Ἀλκινόοιο
 ἦρωος. ἀλλ' ὀπότ' ἂν σε δόμοι κεκύθωσι καὶ αὐλή,
 ὦκα μάλα μεγάροιο διελθέμεν, ὄφρ' ἂν ἴκηαι
 μητέρ' ἐμήν· ἦ δ' ἦσται ἐπ' ἐσχάρῃ ἐν πυρὸς αὐγῇ, 305
 ἠλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα, θαῦμα ιδέσθαι.

κίονι κεκλιμένη· δμῶαί δέ οἱ εἶατ' ἄπισθεν.
 ἔνθα δὲ πατὴρ ἑμοῖο θρόνος ποτιχέκλιται αὐτῇ,
 τῷ ὃ γε οἰνοποτάζει ἐφήμενος ἀθάνατος ὤς.
 τὸν παραμειψάμενος μητρὸς περὶ γούνασι χεῖρας
 βάλλειν ἡμετέρης, ἵνα νόστιμον ἡμᾶρ ἴδῃαι
 χαίρων καρπαλίμως, εἰ καὶ μάλα τηλόθεν ἐσσί.
 εἴ κέν τοι κείνη γε φίλα φρονέησ' ἐνὶ θυμῷ,
 ἔλπωρή τοι ἔπειτα φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον ἔνκτιμενον καὶ σὴν ἐς πατρίδα γαῖαν». 310

Ὡς ἄρα φωνήσασ' ἴμασεν μάστιγι φαινήν
 ἡμιόνους· αἱ δ' ὄκα λίπον ποταμοῖο ῥέεθρα.
 αἱ δ' ἐν μὲν τρώων, ἐν δὲ πλίσσοντο πόδεσσι·
 ἢ δὲ μάλ' ἠγινόχευεν, ὅπως ἅμ' ἐποίατο περὶ
 ἀμφίπολοί τ' Ὀδυσσεύς τε, νόφ δ' ἐπέβαλλεν ἱμάσθλην.
 δύσετό τ' ἠέλιος καὶ τοὶ κλυτὸν ἄλσος ἵκοντο
 ἱερὸν Ἀθηναίης, ἵν' ἄρ' ἔξετο δῖος Ὀδυσσεύς.
 αὐτίκ' ἔπειτ' ἠρᾶτο Διὸς κούρη μεγάληο· 320

«Κλυθί μεν, αἰγιόχοιο Διὸς τέκος, ἀτρυτόνη·
 νῦν δὴ περ μεν ἄκουσον, ἐπεὶ πάρος οὐ ποτ' ἄκουσας
 ῥαιομένου, ὅτε μ' ἔρραιε κλυτὸς ἐννοσίγαιος.
 δός μ' ἐς Φαίηκας φίλον ἐλθεῖν ἠδ' ἐλεεινόν». 325

Ὡς ἔφατ' εὐχόμενος, τοῦ δ' ἔκλυε Παλλὰς Ἀθήνη.
 αὐτῷ δ' οὐ πω φαίνεται ἔναντί· αἶδετο γάρ ῥα
 πατροκασίγνητον· ὃ δ' ἐπιζαφελῶς μενέαιεν
 ἀντιθέφ' Ὀδυσῆι πάρος ἦν γαῖαν ἰκέσθαι. 330

[(H) Καθὼς εἰσέρχεται εἰς τὴν πόλιν ὁ Ὀδυσσεύς συνήντησε μίαν παρθένον, ὑπὸ τὴν ὁποῖαν ἐκρύπτετο ἡ Ἀθηναῖα, καὶ αὐτὴ τοῦ ἔδειξε τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου. Ὅπως λάμπει ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, ἔτσι ἔλαμπε ἡ κατοικία τοῦ βασιλέως τῶν Φαίηκων. Εἰς τὸ ἔσωτε-

οικόν ἐφαίνοντο χάλκινοι τοῖχοι διακοσμημένοι εἰς τὸ ἐπάνω μέρος με θροισκὸν κνάνοιο ἦτοι με πλάκας γλυπτὰς ποικιλομένας με κωνὴν ὑαλόμαζαν (βλ. πικ. 4). Χρυσᾶ ἦσαν αἱ θύραι, χάλκινον τὸ κατώφλιον καὶ ἀγυροῖ αἱ σταθμοὶ καὶ τὸ ὑπέρθυρον. Δύο κύνες ἀπὸ χρυσὸν καὶ ἄγυρον, ἔργα τοῦ Ἡφαιστοῦ, ἦσαν ἐκατέρωθεν τῆς εἰσοδου. Πολυτελεῖ ἐπιπλα καὶ ἐπ' αὐτῶν λεπιοῦφραγτα καλύμματα, ἀγάλματα χρυσᾶ καὶ σκευὴ περιτέχνα, συνεπλήρωσαν τὸν μεγαλοπρεπῆ αὐτὸν διάκοσμον. Ἐξ ἴσου θναυμαστὸς ἐξετείνεται περίξ τοῦ ἀνακτόρου ὁ κῆπος με δένδρα κατάρφρα ἀπὸ καρπούς, με κοσμητὰς πρασιὰς καὶ με δροσεράς κρήνας. Ἀφοῦ ἐθαύμασε τὴν μεγαλοπρεπῆ αὐτὴν κατοικίαν, ὁ Ὀδυσσεὺς εἰσῆλθε διὰ τῆς κεντρικῆς θύρας, διέσχισε ταχέως τὸ μέγαρον καὶ προσέβησεν εἰς τὰ γόνατα τῆς βασιλείσης. Τὴν παρεκάλεσε με λόγους νὰ τὸν ἐλεήσῃ καὶ ἀκολούθως ἐκάθισεν ὡς ἐκέτης εἰς τὴν σποδὸν τῆς ἐστίας. Οἱ παριστάμενοι εὐγενεῖς τῶν Φαίαικων ἔμειναν κατάπληκτοι, ὁ δὲ βασιλεὺς ἔσπευσεν ἀμέσως ν' ἀνεγείρῃ τὸν ξένον καὶ νὰ τὸν καθίσῃ εἰς λαμπρὸν θρόνον. Ἐπικολούθησαν ὅλοι αἱ συνήθεις πρὸς τοὺς ξένους περιποιήσεις· κατὰ πρότασιν δὲ τοῦ Ἀλκινόου τὴν ἐπαύριον ἔπρεπε νὰ συνέλθουν οἱ ἄριστοι, διὰ νὰ ξενίσουν ἐπισήμως τὸν ξένον καὶ νὰ σκεφθῶν, πῶς νὰ τὸν ἀποστείλουν εἰς τὴν πατρίδα του.

(Θ) Τὴν ἐπομένην ὁ Ἀλκίνοος ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεῆ εἰς τὴν ἀγορὰν πλησίον τοῦ λιμένος, ὅπου συνήλθον καὶ ἄλλοι Φαίαικες. Ἀφοῦ δὲ ὁ βασιλεὺς ἔδωκεν ἐντολὴν νὰ ἐτοιμασθῇ πλοῖον, ἐπέστρεψε με τοὺς σκηπτροῦχος εἰς τὸ ἀνάκτορον, ὅπου ἔγινε θυσία καὶ συμπόσιον. Κατὰ τὸ δεῖπνον ὁ ἀοιδὸς τοῦ βασιλικῆ οἴκου, ὁ τυφλὸς Δημόδοκος, ἐτραγοῦδῆσεν ἔπος, τὸ ὅποῖον περιέγραφε τὴν ἔριν μεταξὺ Ἀχιλλέως καὶ Ὀδυσσεῶς κατὰ τὴν πολιουζίαν τοῦ Ἴλιου. Τόσον συνεκινήθη τότε ὁ ἄγνωστος ξένος ἀπὸ τὸ ἄσμα, ὥστε ὁ βασιλεὺς διέταξε τὸν Δημόδοκον νὰ διακόψῃ καὶ ἐπρότεινε νὰ συνεχισθῇ ἡ διασκέδασις με ἐπίδειξιν ἀγώνων. Ἐξῆλθον ὅλοι εἰς τὴν ἀγορὰν, ὅπου πολλοὶ εὐγενεῖς νέοι ἐπέδειξαν τὴν ἀθλητικὴν των δεινότητα. Ἐλαβε μέρος εἰς διάφορα ἀγωνίσματα καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς, καταπλήττων ὄλους με τὴν εὐστροφίαν καὶ τὴν ρώμην τοῦ σώματός του. Ἐγίνεν ἀκόμη πρὸς τιμὴν τοῦ ξένου ἐπίδειξις χοροῦ καὶ προσεφέρο-

θησαν εἰς αὐτὸν τὰ πρῶτα δῶρα φιλοξενίας. Εἰς τὸ ἐπακολουθήσαν συμπόσιον ὁ Αἰημόδοκος μετὰ τῶν ἄλλων ἐτραγοῦδησε κατὰ παράκλησιν τοῦ Ὀδυσσεύς τὴν ἄλωσιν τοῦ Ἰλίου διὰ τοῦ δουροῖου Ἴππου. Τὴν φροῶν αὐτὴν ὄλοι ἀτελήφθησαν τὴν συγκίνησιν τοῦ ξένου. Τότε ὁ Ἀλκίνοος τὸν παρεκάλεσε νὰ φανερώσῃ τὸ ὄνομα καὶ τὴν πατρίδα του.

(I) Μὲ κατὰ πλῆξιν ἤκουσαν οἱ Φαίαιες, ὅτι ὁ ἕπ' αὐτῶν φιλοξενούμενος εἶναι αὐτὸς ὁ Λαιρτιάδης Ὀδυσσεύς, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης καὶ τῶν παρακειμένων νήσων, ὁ ἦρωες, τοῦ ὁποίου ἡ δόξα ἔφθασε μέχρι οὐρανοῦ. Καὶ ἤρχισε τότε ὁ Ὀδυσσεύς νὰ διηγῆται πρὸς τοὺς παρόντας τὸν π ο λ υ κ η δ έ α α υ τ ο υ ν ρ ό σ ι ο ν : Ἐπὶ τὸ Ἰλιον ὁ ἄνεμος τὸν ἔφερεν εἰς τὴν Ἰσμαρον τῆς Θυράκης, ὅπου αὐτὸς καὶ οἱ σύντροφοὶ του ἠγαγκάσθησαν νὰ συνάγουν μάχην μὲ τὸν λαὸν τῶν Κικόνων. Πιτηθέντες ἀπέπλευσαν πρὸς Νότον καὶ ἐνῶ ἔκαμπτον τὸν Μαλέαν, τὰ κύματα καὶ ὁ ἄνεμος τοὺς παρέσυραν πέραν τῶν Κυθήρων. Ἐπὶ ἐννέα ἡμέρας ἐφέροντο ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ τὴν δεκάτην ἔφθασαν εἰς τὴν χώραν τῶν Λωτοφάγων, ὅπου τινὲς τῶν συντρόφων ἔφαγον λωτὸν καὶ ὑπὸ τὴν μαγικὴν ἐνέργειαν τοῦ καρποῦ τούτου δὲν ἤθελον νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν πατρίδα των. Ἡ θαυμαστὴ χώρα τῶν Κυκλώπων ἦτο ὁ ἐπόμενος σταθμὸς τοῦ ταξιδίου των. Ἐκεῖ ὁ Ὀδυσσεύς μὲ δώδεκα ἄνδρας τοῦ ἰδικοῦ του πλοίου ἔφθασεν εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Πολυφήμου. Ἐξ ἀπὸ τοὺς συντρόφους κατέφαγεν ὁ ἄγριος Κύκλωψ, οἱ δ' ἄλλοι ἐσώθησαν διὰ τῆς πανουργίας τοῦ Ὀδυσσεύς, ὅστις ἐτύφλωσε τὸν Πολύφημον καὶ ἐπενόησε τέχνασμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξῆλθον ἀπὸ τὸ σπήλαιον τοῦ Κύκλωπος.

(K) Πλευσαντες ἔπειτα εἰς τὴν νῆσον τοῦ Αἰόλου εὖρον φιλοξενίαν εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ βασιλέως τῶν ἀνέμων. Διὰ νὰ τοὺς διευκολύνῃ κατὰ τὸν πλοῦν ὁ Αἴολος περιέκλεισεν εἰς ἀσκὸν ὄλους τοὺς ἀνέμους πλὴν τοῦ Ζεφύρου καὶ τὸν παρέδωκεν εἰς τὸν Ὀδυσσεά. Ἄλλ' ἐνῶ ἐπλησίαζον νὰ φθάσουν εἰς τὴν πατρίδα των, οἱ σύντροφοι ἤρριζαν τὸν ἀσκὸν νομίζοντες, ὅτι ὁ Ὀδυσσεύς ἔκρουπεν ἐντὸς αὐτοῦ χρυσὸν καὶ ἄργυρον. Τότε ἐξαπελύθησαν οἱ ἀνεμοὶ καὶ νῆαι θύελλαι τοὺς παρέσυραν πάλιν μακρὰν πρὸς Ἀναμάς, ὅπου νῆα φοβερώτερα δεινὰ ὑπέστησαν. Εἰς τὴν χώραν τῶν ἀγρίων Λαιστοργόνων ἐχάθησαν ἔνδεκα πλοῖα τοῦ Ὀδυσσεύς καὶ μόλις αὐτὸς κατώρθωσε νὰ σωθῇ ἀποκόψας

τὰ προμνήσια τοῦ ἰδικοῦ του πλοίου. Εἰς τὴν νῆσον Αἰαίην ἢ Θεά Κίρκην μετέβαλε τοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσεῶς εἰς χοίρους, αὐτὸς δὲ μὲ τὴν προσιασίαν τοῦ Ἑρμοῦ διέφυγε τὸν ὄλεθρον. Χαριζομένη εἰς αὐτὸν ἡ θεὰ ἐπανεφέρει καὶ τοὺς ἄλλους εἰς τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν των.

(Λ) Ἀποπλέοντες ἀπὸ τὴν νῆσον τῆς Κίρκης ἔφθασαν εἰς μυσηριώδη τόπον, ὅπου ὁ Ὀδυσσεὺς εἰσχωρήσας εἰς ἓν βάραθρον ἔφθασεν εἰς τὴν χώραν τῶν νεκρῶν καὶ συνωμίλησε μὲ ψυχὰς οἰκείων καὶ φίλων του.

(Μ) Τέλος δὲ ἐπανελθόντες πάλιν πρὸς τὴν Κίρκην ἔμαθον παρ' αὐτῆς ποῖα ἀκόμα δεῖνὰ ἔμελλον νὰ ὑποστοῦν. Ἡ Κίρκη ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεά, πῶς νὰ διαφύγῃ τὸν κίνδυνον, διὰ θὰ παραπλεύσῃ τὴν χώραν τῶν Σειρήνων καὶ διὰ θὰ διέλθῃ ἀπὸ τὸ στενόν, ὅπου κατέπρωγον τοὺς ναυτιλλομένους ἡ Σκύλλα καὶ ἡ Χάρυβδις. Εἰς τοὺς ἐπικινδύνους αὐτοὺς τόπους ἀπωλέσθησαν καὶ ἄλλοι σύντροφοὶ τοῦ Ὀδυσσεῶς. Ὅσοι περιεσώθησαν ἔφθασαν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Ἡλίου, ὅπου παρὰ τὰς συμβουλὰς τοῦ Ὀδυσσεῶς κατέφαγον τὰς ἱερὰς βοῦς τοῦ θεοῦ. Ὁ Ζεὺς τιμωρῶν τὸ ἀνοσιούργημα τοῦτο συνέτριψε μὲ κεραυρὸν τὸ πλοῖον τοῦ Ὀδυσσεῶς, διεσώθη δὲ μόνος αὐτός, ὡς ναυαγὸς εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

(Ν) Ἡ διήγησις τοῦ Ὀδυσσεῶς κατεγοήτευσε τοὺς Φαίακας. Νεαὶ φιλοφρονήσεις καὶ νέα δῶρα ἐδόθησαν πρὸς τὸν ξένον. Τέλος δὲ ἦλθεν ἡ συγμὴ νὰ τὸν προπέμψουν εἰς τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἀνέμενεν εἰς τὴν ἀκτὴν. Εὐγνώμων ὁ Ὀδυσσεὺς προσεφώνησε κατὰ τὴν τελευταίαν σπονδὴν τὴν βασιλίссαν μὲ αὐτοὺς τοὺς λόγους :

«Χαῖρέ μοι, ὦ βασιλεία, διαμπερές, εἰς ὃ κε γῆρας
 ἔλθῃ καὶ θάνατος, τὰ ἐπ' ἀνθρώποισι πέλονται.
 αὐτὰρ ἐγὼ νέομαι· σὺ δὲ τέρπεο τῷδ' ἐνὶ οἴκῳ
 παισὶ τε καὶ λαοῖσι καὶ Ἀλκινόφ βασιλῆϊ ».

59

62

Οἱ Φαίακες ναῦται ἀπεβίβασαν τὸν Ὀδυσσεά κοιμώμενον εἰς μίαν ἐξοχικὴν ἀκτὴν τῆς Ἰθάκης καὶ πλησίον εἰς τὴν ρίζαν μιᾶς ἐλαίας ἐτοποθέτησαν τὰ δῶρα. Ὅταν ἐξύπνησεν ὁ Ὀδυσσεύς, δὲν ἀνεγνώρισεν ἀμέσως τὴν πατρικὴν του γῆν. Τέλος τὸν ἐπλησίασεν ἕνας ποιμὴν

(πάλιν ἢ Ἀθηνᾶ) καὶ αὐτὸς τὸν ἐβεβαίωσεν, ὅτι εδοῖσκειται εἰς τὴν ὀνομασίην Ἰθάκην.

(Ξ) Κατὰ προτροπὴν τῆς θεᾶς πάντοτε ἐζήτησεν ἄστυον εἰς τὴν καλύβην τοῦ χοιροβοσκοῦ Εὐμαίου, ὅστις ἀνήκεν εἰς τὴν ἕληροεῖαν τῶν ἀνακτόρων. Ἐκεῖ ἐφιλοξενήθη ὡς ἐλαίτης καὶ ἀπὸ τὸν χοιροβοσκὸν ἔμαθε τὰ συμβαίοντα εἰς τὸν οἶκόν του, τὴν ὕβριν τῶν μνηστήρων καὶ τὸ ταξίδιον τοῦ Τηλεμάχου εἰς Πύλον.

(Ο) Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Τηλέμαχος ἐπανερχόμενος ἐκ τοῦ ταξιδίου του εἰδοποιήθη ἀπὸ τῆν Ἀθηνᾶν γὰ μὴ μεταβῆ εἰς τὸ ἀνάκτορον, ἀλλὰ ν' ἀναγγείλῃ εἰς τὴν μητέρα του τὴν ἐπιστροφήν του, ἀποστέλλων εἰς αὐτὴν τὸν Εὐμαίον].

Π

Ἀναγνώρισις τοῦ Τηλεμάχου ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως.

[(1 - 153) Ὅταν εἰσῆλθεν ὁ Τηλέμαχος εἰς τὴν καλύβην τοῦ πιστοῦ θεράποντος, εἶδε τὸν ξένον ἐπαίτην καὶ ὠμίλησε φιλικῶς μαζί του. Ἦτο περίλυπος ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσέως, διότι δὲν εἶχε μάθει τίποτε ἀκριβές διὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ παιδός του. Πρωτίστως ὅμως ἔπρεπε γὰ εἰδοποιήσῃ τὴν μητέρα του, ὅτι ἐπέστρεψε σῶος ἀπὸ τῆν Πύλον καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἀπέστειλεν εἰς τὴν πόλιν τὸν Εὐμαίον].

Ἦ ῥα καὶ ὤρσε συφορβόν· ὁ δ' εἴλετο χερσὶ πέδιλα
 154
 δησάμενος δ' ὑπὸ ποσσὶ πόλινδ' ἔεν, οὐδ' ἄρ' Ἀθήνην
 λῆθεν ἀπὸ σταθμοῖο κίων Εὐμαίος ὕφορβός,
 ἀλλ' ἦ γε σχεδὸν ἦλθε· δέμας δ' ἦικτο γυναικί
 καλῆ τε μεγάλῃ τε καὶ ἀγλαὰ ἔργα ἰδυίη.
 στῆ δὲ κατ' ἀντίθυρον κλισίης Ὀδυσῆι φανεῖσα·
 οὐδ' ἄρα Τηλέμαχος ἶδεν ἀντίον οὐδ' ἐνόησεν,
 160
 οὐ γάρ πω πάντεσσι θεοὶ φαίνονται ἑναργεῖς,
 ἀλλ' Ὀδυσσεύς τε κύνες τε ἴδον, καὶ ὄ' οὐχ ὑλάοντο
 κνυζηθμῶ δ' ἐτέρωσε διὰ σταθμοῖο φόβηθεν.

ἦ δ' ἄρ' ἐπ' ὄφρ' οὐσι νεῦσε· νόησε δὲ δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἐκ δ' ἦλθεν μεγάροιο παρὲκ μέγα τειχίον αὐλῆς, 165
 στή δὲ πάροισ' αὐτῆς· τὸν δὲ προσέειπεν Ἀθήνη·

« Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
 ἦδη γῶν σῶ παιδί ἔπος φάο μηδ' ἐπίκευθε,
 ὡς ἂν μνηστῆρσιν θάνατον καὶ κῆρ' ἀραρόντε
 ἔρρησθον προτὶ ἄστν περικλυτόν· οὐδ' ἐγὼ αὐτῆ 170
 δηρὸν ἀπὸ σφῶν ἔσομαι μεμαυῖα μάχεσθαι».

Ἦ καὶ χρυσεῖη ῥάβδῳ ἐπεμάσσατ' Ἀθήνη.
 φᾶρος μὲν οἱ πρῶτον εὐπλυνὲς ἠδὲ χιτῶνα
 θῆκ' ἀμφὶ στήθεσσι, δέμας δ' ὄφελκε καὶ ἦβῆν.
 ἄψ δὲ μελαγχροῦς γένετο, γναθμοὶ δὲ τάνυσθεν, 175
 κυάνεαι δ' ἐγένοντο γενειάδες ἀμφὶ γένειον.
 ἦ μὲν ἄρ' ὡς ἔρξασα πάλιν κίεν' αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
 ἦεν ἐς κλισίην. θάμβησε δὲ μιν φίλος υἱός,
 ταρβήσας δ' ἐτέρωσε βάλ' ὄμματα, μὴ θεὸς εἴη,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα· 180

« Ἄλλοῖός μοι, ξεῖνε, φάνης νέον ἢ ἐπάροισθεν,
 ἄλλα δὲ εἴματ' ἔχεις, καὶ τοι χροῶς οὐκέθ' ὁμοῖος.
 ἦ μάλα τις θεὸς ἐσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὸν ἔχουσιν·
 ἀλλ' ἦλθθ', ἵνα τοι κεχαρισμένα δώομεν ἰοῖα
 ἠδὲ χρύσεια δῶρα, τετυγμένα· φεῖδεο δ' ἡμέων». 185

Τὸν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς·
 « Οὐ τίς τοι θεὸς εἰμι· τί μ' ἀθανάτοισιν εἴσκεις·
 ἀλλὰ πατὴρ θεὸς εἰμι, τοῦ εἵνεκα σὺ στεναχίζων
 πάσχεις ἄλγεα πολλά, βίας ὑποδέγμενος ἀνδρῶν».

Ὡς ἄρα φωνήσας υἱὸν κύσει, καὶ δὲ παρειῶν 190
 δάκρυον ἦκε χαμᾶζε· πάρος δ' ἔχε νολεμὲς αἰεῖ.
 Τηλέμαχος δ', οὐ γὰρ πω ἐπέθηκετο ὄν πατέρ' εἶναι,

ἔξαυτίς μιν ἔπεσιν ἀμειβόμενος προσέειπεν·

« Οὐ σύ γ' Ὀδυσσεύς ἐσσι, πατὴρ ἐμός, ἀλλά με δαίμων
θέλγει, ὄφρ' ἔτι μᾶλλον ὀδυρόμενος στεναχίζω·
οὐ γάρ πως ἄν θνητός, ἀνὴρ τάδε μηχανόφρο
ᾧ αὐτοῦ γε νόφ, ὅτε μὴ θεὸς αὐτὸς ἐπέλθῶν
ῥηϊδίως ἐθέλων θεῖη νέον ἢ γέροντα.

ἦ γάρ τοι νέον ἦσθα γέρον καὶ ἀεικέα ἔσσο·
νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικας, οἳ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι».

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·

« Τηλέμαχ', οὐ σε ἔοικε φίλον πατέρ' ἔνδον ἔοντα
οὔτε τι θαυμάζειν περιώσιον οὔτ' ἀγάσθαι·
οὐ μὲν γάρ τοι ἔτ' ἄλλος ἐλεύσεται ἐνθάδ' Ὀδυσσεύς,
ἀλλ' ὄδ' ἐγὼ τοιόσδε, παθὼν κακά, πολλὰ δ' ἀληθείς,
ἦλυθον εἰκοστῷ ἔτει ἐς πατρίδα γαίαν.

αὐτάρ τοι τόδε ἔργον Ἀθηναίης ἀγγελίης,
ἦ τέ με τοῖον ἔθηκεν, ὅπως ἐθέλει, δύναται γάρ.

ἄλλοτε μὲν πτωχῷ ἐναλίγκιον, ἄλλοτε δ' αὖτε
ἄνδρῳ νέφ καὶ καλὰ περὶ χροῖ εἴματ' ἔχοντι.

ῥηϊδίον δὲ θεοῖσι, τοῖ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
ἡμῖν κυδῆναι θνητὸν βροτὸν ἠδὲ κακῶσαι».

Ὡς ἄρα φωνήσας κατ' ἄρ' ἔξετο, Τηλέμαχος δὲ
ἀμφιχυθεὶς πατέρ' ἐσθλὸν ὀδύρετο, δάκρυα λείβων,

ἀμφοτέροισι δὲ τοῖσιν ὑφ' ἕμερος ὄφρο γόοιο·
κλαῖον δὲ λιγέως, ἀδινώτερον ἢ τ' οἰωνοί,

φῆναι ἢ αἰγυπιοὶ γαμφώνυχες, οἷσι τε τέκνα
ἀγρόται ἐξείλοντο πάρος πετεηνὰ γενέσθαι·

ὡς ἄρα τοί γ' ἐλεεινὸν ὑπ' ὀφρύσι δάκρυον εἶβον.
καὶ νύ κ' ὀδυρομένοισιν ἔδν φάος ἠελίοιο,

εἰ μὴ Τηλέμαχος προσεφώνεεν ὄν πατέρ' αἴψα·

« Ποίη γὰρ νῦν δεῦρο, πάτερ φίλε, νηὶ σε ναῦται
 ἦγαγον εἰς Ἰθάκην; τίνες ἔμμεναι εὐχετόωντο;
 οὐ μὲν γὰρ τί σε πεζὸν οἴομαι ἐνθάδ' ἰκέσθαι».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς· 225

« Τοιγὰρ ἐγὼ τοι, τέκνον, ἀληθείην καταλέξω.
 Φαίηκές μ' ἄγαγον ναυσίκλυτοι, οἳ τε καὶ ἄλλους
 ἀνθρώπους πέμπουσιν, ὅτις σφέας εἰσαφίκηται
 καὶ μ' εὐδοντ' ἐν νηὶ θοῇ ἐπὶ πόντον ἄγοντες
 κάτθεσαν εἰς Ἰθάκην, ἔπορον δέ μοι ἀγλαὰ δῶρα, 230
 χαλκὸν τε χρυσὸν τε ἄλλις ἐσθῆτά θ' ὕφαντήν.
 καὶ τὰ μὲν ἐν σπέεσσι θεῶν ἰότητι κέονται·

νῦν αὖ δεῦρ' ἰκόμην ὑποθημοσύνησιν Ἀθήνης,
 ὄφρα κε δυσμενέεσσι φόνου πέρι βουλευώσωμεν.
 ἀλλ' ἄγε μοι μνηστήρας ἀριθμήσας κατἄλεξον, 235
 ὄφρ' εἰδέω ὅσσοι τε καὶ οἳ τινες ἀνέρες εἰσὶ·

καὶ κεν ἐμὸν κατὰ θυμὸν ἀμύμονα μερμηρίζας
 φράσσομαι, ἢ κεν νῶϊ δυνησόμεθ' ἀντιφέρεσθαι
 μούνω ἄνευθ' ἄλλων, ἢ καὶ διζησόμεθ' ἄλλους».

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΐδα· 240

« ὦ πάτερ, ἦ τοι σεῖο μέγα κλέος αἰὲν ἄκουον,
 χειρὰς τ' αἰχμητὴν ἔμμεναι καὶ ἐπίφρονα βουλήν·
 ἀλλὰ λίην μέγα εἶπες· ἄγη μ' ἔχει· οὐδέ κεν εἴη
 ἄνδρε δύω πολλοῖσι καὶ ἰφθίμοισι μάχεσθαι.
 μνηστήρων δ' οὐτ' ἄρ' δεκάς ἀτρεκέες οὔτε δύο οἶαι, 245
 ἀλλὰ πολὺ πλέονες· τάχα δ' εἴσαι ἐνθάδ' ἀριθμόν.

ἐκ μὲν Δουλιχίου δύο καὶ πεντήκοντα
 κοῦροι κεκρυμένοι, ἔξ δὲ δρηστήρες ἔπονται·
 ἐκ δὲ Σάμης πίσυρές τε καὶ εἴκοσι φῶτες ἔασιν,
 ἐκ δὲ Ζακύνθου ἔασιν εἴκοσι κοῦροι Ἀχαιῶν, 250

ἐκ δ' αὐτῆς Ἰθάκης δυοκαίδεκα πάντες ἄριστοι,
καὶ σφιν ἅμ' ἐστὶ Μένδων κῆρυξ καὶ θεῖος αἰοιδὸς
καὶ δοιὼ θεράποντε, δαήμονε δαιτροσυνάων.
τῶν εἴ κεν πάντων ἀντίσομεν ἔνδον ἐόντων,
μὴ πολύπικρα καὶ αἰνὰ βίας ἀποτίσαι ἐλθόν.
ἀλλὰ σύ γ', εἰ δύνασαι τιν' ἀμύντορα μεριμηρῆσαι,
φράζευ, ὃ κέν τις νῶιν ἀμύνοι πρόφρονι θυμῷ».

255

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς·
«Τοιγὰρ ἐγὼν ἐρέω, σὺ δὲ σύνθεο καί μευ ἄκουσον·
καὶ φράσαι ἢ κεν νῶιν Ἀθήνη σὺν Διὶ πατρὶ
ἀρκέσει, ἢέ τιν' ἄλλον ἀμύντορα μεριμηρῆξω».

260

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠύδα·
«Ἐσθλὸ τοι τούτῳ γ' ἐπαμύντορε, τοὺς ἀγορεύεις,
ὑψι περ ἐν νεφέεσσι καθημένω· ὧ τε καὶ ἄλλοις
ἀνδράσι τε κρατέουσι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι».

265

Ὁ Ὀδυσσεύς μετὰ τὸν κύνᾳ τοῦ Ἄργον.
(ἐγγράκτος λίθος)

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- Α) ΣΗΜΑΣΙΑ ΛΕΞΕΩΝ
- Β) ΙΔΙΑΖΟΝΤΕΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ
- Γ) ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ρ Α Ψ Ω Ι Δ Ι Α Α

+ στ. 1 — 10

α)—*ἄνδρα*—περὶ τοῦ ἀνδρός.—*ἔννεπε*· προστ. τοῦ *ἐννέπω* = διηγοῦμαι, λέγω (ρίζ. *σεπ*—).—*πολύτροπος*—ἔχων πολλοὺς τρόπους, ἐφευρετικός.—*πλάγχθη*· ρ. *πλάζομαι*—περιπλανῶμαι (ρίζ. *πλάγ*. συγγ. πλήττω).—*τὸ πτολίεθρον Τροίης* = ἡ πόλις τῆς Τροίας (*πόλις* καὶ *πόλις*).—*πέρθω* = καταστρέφω κυριευθεῖσαν πόλιν (πορθῶ).—*νόος* = σκέψις, νοοτροπία.—*ὄ* = οὔτος.—*πόντος*—ἡ ἀνοικτὴ θάλασσα, τὸ πέλαγος.—*πάσχω ἄλγεα*—ὑποφέρω βάσανα.—*ὄν*· *ὄς ἢ ὄν*· κτητ. ἀντων. γ' προσ.=ιδικός του.—*θυμὸς* = ψυχὴ, καρδιὰ (*θύω* = πνέω σφοδρῶς).—*κατὰ δν θυμὸν* = εἰς τὴν ψυχὴν του, κατὰκαρδα.—*ἄρνημαι* = ἀποκτῶ, διασφῶζω· *ἀρνούμενος* = προσπαθὼν νὰ διασφῶσῃ· ἀποπειρατικός ἐνεστ.—*ψυχὴ* = ζωὴ.—*ἦν*· κτητ. (στ. 4).—*νόστος* = ἐπάνοδος εἰς τὴν πατρίδα (*νόομαι*—ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα).—*ὥς*· δεικτ. ἐπίρρ. = τοιουτοτρόπως.—*οὐδ' ὥς* = οὔτε ἔτσι, δηλ. παρ' ὅλας τὰς προσπαθείας του.—*ἔταρος* = σύντροφος (*εἰταῖρος*).—*ἔύομαι* = σφῶζω.—*ἰέμενός περ'*· *καίπερ ἰέμενος*· ἐναντ. μτχ. *ἴεμαι* = ἐπιθυμῶ.—*αὐτῶν σφετέρησιν* = διὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν . . .—*ἀισθαλία* = ἀνόητοι πράξεις, ἁμαρτήματα.—*νήπιος* = ὁ μὴ ὁμιλῶν ἀκόμα, μικρὸς καὶ ἐπομένως ἀπερίσκεπτος (στερ. *νη* + *ἔπος* = λόγος).—*κατὰ ἡσθιον* = κατέφαγον.—*αὐτὰρ* = δέ, ἀλλά.—*νόστιμος* (*νόστος*

ΣΗΜ. 1. Ἐκ τῶν ἀναγραφομένων σημασιῶν ἐκάστης λέξεως ἡ τελευταία εἶναι ἢ μᾶλλον ἀρμόζουσα εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου.

ΣΗΜ. 2. Οἱ σύνδεσμοι καὶ τὰ μόρια παρ' Ὀμήρῳ ἔχουν ποιικίλιας σημασίας καὶ συνήθως ἐνισχύουν τὴν ἔννοιαν τῆς φράσεως. Ἐνίοτε ὁμως παρεμβάλλονται χωρὶς νὰ ἐπηρεάζουν τὸν λόγον. Εἰς τὴν τελευταίαν αὐτὴν περίπτωσιν δὲν ἐρμηνεύονται εἰς τὰς σημειώσεις.

στ. 5) = ὁ ἀνήκων εἰς τὴν ἐπάνοδον. Ἐκ τῆς σημασίας αὐτῆς προήλθεν ἡ νεωτέρα: *νόστιμος* = γλυκός, εὐχάριστος, διότι ἡ ἡμέρα τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὴν πατρίδα εἶναι ἡμέρα χαρᾶς. — τὸ *ἡμαρ* — *ἡματος* = ἡ ἡμέρα. — *νόστιμον ἡμαρ* = ἡ ἡμέρα τῆς ἐπάνοδου· περίφρ. ἀντὶ *νόστιον*. — *ἀμόθεν* = ἀπὸ κάπου, ἀπὸ κάποιο σημεῖον· (ἐπίφρ. ἄχρηστον ἐκ τοῦ ἐπιθέτου *ἀμός* = τίς. πρβλ. *οὐδ'—ἀμοῦ*). — *τῶν* = τούτων, δηλ. τῶν συμβάντων. — *γέ'* τὸ μόριον ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν τοῦ *ἀμόθεν*. Δύναται ν' ἀποδοθῆ μετὰ τὸ νεολλ. : πάντως.

β) Ρηματικοὶ τύποι παρωχημένων χρόνων ἄνευ ἀυξήσεως: *πλάγχθη, πάθεν, ἴδεν*.

— Κατάληξις δοτικ. πληθ. πρωτοκλ. — *ησι* = καὶ δευτεροκλ. *-οισι*: *σφειτέρησι(ν)*, *ἁτασθαλίησι(ν)*, *τοῖσι(ν)*.

— Ἐπιρρηματικὴ χρῆσις τῶν προθέσεων: *κατὰ* (= ἐντελῶς) — *ἦσθιον*.

— Οἱ τύποι *ὁ ἦ τὸ* εἰς ὄλας τὰς πτώσεις μετὰ σημ. δεικτικῆς ἀντωνυμίας: *ὁ γ' ἐν πόντι, ὁ τοῖσιν ἀφείλετο, τῶν ἀμόθεν κλπ.*

— Χρῆσις ἀσυναϊρέτων καταλήξεων: *ἄστια, ἄλγεια*.

— Κατάληξις τῆς γενικῆς ἐνικ. τῶν εἰς—ος δευτεροκλ. — *οιο*: *Ἡελλιοιο*.

— Κτητ. ἀντωνυμ. *γ'* προσ.: *ὄς ἦ ὄν* (*ἐὸς ἐῖ ἐόν*).

✱ γ) — *Μοῦσα*: Οἱ στίχοι 1—10 ἀποτελοῦν τὸ προοίμιον τοῦ ποιήματος. Κατὰ παλαιοτάτην παράδοσιν ὁ ποιητὴς πάντοτε ἐν ἀρχῇ ἐπικαλεῖται τὰς μούσας ἢ τὴν μοῦσαν. Ἡ λατρεία τῶν Μουσῶν ἦτο ἀρχαιοτάτη χρονολογούμενη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, κατὰ τὴν ὁποῖαν οἱ Ἕλληνες ἔζων εἰς τὰς βορειοτέρας ἐλληνικὰς χώρας (Μακεδονίαν καὶ Θεσσαλίαν). Ἐπιστεύετο, ὅτι ἦσαν θυγατέρες τοῦ Διὸς (*κοῦραι Διὸς*) καὶ τῆς Μνημοσύνης. Ἐπειδὴ τὸ ἀρχαιότατον κέντρον τῆς λατρείας τῶν ἦτο ἡ περὶ τὴν Πιέριαν καὶ τὸν Ὀλυμπον χώρα, ὠνομάζοντο *Πιερίδες* ἢ *Ὀλυμπιάδες Μοῦσαι*. Εὐφύεστατα ὁ ποιητὴς τῆς Ὀδυσσεΐας συνδυάζει τὴν καθιερωμένην ἐπικλήσιν μετὰ τὴν περίληψιν τοῦ θέματος, τὸ ὁποῖον

θά διηγηθῆ. — *Ιερών*: 'Η πόλις τοῦ 'Ιλίου ἦτο θεοφιλῆς καὶ ἐπροστατεύετο ἀπὸ τοὺς θεοὺς καὶ διὰ τοῦτο λέγεται *Ιερὸν πολίεθρον*. — *Υπερίων*: Ἐπιθετον τοῦ 'Ηλλίου ἐκφράζον τὴν ἰδιότητα τοῦ ὕψους=ὑψιστος ἢ ὁ ἐξ ὕψους ἄρχων. Λέγεται καὶ *Υπεριονίδης*. — *κατὰ βοῦς ἡσθιον*: Τὸ γεγονὸς τοῦτο ἱστορεῖται εἰς τὸ μ τῆς 'Οδυσσείας. Ἀφοῦ ἡ ναῦς τοῦ 'Οδυσσεῶς διέφυγε τὴν Σκύλλαν καὶ τὴν Χάρυβδιν, ἔφθασεν εἰς τὴν νῆσον τοῦ 'Ηλίου. Ἐκεῖ οἱ σύντροφοι τοῦ 'Οδυσ. πιεσθέντες ἀπὸ τὴν πείναν ἔφαγον τὰς ἱεράς βοῦς τοῦ θεοῦ, παρὰ τὰς συμβουλὰς τοῦ 'Οδυσσεῶς. Διὰ τοῦτο καὶ ἐχάθησαν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ μόνος ὁ 'Οδυσσεύς, ὡς ναυαγός, περιεσώθη εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

στ. 11—27

α) 11—21—*ἐνθα*=τότε χρονικόν. Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ *ἀμόθεν*. — *αἰπὺς*=αἰφνίδιος, ἀπροσδόκητος. — *ἔσαν*=ἦσαν. — *ἠδὲ*=καί. — *οἶος*=μόνος. — *κέχημαι*=ἔχω ἀνάγκην, ἐπιθυμῶ (*χρή*). — *πότνια*=σεπτῆ, σεβαστῆ. Ἐπιθ. γυναικῶν καὶ θεαινῶν (ρίζ. *ποι*. — Λατιν. *pot-possim*). — *ἐρύκω*=ἐμποδίζω, κατακρατῶ. — *δίος*=ὁ ἐκ τοῦ Δίος, ὁ ὁμοῖος πρὸς τὸν Δία, θεϊκός, ὑπέροχος (ρίζ. *δι*- Λατιν. *divus - divinus*). — *τὸ σπέος*=τὸ σπήλαιον. — *γλαφυρός*=κοῖλος, βαθουλός (*γλάφω*—*γλύφω*). — *λιλαίομαι*=ἐπιθυμῶ. — *ὁ πόσις - ιος*=ὁ ἄνδρας, ὁ σύζυγος (ρίζ. *ποι* — πρβλ. *πότνια*). — *δῆ*=ἦδη, πλέον. — *περιπ(ε)λομένον* *περιπέλομαι*=περιστρέφομαι. — *τῶ*=κατὰ τὸ ὅποιον, δηλ. ἔτος. — *οἱ*=αὐτῶ. — *ἐπεκλώσαντο οἱ*=τοῦ προώρισαν. — *νέομαι*=ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα· καὶ στ. 5 *νόστιος*. — *οὐδ' ἐνθα*=οὔτε τότε. — *πεφυγμένος* *φεύγω*=διαφεύγω. — *ἦεν*=ἦν. — *οἱ ἀεθλοὶ*=οἱ ἀγῶνες, αἱ δοκιμασίαι. — *καί*· ἐπιδοτ.=ἀκόμα καί. — *μετὰ*=μεταξύ. — *οἶσι· εἶσι*. — *ἐλεαίρω*=εὐσπλαγχνίζομαι, λυποῦμαι (*ἐλεῶ*). — *νόσφι*=μακρὰν, ἐκτός. — *ἀσπερχές*· ἐπίρρ.=σφοδρῶς. — *μενεαίνω*=εἶμαι ὠργισμένος (*μένος*). — *ἀντίθεος*=ὁ ἀντιπαραβαλλόμενος πρὸς τοὺς θεοὺς, ἰσόθεος. — *πάρος*=πρὶν· — *ἦν (ἐὴν) γαῖαν*=εἰς τὴν χώραν του.

22—27—**μετεκιάθη**· μετακιάθω=πηγαίνω πρὸς τινὰς (μετακιάθω, θαμιστ. τοῦ κίω=πορεύομαι).—**τηλόθι** = μακρὰν (τηλοῦ, τῆλε, πρβλ. τὰ σύνθετα τῆς νέας ἑλλην. τηλεγραφος, τηλεβόλον κλπ.).—**έων**=ών.—**τοί**· ἀναφ. ἄντων.—**διχθά**· ἐπίρρ.=εἰς δύο μέρη.—**δεδαίεται**· παθ. παρακμ. ρ. **δαίομαι**=χωρίζομαι.—**ἔσχατοι ἀνδρῶν**=εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου.—**δυσομένου**=ἐκεῖ ποῦ δύει, πρὸς τὴν δύσιν (ἀόρ. ἀ΄ ἔχων τὸ σ καὶ κατάληξιν β΄ ἀορ.).—**Ἵπερίων**· 8.—**ἀνιόντος**=ἐκεῖ ποῦ ἀνατέλλει, πρὸς τὴν ἀνατολήν. ρ. **ἀνεμι** (ἀνά+εἶμι).—**ἀντιάω** = ἀντικρύζω, παρίσταμαι.—**ἐκατόμβη**=θυσία ἑκατὸν βοῶν καὶ γενικῶς θυσία μὲ ἀφθονα θύματα.—**ἀρνεῖδς**=πρόβατον, κριάρι.—**ἔνθα**=ἐκεῖ.—**ἡ δαῖς-δαῖτος**=γεῦμα, συμπόσιον (**δαίομαι**=χωρίζω. Κυρίως **δαῖς** = τὸ μερίδιον τοῦ φαγητοῦ, πρβλ. συνδαιτυμών).—**παρήμενος** = παρακαθήμενος (**ῆμαι**=κάθημαι).—**οἱ δὲ δὴ ἄλλοι**=ἀλλὰ βεβαίως οἱ ἄλλοι, ἔνν. θεοί.—**ἐνί**=έν, ἐντός.—**μέγαρον**=ἡ μεγάλη αἴθουσα τοῦ ἀνακτόρου.

β) — Ἵων. τύπος: **ἔσαν** (**ῆσαν**).

— γ΄ πρὸς. τῆς προσωπ. ἄντων. εἰς τὰς πλ. πτώσεις: **οὔ, οἷ, εἰ** (αὐτοῦ—ῶ—όν).

— Οἱ τύποι **ὁ ἡ** τὸ εἰς σημ. ἀναφ. ἄντων. Πληθ. ὄνομ. **τοί, ται**: τῶ ἐπεκλώσαντο, τοὶ δεδαίεται.

— Παρεμβολὴ τοῦ **ο** εἰς ρῆμ. συνηρημένα εἰς -**αω**: **ἀντιῶν** (ἀντιῶν—ἀντιῶν—ἀντιῶν).

— Ἄσυναίρετα φωνήεντα εἰς τὴν ρίζαν τῶν λέξεων: **ἄεθλος Ἡέλιος**.

— Κατάληξις γ΄ πληθ. προσ. παθ. παρακειμένου — **αται**: **δεδαίεται**.

γ) — **ἐνθ΄ ἄλλοι μὲν πάντες**: Ὡς σημεῖον ἐνάρξεως τῆς διηγήσεως λαμβάνει ὁ ποιητὴς τὴν ἀπροσδόκητον συμφορὰν τῶν ἑλλήνων ἀρχηγῶν, οἱ ὅποιοι ἐπέστρεφον νικηταὶ ἀπὸ τὸ Ἴλιον. Κατὰ τὴν ἐπικὴν παράδοσιν, μόλις ἀπέπλευσαν ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Τροίας, φοβερὰ τρικυμία διεσκόρπισε τὰ πλοῖά των καὶ ἄλλοι μὲν ἤφανίσθησαν, ἄλλοι δὲ κατώρθωσαν μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις

νά φθάσουν εἰς τὰς πατρίδας των.—*νύμφη*: Νύμφαι ἦσαν κατώτεραι θεότητες τῶν δασῶν, τῶν πηγῶν, τῆς θαλάσσης, τῶν σπηλαίων (Δρυάδες, Ναϊάδες, Νηρηΐδες, Ἀντριάδες κ.ἄ.).—*Ποσειδάων ἀσπερχὲς μενέαιεν*: Οἱ λόγοι τῆς ὀργῆς τοῦ Ποσ. ἐκτίθενται κατωτέρω στ. 68.—*Αἰθίοπες*: Ἡ ἐμπορική δρᾶσις τῶν Ἑλλ. εἶχε φέρει αὐτοὺς εἰς ἐπαφὴν ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων μὲ τοὺς λαοὺς τῆς μαύρης φυλῆς. Περισσότερον γνωστοὶ ἦσαν οἱ πρὸς Ἀνατολὰς Αἰθίοπες ἀπὸ τῶν συνόρων τῆς Αἰγύπτου μέχρι τοῦ ἄνω Νείλου.

✦
στ. 28—43

α) — *μῦθος* = λόγος. — *ἄρχω μύθων* = ἀρχίζω τὴν ὀμιλίαν. — *τοῖσι* = μεταξὺ αὐτῶν. — *κατὰ θυμὸν* = ἐν τῇ ψυχῇ του, καθ' ἑαυτόν. — *ἄμύμων* = ἄσφογος, τέλειος, εὐγενῆς (στερ. α + *μῶμος*). — *ἔα* = ὡς γνωστόν. Μόριον ἐγκλιτ. (*ἄρα*). — *τηλεκλυτὸς* = ἐκεῖνος, τοῦ ὁποῦ ἢ φήμη φθάνει μακράν, ἐξακουστὸς (*τῆλε* + *κλύω* = ἀκούω). — *ἔκτανε* = ἔκτεινε (ρίζ. *κταν* — καὶ *κταν* —). — *τὸ ἔπος* = λόγος (ρίζ. *ἔπ* — *εἰπεῖν*). — *μετηύδα* = ὠμίλει πρὸς (*αὐδῶ*, *αὐδῆ* = φωνή). — *ὦ πόποι* = πῶ! πῶ! ἐπιφών. ἐκπλήξεως. — *οἶον* = πῶς, μὲ πόσῃν εὐκολίαν. — *νῦ(ν)* = λοιπόν, ἀληθῶς. — *βροτὸς* = θνητὸς (ρίζ. *μορ* — *μόρος* = θάνατος). — *αἰτι(ό)ωνται* = ἐπιρρίπτουν τὴν εὐθύνην. — *ἔμμεναι** ἀπαρέμφ. τοῦ *εἰμί*. — *οἱ δὲ* = ἐνῶ αὐτοί. — *καὶ αὐτοὶ* = μόνοι των. — *σφῆσιν ἀτασθαλίησιν** στ. 7. — *μόρος* = μοῖρα (ρίζ. *μερ* — *μέρος*, *μερίζω*). — *ὑπὲρ μόρον* = παρὰ τὰ ὠρισμένα ὑπὸ τῆς μοίρας. — *καὶ νῦν* = καὶ εἰς αὐτὸ τὸ παράδειγμα, ποῦ λέγω τώρα. — *γῆμε** *ἔγημε* = συνεδέθη διὰ γάμου. — *ἡ ἄλοχος* = ἡ σύζυγος (ἄθρ. α + *λέχος* = κλίνη). — *ἄλοχος μνηστή* = νόμιμος σύζυγος. — *νοστέω* = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα μου (*νόστος*, νεοελλ. παλιννοστώ). — *εἰδῶς** μετχ. ἐναντ. — *αἰπὺς ὄλεθρος** 11. — *περὸ* = προηγουμένως. — *οἱ** 17. — *ἔνσκοπος* = ὁ καλῶς σκοπῶν, ὀφθαλμολογῶν (εὖ + *σκοπῶ* = παρατηρῶ). — *ἀργεῖφόντης* = ὁ ἀφινιδίως ἐμφανιζόμενος (*ἀργός* = ταχὺς + *φαίνω*). — *μνάομαι* = ζητῶ εἰς γάμον (πρβλ. 36 *ἄλοχος μνηστή*). — *ἄκοιτις** συνών. τοῦ *ἄλοχος* (ἄθρ. α + *κοίτη*). — *ἡ τίσις* =

ἐκδίκησις (τίνω ἢ τίω=πληρώνω, τιμωρῶ).— ἡβάω = φθάνω εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας.— ὀππότ' ἀν ἡβήση=ὅταν ἀνδρωθῆ. — *ἰμείρεται*· ὑποτακτ. ἀορ. ρ. *ἰμείρομαι*=ἐπιθυμῶ.— ἦς· κτητ.— *αἶα* = γαῖα, χώρα.— *ἔφατο* = ἔφη.— *φρένες* = νοῦς (κυρίως *φρένες* = τὸ διάφραγμα τὸ χωρίζον τὸν θώρακα ἀπὸ τῆς κοιλίας, τὸ ὁποῖον ἔθεωρεῖτο ἡ ἕδρα τῆς ψυχῆς). — *ἀγαθὰ φρονέων*· ἐναντ. μτχ.=παρὰ τὴν καλὴν του πρόθεσιν.— *ἀπέτισε*· ὑπκμ. ὁ Αἴγισθος. ρ. *ἀποινώ*=πληρώνω τὸ κακόν, ποῦ ἔκαμα.

β) — Κατάληξις ἀπαρεμφάτου, — *μεναι*: *ἔμμεναι* (*ἔσμεν*(αι)).

— Γενικὴ ἄρσεν. πρωτοκλίτων εἰς — *αο*: *Ἄτρεΐδαο*, *Ἐρέστιαο*.

— Χρήσις τοῦ *ει* ἀντὶ *ε* (ἰωνικ.): *Ἐορμείας* ἀντὶ *Ἐορμέας*.

— Ἐγκλιτικὸν φωνῆεν ὑποτακτ. *ε* καὶ *ο* ἀντὶ *η* καὶ *ω*: *ἰμείρεται* ἀντὶ *ἰμείρηται*.

γ) — *πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε*: Ὁ Ζεὺς μὲ τὰ ἐπίθετα αὐτὰ ἐμφανίζεται ὡς γεννήτωρ καὶ δημιουργός, πατρικῶς ἐπιβλέπων ἐπὶ τοῦ κόσμου τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν θεῶν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συνθέσεως τῆς Ὀδυσσειᾶς αἱ θρησκευτικαὶ ἰδέαι τῶν Ἑλλήνων ἦσαν ἀγνότεραι καὶ ὑψηλότεραι παρὰ εἰς παλαιότερας ἐποχάς.— *Αἰγίσθοιο, τὸν δ' ἔκταν' Ὀρέστης*: Τὸ οἰκογενειακὸν δράμα τῶν Ἄτρειδῶν ἦτο πασίγνωστον εἰς τὸν ἑλληνικὸν κόσμον καὶ συχνὰ ἐπροκάλει ἠθικὰς σκέψεις, ὡς αὐτῆ, τὴν ὁποίαν ἐκφράζει ἐδῶ ὁ Ζεὺς. Ὁ Αἴγισθος ἦτο ἐξάδελφος τῶν δύο Ἄτρειδῶν, Ἀγαμέμνονος καὶ Μενελάου, διότι ἦτο υἱὸς τοῦ Θυέστου, ἀδελφοῦ τοῦ Ἀτρέως (διὰ τοῦτο λέγεται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ *ἀμύμων*). Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Ἀγαμέμνονος ὁ Αἴγισθος συνεδέθη μὲ τὴν σύζυγον αὐτοῦ Κλυταιμῆστραν καί, ὅτε ὁ Ἀγαμέμνων ἐπέστρεψε νικητὴς ἀπὸ τὴν Τροίαν, ὁ Αἴγισθος καὶ ἡ Κλυταιμῆστρα τὸν ἐδολοφόνησαν. Ἐν τῷ μεταξύ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγαμέμνονος Ὀρέστης ἀνετρέφετο εἰς τὴν Φωκίδα, πλησίον ἑνὸς θείου του καί, ὅτε ἠνδρώθη, ἐξεδίκησε τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του φονεύων τὸν Αἴγισθον καὶ τὴν μητέρα του.

στ. 44—62

α) — *ἀμείβομαι τινα* = ἀπαντῶ εἰς τὸν λόγον τινός. — *γλαυκῶ-
πις* = ἡ ἔχουσα σπινθηροβόλους ὀφθαλμούς. Ἐπίθετον τῆς Ἄθη-
νᾶς (*γλαυκός* = σπινθηροβόλος + ρίζ. *δπ* — *δπ*ις, *δπ*ομαι). — *ὑπατος*
= ὑπέρτατος. — *κρείων -οντος* = κυρίαρχος, ἄρχων. — *καὶ λίην.....
ὀλέθρω* ἡ σειρά τῶν λέξεων: *κείνός γε κείται ὀλέθρω καὶ λίην
ἔοικότι*. — *κεῖται ὀλέθρω* = ἠφανίσθη, ἔπεσεν εἰς ὄλεθρον. — *ἔοικώς*
= ὁ ἀρμόζων. — *ὡς* = οὕτως· δεικτικόν. — *δτις* = ὅστις. — *δέξω* =
πράττω. — *ἀμφὶ Ὀδυσῆι* = διὰ τὸν Ὀδυσσεΐα. — *δαΐφρων* = συνε-
τός. — *δαίομαι* = χωρίζομαι, κομματιάζομαι (πρβλ. 23). — *τὸ ἦτορ*
= ἡ καρδιά. — *δύσμορος* = κακότυχος (*δυσ* + *μόρος*· 34). — *δηθά, δὴν*
= ἐπὶ μακρόν. — *τὸ πῆμα* = πάθημα (*παθεῖν*). — *ἄπο* = μακράν. — *ἀμ-
φιρutos-η-ον* = περιρρυτός, ποῦ βρέχεται γύρω ἀπὸ θάλασσαν.
— *δθι* = ὀπου. — *δμφαλός* = κέντρον. — *ἐν* = ἐντός αὐτῆς. — *δῶμα* =
κατοικία. — *ναίω* = κατοικῶ (ναός). — *δλοόφρων* = κακόβουλος, δό-
λιος (*δλοός* = ὀλέθριος). — *τὸ βένθος* = βάθος (πρβλ. καὶ *πένθος* —
πάθος). — *ἔχω* = κρατῶ. — *αὐτός* = ὁ ἴδιος, μόνος του. — *μακρός* =
ὕψηλός. — *ἀμφίς* = ἀπὸ τὰ δύο μέρη, ἄνω καὶ κάτω, συγκρατοῦν
οἱ κίονες τὸν οὐρανὸν εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν γῆν. — *δύστηνος* =
δυστυχής. — *κατερύκει*· 14. — *αἰμύλιος* (καὶ *αἰμύλος*) = γλυκός. —
θέλγει· ἀποπειρατ. ἐνεστ. = προσπαθεῖ νὰ τὸν γοητεύη. — *ἐπιλή-
σεται*· μέλλον τοῦ *λήθομαι* = λησμονῶ (Ιωνικός τύπος τοῦ *λανθά-
νω*). — *αὐτάρ*· 9. — *ἔμαι*· 6. — *ἀποθρῶσκω* = ἀνέρχομαι (*θρῶσκω* =
πηδῶ). — *νοῶ* = ἀντιλαμβάνομαι διὰ τῶν αἰσθήσεων, βλέπω. —
ἱμεῖρεται· 41. — *οὐδὲ* = καὶ δέν. — *ἐντρέπεται* = κάμπτεται, συγκι-
νεῖται. — *ἦτορ*· 48. — *φίλον ἦτορ* = ἡ καρδιά σου, ἡ καρδούλα
σου. Τὸ ἐπίθετον *φίλος* παρ' Ὀμήρῳ ἔχει πολλάκις σημασίαν
κτητ. ἀντωνυμίας, ἐνίοτε καὶ μὲ ὑποκοριστικὴν ἔννοιαν. — *νύ*· 32.
χαρίζομαι τινι = εὐχαριστῶ τινά. Ἀντικμ. τοῦ χαρίζετο: τ'(οι)
= σοι — *νῆες Ἀργείων* = τὸ ναυτικὸν στρατόπεδον τῶν Ἀργ.
ἐν Τροίᾳ. — *ἱερὰ δέξω* = τελεῶ θυσίας. — *Τροίη ἐν εὐρείῃ* = εἰς
τὴν εὐρεῖαν πεδιάδα τῆς Τροίας. — *τί* = διατί. — *ὠδύσασο*· ὠδυ-
σάμην = ὠργίσθην. Ἀντικμ. τὸ οἶ.

β) — Ἐναλλαγή τοῦ σ καὶ τ ἐν ἀρχῇ τῆς λέξεως: *τοι - σοι* (πρβλ. Λατιν. *tu-tibi*).

— Καταλήξεις τῶν πλ. πτώσ. τῶν εἰς *-εύς*: *-ῆος (-έως)*, — *ῆϊ (-εῖ)*, — *ῆα (-έα)*: Ὀδυσ(σ)ῆος, Ὀδυσ(σ)ῆι, Ὀδυσ(σ)ῆα.

— Σχηματισμός τοῦ β' προσ. μέσ. ἀορ. α' εἰς *-αο*: ὠδυσάμην-ὠδύσαο.

— Ἡ ἀντωνυμία *ἐκεῖνος* ἄνευ τοῦ *ε*: *κεῖνος*.

γ) — *Κρονίδης* καὶ *Κρονίων* ὀνομάζεται ὁ Ζεὺς ὡς γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Κρόνου, ὁ ὁποῖος, κατὰ τὴν θεολογίαν τῶν ἀρχαίων, ἦτο ἄλλοτε ὁ ἄρχων τῶν θεῶν. Τοῦτον ἐξέβαλεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς, ὁ ὁποῖος ἵδρυσεν ἰδικόν του θεϊκὸν κράτος εἰς τὸν Ὀλυμπον. — *νήσω ἐν ἀμφιρύτῃ . . . νῆσος δενδρήεσσα*: Ἡ Ἀθηναίη τονίζει τὴν ἐρημίαν καὶ τὴν ἀγριότητα τῆς φύσεως, ἡ ὁποία ὑπάρχει εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς. Τὴν νῆσον αὐτὴν παριστάνει ὁ ποιητὴς ὡς κειμένην εἰς τὸ κέντρον τῆς θαλάσσης, τῆς Μεσογείου, ἣτις ἦτο καὶ ἡ περισσότερον γνωστὴ θάλασσα. Ὅπως δὴποτε θὰ τὴν φαντασθῶμεν δυτικῶς τῶν νήσων τοῦ Ἴονίου. — *Ἄτλας*. Τιτάν ἢ δαίμων θαλάσσιος, ὁ ὁποῖος φέρει ἐπὶ τοῦ ὤμου του τὸ βᾶρος τοῦ οὐρανοῦ θόλου. Κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ ποιητοῦ ὁ Ἄτλας ὑποβαστάζει πανυψηλοὺς κίονας, οἱ ὁποῖοι ὑφούνται μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς. — *Ἀργείων παρὰ νησί*: Τὸ σύνηθες ὄνομα τῶν Ἑλλήνων παρ' Ὀμήρῳ εἶναι *Ἀχαιοί*. Λέγονται ὁμως καὶ *Ἀργεῖοι*, διότι τὸ Ἄργος ἦτο ἀπὸ τὰ ἰσχυρότερα κράτη τῶν Ἀχαιῶν. Οἱ ἐκστρατεύσαντες εἰς Τροίαν Ἕλληνες, προβλέποντες ὅτι ἡ πολιορκία τοῦ Ἰλίου θὰ εἶναι μακρά, εἶχαν ἀνελκύσει εἰς τὴν ξηρὰν τὰ πλοῖά των καὶ ὠχύρωσαν μέγα στρατόπεδον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου κατεσκεύασαν τὰς σκηνάς των. Ἐπειδὴ τὸ πλῆθος τῶν πλοίων καὶ τὰ σχετικὰ ἐξαρτήματα ἐγέμιζον σχεδὸν αὐτὴν τὴν ἔκτασιν, ὁ ποιητὴς πάντοτε ἀναφέρει τὸ ἑλληνικὸν στοατόπεδον τῆς Τροίας μὲ τὰς ἐκφράσεις *παρὰ νησί Ἀχαιῶν*, «*Ἀργείων παρὰ νησί*».

στ. 63—79

α) — *ἀπαμείβωμαι*: ἀμείβωμαι· 44. Ἡ ἀπὸ ἐκφράζει τὰς ἐκ περι-

τροπῆς ἀπαντήσεις τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀθηνᾶς. — *προσέφη* ἀντκμ.: *τῆν* = εἶπε πρὸς αὐτὴν — *νεφεληγερέτα* = ὁ συγκαλύπτων τὸν οὐρανὸν μὲ νεφέλας (*νεφέλη* + *ἀγείρω* = συναθροίζω). — *τὸ ἔρκος* = φραγμός. μτφ. *ἔρκος ὁδόντων* = τὸ στόμα (*εἶργω*, *εἰρκιή*, *πολι-ορκία*). — *ἔπειτα* = ὕστερ' ἀπ' ὅλα αὐτά, δηλ. τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν δυστυχίαν τοῦ Ὀδυσ. — *πῶς ἂν λαθοίμην* τὸ ἂν δυνητικὸν = πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ λησμονήσω. — *περὶ-ἔστί* *περίεμι* = ὑπερέχω. — *νόον'* αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — *περὶ-ἔδωκε* = προσέφερε περισσότερα ἀπὸ κάθε ἄλλον θνητόν. — *ἰρά* *ἰερά* = θυσία — *τοί* 23. — *γαίη-χος* = ὁ κροτῶν, ὁ συνέχων τὴν γῆν ἀπὸ τῶν ὑδάτων (*γαῖα-ἔχω*). — *ἀσκελές'* ἐπίρρ. = σκληρῶς, ἐπιμόνως (ρίζ. *σκελ-σκλη-σκελετός*, *σκληρός*). — *Κύκλωπος'* γεν. τῆς αἰτίας. — *χολοῦμαι* = εἶμαι ὠργισμένος (*χόλος* = ὀργή). — *ἀλάωσεν* = ἐτύφλωσεν (*ἀλαός* = τυφλός) μετὰ γεν. *ὀφθαλμοῦ*, ὡς στέρησεως σημαντικόν. — *ἀντίθεος* 21. — *δου* = οὐ. — *ἐκ τοῦ* = ἔκτοτε. — *ἐνοσίχθων* = ὁ σείων ἔνδοθεν τὴν γῆν (*ἐν* + *ὠθῶ* + *χθών* = γῆ). — *οὔ τι* = οὐδόλως. — *πλάζω* = κάμνω νὰ πλανᾶται (*πλάζομαι* 2). — *πατρὶς αἴη* = πατρικὴ γῆ — *ἄγειε* παρακελευσμ. = ἐμπρός, ἐλάτε. — *οὔδε* = οἱ ἐδῶ παρόντες θεοί. — *περὶ-φράζομαι τι* = σκέπτομαι σοβαρῶς περὶ τίνος. — *νόστον'* ἀορίστως = ἓνα τρόπον ἐπανόδου. — *ὅπως ἔλθῃσι* = ὥστε νὰ ἐπανάλθῃ. — *μεθίημι* = ἀφίνω, παραιτοῦμαι. — *χόλος* = ὀργή. 69. — *οὔ τι* 75. — *μέν* = βεβαίως (*μήν*). — *ἀντία* = ἀντιθέτως. — *ἀέκητι* = ἀκουσίως, παρὰ τὴν θέλησιν (*ἀ* στερ + *ἐκών*). — *ἐριδαίνω* = ἐπιμένω εἰς τὴν ἔριν. — *οἶος* 13.

β) — Ὀνομαστικὴ πρωτοκλίτων εἰς *-α* (*-ας-ης*): *νεφεληγερέτα* (πρβλ. τὰ λατιν. *α'* κλίση. *nauta*, *poeta*).

— Κατάληξις ἀπαρεμφ. — *μεν* (*-ειν*): *ἐριδαινέμεν*.

— Ἰωνικὸς τύπος τοῦ *αἰεί*: *αἰεΐ*.

γ) — *νεφεληγερέτα*: Ὁ Ὀμηρὸς ἀποδίδει εἰς τοὺς θεοὺς ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα ἐκφράζουν τὰς δυνάμεις ἢ τὰς ἰδιότητάς των. Τὸ ἐπίθετον *νεφεληγερέτα* εἶναι ἀπὸ τὰ ὠραιότερα καὶ ἐκφράζει τὸ τρομερὸν μεγαλεῖον τοῦ θεοῦ, ὅστις κυριαρχεῖ εἰς τὸν οὐρανόν. Ἐξίσου ἐκφραστικὰ εἶναι καὶ τὰ ἐπίθετα τοῦ Ποσειδῶνος: *γαίη-*

χος, ἐνοσίχθων. Τὸ πρῶτον παριστᾷ τὴν φυσικὴν δύναμιν, ἣ ὁποία χωρίζει τὴν ξηρὰν ἀπὸ τὴν θάλασσαν, τὸ δὲ ἐνοσίχθων ὑπενθυμίζει τὰς σεισμικὰς δονήσεις τῆς γῆς.—*Κύκλωπος*: Ὡς γνωστόν, ὁ Πολύφημος, ἐνῶ ἦτο ἀντίθεος καὶ θεογενῆς, ἐτυφλώθη ἀπὸ τὸν Ὀδυσσεα διὰ πανουργίας. Ὁ μῦθος ἱστορεῖται εἰς τὸ *ι* τῆς Ὀδυσσεΐας.

στ. 80—95

α)—*εἰ μὲν δὴ*—ἐάν πράγματι.—*φίλον (ἔστί)*—ἀρέσκει, ἐγκρίνεται.—*νοσιτῆσαι*· ἐπεξήγ. τοῦ *τοῦτο*.—*πολύφρων*—σοφός, συνετός (πρβλ. *δαίφρων* 48).—*ὄνδε δόμονδε*—εἰς τὸ σπίτι του.—*δόμος*—οἶκος, σπίτι (*δέμω*=κτίζω).—*διάκτορος*—ὁ ψυχοπομπός.—*Ἀργεῖφόντης*· 38.—*δοτρύνομεν*· ὑποτακτ. τοῦ *δοτρύνω*=παροτρύνω, διατάσσω νὰ μεταβῆ. — *ῥφρα* = ἴνα. — *ἐνπλόκαμος* = ἔχουσα ὠραίους πλοκάμους, ὠραῖα μαλλιά.—*νημερτής* = ἀλάνθαστος, ὀριστικός (*νη-ἀμαρτάνω*).—*βουλή*—ἀπόφασις, θέλησις.—*νόστον*· ἐπεξ. τοῦ *βουλή*.—*ταλασίφρων* = ὁ ὑπομένων με καρτερίαν τὰς ταλαιπωρίας, ὑπομονητικός (ρῖζ. *ταλα-τλη+φρήν*).—*κε(ν)*· τὸ δυνατ. ἢ τὸ ἀοριστολογ. ἄν.—*ἐγὼν*—ἐγώ. — *ἔσελεύσομαι*· μέλλων τοῦ εἰσέρχομαι.—*οἶ*· δοτ. κτητ. *οἶ υἱόν*=τὸν υἱὸν του.—*ἐπιτρύνω*—ἐξεγείρω· ἐνν. τὸν Τηλέμ. ἐναντίον τῶν μνηστήρων.—*μένος*—θάρρος.—*θείω*· *θῶ*.—*ἀγορή*—συνέλευσις (*ἀγείρω*, πρβλ. 63 *νεφεληγερέτα*).—*κομόων*—ὁ τρέφων κόμην.—*τὸ κάρη*—ἡ κεφαλὴ.—*ἀπειπέμεν*—νὰ ἀπαγορεύσῃ. Ἄορ. τοῦ *ἀπόφρημι*.—*οἶ*· δοτ. ἀντιχαριστική.—*μῆλα*—πρόβατα.—*ἀδινός*—πυκνός, πολυπληθής.—*εἰλίποδες*· ἐπίθετον τῶν βοῶν, διότι στρέφουν τοὺς πόδας πρὸς τὰ μέσα κατὰ τὸ βάδισμα (*εἶλω*=στρέφω+*πούς*).—*ἔλιξ*· ἐπίθετον ἐκφράζον τὴν καμπυλότητα.—*ἔλιξ βοῦς*=βοῦς με καμπύλα κέρατα: πρβλ. τοῦ Κρυστάλλη: *βώδια στεφανοκέρτα*.—*ἡμαθόεις*—ἀμμώδης (*ἄμαθος*—*ἄμμος*).—*πενσόμενον*· μέλλων τοῦ *πυρθάνομαι*, μτχ.—*ἠδέ*· 12.—*μιν*—αὐτόν.—*κλέος*—δόξα. — *ἔσθλός*—ἀγαθός.—*μιν . . . ἔχουσιν*· ὑποκ. τοῦ *ρ*. τὸ *κλέος* καὶ ἀντικ. τὸ *μιν*: διὰ νὰ τὸν λαμπρύνῃ φήμη καλὴ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.

β) — Αιτιατική ἐνικοῦ τῆς ἀντωνυμίας αὐτῶς καὶ εἰς τὰ τρία γένη: *μιν* (=αὐτὸν-ἡν-ό).

— Κατάληξις ἀρχαιοτέρα γ' προσ. ἐνεστώτος ὑποτακτ. *-ησι*: *ἔχῃσι*, *ἔλθῃσι*.

— Εὐφωνικὸν *ν* εἰς τὴν ἀντωνυμίαν *ἐγώ*: *ἐγών*.

γ) — *᾽Ωγυγίη*: ᾽Ὡς ἐπίθετον ἢ λ. *ὠγύγιος* σημαίνει παλαιότατος. ᾽Ὡς γεωγραφικὴ θέσις ἢ ᾽Ωγυγία εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὴν περιγραφὴν τῆς ᾽Οδυσσεΐας, ὡς λίαν μεμακρυσμένη νῆσος, ἀφοῦ ὁ ᾽Οδυσσεὺς μὲ οὐριον ἄνεμον ἔταξιδευσε 17 ἡμέρας, ἕως οὗτου ἀντικρύση τὰ ὄρη τῆς νήσου τῶν Φαιάκων Σχερίας. — *ἀγορή*: Ἡδὴ ἀπὸ τῶν προῖστορικῶν χρόνων ὑπῆρχε παρ' Ἑλλήσιν ὁ θεσμὸς νὰ συναθροίζεται ὁ λαὸς εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις καὶ νὰ ἐκφράζη γνώμην (διὰ βοῆς συνήθως) ἐπὶ τῶν ζητημάτων, τὰ ὁποῖα ὑπέβαλον οἱ βασιλεῖς. — *κἀρη κομόωντας*: Ἡ διατήρησις μακρᾶς κόμης ἦτο ἔθιμον γενικὸν εἰς ὅλας τὰς ἑλληνικὰς φυλάς. Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἐξέλιπε βαθμηδὸν ἢ συνήθεια αὐτὴ καὶ διειτηρήθη μόνον εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους. — *μνησιῆρες*: Εὐγενεῖς ἀπὸ τὴν Ἰθάκην καὶ ἀπὸ τὰς γειτονικὰς νήσους, οἱ ὁποῖοι ἐζήτουν εἰς γάμον τὴν σύζυγον τοῦ ἀπόντος ᾽Οδυσσεῶς τὴν Πηνελόπην. Ἐν τῷ μεταξύ δὲ διέμενον εἰς τὸν οἶκον τοῦ ᾽Οδυσσεῶς καὶ κατέτρωγον τὴν περιουσίαν του. — *εἰλίποδας ἑλικας βοῶς*: ᾽Οξὺς παρατηρητῆς τῶν φυσικῶν πραγμάτων ὁ ᾽Ὀμηρος παριστᾷ μὲ τὰ ἐπίθετα αὐτὰ τὸ ἐκλεκτὸν εἶδος τῶν βοῶν, τοὺς ὁποίους ἔσφαζαν οἱ μνηστήρες. — *Σπάρτη*: Ἀχαϊκὸν κράτος, εἰς τὸ ὁποῖον ἐβασίλευεν ὁ Μενέλαος. Οὗτος, ἀφοῦ ἀνέκτησε τὴν σύζυγόν του Ἐλένην, ἀρπαγεῖσαν ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν Τροίαν πλουσιώτατος καὶ ἔνδοξος. — *Πύλος*: Εἶναι τὸ βασιλεῖον τοῦ Νέστορος, ὅστις ἐπίσης εἶχεν ἐπιστρέψει ἐκ τῶν πρώτων ἀπὸ τὴν Τροίαν καὶ ἦδη γέρων ἀπελάμβανεν ἡσυχον βίον ἐν μέσῳ τῆς οἰκογενείας του. Τὸ βασιλεῖον τοῦ Νέστορος περιελάμβανε τὴν μέσην καὶ μεσημβρινὴν Ἡλείαν καὶ μέρος τῆς Μεσσηνιαίας. Ἡ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τοῦ Νέστορος Πύλος δὲν

ἔκειτο ἀκριβῶς εἰς τὴν θέσιν τῆς Πύλου τῶν ἱστορικῶν χρόνων, ἀλλὰ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Τριφυλλίας πρὸς νότον τοῦ Ἀλφειοῦ.

✦ στ. 96—124

α) 96—112—ὡς· δεικτ. 6.—ὡς εἰποῦσα=μετὰ τοὺς λόγους αὐτοῦς. — ἐδήσατο ρ. δέομαι-οὔμαι = δένω κάτι (δικόν μου· ἐνεργ. δέω δῶ.—βῆ-κατά=κατέβη. — τὸ κάρηνον=κορυφή (κάρη· 90).— αἰξασα· ρ. αἰσσω=πηδῶ (διείτιοντες αἰστέρες, αἰξ).—δῆμος=ἡ κατοικουμένη περιοχή μιᾶς χώρας, ἢ πόλις.—ὁ οὐδός=τὸ κατώφλιον.—ἔχω=κρατῶ.—ἔγχος=δόρυ.—εἶδομαι = παρουσιάζομαι ὑπὸ ἄλλην μορφήν, φαίνομαι ὡς. . . — ἡγήτωρ = ἡγεμών. — ἄρα = φυσικά· διότι ἡ παρουσία τῶν μνηστήρων ἦτο συνήθης κατάστασις εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσεῶς.—ἀγήνωρ=ἀγέρωχος, ὑπερόπις (ἄγαν+ἀνήρ).—ἔπειτα=κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν.—πεσσοί=αἱ ψῆφοι, τὰ πούλια παιγνιδίου, ἴσως ὅπως περίπου ἢ σημερινῆ ντάμα.—προπάροιθε(ν) = ἐμπρός.—ἦμενοι = καθήμενοι πρβλ. καὶ 26.—ἡ ξινός=τὸ δέρμα, ἢ προβειά.—δοτηρός=γοργός, πρόθυμος. Ἐπίθετ. τῶν θεραπόντων.—μίσγω=ἀναμειγνύω.—κρηιτήρ· ἀγγεῖον εὐρύστομον, ὅπου γίνεται ἡ ἀνάμειξις τοῦ οἴνου μετὰ τοῦ ὕδατος (κεράννυμι, κρηῖσις, κρηῖμα).—αὔτε = ἐξ ἄλλου, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος.—πολύτρητος=μὲ πολλὰς τρύπες, πορώδης.—νίζω=πλύνω.—πρότιθεν=παρέθετον.—δατέομαι=μοιράζομαι μὲ ἄλλους (πρβλ. καὶ δαίομαι 23, 48).

✦ 113—124 —πολὺν πρῶτος=πρῶτος, πρῶτος.—θεισειδής=θεόμορφος· ἐπίθ. ὠραίων θνητῶν.—ἦστο· ἦμαι=κάθημαι.—τετιμημένος=λυπημένος (τετίημαι).—φίλον ἦτορ· αἰτίατ. ἀναφορᾶς· σημασ. ἴδε 60.—ὄσσομαι=βλέπω (ὄσσε=ὄφθαλμοί Λατίν. oculus), ὄσσομαι ἐν φρεσὶ=βλέπω κατὰ φαντασίαν.—ἐσθλός· 95.—εἴ ποθεν ἐλθὼν = ἂν ἤρχετο ἀπὸ κάπου καί. . . Αἱ ἀκολουθοῦσαι εὐκτικαὶ ἐκφράζουν εὐχὴν τοῦ Τηλ.—μνηστήρων τῶν μὲν=αὐτῶν μὲν τῶν μνηστήρων.—σκέδασις=διασκορπισμός (σκεδάννυμι).—σκέδασιν θείη· περιφρ.=νά ἐπιτύχη τὸν διασκορπισμόν, νά δυνηθῆ ν' ἀποπέμψῃ τοὺς μνηστῆρας.—δῶματα=ἀνάκτορα.—τιμῆ = ἀξίωμα.—οἶσιν· κτητ.—ἀνάσσω=βασιλεύω, κυβερνῶ.—τὰ φρονέων=ἐνφ

ἔκαμνε αὐτάς τὰς σκέψεις.—*μεθήμενος*=καθήμενος μεταξύ.—*εἰσορῶ*=βλέπω.—*ἰθύς*=κατ' εὐθείαν πρὸς...—*νεμεσσωμαι*=ἀγανακτῶ (*νέμεσις*=δικαία ἀγανάκτησις).—*δηθά*· 49.—*ἐφροστάμεν*=ἐφροσάναί. Τὸ ἀπαρέμφ. ὀρίζει τὴν αἰτίαν τῆς ἀγανακτήσεως τοῦ Τηλ.—*ἔλε*· εἶλε=ἔπιασε, ρ. *αἰρῶ*.—*δεξιτερός*=δεξιὸς (Λατ. dexter).—*ἐδέξατο*=ἐπῆρε μὲ κίνησιν φιλικῆς ὑποδοχῆς.—*ἔγχος*· 104.—*μιν φωνήσας*=ἰμιλήσας πρὸς αὐτόν.—*ἔπεα πτερόεντα*=περωτὰ λόγια. Συνήθης ἔκφρασις παρ' Ὀμήρῳ διὰ τὴν ταχύτητα μὲ τὴν ὁποίαν ἐκστομιζόνται καὶ χάνονται οἱ ἀνθρώπινοι λόγοι.—*παρ' ἄμμι*=παρ' ἡμῖν.—*φιλέομαι*=φιλοξενοῦμαι.—*ἔπειτα*=μετ' ὀλίγον.—*πατέομαι*=γεύομαι.—*δειπνον*=φαγητόν.—*μυθέομαι*=λέγω.—*διτεο*· *διτου*=οὔτινος.—*διτεό σε χρεῆ*=τί σοῦ χρειάζεται, τί ζητεῖς.

β) —*ου* ἀντί *ο*: *Ὀλύμπιος* - *Ὀλυμπος*.

—Κατάληξις γ' πληθ. παρατ.— *εν* (εσαν): *πρότιθεν* (*προ(ε)-τίθεσαν*).

—Ἰωνικὸν *ει* ἀντί *ε*: *ξεῖνος* (*ξένος*).

—Συναίρεσις *ε*+*ο* εἰς *εν*: *δατεῦντο*—(*ἐ*)*δατέοντο*.

—Δοτικὴ πληθ. προσωπ. ἀντωνυμίας: *ἄμμι* (*ἡμῖν*).

—Κατάληξις μέλλοντος β' προσ.— *εαι*: *φιλήσειαι* (*φιλήση*), *μυθήσειαι* (*μυθήση*).

—Ἰωνικὸν *η* ἀντί *α*: *κρητήρ* (*κρατήρ*).

—Ἡ πρόθεσις *εἰς* εἰς Ἰωνικὸν τύπον: *ἔς*.

γ) —*πρόθυρον*: Ἡ ἔξωτερικὴ θύρα, διὰ τῆς ὁποίας εἰσῆρχετό τις ἀπὸ τῆς ὁδοῦ εἰς τὴν ὑπαιθρον *αὐλήν* τοῦ ἀνακτόρου ἢ τοῦ οἴκου. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς αὐλῆς αὐτῆς ἦτο ὁ βωμὸς τοῦ Ἐρχεῖου Διὸς καὶ δι' αὐτῆς ἔφθανέ τις εἰς τὸ μέγαρον, ἦτοι τὸ κύριον δωμάτιον. Ἡ εἴσοδος τοῦ μεγάρου εἶχε στοὰν ὡς πρόπυλον, τὴν λεγομένην *αἰθουσαν*. Τὸ μέγαρον ἦτο εὐρύχωρον δωμάτιον προοριζόμενον κυρίως διὰ τὰς συγκεντρώσεις ἀνδρῶν. Ἡ στέγη του ἐστηρίζετο διὰ 4 ξυλίνων κίωνων καὶ μεταξύ αὐτῶν ἦτο ἡ *ἑστία* ἢ *ἑσχάρα*. Ἐνωθεν τῆς ἑσχάρας ἡ ὀροφὴ ἦτο ἀνοικτὴ καὶ ἐσχημάτιζεν εἶδος φεγγίτου, τὸ *ὄπαιον*, διὰ νὰ φωτίζεται καὶ ν' ἀερί-

ζεται καλύτερον τὸ μέγαρον. Ὅπισθεν τοῦ μεγάρου ὑπῆρχε *θάλαμος*, χρησιμοποιούμενος ὡς κοιτῶν καὶ ἐνδιαίτημα τῶν γυναικῶν. Εἰς τὰ μεγαλύτερα ἀνσκτορα ὑπῆρχον καὶ ἄλλα διαμερίσματα ὡς ἐξαρτήματα τοῦ κυρίως οἴκου, ὅστις ἦτο πάντοτε τοῦ αὐτοῦ τύπου (βλ. εἰκόνας 3 καὶ 4).— *χάλκεον ἔγχος*: Τὰ ὄπλα τῆς Μυκηναϊκῆς ἐποχῆς ἦσαν ἀπὸ ὀρείχαλκον. Καθαρὸς χαλκὸς ἐχρησιμοποιήθη μόνον κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐμφάνισεως τοῦ μετάλλου τούτου, τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ λίθινα ἐργαλεῖα καὶ ὄπλα, διότι ἦτο πολὺ μαλακόν. Ἐγχος ἦτο τὸ κύριον ἐπιθεικὸν ὄπλον τῆς ἐποχῆς, μήκους 2—5 μ. Ἀπετελεῖτο ἐκ τῆς χαλκίνης *αἰχμῆς* καὶ ἐκ τοῦ *δόρατος* (κονταριοῦ), τὸ ὁποῖον ἐνίοτε εἰς τὸ κάτω μέρος ἦτο ὀξύ, διὰ νὰ ἐμπήγνυται εἰς τὴν γῆν, ὅτε ὁ πολεμιστῆς δὲν τὸ ἐχρησιμοποίει. — *Τάφος*: Ἡ μεγίστη τοῦ συμπλέγματος τῶν Ταφίων νήσων μεταξὺ Λευκάδος καὶ Ἀκαρνανίας, τὸ σημερινὸν Μεγανήσι. Οἱ Τάφιοι ἦσαν περιβόητοι πειραταί. — *πεσσοί*: Συνήθης τρόπος διασκεδάσεως κατὰ τοὺς ὀμηρικοὺς καὶ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἦσαν παιγνίδια μὲ πεσσούς. Εἰς τὰ ἐρείπια τῆς Κνωσσοῦ εὐρέθη ἐλεφαντίνη πλάξ μὲ διαγράμματα παιγνίου, ὅπως περίπου τὸ σημερινὸν ζατρίκιον (βλ. εἰκ. 5).— *θεράποντες*: Πιθανῶς ἀνήκον εἰς τὴν προσωπικὴν ὑπηρεσίαν τῶν διαφόρων μνηστήρων καὶ ὄχι εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσεύς.— *κῆρυκες*: Ἐπίσημοι θεράποντες τῶν βασιλέων ἔχοντες πολλὰ καὶ ποικίλα καθήκοντα.— *ἔμισγον οἶνον*: Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα οἱ Ἕλληνες ἔπινον τὸν οἶνον ἀναμειγμένον μὲ ὕδωρ εἰς ὠρισμένην ἀναλογίαν. Ἡ ἀνάμειξις ἐγένετο πρὸ τῆς διανομῆς τοῦ ποτοῦ μέσα εἰς μεγάλα δοχεῖα, τοὺς *κρατήρας* (βλ. εἰκ. 6).

— Ἀπὸ τὸν τρόπον καὶ ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ *Τηλεμάχου* 119—124 ν' ἀναγνωρισθῇ ἡ ἐγκαρδιότης τῆς ἐλληνικῆς φιλοξενίας κατὰ τοὺς ὀμηρικοὺς χρόνους.

στ. 125—143

α) ὡς 96.— *ἠγεῖτο* = προηγῆθη, διὰ νὰ εἰσαγάγῃ τὸν ξένον.— *ἔσπετο* ρ. *ἔπομαι* = ἀκολουθῶ.— *ὅτε δῆ* = ὅτε πλέον.— *ῥα* = φυ-

σικά. — ἔσαν· 12. — δόμος· 83. — μακρός· 54. — δουροδόκη = θήκη τῶν δοράτων (δοῦρον + δέχομαι). — εὖξοος = ὁ τελείως λελειασμένος, στυλπνός. Ἐπίθ. ξυλίνων ἢ λιθίνων ἀντικειμένων. — ταλασίφρων· 87. — εἶσεν = ἔβαλε νὰ καθίσῃ (ἐλλειπτ. ἄορ. εἶσα). — ὑπὸ = ὑποκάτω. — λῖτα = ἀπλοῦν ὕφασμα, τὸ ὅποιον ὑποστρώνεται εἰς τὰ καθίσματα (αἰτία. ἀχρήστου ὀνόματος). — πετάσας· ρ. πειάν- νυμι = ἀπλώνω. — καλὸν δαιδάλεον· προσδιορ. θρόνον. — δαιδά- λεος = τεχνικὰ στολισμένος (Δαίδαλος). — ὁ θρηῆνυς = σκαμνὶ διὰ τὰ πόδια. — παρ' παρὰ = πλησίον. — ὁ κλισμὸς = κάθισμα χαμηλό- τερον τοῦ θρόνου (κλίνω). — ποικίλος· πεποικιλμένος μὲ διάφορα ὕλικά, πλουμιστός. — ἔκτοθεν = εἰς ἀπόστασιν. — ἀνιάομαι = στε- νοχωροῦμαι, ἐνοχλοῦμαι. — ὁ ὄρνυμαγδός = θόρυβος. — ἀδήσειεν ρ. ἰδέω = ἀποστρέφομαι, ἀηδιάζω. — ὑπερφιάλος = ὑπερόπτης. — με- τελθὼν = εὐρεθεὶς μεταξύ. — μίν· 95. — ἀποιχόμενος = ὁ μακρὰν εὐρισκόμενος. — ἡ χέριψ = ὕδωρ πρὸς νίψιν τῶν χειρῶν (χειρ + νίπτω). — ἀμφίπολος = θεραπαινὶς (ἀμφιπέλομαι = εἶμαι, ἀσχολοῦ- μαι περὶ τι). — προχόω· δοτ. ὄργ. εἰς τὸ ἐπέχευεν. ἢ πρόχοος (πρὸ + χέω) = κανάτι μὲ προεξέχον ἀτόμιον (βλ. εἰκ. 6). — ὁ λέβης· τος = λεκάνη τοῦ νιψίματος. — νίψασθαι, τὸ ἀπαρ. ἀπολύτως ση- μαῖν. σκοπὸν = διὰ νά... — τανύω = ἀπλώνω, ἀνοίγω. — ξεστὸς = γυαλισμένος. — σίτος = ἄρτος. — τὰμῆ = θεραπαινὶς διευθύνουσα τὰ τοῦ οἴκου. Συνήθως γηραιά καὶ πιστή, διὰ τοῦτο καὶ προσ- φωνεῖται μὲ τὸ ἐπίθετον αἰδοίη = σεβαστή. — ὁ δαιτρός = ὁ ὑπρέ- της ὁ εἰδικὸς διὰ τὸν τεμαχισμόν τοῦ κρέατος (δαίω, δατέομαι). — κρεῖων = κρεάτων (κρεάων κρεέων). — πίνακες = πινάκια. — αἰίρω = σηκῶνω, μεταφέρω. — σφι(ν) = αὐτοῖς (σφίσιον). — κύπελλον = πο- τήριον. — θαμὰ = συχνάκις (πρβλ. τὸ νεοελλ. θαμών). — ἐπώχετο = ἤρχετο κατὰ διαλείμματα. Τὸ ρ. ἐπὶ κινήσεως ἐπαναλαμβανο- μένης. — οἶνοχοεύω = χύνω οἶνον εἰς τὰ κύπελλα.

β) — Συγκεκομμένος τύπος δοτικῆς πληθυντ. γ'. προσ. τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας: σφι(ν) (= σφίσιον).

γ) — σίτος: Ὁ ἄρτος παρεσκευάζεται μὲ χονδροκομμένον σίτον

καὶ δὲν ἐψήγετο, ἀλλ' ἐξηραίνεται εἰς τὸν ἥλιον. — *δαιτρος* : Ὁ εἰδικὸς αὐτὸς θεράπων ἐκάθητο πρὸ μιᾶς τραπέζης, ὅπου ἦσαν τοποθετημένα τὰ ψητὰ κρέατα καὶ τὰ ἐτεμάχιζεν εἰς πολὺ μικρὰ τεμάχια, διότι δὲν μετεχειρίζοντο τότε οὔτε μαχαίρια οὔτε πηρούνια.

Λιαζοίνετε καὶ ἄλλας λεπτομερείας α) εἰς τὴν ἐπίπλωσιν τοῦ ὁμηρικοῦ ἀνακτόρου (σευή καὶ ἐπιπλα) β) εἰς τὴν περιποίησιν τοῦ ξένου καὶ γ) εἰς τὴν τάξιν τοῦ γεύματος).

στ. 144—155

α) — *ἀγήνωρ* 106. — *ἔπειτα* = ἀκολούθως. — *ἐξείης* = κατὰ σειρὰν (*ἔχομαι*). — *ἔζοντο* = ἐλάμβανον θέσεις. — *ἡ δμωή* = δούλη, ὑπηρέτρια (*δαμάω* = δαμάζω). — *παρενήνεον* = παρέθετον ἐν ἀφθονίᾳ (*παραινέω* καὶ *παραινέω* = σωρεύω πλησίον). — *κάνεον* = καλαθάκι τοῦ ψωμοῦ. — *δ κοῦρος* = νεαρὸς ἀνὴρ, παλληκάρη (θηλ. ἢ *κούρη* = κόρη). — *ἐπισιτέφομαι* = γεμίζω μέχρι στεφάνης. — *τὸ ὄνειαρ-ατος* = ὠφέλιμον, ἐκλεκτὸν φαγητὸν (*ὀνίημι* = ὠφελῶ). — *λάλλω* = ἀπλώνω. — *ἡ πόσις -ιος* = τὸ ποτόν. — *ἐδηνύς* = φαγητὸν (ρίζ. *ἐδ-ἔσθιω*, *ἐδώδιμος*, Λατ. *edo*). — *ἐξ ἔντο* = ἀπέβαλον (ρ. *ἴημι* = ἀποβάλλω). — *ἔρος* = ἐπιθυμία, ὄρεξις. — *μεμήλει* μέλει μοι τι = ἐνδιαφέρομαι διὰ κάτι. — *τοῖσιν ἄλλα μεμήλει* = αὐτοὶ ἐστράφησαν εἰς ἄλλα. — *μολπή* = ᾄσμα (μέλω). — *ἡ ὄρχηστὺς -ύος* = χορὸς. — *ἀναθήματα* = ἀπαραίτητα συμπληρώματα. — *δαῖς-δαιτός* 26. — *ἐν χερσὶ... Φημίω* ἀντί: ἐν χερσὶ Φημίου. — *ῥά* = βεβαίως. — *αἰείδω* = ψάλλω. — *ἀνάγκη* = ἀναγκαστικῶς, καθ' ὑποχρέωσιν. — *ἦ τοι* = τῷ ὄντι. — *φορμίζω* = κρούω τὴν φόρμιγγα. — *ἀνεβάλλετο* = ἔκρουε τὰς χορδὰς καὶ ἤρχιζε... — *καλόν* = ἐπίρρ. = ὠραῖα.

β) — Ποιητικὴ χρῆσις ἀρχαίων ὀνοματ. τύπων : *ἔρος* (*ἔρωσις*). — Ἰωνικὸς τύπος τοῦ ἄδω : *αἰείδω*.

γ) — *δμωαί* : *δμωαί* ἦσαν αἱ ἐξ αἰχμαλωσίας δοῦλαι καὶ διὰ τοῦτο αὐταὶ ἐξετέλουν τὰς βαρυτέρας ἐργασίας ἐν τῷ οἴκῳ. Ἄνωτέραν θέσιν εἶχον αἱ *ἀμφίπολοι*, αἱ ὅποια ἐξετέλουν εἰδικὰ

ἔργα ἢ ἀνῆκον εἰς τὴν ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν τῶν μελῶν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας.— *ἀναθήματα δαιτός*: Τὸ ὁμηρικὸν συμπόσιον καταλήγει συνήθως εἰς ᾠδὴν καὶ χορὸν. Ὑπῆρχον εἰδικοί ἀοῖδοί, ὡς ἐδῶ ὁ Φῆμιος, οἱ ὅποιοι ἔργον εἶχον νά φαιδρύνουν ἢ νά διασκεδάζουσιν τοὺς συμπότας μὲ ἄσματα. Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἄσματος ὁ ἀοιδὸς *ἀνεβάλλετο*, ἦτοι ὑπέκρουε τὴν κιθάραν. (Περὶ αὐτῶν ἴδε περισσότερα εἰς εἰσαγωγὴν).— *κίθαριν περικαλλέα*: Ἡ *κithára* ἢ ἡ *φόρμιγξ* ἦτο τετράχορδον ὄργανον παρῶμοιον πρὸς τὴν λύραν. Φαίνεται ὅτι ἡ τέχνη τῆς κατασκευῆς τῶν μουσικῶν ὀργάνων ἦτο λίαν προηγμένη, διὰ τοῦτο καὶ χαρακτηριστίζει ὁ ποιητὴς τὴν φόρμιγγα τοῦ Φημίου *περικαλλέα*.

στ. 156—177

α) — *γλαυκῶπις* 44. — *ἄγχι*=πλησίον. — *πενθοῖατο* — *πένθοντο* ρ. *πένθομαι*=ἀντιλαμβάνομαι, ἀκούω (*πνυθάνομαι*—*πένσομαι*).— *ἦ καί*=μήπως καί... — *νεμεσῶμαι*=θυμῶνῶ, προσβάλλομαι, πρβλ. 119.— *ὅτι κεν εἶπω*=δι' ὅ,τι θά σοῦ εἶπῶ.— *κεν*=τὸ ἀοριστολογ. ἄν.— *μέλει* 151.— *ῥεῖα*=εὐκόλα πράγματα (*ῥήδια*, *ῥάδια*).— *βίωτος*=περιουσία, πρβλ. νεοελλ. *τὸ βίος*. — *νήπιον** ἐπίρρ.=δωρεάν, χωρὶς ν' ἀνταποδίδουν αὐτοί.— *ἔδω*=τρώγω, πρβλ. 150.— *δὴ που*=ἴσως τώρα πλέον.— *πύθομαι* =σαπίζω.— *δμβρος*=βροχὴ.— *ἐπ' ἠπέιρου*=ἐπάνω εἰς κάποιαν ξηράν.— *εἰν*=ἐν.— *ἄλς-ἄλδς*=θάλασσα (*ἄλας*, *ἀλιεύς*, *παράλιος*).— *κυλίνδω*=κυλίω ἄντκ. *τὰ ὀσῆα*.— *εἴ γε* ἢ ὑπόθεσις ἐνέχει καὶ ἔννοιαν εὐχῆς, πρβλ. νεοελλ. ἔ, καὶ ἂν τὸν ἔβλεπαν.— *ἰδοῖατο*—*ἴδοντο*.— *ἀρησαῖατο*—*ἀρήσαιντο** ρ. *ἀρῶμαι*=εὐχομαι ἔδῶ ἐπὶ καλοῦ.— *πόδας** αἰτ. τοῦ κατὰ τι.— *ἀφνειὸς*=πλούσιος.— *χρυσοῖο* —*ἔσθητος* γεν. τῆς ὕλης* =εἰς χρυσὸν καὶ εἰς ἐνδύματα.— *μόρος*=ἡ κοινὴ μοῖρα τοῦ θανάτου, ὁ θάνατος (Λατ. *mois*).— *θαλπωρῆ*=παρηγορία.— *ἐπιχθόνιος* = ἐπίγειος (*ἐπί*+*χθών*).— *φῆσιν* — *φῆ** ὑποτακτ. τοῦ φημί.— *τοῦ δὲ ὤλετο*=πάντως δι' αὐτὸν ἐχάθη.— *ἄγε* =ἔλα, ἐμπρός, πρβλ. 76.— *ἀτρεκέως*=χωρὶς περιστροφάς, εἰλικρινῶς.— *καταλέγω*=λέγω λεπτομερῶς.— *τίς, πόθεν** ἀσύνδετον

Ὁ Φημίος ὁ ἀνοικτὸς τῶν θεῶν.

==ποιός, ἀπό ποῦ; — *εἰς*=εἶ=εἶσαι. — *πόθι*· ἐν τόπῳ στάσις = ποῦ; — *τοι*=σοι. — *τοκῆς*=γονεῖς (*τίκτω*, *τέκνον*). — *εὐχετόωντο ἔμμεναι*· συνήθης περίφρασις παρ' Ὀμήρῳ· *εὐχετάομαι ἢ εὐχομαι ἔμμεναι* = καυχῶμαι, ὅτι εἶμαι. — *οὐ μὲν γάρ τι*=διότι πάντως δέν .. — *οὐ τι*=οὐδόλως. — *ἐτήτυμον*· ἐπίρρ. = ἀληθῶς (*ἔτυμος*=ἀληθής). — *ἀγορεύω*=λέγω. — *ἡέ-ἡ*=ἦ-ἦ. — *νέον*· ἐπίρρ. νεωστί, διὰ πρώτην φοράν. — *μεθέπω*=ἔρχομαι πρὸς. — *ἔσσι*=εἶ. — *πατρῴος ἔσσι ξεῖνος*=συνδέεσαι διὰ φιλοξενίας μὲ τὸν πατέρα μου. — *ἴσαν*=ἦσαν (*εἶμι*)=ἦρχοντο. — *δῶ*=δῶμα. — *ἐπίστροφος ἦν ἀνθρώπων*=ἐσχετίζετο μὲ ἀνθρώπους, ἦτο κοινωνικός· *ἀνθρώπων* γενκ. ἀντικμ. X

β) — Κατάληξις γ'. πληθ. εὐκτικῆς μέσου ἄορίστ. — *ατο*: *πενύατο*, *ἰδοίατο*, *ἀρησαίατο*.

— Ἡ πρόθεσις ἐν εἰς τὸν τύπον *εἰν*.

— Ἀρχαῖοι τύποι β'. προσ. ἐνεστ. ὀριστ. τοῦ *εἰμί*: *εἰς* (*εἶ*) ἐγκλινόμενον καὶ *ἔσσι*.

— Παρατατικὸς τοῦ *εἶμι* ἐκ θέματος *ι*: *ἴσαν* (—*ἦσαν*).

γ) — *ἀφνειότεροι χρυσοῖο ἐσθ' ἦτός τε*: Ὁ χρυσοῦς ὡς πολύτιμον μέταλλον ἀπετέλει τὸν ἰδιωτικὸν πλοῦτον. Ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς σκεύη, εἰς κοσμήματα ἢ ἐφυλάσσετο ἀκατέργαστος. Ἐπίσης τὰ ἐνδύματα ἦσαν ἀληθινὴ περιουσία κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, διότι ἦσαν ἀπὸ πολύτιμα ὑλικά καὶ ἐποικίλλοντο μὲ κεντήματα, ἔργα γυναικῶν εἰδικῶν εἰς τὴν ὑφαντικὴν καὶ ποικιλικὴν τέχνην. — *ξένος πατρῴος*. Μεταξὺ τοῦ φιλοξενουμένου καὶ τοῦ φιλοξενουμένου ἐδημιουργεῖτο δεσμός. ὁ ὁποῖος παρεδίδοτο ἀπὸ τοῦ πατρὸς εἰς τὰ τέκνα. *Ξένος* λέγεται καὶ ὁ ξενίζων καὶ ὁ ξενιζόμενος.

X
στ. 178—212

α) 178—193 — *τὸν προσέειπε*= πρὸς τοῦτον εἶπε. — *τοιγάρ*=ὄρισμένος. — *ἀτρεκέως*· 169. — *ἀγορεύσω τοι ταῦτα* = θὰ σὲ πληροφορήσω δι' αὐτά. — *δαίφρων*· 48. — *εὐχομαι εἶναι*· 172.

—**ἀτὰρ** = αὐτάρ· 9.—**φιλήρετος** = ὁ ἀγαπῶν τὴν κωπηλασίαν (φιλῶ+ἔρετα=κουπιά). Ἐπίθετον ναυτικῶν λαῶν.—**ᾧδε**· ὅπως ὑπέθεσε καὶ ὁ Τηλέμαχος δηλ. ὄχι πεζός, ἀλλὰ *ξὺν νηϊ ἠδὲ ἐτάροισιν*· ἦτοι μὲ ἰδιόκτητον πλοῖον.—**κατήλυθον**· κατήλυθον=κατέπλευσα.—**οἶνον**=ὁ ἔχων ὄψιν οἴνου, κρασωπός καὶ γενικῶς=σκοτεινός, βαθύχρωμος.—**ἀλλόθροος**=ὁ ἔχων ξένην φωνήν, ξενόγλωσσος (*ἄλλος+θρός*).—**μετὰ χαλκόν**=πρὸς προμήθειαν χαλκοῦ.—**ἄγω**=φέρω.—**αἶθων**=σιτυπνός (*αἶθω=καίω, λάμπω· αἶθουσα, αἰθίοψ, αἰθήρ*).—**ἦδε**· δεικτ.=ἔδω δά.—**ἔστηκεν**=εἶναι ἠγκυροβολημένη.—**ἐπ' ἀγροῦ**=εἰς μίαν ἐξοχικὴν παραλίαν.—**νόσφι**=μακρὰν, ἔξω.—**ύληεις**=δασώδης (*ύλη=δάσος*).—**ἔξ ἀρχῆς**=παλαιόθεν, ἀπὸ παλαιὰ χρόνια.—**εἴ πέρ τε... ἦρωα**· σειρὰ λέξεων: *εἴ πέρ τε ἐπελθὼν εἶρηαι γέροντα ἦρωα Λαέρτην*=καὶ ἂν μάλιστα πῶς καὶ ρωτήσης...—**εἶρομαι**=ἔρωτῶ.—**ἦρωα**· ἐπίθ. πολεμιστῶν καὶ ἠγεμόνων.—**οὐκέτι**· συναπτ. πρὸς τὸ *ἔρχεσθαι*.—**ἀπάνευθεν**=μακρὰν, ἔξω.—**ἐπ' ἀγροῦ**=εἰς τὴν ἐξοχήν.—**πήματα πάσχει**· 49· ἔδω=ταλαιπωρεῖται.—**ἀμφίπολος**· 136.—**βρωῖσις**=φαγητὸν (*βιβρώσκω*).—**παρτίθει**· *παρτίθησι*=παραθέτει.—**εὗτ' ἂν**=ὄταν.—**τὰ γυῖα**=τὰ μέλη τοῦ σώματος, ἰδίως τὰ πόδια.—**ἐρπύζω**· *ἔρπω*=σύρω τὰ πόδια μου ἀπὸ ἀδυναμίας ἢ ἀπὸ κόπωσης.—**ὁ γουνός**=ὑψωμα, ἀνωφεία (*γόνυ, γωνία*).—**ἄλωη οἰνόπεδος**=ἔκτασις ἀμπελόφυτος.

194—212—**δὴ γὰρ**=διότι ἀκριβῶς.—**ἐπιδήμιος**=ὁ ἐπὶ τῷ δήμῳ, εἰς τὴν πόλιν του.—**νύ(ν)**=βεβαίως.—**ἠ κέλευθος**=ὁ δρόμος· *βλάπτονται κελεύθου*=τοῦ φέρουν ἐμπόδια εἰς τὸν δρόμον του.—**οὐ πω... ἀλλ' ἔτι**=δὲν ἀπέθανεν ἀκόμα, ἀλλὰ...—**ζωός=ζωντανός**.—**ποῦ**=καθὼς πιστεύω.—**κατερούκεται**· παθητ. τοῦ *κατερούκω*· 14.—**χαλεπός**=σκληρός, κακός.—**ἔχω**=κρατῶ, κατακρατῶ.—**ἐρुकανόω**· ἄλλος τύπος τοῦ *εἶρω*.—**ὡς**=ὅπως.—**βάλλουσιν ἐνὶ θυμῷ**=ἐμπνέουσι.—**τελέεσθαι**· μέλλ. τοῦ *τελοῦμαι*=ἐκπληροῦμαι.—**οὔτε τι ἔων**=χωρὶς ποσὼς νὰ εἶμαι.—**οἰωνός**=πτηνὸν (Λατ. avis, οἰωνός).—**οἶδα οἰωνῶν**=καταλαβαίνω ἀπὸ οἰωνούς.—**σάφα**=σαφῶς.—**δηρόν**· δητὰ· 49.—**πατρὶς αἴη**· 75.—**οὐδ' εἴ πέρ τε**=οὔτε καὶ ἂν ἀκόμα.—**ἔχῃσι**· ὑποκμ. *δεσμά* καὶ

άντικμ. τὸν Ὀδυσσεά.— *φράζομαι* = σκέπτομαι, ἐξευρίσκω τρόπον.— *ὡς κε* = διὰ νά... — *σι*. 206 ὡς σι. 169.— *εἰ δὴ* = ἐάν τῷ ὄντι.— *τόσος* = τόσον μέγας.— *αἰνῶς* = καταπληκτικά.— *ἐπεὶ θαμά*... Ἡ αἰτιολογία ἀναφέρεται εἰς τὴν διαπίστωσιν τῆς ὁμοιότητος καὶ εἰς τὴν ἀκριβῆ ἀνάμνησιν τῆς μορφῆς τοῦ Ὀδυσ. ὑπὸ τοῦ ξένου.— *θαμά** 143.— *τοῖον* = ἔτσι συχνά, δηλ. ὅπως οἱ στενοὶ φίλοι.— *μίσογομαι* = συναναστρέφομαι, συναντῶμαι.— *πρὶν ἀναβήμεναι* = πρὶν ἐπιβιβασθῆ τοῦ πλοίου, πρὶν ἐκπλεύσῃ.— *ἔβαν** *ἔβησαν* = μετέβησαν.— *κοῖλος* = κουφώτος.— *ἐκ τοῦ** 74.

β) — Ποιητικὸς τύπος γ' ἐνικ. προσ. τοῦ ἐνεστώτος τοῦ *παραιτίθημι* = *παριτιθεῖ*.

— Σχηματισμὸς ἀορ. τοῦ ἔρχομαι ἐκ θέμ. *ἔλυθ*-(*ἐλήλυθα*): *ἤλυθον*.

γ) — *οἶνον πόντος*: Αἱ ἀποχρώσεις τῆς θαλάσσης ἀναλόγως τοῦ βάθους τῶν ὑδάτων καὶ τῆς ἀντανεκλάσεως τῆς ἀτμοσφαιρας ἐμπνέουν εἰς τὸν ποιητὴν ἐκφραστικώτατα ἐπίθετα. Τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἐκφράζει τὸ βαθὺ χρῶμα καὶ τὴν σιλιπνότητα τῶν ὑδάτων τοῦ πόντου.— *ἐς Τεμέσην*: Ἐπειδὴ πρόκειται περὶ χώρας χαλκοπαραγωγῆς, ὑποτίθεται ὅτι ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἢ ἐν Κύπρῳ *Ταμασσός*. Ἡ μεγαλόνησος ἦτο ὀνομαστή διὰ τὰ χαλκωρυχεῖά της.— *σιδήρος*: Ἡ χρῆσις τοῦ σιδήρου ἐγενικεύθη εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Δωριέων, δηλ. ἀπὸ τοῦ 1100 π.Χ. (βλ. εἰσαγ.). Ἐπομένως κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου τὸ μέταλλον τοῦτο δὲν ἦτο ἀκόμα εἰς γενικὴν χρῆσιν. Ὁ ποιητὴς ἔχει ὑπ' ὄψει τὴν ἰδικὴν του ἐποχὴν, ὅταν ὁμίλῃ περὶ ἀνταλλακτικῆς ἐμπορίου χαλκοῦ καὶ σιδήρου. Πράγματι μετὰ τὴν γενίκευσιν τῆς χρήσεως τοῦ σιδήρου ἐγένετο ζωνρὸν ἀνταλλακτικὸν ἐμπόριον τῶν δύο τούτων μετάλλων.— *Ρεῖθρον-Νήιον*: Εἶναι δύσκολον ν' ἀναγνωρισθοῦν σήμερον αἱ τοποθεσίαι αὐταὶ εἰς τὴν σημερινὴν Ἰθάκην.— *μάντις*: Ἡ μαντικὴ ἦτο θρησκευτικὸν ἔθιμον τῶν Ἑλλήνων ἤδη ἀπὸ τῶν ὁμηρικῶν χρόνων. Ἐτελεῖτο μὲ τοὺς ἰδίους πάντοτε τρόπους, ἦτοι διὰ τῶν *οἰωνῶν*, δι' *ἐμπύρον*, διὰ *σπλαγχνοσκοπίας* κ.τ.τ. Ἡ διὰ τῶν οἰωνῶν μαντικὴ ἦτο ἢ μάλλον συνήθης καὶ πρόχειρος, διότι εἰς αὐτὴν ἐξητάζετο ἢ πτῆσις

μόνον καὶ ἡ φωνὴ διερχομένων πτηνῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ λέξις ἐγενικεύθη καὶ ἔλαβε τὴν μεταγενεστέραν σημασίαν: *οἰωνός* = προγνωστικὸν σημεῖον.

στ. 213—251

α) 213—220—*πεπνυμένος* = φρόνιμος (*πέπνυμαι* = ἔχω πνεῦμα, νοῦν). — *ἀντίον* = εἰς ἀπάντησιν. — *ἠΰδα*· *αὐδάω* = ὀμιλῶ. — *τοιγάρ*· 179. — *μήτηρ τε* = καὶ ἡ μητέρα μου, ἔνν. : ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι. — *φησὶ μὲν - αὐτάρ*· ἀντίθεσις. — *πῶ* = ἀκόμα μέχρι τοῦδε. — *γόνος* = γέννησις, καταγωγὴ. — *ἀνέγνω* = ἐγνώρισεν ἀσφαλῶς. — *ὥς δὴ ὄφελον ἔμμεναι*· τὸ *ὥς ὄφελον* ἐκφρ. πάντοτε εὐχὴν = ἅς ἤμουν δά. — *τευ* = τινός. — *τό κτεαρ - ατος* = τὸ κτῆμα. — *ἐπὶ κτεάτεσσιν* = ἐν μέσῳ τῶν ἀγαθῶν του. — *ἔτετμον* = ἐπέτυχα, εὐρήκα (ἐλλειπτ. ἀόρ.). — *ὄς* = οὗτος. — *ἄποιμος* = ἄτυχος. (*ἀ + πότιμος* = τύχη). — *τοῦ ἔκ* = ἐκ τοῦ ὁποίου. — *ἐρεείνω* = ἐρωτῶ. — *ἐπεὶ σύ . . .* μετὴν αἰτιολογίαν αὐτὴν ὁ Τηλ. μετριάζει τὴν πικρίαν τῶν λόγων του, ὥς ἂν ἔλεγε: ἡ ἐρώτησίς σου με παρέσυρε νὰ ὀμιλήσω ἔτσι.

220—229—*μὲν*· βεβ. = πάντως. — *νώνυμος* = ἀνώνυμος, ἄδοξος (*νη + ὄνομα*). — *ὀπίσσω*· χρόν. = εἰς τὸ μέλλον. — *θῆκαν*· τίθημι εἰς τὴν σημ. τοῦ ποιῶ = προώρισαν. — *τοῖον* = μετὰ ταῦτα χαρίσματα. — *ἐγείνατο* = ἐγέννησε. — *τίς δαίς* = τί εἶδους συμπόσιον 152. — *ὀμιλος ὄδε* = αὐτὸς ὁ συγκεντρωμένος κόσμος. — *ἐπλετο*· ρῆμ. *πέλομαι* = εἶμαι. Ἡ Ἀθηναῖα ὀμιλεῖ περὶ τοῦ συμποσίου τῶν μνηστήρων εἰς παρατατικόν, διότι ἐν τῷ μεταξὺ οἱ μνηστήρες εἶχον παύσει νὰ τρώγουν καὶ νὰ θορυβοῦν καὶ ἤκουον τὸν αἰοδόν. — *τίπτε*· κατὰ συγκοπήν· *τί ποτε* = ἐπὶ τέλους τί; — *ἡ χρεῶ* = ἡ ἀνάγκη. — *τί χρεῶ σε (ἔστί)* = τίς ἡ ἀνάγκη νὰ πράττης τοῦτο. — *εἰλαπίνη* = γεῦμα κατόπιν θυσίας. — *γάμος* = ἑορτὴ γάμου. — *ἔρανος* = γεῦμα εἰς τὸ ὅποιον ἕκαστος συνεισφέρει τὸ μεριδίον του. — *ὡς ὑβρίζοντες*· τροπ. μτχ. = ἀπρεπῶς φερόμενοι. — *ὑπερφιάλος*· 134. — *δοκεούσι μοι* = μοῦ κάμνουν τὴν ἐντύπωσιν. — *δαίνυμαι* = λαμβάνω μέρος εἰς δεῖπνον. — *νεμεσσήσαιτό κεν*· 119. — *αἴσχεα* = ἀπρέπειαι. — *πινυτός* = συνετός. (πρβλ. *πεπνυμένος*· 213. — *μετέλθοι* = θά ἤρχετο εἰς τὴν συγκέντρωσιν ταύτην.

230—251 — ἐπεὶ...· καὶ πάλιν αἰτιολογεῖ τὴν πικρίαν μὲ τὴν ὁποῖαν θὰ ἐκφρασθῆ ἀκολούθως ὁ Τηλέμ. — ἄρ (α) καὶ ἔα = λοιπόν. — δῆ = τώρα — ἀνείρομαι· 188. — μεταλλάω = ἐξετάζω μὲ ἐνδιαφέρον. — μέλλεν ἔμμεναι = ἔπρεπε νὰ εἶναι, θὰ ἦτο. — ἀφνειός· 165. — ἀμύμων· 29. = ἐντιμος, τιμημένος. — ὄφρα· χρόν. = ἐφόσον. — ἐπιδήμιος· 194. — ἐβόλοντο = ἐβούλοντο. — μητιάω = σκέπτομαι (μητις = σκέψις). — θεοὶ κατὰ μητιώτερες = κάποιοι κακόβουλοι θεοί. — ἄιστος = ἄφαντος (ἀ + ἰδεῖν). — περὶ πάντων ἀνθρώπων = ὑπὲρ πάντας τοὺς ἀνθρώπους, ὅσον κανένα ἄλλον ἄνθρωπον. — ἀκαχοίμην· ἀκαχίζομαι = θλίβομαι (ἄχνημαι, ἄχ). — δάμη· δάμνημι — δάμνημαι = ἀφανίζω — ἀφανίζομαι. — δῆμος· 103. — ἡέ· 175. — τολύπευσεν = ἔφερεν εἰς πέρας (τολυπέω = κάμνω τολύπας ἐρίου, κατεργάζομαι). — τῷ κεν ἐποίησαν· ἀπόδοσις εἰς τὸ εἰ δάμη. — τῷ· δοτκ. χρόνου = τότε. — τύμβος = μνήμα. — ἡδέ κε ἤρατο = καὶ θὰ ἐκέρδιζε. — καὶ ᾧ παιδί = καὶ διὰ τὸν υἱὸν του, ὅχι μόνον δι' ἑαυτόν. — ὀπίσσω· 222. — νῦν δέ· 166. — ἀκλειῶς = ἀδόξως (ἀ + κλέος). — ἄρπυιαι = δαίμονες τῆς θυέλλης, θυέλλαι (ἀρπάζω). — ἀνηρείψαντο· ἀνερείπομαι = ἀρπάζω εἰς τὰ ὕψη. — οὔχεται = ἔφυγε, πάει. — ἄπυστος = χωρὶς νὰ ὑπάρχη περὶ αὐτοῦ πληροφορία, χωρὶς ν' ἀκουσθῆ (ἀ + πυρνάομαι). — γόος = θρήνος, — κάλλιπεν = κατέλιπεν. — οὐδέ τι = καὶ δέν. — στεναχίζω = στενάζω (ἐκτενέστ. τύπος τοῦ στένω — στενάχω). — οἶον· 13. — νῦ — νῦν = τώρα. — τὸ κῆδος = πένθος, συμφορά. — τεύχω = κατασκευάζω, προξενῶ (τέχνη, τέκτων). — ἄριστοι = εὐγενεῖς ἄρχοντες. — ὕληεις· 186. — κραναός = τραχύς, βραχώδης (κρανίον, κέρας, κράνος). — κοιρανέω = εἶμαι κοίρανος = ἄρχων. — μνάομαι· 39. — τρύχω = βασανίζω, φθειρῶ. — στυγερός = μισητός. — τελευτήν ποιῶ = δίδω τέλος. — φθινύθω = ἀφανίζω, ρημάζω (φθίνω). — τάχα δῆ = ὠρισμένως γρήγορα. — διαρραίω = κομματιάζω, ἐξολοθρεύω.

β) — Γεν. ἄορ. ἀντωνυμίας *ίς-τινός*: *τεῦ*.

— Αἰολικὴ χρῆσις τοῦ *υ* ἀντὶ *ο*: *ῥώνυμος* (ὄνυμα ἀντὶ ὄνομα).

— Ἀφομοίωσις τοῦ *τ* τῆς ἐκθλιβομένης προθέσεως *κατὰ* μετὰ τοῦ ἄρκτ. συμφώνου τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ: *κάλλιπεν* (*κατ-λιπεν*).

γ) — *ἔρανος*: Συχνάκις οἱ προύχοντες τοῦ τόπου προσκαλοῦμενοι ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς δεῖπνον, διὰ νὰ συσκεφθῶσιν ἐπὶ δημοσίων πραγμάτων, ἔφερον καὶ τὴν συνεισφοράν των εἰς τρόφιμα. Ὅσάκις ὅμως ὁ βασιλεὺς προσέφερε δεῖπνον κατόπιν θυσίας, ἐγένετο *εἰλαπίνη*, δηλ. προσεφέρετο γεῦμα δαπάναις τοῦ βασιλέως. — *τύμβος*: Λοφῶδες ὕψωμα, τὸ ὁποῖον ἐσχηματίζετο μὲ χῶμα χυνόμενον ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ νεκροῦ. Ἐπὶ τοῦ τύμβου ἐτίθετο πολλάκις *σῆμα*, ἤτοι ἀναμνηστικὴ στήλη. — *Παναχαιοί*: Ὅλοι οἱ ἐκστρατεύσαντες εἰς τὸ Ἴλιον Ἀχαιοί. Περὶ Ἀχαιῶν ἴδε εἰσαγ. — *ἄρπυιαι*: Προσωποποιήσεις τῶν σφοδρῶν ἀνέμων. Παρίστανται ὡς ἐξωτικὰ ἄγρια πτηνὰ μὲ πρόσωπον παρθένου. Κατὰ τὸν Ἡσίοδον αἱ ἄρπυιαι εἶναι δύο, ἡ Ἀελλῶ καὶ ἡ Ὠκυπέτη. — *ἄριστοι*: Μὲ τὸ ἐπίθετον αὐτὸ ὀρίζονται οἱ εὐγενεῖς ἐνὸς τόπου, οἱ ὁποῖοι μετέχουν εἰς τὰ συμβούλια τοῦ βασιλέως. Ἐνίοτε ὀνομάζονται καὶ αὐτοὶ *βασιλεῖς*. Εἰς πολλὰ ἀρχαῖκὰ κράτη ὑπῆρχαν καὶ τοπικοὶ ἡγεμόνες καὶ ὡς τοιοῦτοι παρίστανται ἐδῶ οἱ διάφοροι μνηστήρες τῆς Πηγελόπης. — *Δουλίχιον* — *Σάμη* — *Ζάκυνθος*: Τὸ Δουλίχιον εἶναι πιθανῶς μία τῶν Ἐχινάδων νήσων. Κατ' ἄλλους εἶναι τὸ ἀπώτερον τμήμα τῆς Κεφαλληνίας. Ἀπετέλει δὲ μαζί μὲ τὴν Σάμην (Κεφαλληνίαν) καὶ τὴν Ζάκυνθον τὸ κράτος τοῦ Ὀδυσσεύς.

στ. 252—305

α) 252—271 — *ἐπαλαστήω* = ἀγανακτῶ. — *ἐπαλαστήσασα* τροπ. μετχ. = μὲ ἀγανάκτησιν ἐνν. κατὰ τῶν μνηστήρων. — *ὦ πόποι* ἐπιφών. ὀργῆς = τί κακό! — *ἦ δὴ* = πράγματι, λοιπόν. — *πολλὸν* = πολύ. — *δεύομαι τινος* = μοῦ λείπει κάτι, μοῦ στοιχίζει ἡ ἀπουσία του. — *ὄ κε χεῖρας ἐφείη* ὅς ἂν ἐφείη χεῖρας = ὅστις θὰ ἐτιμῶρει μὲ τὰς χεῖράς του, νεοελλην. θὰ ἔβαζε χεῖρι εἰς τοὺς μνηστήρας (*ἐφίημι* = ἐπιβάλλω). — *πρῶται θύραι* = τὸ πρόθυρον 103. — *εἰ σταίη* ἢ ὑπόθ. ἐνέχει ἐνν. εὐχῆς = ἄς ἦρχετο τώρα... — *ἦ πηληξ* = κάλυμμα τῆς κεφαλῆς = περικεφαλαία (νεοελλ. πηλήκιον). — *δοῦρε* δυῖκ. τοῦ *δοῦρον* = δόρυ. — *τοῖος* = τοιοῦτος. — *νόησα* νοῶ = βλέπω, γνωρίζω. — *τὰ πρῶτα* = διὰ πρώτην φοράν. — *ἀνιόν-*

τα· χρον. μτχ. ἄνειμι=ἔρχομαι ὀπίσω ἀπό.—οἴχομαι=μεταβαίνω.—θοός=ταχύς.—φάρμακον ἀνδροφόνον=δηλητήριον θανατηφόρον.—δίξημαι=ἀναζητῶ.—ὄφρα οἱ εἶη=ἵνα ὑπάρχη εἰς αὐτόν, διὰ νὰ τὸ ἔξη.—ἶος=βέλος.—χρίσθαι=διὰ νὰ ἀλείφῃ. Τὸ ἀπρφ. ἀπολύτως σημαίνει σκοπόν.—χαλκήρης=χάλκινος (χαλκός+ἄρ-ἀραρίσκω=προσαρμύζω).—ὁ μὲν· ὁ Ἴλος.—θα=βεβαίως.—νεμεσίζομαι=φοβοῦμαι τὴν ὀργὴν τινος.—αἶέν=πάντοτε· αἶέν ἔόντες=αἰώνιοι.—φιλέσκε· θαμιστ. τύπος τοῦ φιλέω=ἡγάπα πάντοτε.—αἰνῶς=πολύ, ἐξαιρετικῶς· 208.—ὀμιλήσειεν· ἐξακολουθεῖ ἡ ὑπόθεσις: εἰ σταίη· ὀμιλῶ=συνανιῶ.—ὠκύμορος=ταχυθάνατος (ὠκός=ταχύς+μόρος).—πικρόγαμοι γενοίατο=θὰ ἔκασταν ἕνα πικρὸν γάμον.—ἧ τοι μὲν=βεβαίως.—ἐν γούνασι θεῶν. ἀντιστ. πρὸς νεοελλ.: στὸ χέρι τοῦ Θεοῦ.—ἦ... ἦε· ἐπεξήγ. τοῦ ταῦτα.—ἀποτίνομαι=ἐκδικοῦμαι, πρβλ. 43 ἀποτίσεται· ὑποκτ. μετὰ τοῦ κεν=ἄν.—οὐκί=οὐχί.—φράζομαι· 205, 273.—ἄνωγα=προτρέπω· πρκμ. μὲ σημ. ἐνεστ.—ὅπως κε(ν) ἀπόσσει. πλγ. ἐρώτ. ἀποθῶμαι=ἐκδιώκω, ἀπομακρύνω.—εἰ δ' ἄγε νῦν=ἐμπρὸς τώρα, ἔλα τώρα.—ξυνήμι=ἀκούω προσεκτικά, καταλαβαίνω.—ἐμπάζομαι μύθων=προσέχω, παρακολουθῶ λόγους.

272—278—ἀγορή· 90.—ἠρωες· ἐπίθ. ἡγεμόνων καὶ πολεμιστῶν· 189.—πέφραδα· πρκμ. τοῦ φράζω=λέγω· ὁ πρκμ. δηλοῖ, ὅτι ἡ πράξις πρέπει νὰ γίνῃ ταχύτατα, ὡς νὰ εἶχεν ἤδη γίνεи.—ἐπιμάρτυροι=μάρτυρες ἐπὶ τούτῳ.—σκίδναμαι· σκεδάννυμαι=σκορπίζομαι.—ἄνωχθι· προστακτ. τοῦ ἄνωγα.—μητέρα δέ... ἴτω=ὅσον διὰ τὴν μητέρα σου, ἄς πάη.—εφορμαῖται=παρακινεῖ.—γαμέεσθαι=νὰ ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον.—ἄψ=ὀπίσω.—μέγα δύναμαι=ἔχω μεγάλην ἰσχύν.—οἱ δέ=οἱ ἐν τῷ πατρικῷ της οἴκῳ.—τεύχω γάμον=κάμνω γάμον.—ἀρτυνέουσι μέλλ. τοῦ ἀρτυνω=ἐτοιμάζω.—τὰ ἔεδνα=προικιά. ἴδε πργμ.—ἔοικε=ἀρμύζει.—παιδός· ἡ παῖς=ἡ θυγάτηρ, ἀνεξαρτήτως ἡλικίας.—ἔπεσθαι ἐπὶ παιδός=νὰ πάρῃ μαζί της μιὰ κόρη.

β) —Συνήθης ἡ χρῆσις ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ κεν (=ἄν): ἦ κεν ἀποτίσεται, ὅπως κε(ν) ἀπόσσει.

—Δευτερόκλιτος τύπος τοῦ πολὺ: πολλόν·

—κ ἀντί χ (Ἰων.): οὐκί.

γ) - ἔχων πῆληκα . . . : Εἰς τὸν στίχ. 256 ἀναφέρονται τὰ συνηθέστερα ὄπλα τῶν ὁμηρικῶν ἡρώων. Ἡ πῆληξ ἦτο κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἐκ δέρματος, ἐκοσμεῖτο δὲ καὶ μὲ λόφον ἀπὸ οὐράν ἵππου. Ἐπίσης κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἦτο ἡ κόρυς. Ἐσκέπαζε τὸ κρανίον, τὸ ἄνω μέρος τῶν κροτάφων καὶ ἄφινεν ἀκάλυπτον μόνον τὸ πρόσωπον. Ἐστερεώνετο δὲ δι' ἱμάντος, ὁ ὁποῖος διήρχετο κάτω τῆς σιαγόνας. Πολλάκις ἡ κόρυς ἐκοσμεῖτο μὲ μετάλλινα ἐλάσματα καὶ μὲ δύο μεταλλίνας προεξοχὰς ὡς κέρατα (βλ. εἰκ. 7).— Ἡ ἀσπίς τῶν ὁμηρικῶν ἡρώων ἦ εἶναι μεγάλου σχήματος καλύπτουσα ὅλον τὸ σῶμα τοῦ πολεμιστοῦ ἀπὸ τοῦ τραχήλου μέχρι τῶν ποδῶν ἢ εἶναι στρογγύλη, ὅπως κατὰ τοὺς κλασσικοὺς χρόνους. Ἡ μεγάλη ἀσπίς ἐχρησιμοποιεῖτο παλαιότερον καὶ κατεσκευάζετο ἐκ ξύλου καλυπτομένου μὲ πολλὰ δέρματα. Ἡ δὲ στρογγύλη ἦτο ἐκ μετάλλου καὶ πολλάκις ἐκοσμεῖτο μὲ παραστάσεις. Ἐφέρετο δὲ ἀπὸ τοῦ ὤμου διὰ τελαμῶνος (ἱμάντος) καὶ ἐκρατεῖτο διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρός. Εἰς τὸ κέντρον τῆς ἀσπίδος ἐσχηματίζετο μία κωνική προεξοχή, ὁ ὀμφαλὸς (ἀσπίς ὀμφαλόεσσα). Τὰ δόρατα εἶναι τὸ κύριον ἐπιθετικὸν ὄπλον, τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποιήθη ἐπὶ αἰῶνας μὲ ἐλαχίστας παραλλαγὰς. Τὸ ὄπλον τοῦτο ἀπετελεῖτο ἐκ ξύλου (δόρον=ξύλον) καὶ εἰς τὸ ἄκρον αὐτοῦ προσηρμόζετο ἡ αἰχμή. Βλ. στ. 121 ἔγχος.— Ἐφύρη: Πόλις Ἐφύρη ὑπῆρχε καὶ εἰς τὴν Ἥλιδα καὶ εἰς τὴν Θεσπρωτίαν τῆς Ἡπείρου. Τινὲς ὑποθέτουν, ὅτι πρόκειται περὶ τῆς Ἡλειακῆς πόλεως, ἣτις ἦτο περίφημος διὰ τὰ φαρμακερά της βότανα. Ἄλλοι θεωροῦν πιθανώτερον, ὅτι ὁ Ὀδ. ἐπιστρέφων ἀπὸ τὴν Ἐφύρην τῆς Ἡπείρου διηλθε διὰ τῆς Τάφου, ὅπου ἐβασίλευεν ὁ πατὴρ τοῦ Μέντου. —Μερμερίδης: Υἱὸς τοῦ Μερμέρου. Οὗτος ἦτο ἔγγονος τοῦ Ἰάσονος καὶ τῆς Μηδείας, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐκληρονόμησε τὴν μυστικὴν τέχνην τῶν ἀνδροφόνων φαρμάκων.—πατρὸς μέγα δυναμένοιο: Πατὴρ τῆς Πηνελόπης ἦτο ὁ Ἰκάριος καὶ κατ'ὄκει εἰς

τὴν Ἀκαρνανίαν. Ἦτο δὲ ἀδελφὸς τοῦ Τυνδάρεω, βασιλέως τῆς Σπάρτης καὶ πατὴρ τῆς Ἑλένης καὶ τῆς Κλυταιμίστρας.—*τὰ ἔεδνα*: Ἡ λέξις γενικῶς σημαίνει γαμήλια δῶρα. Εἰς παλαιότερας ἐποχὰς ὁ μνηστὴρ ἔδιδεν *ἔεδνα* εἰς τὸν πατέρα τῆς νύμφης, ὡς ἀντίτιμον τῆς γυναικός, τὴν ὅποιαν ἠγόραζε. Ὅτε ὁμοῦς ἔπειτα ἐλεπτύνθησαν τὰ ἦθη, ἡ νύμφη ἐλάμβανεν *ἔεδνα* ἀπὸ τὸν μνηστῆρὰ τῆς ὡς δῶρα καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα τῆς ἄλλα *ἔεδνα* ὡς προῖκα.

στ. 279—305

α) 279—292—*πυκινῶς ὑποθήσομαι*—θὰ σοῦ δώσω φρόνιμον συμβουλὴν· *ὑποτίθημι* = παραγγέλλω, συμβουλευόω. — *αἶ κε* = ἔάν.—*πίθηαι*—ὑπακούσης (*ἔπιθον, πείθω*).—*ἄρσας*· *ἀραρίσκω νῆα* = καταρτίζω, ἐτοιμάζω πλοῖον. — *ἐρέτης* = κωπηλάτης (*ἐρετμά, φιλήρετμος*·181).—*εἰκοσιν*—εἴκοσιν.—*πενσόμενος*·94.—*δὴν·δηθά*. 120.—*οἰχομένιο*· 135.—*βροτός*· 32.—*ἡ ὄσσα*—φήμη, ἣτις διαδίδεται ἄγνωστον πόθεν καὶ θεωρεῖται προερχομένη ἐκ Διός.—*μάλιστα*—συχνότερα.—*τὸ κλέος*—ἡ εἶδησις.—*εἴρομαι*· 188.—*δς*· δεικτ.—*δεύτατος*—τελευταῖος· ὑπερθ. τοῦ *δέυτερος*.—*χαλκοχίτωνες*—οἱ φέροντες χαλκίλους θώρακας.—*βίοτον·νόστιον*: ὅτι ζῆ καὶ ὅτι θὰ γυρίσῃ.—*ἦ*—βεβαίως τότε. —*τροχόμενος περ*· ἐναντ. μτχ. *τροχόμεναι* = ὑποφέρω.—*μηδ' ἔτ' ἐόντος*· πλεονασμ. μετὰ τὸ *τεθνεώτος*.—*δή*—τότε πλέον.—*σῆμα χέω*—χύνω χῶμα, ἐγείρω τύμβον καὶ ἐπ' αὐτοῦ στήλην. Ἐδῶ πρόκειται περὶ κενοταφίου.—*κτέρεα*—νεκρικὰ δῶρα, ὅπλα ἰδίᾳ. — *κτερεῖζω*—ἀπονέμω τιμὰς εἰς τὸν νεκρὸν.—*ἔοικε*· ὑποκμ. *κτερεῖζαι*.

293—305—*ἔρξης*· *ἔρδω*—πράττω.—*φράζομαι*—σκέπτομαι, *φράζεσθαι*· ἀπρμφ. μὲ σημασίαν προστακτ.—*κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν*· ἡ ἔκφρ. σημαίνει σοβαρὰν σκέψιν καὶ ἀπόφασιν—σκέψου καὶ ἀποφάσισε.—*δπιως κε κτείνης*· πλγ. ἐρώτησις—πῶς θὰ.—*ἀμφαδόν*—ἐν φανερωῖ, εἰς φανερόν ἀγῶνα μὲ αὐτοὺς (*ἀναφανδόν*).—*οὐδέ τι*—καὶ οὐδόλως.—*νηπιᾶας ὀχέω*—ἔχω τρόπους παιδιοῦ, παιδιαρίζω.—*τηλίκος* = τόσον μικρός.—*άίω* = ἀκούω ἐν σημασ. πρκμ.—δὲν ἔχεις ἀκουστά.—*παιροφονῆα*—τὸν φονέα τοῦ πατρὸς του.—*δολόμεντις·ιος*—δόλιος, ἐπιβουλος (*δόλος*+*μητις*—σκέψις).—

— κλυτός=ἀκουστός (κλύω=ἀκούω). — ἔπιτα· ἄορ. τοῦ κτείνω.
 — φίλος· κλητκ. — ἄλκιμος = γενναῖος (ἀλκή=ράμη). — ἔσσο(ο)·
 προστ. τοῦ εἰμί β' πρόσ.— ὄψιγονοι=οἱ μεταγενέστεροι (ὄψε+
 γεν-γενε-). — εὖ λέγω=ἐπαινῶ, ἐγκωμιάζω. — θοή· 260. — πού=ὡς
 φαντάζομαι. — ἀσχαλάω· ἀσχάλλω = στενοχωροῦμαι. — μένοντές
 με=ἀναμένοντές με. — σοὶ δ' αὐτῷ μελέτω=σύ ὁ ἴδιος νὰ ἐνδια-
 φερθῆς (μέλει μοι· στ. 151). — ἐμπάζομαι· 271.

β) — β' πρόσ. τῆς προστακτ. τοῦ εἰμί: ἔσσο.

— Ἐπικός τύπος τοῦ ἀριθμ. εἴκοσι: εἰκόσι.

γ) — ἐρέτησιν εἰκόσιν: Τὰ ἐπιβατικά πλοῖα τῆς ἐποχῆς ἦσαν
 (νῆες) εἰκόσοροι, ἐνῶ τὰ πολεμικά πεντηκόντοροι. — χαλκοχίτωνες·
 ὁ θώραξ τῶν Ἀχαιῶν πολεμιστῶν ἦτο πιθανῶς χιτῶν πλεκτός ἢ
 ἐκ δέρματος ἄνευ χειρίδων καὶ ἐφορεῖτο περὶ τὸν κορμόν. Διὰ τὰ
 ἀντέχη περισσότερον, ἐκαλύπτετο μὲ χάλκινα ἐλάσματα (γύαλα),
 διὰ τοῦτο λέγονται οἱ Ἀχαιοὶ χαλκοχίτωνες. — σῆμα... κτέρεα:
 Ἡ Ἀθηνᾶ συνιστᾷ εἰς τὸν Τηλ. νὰ τιμήσῃ τὴν ἀνάμνησιν τοῦ
 πατρὸς του χέων σῆμα, ἔστω καὶ ἂν δὲν εἶχε ταφῆ ὁ Ὀδυσσεὺς
 εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ νὰ τιμήσῃ αὐτὸν μὲ τὰς νομίμους νεκρικός
 τιμάς. Περὶ τύμβων καὶ σημάτων βλ. στ. 239. Περὶ κτερέων βλ. εἰ-
 σαγωγῆν.

στ. 306—324

α) 306—313—στ. 306=213.— ἦ τοι=ὠρισμένως. — φίλα φρο-
 νέων=ἀπὸ φιλικὴν διάθεσιν. — ὡς τε=καὶ καθώς. — λήσομαι· 57.—
 ἄγε νῦν· μὲ παρακελευσμ. σημ.=ἔλα τώρα, σὲ παρακαλῶ. — ἐπι-
 μένω=μένω ἀκόμα. — ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο=ἂν καὶ εἴσαι βια-
 στικός εἰς τὸ ταξίδι σου. — ὄφρα· τελικ.=ἵνα. — λοεσσάμενος=λου-
 σάμενος. — τεταρπόμενος=ταρπόμενος· μ. ἄορ. β'. τοῦ τέρω μὲ ἀνα-
 διπλ.— τὸ κῆρ=ἡ καρδιά. Περὶ τῆς σημασ. τοῦ φίλος 60. — κίω=
 πορεύομαι· 22. — χαίρων ἐνὶ θυμῷ=μὲ χαρούμενη καρδιά. — τι-
 μήεις=πολύτιμος. — κειμήλιον=πολύτιμον δῶρον φυλασσόμενον
 ὡς ἀναμνηστικόν (κεῖμαι). — ἐξ ἐμεῦ· ἐξ ἐμοῦ=ἐκ μέρους μου.

314—318—ἔτι=περισσότερον χρόνον. — κατερούκω· 14. — λιλαί-

ομαι. 15. μετὰ γεν. ὡς ἐπιθυμίας σημαντικόν.—*δοδοῖο*=νά ἐξακολουθήσω τὸν δρόμον μου.—*ὅττι κε· ὃ τι ἄν*=ὅ,τι δῆποτε.—*ἀνωγα· 269*—*αὐτίς ἀνερχομένω*=ὅταν ἐπιστρέφω πάλιν.—*δόμεναι· δοῦναι*· ἀπαρφ. μὲ σημ. προστακτ.—*φέρομαι*=παίρνω μάζι μου.—*καὶ ἐλών*=καὶ μάλιστα νά μοῦ τὸ διαλέξης.—*ἀμοιβή*=ἀνταπόδοσις.

319—324.—*ὄρνις ὡς*=καθὼς πτηνόν.—*ἀνόπαια*· ἐπίρρ. Κυρίως αἰτιατ. πληθ. τοῦ ἐπιθ. *ἀνόπαιος-α-ον*=πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ φεγγίτου (τὸ ὀπαῖον).—*διέπειταο*· *διαπέτομαι*=πετῶ διὰ μέσου.—*τῷ δ' ἐνὶ θυμῷ*=εἰς δὲ τὴν ψυχὴν τούτου, δηλ. τοῦ Τηλεμ.—*μένος*=τόλμην.—*ἔ*=αὐτόν. (γραμμ. τυπ. 17).—*πάρουθεν*=ἔμπροσθεν, προηγουμένως.—*φρεσὶν ἧσι· εἰς φρεσίν*=εἰς τὸν νοῦν του.—*θάμβησεν*· *θαμβέω*=μένω ἔκθαμβος.—*δίσατο*· *οἶομαι*=δαισθάνομαι, ἀντιλαμβάνομαι.—*αὐτίκα*=ἀμέσως, κατ' εὐθεΐαν.—*ἐπώχετο*· *ἐποίχομαί τινα*=πηγαίνω πρὸς τινα.—*ἰσόθεος*=ἴσος πρὸς τοὺς θεοὺς.—*ὁ φῶς-φωτός*=ἄνθρωπος (φημί).

β) —Μέσ. ἄορ. β' μετ' ἀναδιπλασιασμοῦ: *τεταρπόμενος*.

—Συναίρεσις τοῦ *ε+ο* εἰς *-εν*: *ἐμεῦ* (*ἐμέο-ἐμοῦ*).

γ) —*δῶρον*: Ἐκτὸς τῶν ἄλλων περιποιήσεων πρὸς τοὺς ξένους (λουτροῦ, φαγητοῦ) προσεφέρετο εἰς αὐτοὺς καὶ δῶρον, ὡς ἀναμνηστικόν. Ὅταν ὁ ξενίζων καὶ ὁ ξενιζόμενος ἦσαν πλούσιοι, τὰ δῶρα ἦσαν πολυτιμότερα καὶ συχνά ἔργα τέχνης (κύπελλα, ἐνδύματα πολυτελεῖ, ὄπλα κ.τ.τ.).—*ἀνόπαια*: Περὶ τοῦ ὀπαίου καὶ τῆς ἐν γένει ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ Μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου βλ. στ. 103. (πραγματικά).

στ. 325—365

α) —325—336—*τοῖσι*=χάριν αὐτῶν.—*αἶδω*. 154.—*περικλυτός*=περίφημος (*κλυτός* 300).—*ἦατο*· *ἦντο*, *ἦμαι*=κάθημαι.—*λυγρός*=θλιβερός.—*ἐπετειλατο*=τοὺς ἠνάγκασε νά ὑποστοῦν.—*ὑπερωϊθεν*=ἐκ τοῦ ὑπερώου.—*θέσπις* (*θεός+ρίζ. σελ.*, πρβλ. *ἔννεπε· 1*)=λεγόμενον μόνον ὑπὸ θεῶν.—*θέσπις αἰοιδῆ*=θεῖον ἔσσμα.—*σύνθετο φρεσί*=ἦκουσε.—*περίφρων*=συνετός.—*οἶο δόμοιο*=τοῦ δω.

ματίου της.—*οἶος*· 13.—*ἄμα*=μαζί.—*στη ἒα*=ἐστάθη.—*σταθμός*
 =παραστάς, τὸ πλαγινὸν ξύλον τῆς θύρας.—*τέγος*=τὸ ἐστε-
 γασμένον μέρος τῆς οἰκίας, ἐδῶ τὸ μέγαρον.—*πύκα*=πυκνῶς,
 στερεῶς.—*ποιητοῖο* εἰς σημασ. παθητ. παρακειμένου=καμωμέ-
 νου, κτισμένου.—*ἄντια*=ἐμπρός.—*ἄντια παρειάων*=πρὸ τοῦ προ-
 σώπου της.—*σχομένη ἔχομαι*=κρατῶ, συγκρατῶ.—*λιπαρὸν*=
 λαμπρὸν, πολυτελές.—*κρήδεμνον*=καλύπτρα (*ζάρη* + *δέω*).—
ἐκάτερθε οἶ=ἐκατέρωθεν αὐτῆς —*κεδνός*=προσεκτικὸς, πιστός.

337—344—*γάρ*· βεβαιωτ.—*θελκίηρια*=ἄσματα, τὰ ὅποια
 θέλγουν, τερπνά.—*κλείω*=*κλείω*, *κλείζω*=ὄμνῶ.—*σφίν*· ἀποδί-
 δεται καὶ εἰς τὸ *παρήμενος* καὶ εἰς τὸ *ἄειδε*.—*παρήμενος*=παρα-
 κημένος.—*ἀποπαύε(ο)*=παύσε.—*λυγρός*· 327.—*τείρω*=διατρυ-
 πῶ, καταστρώγῳ· *τείρει μοι φίλον κῆρ*=μοῦ πληγώνει τὴν καρδιά.
 —*μάλιστα*=περισσότερον ἀπὸ ἄλλας γυναῖκας.—*καθίκετό με*=
 μ' ἔπληξε (*καθικάνω*).—*ἄλαστον*=ἀλησμόνητον.—*τοίην κεφαλῆν*=
 =τοιοῦτον (προσφιλές) πρόσωπον.—*κλέος*=δόξα, φήμη.—*κλέος*
εὐρὺ=δόξα ἀπλωμένη.—*καθ' Ἑλλάδα*=ἀνά τὴν Ἑλλάδα.

345—359—*τί τ' ἄρα*=καὶ διατί λοιπόν.—*φθονέω*=στερῶ, ἀπα-
 γορεῶ.—*ἐρήρητος*=ἀγαπητός, πιστός (*ἐρι*=πολύ + *ἀραρίσκω*=
 ἀρμόζω).—*ὄππη*=μέ ὅποιον τρόπον.—*ῥρνυται οἶ νόος*=παρακι-
 νεῖται, ἐμπνέεται ὁ νοῦς του (*ῥρνυμι*=ἐγείρω, *ῥρνυμαι*=ἐγείρο-
 μαι).—*οὐ τοι αἴτιοι*=δὲν σοῦ πταίουν.—*ποθί· πόν*=ἴσως, φαν-
 τάζομαι.—*ἀλφησιτῆς*=ὁ τρώγων ἄρτον, ἄρτοφάγος (*ἄλφι*+*ἐσθίω*).
 —*νέμεσις γίνεταί τινι*=εἶναι τις ἄξιος κατηγορίας.—*οἶτος*=κα-
 κὴ μοῖρα.—*τήν*· δεικτ.=ταύτην.—*ἐπικλείζω*=ἐπιδοκιμάζω, προ-
 τιμῶ.—*ἀκουόντεσσι*=τοῖς *ἀκούουσι*=διὰ τοὺς ἀκροατάς.—*ἀμφι-
 πέληται*=εἶναι γύρω· καὶ ἐπὶ ἔσματος=ἀντηχεῖ γύρω.—*ἐπι-
 τολμῶ*=ἀνέχομαι, κάμνω ὑπομονήν.—*φώς*· 324.—*τὰ σὰ αὐτῆς*
 =τὰ ἰδικὰ σου ἀποκλειστικῶς ἔργα.—*κομίζω*=ἀσχολοῦμαι,
 παρακολουθῶ.—*ἰστός*=ὁ ἀργαλειὸς (*ἴσταμαι*).—*ἠλακάτη*=ἡ ρό-
 κα.—*ἐποίχομαι ἔργον*=καταγίνομαι εἰς τὸ ἔργον μου.—*μῦθος*
 =τὰ λόγια.—*ἄνδρεσσι μελήσει*=θὰ εἶναι μέλημα τῶν ἀνδρῶν.
 —*τοῦ κράτιος ἐστὶ*=αὐτὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν.

360—365—*θαμβέω* 323.—*πάλιν βεβήκει*=ἐπέστρεψε.—*οἶκόνδε*=εἰς τὸ δωμάτιόν της.—*πόσις*. 15.—*ὄφρα*=ἕως οὗτου.—*οἶ*· *οἶ*=τῆς ἔρριψε, τῆς ἔδωσε ὕπνον.

β)—Ἀρχαῖος σχηματισμὸς τῆς δοτ. πληθ. τῶν ἐχόντων θέμα λῆγον εἰς *ντ*: *ντεσσι*: *ἀκονέντεσσι*.

Ἀναγραμματισμὸς συμφώνων: *κραδίη* (*καρδίη*).

γ)—*λυγρὸν νόστον*: Περί τοῦ νόστου τῶν Ἀχαιῶν βλ. α 11 πργμ.—*κρήδεμνον*: Τὸ κρήδεμνον, τὸ ὁποῖον φορεῖ ἡ Πηνελόπη εἶναι εἶδος ἐσάρπας, μὲ τὸ ὁποῖον καλύπτουν τὸ πρόσωπον κατὰ βούλησιν (*ἄντα σχομένη*). Ἐφορεῖτο ὁμως τὸ κρήδεμνον καὶ μόνον εἰς τὴν κόμην, ὡσάν φακιόλι. Ἐδένετο κατὰ ποικίλους τρόπους καὶ εἶχε ποικιλώτατα σχήματα καὶ κοσμήματα.—*ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε*: Ὁ στίχος αὐτὸς συνοψίζει τὸ περιεχόμενον τῆς προοηρικῆς καὶ αὐτῆς τῆς ὁμηρικῆς ποιήσεως. Πράγματι τὰ παλαιότερα ἔπη, ὅπως καὶ ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσσεια, περιέχουν ἔργα θεῶν καὶ ἡρώων, ἱστορούμενα μὲ τὴν ποιητικὴν τέχνην τῶν ἀοιδῶν. Περί *ᾠδῆς*, *ἐπῶν* κττ. βλ. εἰσαγωγὴν.—*καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος*: Εἰς τὸν στίχον αὐτὸν καταφαίνεται ἡ βαθμιαία διάδοσις τοῦ ὀνόματος Ἑλλάς. Ἀρχαιότερον Ἑλλάς ἐκαλεῖτο μία μικρὰ Φθιωτικὴ χώρα, ἥδη δὲ εἰς τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους συνετέθη ἡ Ὀδύσσεια, Ἑλλάς ὀνομάζεται σχεδὸν ἡ Στερεά, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν Πελοπόννησον, ἡ ὁποία φέρει ἀκόμα τὸ παλαιὸν ὄνομα Ἄργος.—*Δαναοί*: Ἀντὶ τοῦ ὀνόματος Ἀχαιοὶ ἢ Ἀργεῖοι ὁ ποιητὴς ἀποκαλεῖ τοὺς ἐκστρατεύσαντας εἰς Τροίαν Ἑλληνας καὶ Δαναοὺς. Κυρίως ὁμως τοιοῦτοτρόπως ὀνομάζοντο μόνον οἱ κάτοικοι τοῦ Ἄργους, ὡς ἀπόγονοι τοῦ ἀρχαιοτάτου βασιλέως Δαναοῦ.—*ἦ τις νεωτάτη ἀκονόντεσσι ἀμφιπέληται*: Ἡ παρατήρησις τοῦ Τηλεμάχου, ὅτι οἱ ἄκροαταὶ προτιμοῦν πάντοτε ποιήματα νεώτερα, πιστοποιεῖ, ὅτι συνετίθεντο ὑπὸ τῶν ποιητῶν νεώτεροι μῦθοι περισσότερον ἐπίκαιροι. Ὁ τρόπος δὲ τοῦ Τηλεμάχου πρὸς τὴν μητέρα του μαρτυρεῖ, ὅτι κατόπιν τῆς παραινέσεως τῆς Ἀθηνᾶς ἤρχισεν οὗτος νὰ ὀμιλῇ καὶ νὰ φέρεται ὡς ἀνήρ.

— *Εἰς τοὺς στίχους 320, 328 καὶ 330 ἀναγνωρίζετε λεπτομερείας ὡς πρὸς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ ὁμηρικοῦ ἀνακτόρου.*

Ρ Α Ψ Ω Ι Δ Ι Α Ε

στ. 29—54

α) 29—42 — *αὔτε* = ἐξ ἄλλου, ἄλλως τε. — *τὰ τ' ἄλλα* = καὶ εἰς κάθε ἄλλην περιστασιν. — *εὐπλόκαμος* α 86. — *εἰπεῖν* ἄπρφ. μὲ σημ. προστ. — *νημερτέα βουλήν* α 86. — 31 = α 87. — *πομπή* = ὁδηγία, συνοδεία. — *σχεδίη* = προχείρως κατασκευασθὲν πλοῖον. — *πολύδεσμος* = πολλὸ καὶ ἐπομένως στερεὰ δεμένος. — *πῆμα* α 49. — *ἤματι εἰκοσιῶ* = μετὰ εἴκοσιν ἡμέρας. — *ερίβωλος* = μὲ πολλοὺς βώλους, εὐφορος (*ἐρι* = *πολὸν* + *βῶλος*) ἐπίθ. τῆς γῆς. — *ἀγχίθεος* = πλησίον, συγγενῆς τῶν θεῶν (*ἄγχι* = ἐγγὺς + *θεός*). — *γέγαα* = *γέγονα* (ρ. *γίγνομαι*). — *περὶ κῆρι* = μὲ τὴν καρδιά των, μὲ πολλὴν ἐγκαρδιότητα (τὸ *κῆρ* = καρδία). — *θεὸν ὧς* ὡς θεόν. — *ἄλις* = ἀρκετά, ἄφθονα. — *ἐσθής* α 165. — *ἐξήρατο* = ρ. *ἐξάρνημαι* = λαμβάνω διὰ τὸν ἑαυτὸν μου. — *ἀπήμων* = ἀβλαβῆς (*ἀ* + *πῆμα*). — *λαχών, λαχάνω* = λαμβάνω διὰ κλήρου. Ἡ μτχ. ὑποθετ. — *ληϊς-ίδος* = λάφυρα. — *ἡ αἴσα* = τὸ μερίδιον. — *ὧς* δεικτ. — *οἱ μοῖρ' ἔστι* = εἶναι τὸ πεπρωμένον του. — *ὑπόροφος* = μὲ ὑψηλὴν ὄροφῆν.

43—54 — *ἔφατο* = ἔφη. — *ἀπίθησε* = παρήκουσε· *οὐδ' ἀπίθησε* = δὲν παρήκουσε = ὑπήκουσε· σχμ. λιτότητος. — *διάκτορος Ἀργεῖφόντης* α 38, 84. — *αὐτίνα ἔπειτα* = εὐθύς ἀμέσως. — *ἐδήσατο* α 96. — *ἀμβρόσιος* = ἀθάνατος, θεϊκός (*ἀ* + *μ(β)ροτός*). — *μῖν* α 95. — *ἡμὲν - ἠδὲ* = συμπλεκτ. σύνδεσις = καὶ — καὶ. — *ὑγρή* ὡς οὐσιαστ. πρβλ. *ξηρά* (γῆ). — *ἀπείρων - ονος* = ἀπέραντος (*ἀ* + *πέρας*). — *ἄμα πνοιῆς* = μαζὶ μὲ τὰς πνοάς, καθὼς ἔπνεεν ὁ ἄνεμος. — *τῆ* ἀναφορ. δοτ. ὄργ. — *θέλω* = μαγεύω. — *τοὺς δ' αὔτε* = ἐνῶ ἀντιθέτως ἄλλους. — *ὑπνάω* = κατέχομαι ἀπὸ ὕπνου. — *κρατὺς* = κραταιός. — *ἐπιβάς*· *ἐπιβαίνω* = πατῶ τὸ πόδι, φθάνω. — *ἔμπεσε* = ἔπεσεν, ἀποτόμως κατέβη εἰς τὴν ἐπιφάνειν τῆς θαλάσσης. — *σεύομαι* = ὀρμῶ, προχωρῶ γρήγορα. — *λάρος* = τὸ θαλάσσιον πτηνον

ὁ γλάρος.—*ὁ ὄρνις* α 320.—*κόλποι ἄλως* = τὰ βάθη τῆς θαλάσσης.—*ἀτρύγετος* = ἀκούραστος, ἀεικίνητος, πού δὲν ἠσυχάζει ποτέ. Ἐπιθ. τῆς θαλάσσης.—*ἀγρώσσω* ἕτερος τύπος τοῦ *ἀγρεύω* = ἀλιεύω.—*δεύω -ομαι* = βρέχω -ομαι.—*ἄλμη* = ἄλμυρό νερό.—*ἴκελος* = ὅμοιος.—*πολέεσσι κύμασι* = εἰς τὰ ἀτελείωτα κύματα.—*ὀχῆσατο ὀχοῦμαι* = φέρομαι ἐπί...

β) — Τύποι τοῦ *φημί* εἰς μέσ. φωνήν: *ἔφατο*.

— Ἀρχαῖος σχηματισμός τοῦ *εἶμι*: *ἔσμι -ἔσσι -ἔσι*.

— Πληθ. τοῦ ἐπιθ. *πολὺς* κατὰ τὴν γ'. κλίσιν: *πολέες -πολέα (κύμασι πολέεσσι)*.

γ) *Σχερῖη*: κοινῶς ὑποτίθεται, ὅτι εἶναι ἡ σημερινὴ Κέρκυρα. Οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν Φαίακες ἦσαν λαὸς ναυτικὸς καυχώμενοι, ὅτι κατὰγονται ἀπὸ τὸν Ποσειδῶνα (*ἀγχίθεοι*).—*λαχῶν ἀπὸ ληίδος αἴσαν*: Κατὰ τὸ πολεμικὸν ἔθιμον οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ἐκστρατείας ἐμοιράζοντο τὰ λάφυρα διὰ λαχνοῦ (*λαχῶν*). Ὁ Ὀδυσσεὺς ἔλαβε βεβαίως τὸ μερίδιόν του ἀπὸ τὰ λάφυρα τοῦ Ἰλίου, ἀλλὰ δὲν τὸ περιέσωσε, διότι δὲν ἦλθεν *ἀπήμων*.—*Πιέρια*: Ἡ χώρα πρὸς Β. καὶ Α. τοῦ Ὀλύμπου. (Ἴδε α. I, πραγμ. σημ.).—*πολέεσσι κύμασι*: Παρατηρήσατε τὴν περιγραφικὴν δύναμιν τῆς ἀπλῆς αὐτῆς ἐκφράσεως. Μὲ τὸ κοινότατον ἐπίθετον *πολὺς* ἀποδίδει ὁ ποιητὴς καλλιτεχνικώτατα τὸ θέαμα τῆς κυμαينوμένης θαλάσσης.

στ. 55—75

α) —*τηλόθι* α 22. *ἔοῦσαν* = μεμακρυσμένην. — *ἔνθα*: χρον.—*λοιδῆς* = ὁ ἔχων ὄψιν ἴου, λόχρους.—*ἠπειρόνδε* = πρὸς τὴν ξηράν.—*ἦεν* πρτ. τοῦ *εἶμι -ἦει*.—*ῥορα*: χρον. = ἕως ὅτου.—*σπέος* α 15.—*τῷ*: ἀναφορ. *τῷ ἔνι* = ἐν τῷ ὀποίῳ.—*ναίω* α 51.—*τέτμεν* α 218.—*ἔσχαρόφιν*: πτ. γεν. ἔσχαρά = ἔστια.—*ὀδμη* = ὀσμὴ (*ὄζω, ὀδωδα*).—*ἡ κέδρος*: δένδρον ὅμοιον μὲ τὴν ἐλάτην.—*εὐκέατος* = πού σχιζεται εὐκόλως (*κεάζω* = σχίζω).—*τὸ θύον*: κυπαρισσοειδὲς δένδρον μὲ εὐῶδες ξύλον.—*ὀδωδα* = μυρίζω, εὐωδιάζω.—*δαίομαι* = καίομαι (*δάς, δανλός*).—*δοιδιάω* = τραγουδῶ.

Ἔκτεν. τύπος τοῦ *αἰείδω* (*αἰοιδή*).—*ἡ ὄψ-ὀπός*=ἡ φωνή.—*ἐποικομένη ἰστών*=πηγαينوερχομένη εἰς τὸν ἀργαλειὸν τῆς.—*ἡ κερκίς*=ἡ σαῖτα.—*ῦλλη* α 186.—*τηλεθόωσα*=πολὺ θαλερόν, καταπράσινον (μετ' ἀναδιπλ. τύπος τοῦ *θάλλω*).—*ἡ κλήθηρη*=δένδρον, ἡ κλήθρα.—*ἡ αἴγειρος*=ἡ λεύκη.—*τανυσίπτερος*=ποῦ ἀπλώνει τὰ πτερά τῆς (*τανύω*=τεντώνω).—*εὐνάζομαι* (*εὐνή*)=κοιμῶμαι, ἐπὶ πτηνῶν=κουρνιαζῶ.—*ὁ σκῶψ*=εἶδος γλαυκός.—*ὁ Ἰρηξ*=ὁ Ἰέραξ.—*ἡ κορώνη*=ἡ κουρούνα. Λέγεται τανύγλωσσος, διότι ἔκτείνει τὴν γλῶσσαν, διὰ τὰ φωνάξῃ ὅθεν *τανύγλωσσος* δύναται τὰ ἐρμηνευθῆ μετὰ τὸ νεοελλ. *φωνακιοῦ*.—*εἰνάλιος*=θαλασσινός (*ἐν ἁλί*).—*τιῆσι μέμηλεν*=ποῦ ἀγαποῦν τὰ τῆς θαλάσσης· *μέλει μοί τι*=μέ ἀπασχολεῖ καί τι.—*ἡ δὲ αὐτοῦ*=καὶ τὰ ἐδῶ...—*ἡ ἡμερίς*=κληματαριά.—*ἡβώωσα*· ἡβάω=εἶμαι εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας μου, *ἡμερίς ἡβώωσα*=κλιμα θαλερόν.—*τεθήλει θάλλω*=ἔχω ἀφθόνους καρπούς.—*τετάνυστο*· *τανύομαι*=ἀπλώνομαι.—*ἐξείης* α 145.—*πίσυρες*=τέσσαρες.—*λευκὸν*=διαυγές, κρυσταλλένιο.—*τετραμμένα ἄλλυδις ἄλλη*=ἐστραμμένα ἢ κάθε μία πρὸς ἄλλην διεύθυνσιν.—*ἀμφι* (ἐπίρρ.)=γύρω.—*μαλακός*· διὰ τὴν πολλὴν χλόην.—*θήλεον*=*ἐθαλλον*.—*ἐνθα*· τοπικ.—*ἔπειτα*=ὑστερ' ἀπ' ὄλα αὐτά, δηλ. ἀπὸ τὴν φυσικὴν καλλονήν.—*θηήσαιτο*· *θεάομαι*=θεωρῶ μετὰ θαυμασμοῦ, θαυμάζω.—*ἦσιν*· κτητ. =*εἰαῖς φρεσίν*=εἰς τὴν ψυχὴν του.

β) — Διατήρησις τοῦ δ πρὸ τοῦ μ: *ὀδμή* (*ὀσμή*).

— Ἀρχαιοτάτη κατάληξις ἀρχαίας πτώσεως α' καὶ β' κλ. — *οφι* (ν): *ἔσχαροφι* (ν), *δακρυόφιν*.

— Αἰολικὸς τύπος τοῦ τέσσαρες: *πίσυρες*.

γ) — *τὴν νῆσον* α 50,85. — *πόντος ἰοειδής*: Τὸ ἐπίθετον ἐκφράζει τὸ ἰδιαζόν κυανοῦν χρῶμα (σὰν λουλάκι), τὸ ὅποιον λαμβάνει ἐνίοτε ἡ θάλασσα.—*ἰστών ἐποικομένη*: Ἐπειδὴ ὁ ἰστός κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἦτο πλατύς, ἡ ἐργαζομένη πρὸ αὐτοῦ ἔπρεπε νὰ κινῆται διαρκῶς, διὰ τὰ λαμβάνη καὶ νὰ ἀφίνη τὴν *κερκίδα*.—*ῦλλη δὲ σπέος ἀμφί...*: Ἡ περιγραφὴ θεωρεῖται ἀπὸ τὰ ὠραιότερα τεμάχια τοῦ Ὀμήρου. Προσέξατε, ὅτι ὁ ποιητὴς κα-

τορθώνει ν' ἀποδώσῃ ὅλας τὰς αἰσθητικὰς ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας εἶχεν ὁ ἐπισκέπτης τοῦ ἐξωτικοῦ αὐτοῦ τόπου.

Εἰς ποῖον σίχον νομίζετε, ὅτι ἐντείνεται περισσότερο ἢ ἐντύπωσης τοῦ κάλλους;

στ. 76—115

α) —76—84—*ἐπεὶ δὴ*—ἀφοῦ πλέον.—*ἐφ' θυμῶ*—μέ ὄλην τὴν ψυχὴν του.—*εἰς ἧλυθεν*—ἐμβῆκε μέσα.—*ἀντιγν ὄρω*—ἀντικρύζω.—*οὐδὲ ἠγνοίησε*—τόν ἀνεγνώρισε. Κατὰ σχμ. λιτότ.—*διὰ θεάων*· α 14.—*γάρ τε· καὶ γὰρ*—διότι, ἄλλως τε δέν.—*ἄγνως· ὠτος*—ἄγνωστος.—*πέλομαι*—εἰμί—*οὐδ' εἰ*—ἔστω καὶ ἄν.—*ἀπόπροθι*—μακρὰ.—*ναίει δώματα*—ἔχει τὴν κατοικίαν του.—*οὐδὲ*—ἀλλὰ δέν.—*μεγαλήτωρ· ορος*—μεγαλόκαρδος (*μέγας+ἦτορ*).—*ἔτειμε*· α 218, ε 58.—*ἐνθα πάρος περ*—εἰς τὴν ἰδίαν ἀκριβῶς θέσιν, ὅπου καὶ πρὶν, ὅπου συνήθιζε νὰ κάθηται.—*στοναχῆ*—στεναγμὸς (*στενάχω, σιένω*).—*ἐρέχθω*—σπαράσσω, βασανίζω.—*ἀτρεύγετος*· ε 52.—*δερεέσκετο*—ἐκοίτταζε συνεχῶς (θαμιστικὸς τύπος τοῦ *δέρομαι*—κοιττάζω).—*λείβω*—χύνω.

85—91—*ἐρεεῖνω*—ἐρωτῶ.—*ἰδούω*—τοποθετῶ, βάζω νὰ καθίσῃ.—*φαιινός*—φωτεινός, λαμπρός (*φάος· φῶς*).—*σιγαλόεις*—πεποικιλμένος, σκαλιστός.—*τίπιτε· τί ποτὲ*—διατί ἄρα γε.—*χρυσόραπις*—πού κρατεῖ χρυσοῦν ράβδον (*ῥαπ· ῥάβδος*).—*εὐλήλουθας*—ἦλθες.—*αἰδοῖός τε· φίλος τε*—σεβαστὸς καὶ ἀγαπητός. Συνήθης ἔκφρασις ἐκτιμήσεως καὶ φιλικῶν αἰσθημάτων.—*πάρος*· α 21.—*θαμίζω*—ἔρχομαι συχνά.—*αὔδα*· προστ. τοῦ *αὐδάω*—λέγω (πρβλ. *μετήδα, προσήδα*).—*φρονέω*—ἔχω εἰς τὸν νοῦν μου.—*τελέω*—ἐκτελῶ.—*ἄνωγεν*—εἶναι πρόθυμος. α 269.—*εἰ... γε*—ἐάν βεβαίως.—*τετελεσμένον*—ὅ,τι ἔχει ἤδη ἐκτελεσθῆ εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ἐπομένως ὅ,τι εἶναι δυνατόν νὰ ἐκτελεσθῆ καὶ τώρα—δυνατόν.—*ἔπειο*· προστκ. τοῦ *ἔπομαι*.—*προτέρω*—παρέκει.—*πάρ·θιέω τοι*—νὰ σοῦ παραθέσω.—*ξείνια*—τὸ καθιερωμένον διὰ τοὺς ξένους δεῖπνον.

92—96—*ἀμβροσίη* = τροφή θεῶν. — *πλήσασα*· *πίμπλημι* = γεμίζω. — *κέρασσε* = ἤτοίμασε εἰς τὸν κρατῆρα (*κεράννυμι*). — *νέκταρ* = ποτὸν τῶν θεῶν. — *ἦσθε*· *ἔσθω*—*ἔσθίω*. — *ἤραρε θυμὸν ἐδωδῆ* = ἐτόνωσε τὴν ψυχὴν του μὲ τὸ φαγητὸν (*ἀραρίσκω* = συναρμόζω, στερεώνω).

97—115—*ἐρωτῆς*... *θεόν*· σειρὰ λέξεων: *ἐρωτῆς* (σὺ) *θεά* *μεθεὸν ἐλθόντα* = ἐσὺ μία θεὰ ἐρωτῆς ἐμὲ ἓνα θεὸν σχετικῶς μὲ τὸν ἐρχομὸν μου. — *νημερέτης*· ἐπίρρ. τοῦ *νημερτής*· α 86. — *ἐνισπῆσω*· μέλλ. τοῦ *ἐνέπω*· α 1 — *κέλευαι*· *κέλομαι*· *κελεύω*. — *ἠνώγει* = εἶχε δώσει διαταγὴν. Ὁ Ἑρμῆς ὁμιλεῖ περὶ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἔλαβε τὸ κέλευσμα τοῦ Διός. *ἄνωγα*· α 269. — *ἄσπετος* = ἄρρητος, ἀπεραντος (ἀ + ρίζ. σεπ.). — *ἄγχι*· α 157. — *ἱερά ῥέζω*· α 47. — *ἔξαιτος* = ἐξαιρετος, ἐκλεκτός. — *μάλ' οὔ πως ἔστι* = δὲν εἶναι δυνατόν μὲ κανένα τρόπον. — *νόος* = σκέψις, ἀπόφασις. — *αἰγίοχος* = ὁ Ζεὺς ὅστις κρατεῖ τὴν αἰγίδα. — *παρεξελθεῖν*· *παρέξειμι* = πάραβαίνω. — *ἄλιώω* = ματαιώνω (*ἄλιος* = μάταιος). — *τοι παρεῖναι*· *εἶναι παρὰ τοι* (σοι) = ὅτι μένει πλησίον σου. — *διζυρὸς* = πολυπαθής, δυστυχῆς (*διζυρὸς* = συμφορά). — *ἀποπεμπέμεν* = ἀφήσῃς ἐλεύθερον. — *ὅτι τάχιστα* = ὡς τάχιστα. — *αἴσα*· ε 40. — *τῆδε* = κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. — *ἀπονόσφιν*· ἐπιτατ. τοῦ *νόσφιν* = τόσον μακρὰν.

β) — Οὐδέτ. τῆς ἀναφ. ἀντων. ὅστις: *ὅτι* (ὀ,τι).

γ) — *ἐν θρόνῳ φαεινῷ σιγαλόεντι*: Ἀπὸ ὅ,τι ἔβλεπον οἱ ποιηταὶ εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ εἰς τὰς πλουσίας οἰκίας ἐφαντάζοντο καὶ τὰ ἐπιπλα καὶ τὰ σκευὴ τῶν θεῶν ἐκ πολυτίμων ὕλικῶν καὶ μὲ πολλὴν καλαισθησιὰν κατεσκευασμένα. — *ἐνθα πάρος περ*: Οἱ στίχοι 82—84 παριστῶσι τὴν νοσταλγίαν καὶ τὴν ἀπόγνωσιν τοῦ Ὀδυσσεύς. Ὁ γενναῖος, ὁ ἐπινοητικὸς ἥρωες εἶναι τῶρα δυστυχέστατος ἄνθρωπος, ὅστις δὲν βλέπει διέξοδον ἀπὸ τῆν θλιβεράν αἰχμαλωσίαν του. — *ἀμβροσία-νέκταρ*: Οἱ ἀρχαῖοι ἐφαντάζοντο, ὅτι τὸ φαγητὸν καὶ τὸ ποτὸν τῶν θεῶν εἶναι θεῖα οὐσία, τὴν ὁποῖαν οὔτε γνωρίζουν οὔτε γεύονται ποτὲ οἱ θνητοί. Ἐν τούτοις ἀποδίδουν εἰς αὐτὰ τὴν αὐτὴν, ὅπως καὶ εἰς

τὴν ἀνθρωπίνην τροφήν, ἐνέργειαν, νὰ τονώνουν καὶ νὰ τέρπουσαν τοὺς ἀθανάνους. — *οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις*: Ἐὰν ὁ Ἑρμῆς διήρχετο ἀπὸ πόλιν τινά, ὅπου νὰ ἐτελεῖτο θυσία, θὰ ἀνεκουφίζετο κατὰ τὴν μακρὰν πτῆσίν του, διότι οἱ θεοί, κατὰ τοὺς ἀρχαίους, παρίστανται ἀόρατοι εἰς τὰς θυσίας καὶ ἀπολαμβάνουν τὴν ὁσμὴν τῶν καιομένων κρεάτων. — *αἰγίοχος*: Λέγεται οὕτως ὁ Ζεὺς, διότι ὡς ἀσπίδα κρατεῖ τὴν *αἰγίδα*. Ἦτο δὲ ἡ αἰγίς θεῖον καὶ τρομερὸν ὄπλον, συμβολίζον τὴν θύελλαν καὶ τὴν ἔκρηξιν τοῦ κεραυνοῦ. — *ἄστυ Πριάμοιο*: Εἰς τὸ Ἴλιον ἐβασίλευεν ὁ Πρίαμος, υἱὸς τοῦ Δαρδάνου, γέρων ἤδη, ὅτε ἤρχισεν ἡ πολιορκία τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν.

στ. 145—170

α) 148—170—*κρατύς*· ε 149. — *μεγαλήτωρ*· ε 81.—*πότνια*· α 14.—*ἦι*· ἦι.—*ἐπεὶ δὴ*=ἀφοῦ πλέον. — *ἐπικλύω*· μετὰ γεν. = ἀκούω.—*ἀγγελία*=μήνυμα, προσταγή.—*τῷ ὄσσε*· δυικ. οὐδ.=οἱ ὀφθαλμοί.—*δακρυόφιν*· γεν. πληθ. (γραμμ. τυπ. ε 59).—*τέρσομαι*=στεγνώνω.—*κατείβομαι*=φθειρόμαι, λυώνω (*εἴβω* καὶ *λείβω* =χύνω).—*αἰῶν*=ἡ διάρκεια τοῦ βίου, ἡ ζωή.—*νόστον*=διὰ τὸν νόστον, διότι ἤθελε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του. — *οὐκέτι ἦνδανε νύμφη*=δὲν τοῦ ἦτο πλέον εὐχάριστον νὰ ζῆ μὲ τὴν νύμφην (*ἀνδάνω* ἐκ τῆς ρίζ. *ἀδ*—*ἠδύς*).—*λαύεσκε*=έκοιμάτο πάντοτε (θαμιστ. τοῦ *λαύω*=κοιμῶμαι). — *καὶ ἀνάγκη* = ἔστω καὶ ἀκουσίως.—*παρ' οὐκ' ἐθέλων ἐθελούση*=*παρ' ἐθελούση οὐκ ἐθέλων*=κοντὰ εἰς τὴν νύμφην, ποῦ τὸν ἤθελεν, ἐνῶ αὐτὸς δὲν τὴν ἤθελε.—*ἡμαρ*· α 9.—*ἄμ*=ἀνά.—*ἡ πέτρη*=ὁ βράχος.—*ἡ ἠιώνονος*=ἀκτὴ τῆς θαλάσσης.—*157-158*= ε 83-84.—*ἀγχοῦ*. *ἄγχι*· α 157, ε 101.—*προσεφώνει*=ὠμίλει πρὸς αὐτόν.

160—170—*κάμμορε*=δυστυχισμένε=ὁ εἰς μόρον, δηλ. κακὴν μοῖραν ὑποκείμενος (*κατ-σμός*).—*μή μοι*· μοί δοτ. χαριστ.=μὴ πρὸς χάριν μου, σὲ παρακαλῶ μὴ...—*δούρομαι*=θρηνώ.—*αἰῶν*· ε 152.—*πρόφρασσα* θηλ. τοῦ *πρόφρων*=πρόθυμος (*πρὸ* + *φρήν*).—*δούρατα*· *δόρυ*-*δούρατος*· πρώτη σημ. = ξύλον (πρβλ. *δούρειος ἵππος*, *δόρυ*).—*χαλκῶ*· δοτ. ὄργ. εἰς τὸ *ταμῶν* = ἀφοῦ κόψης μὲ

χάλκινον πέλεκυν.—*σχεδίη** ε 33. βλ. κατωτ. πραγματικά.—*ἔκρια* = σανίδες ἀποτελοῦσαι τὰ δύο καταστρώματα πῶρας καὶ πρύμνης.—*πῆξαι** ἀπαρμφ. ρ. *πήγνυμι*=στερεώνω.—*ὑψοῦ*=ὑψηλὰ δηλ. ἐπὶ τῶν ξύλων τῆς σχεδίας. — *ἠεροειδής* = ὀμιχλώδης (*ἄηρ* - *ἠέρος* = ὀμιχλή).—*μενοεικής* = ὁ ἀρμόζων, ὁ ἀνάλογος μὲ τὴν ἐπιθυμίαν, ἐπαρκῆς (*μένος*+*ἔοικα*). — *ἅ κεν ἐρύκοι*: ἀναφ. τελ. πρότασις=τὰ ὁποῖα θὰ σὲ σώσουν ἀπὸ τὸν κίνδυνον τοῦ λιμοῦ.—*τὸ εἶμα - ατος*=ἔνδυμα (ρίζ. ἔσ, *ἔσσυ-μι*, *ἔννυμι-ἀμφιέννυμι*).—*οὔρος*=οὔριος ἄνεμος.—*ἀσκηθῆς*=ἀβλαβῆς.—*αἴ κε*=ἔάν.—*μεν* = μου.—*φέρετος* = ἀνώτερος. — *κρῆναι** κραίνω = δρω, ἐκτελῶ.

β) —*αἴ* ἀντὶ *εἰ*. Συνήθως *αἴ κε* = *εἰ*, *ἂν*, *ἔάν*.

— Τροπὴ τῶν συμφώνων τῶν ἐκθλιβομένων προθέσεων ἀναλόγως τοῦ ἐπομένου συμφώνου: *ἀμ-πέτρησι* (ἀνὰ *πέτρησι*), *κάμμορε* (κάτ(σ)μορε).

— Γεν. α'. προσ. τῆς προσ. ἀντων. ἐγώ: *μεῦ* καὶ ἐγκλ. *μεν*. "Ἄλλοι τύποι: *ἐμέο*, *ἐμεῖο*, καὶ σπαν. *ἐμέθεν*.

γ) *Τὸν δ' ἄρ' ἐπ' ἀκτῆς εὔρε*: Διὰ πρώτην φοράν ἐμφανίζεται ἐδῶ ὁ ἥρωες τῆς ὑποθέσεως, ἐνῶ ἕως τῶρα μόνον λόγος περὶ αὐτοῦ ἐγένετο. Τὸν παρουσιάζει δὲ ὁ ποιητὴς εἰς ὄλην τὴν περιπαθῆ νοσταλγίαν του.—*ἀρμόζω εὔρεϊαν σχεδίην*: Ἡ Καλυψὼ δίδει εἰς τὸν Ὀδ. γενικὰς ὀδηγίας πρὸς κατασκευὴν μιᾶς σχεδίας. Θὰ συναρμοσθοῦν πρῶτον κορμοὶ δένδρων (*δοῦρατα* μακρὰ) πελεκημένοι καλὰ, διὰ νὰ ἀποτελεσθῆ τὸ σῶμα σχεδίας, τὸ ὁποῖον θὰ ἐπιπλήρῃ. Κατόπιν ἐπὶ τῶν συνηρμοσμένων κορμῶν θὰ στερεωθοῦν σανίδες, διὰ νὰ σχηματισθοῦν δύο καταστρώματα εἰς τὴν πρύμνην καὶ εἰς τὴν πῶραν, ὅπως ἐγένετο καὶ εἰς τὰ πλοῖα. Μὲ πολλὴν ὑπομονὴν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐτελειοποίησε τὴν σχεδίαν τοῦ προσθέτων ἰστών, κεραίαν, πηδάλιον καὶ ἰστία. Τὴν προεφύλαξε δὲ τριγύρω μὲ πλέγμα ἀπὸ ξύλα λυγαριᾶς, διὰ νὰ μὴ τὸν βρέχουν τὰ κύματα (εἰκ. 9).

στ. 171—191

α)—171—179 *ῥίγησε*· *ῥιγέω*=καταλαμβάνομαι ὑπὸ ῥίγους, ἀνατριχιάζω.—*πολύτλας*=πολυπαθής, καρτερικός (ρίζ. *ταλ-τλήναι*· α 87).—*ἄλλο τι*·κατηγρμ. τοῦ *τόδε*=αὐτῆ σου ἢ ἀπόφασις εἶναι κάτι ἄλλο.—*μῆδομαι*==σκέπτομαι (*μητις, πολύμητις, μητιῶν* α 234).—*οὐδέ τι*==καὶ καθόλου.—*πομπή*=ἀποστολὴ εἰς τὴν πατρίδα, τρόπος νὰ μὲ στείλῃς εἰς τὴν πατρίδα μου.—*ἢ κέλειαι*· ἀναφ. αἰτιολ.=ἀφοῦ σὺ μὲ παρακινεῖς (*κέλομαι*· ε 98).—*τὸ λαῖμα*=βυθός, χάος· *λαῖμα θαλάσσης*=εἰς τὴν ἀχανῆ θάλασσαν.—*ἀργαλέος*=δύσκολος, σκληρός (*ἔργον*=κάτι πολὺ δύσκολον).—*νῆες εἶσαι* (*ἴσαι*)=ἰσόρροποι, συμμετρικῶς κατεσκευασμένοι.—*ναῦς ὠκύπορος*=γοργὸν πλοῖον (*ὠκὺς*=ταχύς).—*ἀγάλλομαι*=χαίρω.—*νῆες ἀγαλλόμεναι Διὸς οὐρῶ*=πλοῖα ποῦ χαίρονται τὸν οὐριον ἄνεμον τοῦ Διός.—*οὐδ' ἂν ἐπιβαίην*=καὶ δὲν θὰ ἐπέβαινον.—*ἀέκητι*· α 79.—*σέθεν*=σοῦ.—*εἰ μὴ τλαίης*=ἐὰν δὲν εἶχες τὴν τόλμην, τὸ θάρρος (*τλή-τλα-τολμῶ*).—*μέγαν ὄρκον*=ἐπίσημον ὄρκον.—*πῆμα*· α 49.—*μὴ βουλευσέμεν*=ὄτι δὲν θὰ...

180—191—*μειδῆσεν*· *μειδάω*—*μειδιάω*=μειδιῶ.—*κατέρεξε χεῖρῖ*=τὸν ἐθῶπευσε μὲ τὸ χέρι.—*ἔκ τ' ὄνόμαζε*=τὸν ὠνόμασε μὲ τὸ ὄνομά του. Ἄφοῦ τὸν προσεφώνησε ἄνομαστί, τοῦ εἶπε τὰ ἐπόμενα.—*ἀλιτρος*=ἀσεβής, διαβολεμένος ἄνθρωπος (*ἀλιταίνω*=ἀμαρτάνω, *ἀλιτήριος*).—*ἀποφώλιος*=ἄχρηστος, μάταιος, ἄκαιρος.—*οὐκ ἀποφώλια εἰδῶς* (*ἔσοι*)=ξεύρεις τί νὰ σκεφθῆς εἰς κάθε περίστασιν.—*οἶον δὴ τὸν μῦθον*=τί εἶδους λόγον.—*ἐπιφράζομαι*=σκέπτομαι.—*ἔστω..τόδε*=ἄς εἶναι μάρτυς εἰς τοῦτο.—*νῦν*· συμπερ. καὶ χρον.=λοιπὸν τώρα.—*κατειβόμενον*· ε 152.—*πέλει*=ἐστί.—*ἄσσα*=ἄτια=ἄτινα.—*μῆδομαι*· ε 173.—*χρειῶ* (*χρεῶ*)· α 225=ἀνάγκη.—*ἴκω*=*ἰκάνω*=φθάνω, ἔρχομαι.—*ὅτε με χρεῶ τόσον ἴκοι*=ὅταν θὰ εὐρισκόμην εἰς τόσον δύσκολον θέσιν.—*νόος*=σκέψις, ψυχὴ.—*ἐναίσιμος*=δικαίος, λογικὸς (*ἐν+αἴσα*=τὸ προσήκον).—*οὐδέ μοι αὐτῇ ἐνὶ στήθεσσι*=καὶ εἰς τὸ ἰδικόν μου στήθος μέσα.—*θυμὸς σιδήρεος*=σκληρὴ καρδιά. "Ὅχι μόνον σκέπτομαι λογικά, ἀλλὰ καὶ πονῶ ἓνα δυστυχῆ.

β) — Ποιητ' τύποι γενικῆς προσώπ. άντων. β' προσ.: *σέθεν*, —*σεῖο*, —*σεῦ* (πρβλ. καὶ *ἐμεῖο*, *ἐμέο*, *ἐμεῦ*).

γ) — *ἀγαλλόμεναι Διὸς οὔρω*: Κατὰ ποιητικὴν ἄδειαν ἀποδίδεται ἀνθρώπινον συναίσθημα εἰς τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον πλέει μὲ οὐριον ἄνεμον. Ὁ Ζεὺς ἦτο ὁ θεὸς τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν ἐπομένως καὶ τῆς πνοῆς τῶν ἀνέμων. — *νῆες εἴσαι*: Εἰς ἓνα λαὸν ναυτικόν, ὅπως ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἔκαμεν ἐντύπωσιν κάθε λεπτομέρεια σχετικὴ μὲ τὸ σχῆμα καὶ μὲ τὴν γραμμὴν τῶν πλοίων. Ὁ ποιητὴς ἐκφράζει σὺτὰς μὲ ποικιλώτατα ἐπιθετὰ: *μέλαιναι νῆες*, *εὐσσελμοι*, (*σέλημα* = κατάστρωμα), *κοῖλαι*, *εἴσαι* κ. ἄ. — *τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ*: Ἡ Καλυψὼ ὀρκίζεται τὸν φοβερῶτατον καὶ ἱερῶτατον ὄρκον τῶν θεῶν. Ἡ Στύξ κατὰ τὸν μῦθον ἦτο ποταμὸς τοῦ Ἄδου ἐμποιῶν φρίκην. Ἐπιστεύετο δέ, ὅτι ὁ ποταμὸς οὗτος ἐπήγαζεν ἀπὸ τὸ πραγματικὸν ὕδωρ τῆς Στυγός, τὸ ὁποῖον πηγάζει ἀπὸ τὰ Ἄροάνια ὄρη τῆς Πελοποννήσου (τὸν Χελμόν) καὶ διαρρέον δύσβατον καὶ ἀγρίαν φάραγγα σχηματίζει καταρράκτην καὶ ἐξαφανίζεται ἐντὸς χαράδρας. Σήμερον ὀνομάζεται Μαυρονέρια καὶ θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ ὕδατος.

στ. 192—224

α) 192—200 — *ἠγήσατο* ἠγοῦμαι = προηγοῦμαι, προπορεύομαι. — *καρπαλίμως* = μὲ γοργὸν βῆμα. — *Ἴχθυον* = ἴχθυος. — *ἴξον* μεικτ. τύπ. ἀορ. α'. καὶ β'. τοῦ ἴκω· ἰκάνω = φθάνω. — *σπεῖος*· *σπέος*· α 15. — *(ἐ)τίθει πάρα* = παρέθετε. — *πᾶσα* = παντὸς εἶδους. — *ἐδωδῆ*· ε 95. — *οἶα* = τοιαῦτα φαγητά, ὁποῖα. — *άντιον* = ἀντικρῦ. — *ἴζω*· ἀμβτ. = κάθημαι. — *δμωή*· α 147. — *οἱ δ' ἐπ' ὀνειάθ'*· α 149.

201—213 — *(ἐ)τάρπησαν*· τέρπομαι τινος = ἀπολαμβάνω, χορταίνω. — *ἐδητύς*, *ποιῆς*· α 150. — *τοῖς μύθων ἦρχε* = ἦρχισε πρώτη τὴν μεταξύ των συνομιλίαν. — *διογενῆς* = ὁ ἐκ τοῦ Διὸς καταγόμενος, διογένητος. Ἐπιθετον βασιλέων. — *οὔτω δῆ* = ὥστε εἶσι. Ἡ Καλυψὼ ὁμιλεῖ μὲ παράπονον πρὸς τὸν Ὀδυσσεά. — *χαῖρε* = νά πᾶς στὸ καλὸ. — *ἔμπης* = ἐν τούτοις, παρ' ὄλα αὐτά, δηλ.

παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι σπεύδεις νὰ μ' ἐγκαταλείψῃς. — *εἰ μὲν* = ἂν ὅμως. — *γέ* βεβαιώνει τὴν ἀπόδοσιν: *ἐνθάδε μένων γε* = θὰ ἔμενες βεβαίως ἐδῶ. — *αἴσα*· ε 40. — *κῆδος*· α 244. — *ἀναπίμπλημι* = ὑπομένω, τραβῶ (*πίμπλημι* = γεμίζω). Πρβλ. τὴν νεοελλ. ἔκφρασιν ἐπὶ ὑπερβολικῆς δυστυχίας: γέμισε τὸ ποτήρι. — *αὐθι*· συγκεκομ. τύπ. τοῦ *αὐτόθι* = ἐδῶ. — *ἐνθάδε αὐτόθι*· τὰ δύο συνών. ἐπιρρ. ἐπιτείνουν τὸ νόημα: δὲν θὰ τὸ κουνούσες ἀπ' ἐδῶ. — *φυλάσσοις τόδε δῶμα*· *φυλάττω* = μένω διαρκῶς. Ἐκριβῶς ὅπως εἰς τὴν νεοελλ.: φυλάει τὸ σπίτι = δὲν βγαίνει καθόλου. — *ἱμερόμενος*· α 41. — *ἄλοχος*· α 36. — *ἐέλδομαι* = ἐλπίζω, λαχταρῶ. — *αἰὲν ἤματα πάντα*· κατὰ πλεονασμ. = πάντοτε, ἡμέρα δὲν περνᾷ πού... — *οὐ μὲν θὴν... εὐχομαι εἶναι*· ἡ σειρὰ τῶν λέξ.: *εὐχομαι μὲν θὴν οὐκ εἶναι χειρῶν ἐκείνης*. — *θὴν* = βεβαίως· ἐγκλ. μόριον. — *εὐχομαι* = καυχῶμαι. — *χειρῶν*· *χειρῶν* = κατωτέρα. — *τὸ δέμας* = ἡ κορμοστασιά, ἡ *φυή* = αἱ φυσικαὶ γραμμαὶ καὶ κινήσεις τοῦ σώματος, ἡ χάρις· *δέμας φυήν*· αἱτ. τοῦ κατὰ τι. — *οὐ πως* = δὲν ὑπάρχει τρόπος, δὲν εἶναι νοητόν. — *οὐδὲ ἔοικεν* = οὔτε εἶναι πρέπον. — *εἶδος* = μορφή, κάλλος. — *ἐρίζω* = συναγωνίζομαι.

214—224—*πολύμητις* = πανοῦργος (*μητις* = σκέψις, *μήδομαι*). — *πότνια*· κλητ. τοῦ *πότνια*· α 14. — *χῶσομαι* = ὀργίζομαι· ἀντκμ.: *μοι τόδε*. — *πάντα μάλα, οὐνεκα* = ὄλους ἀκριβῶς τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους... — *σεῖο* = σοῦ· συναπτ. πρὸς τὸ *ἀκιδνοτέρη* = κατωτέρα. — *περίφρων* = ἡ γνωστικὴ (*περὶ* = περισσῶς + *φροήν*). — *μέγεθος* = ἀνάστημα. — *εἰσάντα ἰδέσθαι*· *ἄντα εἰσιδέσθαι* = ὅταν τὴν ἀντικρῶζη κανεῖς. — *ἀλλὰ καὶ ὥς* = παρὰ τὸ γεγονός ὅτι σὺ ὑπερέχεις ἀπὸ τὴν Πηνελ. — *ἐέλδομαι*· ε 210. — *δαίω* = συντρίβω, τσακίζω. — *οἶνον πόντος*· α 183. — *τλήσομαι* = θὰ τὸ ὑποφέρω (*ρίζ. τλα-τλη-τάλας*). — *ταλαπενθής* = καρτερικὸς εἰς τὰς συμφορὰς (*τάλα + πένθος*). — *μογέω* = ὑποφέρω (*μόγεις-μοχθῶ*). — *μετὰ τοῖσι* = μαζὶ μ' αὐτά, δηλ. τὰ ὅσα ὑπέφερα.

γ) — *δυφαί*: Ἦσαν κατώτεροι νύμφαι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Καλυψοῦς. Τὸ ὄνομα λαμβάνεται ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινον βίον. Ἰδ. α 331. — *ἀθάνατος ἑῖς*: Οἱ θεοὶ εἶχον τὴν δύναμιν νὰ καθιστοῦν

ἀθάνατον ἕνα προσφιλή εἰς αὐτοὺς θνητόν. Τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν συγκινεῖται ἀπὸ τὴν μεγάλην αὐτὴν ὑπόσχεσιν, ἐξάφρει περισσότερον τὴν συζυγικὴν πίστιν καὶ τὴν φιλοπατρίαν του.

στ. 263—281

α) — *τέτατον* = τέταρτον. — *τῶ* = αὐτῶ. — *ἄρα* = πλέον. — *πέμπε* = τὸν ἀπέστειλε, τὸν ἐπροβόδωσε. — *εἶμα** ε 167. — *ἀμφιέννυμι* = ἐνδύω (*ἀμφίεσις*). — *θνώδης* = ἀρωματισμένος (τὸ *θνώ* = τὸ ἄρωμα). — *ἀμφιέσσασα καὶ λούσσασα* σχῆμα πρῶθύτερον ἀντὶ *λούσσασα* καὶ *ἀμφιέσσασα*. — *ἐν δέ* = ἐντὸς τῆς σχεδίας. — *τὸν ἔτερον* = τὸν ἕνα. — *ἔτερον δέ* = καὶ ἕνα ἄλλον, δηλ. ἄσκόν. — *τὰ ἦα* = ἐφόδια, τρόφιμα διὰ τὸ ταξίδι (*ἦια*, ἐκ τοῦ ρ. *εἶμι*). — *ὁ κώρυνος* = δερμάτινος σάκκος. — *ὄψα* = προσφάγια, φαγώσιμα. — *μενοεικῆς** ε 166. — *οὔρος** ε 167. — *προέηκεν* ρ *προῖημι* = ἐξαπολύω, ἀφίνω. — *ἀπήμων* τὸ ἐπίθ. μὲ ἐνεργ. σημασίαν = μὴ βλαβερός, εὐνοϊκός. — *λιαρός* = μαλακός, εὐχάριστος. — *γηθόσυνος* = χαρούμενος (*γηθέω*). — *πηδαλιῶ* συναπτ. πρὸς τὸ *ἦμενος*. — *ἰθύνομαι* = διευθύνω· ρ. μέσ. ὠφελ. — *οὐδὲ* = καὶ δέν. — *ὄψε* = ἀργά. — *ἐπίκλησιν** αἰτ. τοῦ κατὰ τι = κατ' ἐπίκλησιν, μὲ ἄλλο ὄνομα. — *αὐτοῦ* = εἰς τὴν θέσιν, ὅπου εὐρίσκεται. — *δοκεύω* = παρακολουθῶ, παρατηρῶ. — *οἶη** α 13. — *ἄμμορος* = ἀμέτοχος (*α* + *σμερ-μμορ-μοῖρα*). — *ἄμμορός ἐστι λοιστρῶν* = δέν κάνει λουτρόν, δέν βουτιέται. — *τήν** ἀντικμ. τοῦ ἔχοντα. — *ἄνωγα** α 269' ε 139. — *ποντοπορευόμεαι* = ταξιδεύω εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν. — *οκτωκαιδεκάτη* ἐνν. *ἡμέρα* ἀντὶ *ἡματι*. — *σκιόεντα** κατηγορμ. = ὡς σκιά. — *ὄθι* = εἰς τὸ σημεῖον τῆς ξηρᾶς, ὅπου . . . — *ἄγχιστον*. ἐπίρρημα *ἄγχι** α 157. — *πέλεν* = ἦν. — *εἶσατο** εἶδομαι = φαίνομαι· εἶσαιτο· ὑποκμ. τὰ ὄρη. — *ὡς δτε* = ὅπως κάποτε, ἐνν. φαίνεται. — *τὸ ῥινόν* = ἡ ἄσπις. — *ἐν ἡεροειδέι πόντω** συναπτ. πρὸς τὸ *εἶσατο*. Ἡ γῆ τῶν Φαιάκων ἐφάνη μακρυὰ εἰς τὸν ὀμιχλώδη ὀρίζοντα ὡς ὀμφαλωτὴ ἄσπις, διότι τὰ ὄρη τῆς ἐσχημάτιζαν ἐλαφρὰν καμπύλην.

γ) — *Πηλιάδες*: Αἱ Πλειάδες εἶναι 7 ἀστέρες ἀποτελοῦσαι τὸν ὀμώνυμον ἀστερισμόν. Ἐπειδὴ ἡ ἐπιτολὴ τῶν γίνεται κατὰ

τὸ θέρος, ἦτο ἀστερισμὸς γνωσιότατος εἰς τοὺς ναυτιλλομένους, διότι τὰ ταξίδια ἐγίνοντο συνήθως κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν.— **ὁ Βοώτης**: Ἀστερισμὸς τοῦ Ἄρκτου, τοῦ ὁποίου ὁ λαμπρότερος ἀστὴρ φαίνεται κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς οὐρᾶς τῆς Μ. Ἄρκτου, ἀλλ' εἰς ἀπόστασιν τινα ἀπ' αὐτῆς.— **Ἄρκτος**: Ὁ γνωστός ἀστερισμὸς τῆς Μ. Ἄρκτου, ὅστις διὰ τὸ σχῆμά του ἐκαλεῖτο καὶ Ἄμαξα. Εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου εἶναι πάντοτε ὄρατός καὶ διὰ τοῦτο ὁ ποιητὴς λέγει, ὅτι δὲν λούεται ποτέ, ἦτοι δὲν δύει ποτέ εἰς τὸν Ὠκεανόν.— **Ὠρίων**: Εἰς τὸν ἀστερισμὸν αὐτὸν ἀνήκει ὁ λαμπρότερος τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, ὁ Σείριος, ὅστις λέγεται καὶ Κύων. Κατὰ τὴν ἐπιτολὴν τοῦ ἀστερισμοῦ τούτου, ἀρχὰς Ἰουλίου, ἀρχίζουσι τὰ κνικὰ καύματα.— **Ὠκεανός**: Ἡ μεγάλη ἔκτασις τῶν ὑδάτων εἰς τὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντος.

— *Ἀναγνωρίσατε ἕως ποῦ εἶχαν φθάσει αἱ ἀστρονομικαὶ γνώσεις κατὰ τοὺς ὁμηρικὸν χρόνον.*

— *Πρὸς ποῖαν διεύθυνσιν πλέει ὁ Ὀδυσσεύς, ἐφόσον ἔχει ἀριστερὰ τὴν Μ. Ἄρκτον.*

στ. 282—312

α) 282—290—*τὸν δὲ ἴδε*. ἀντίθ.—ἀλλὰ τὸν εἶδε. — *ἀνιών* α 259.—*κρείων* α 45.—*ἐνοσίχθων* α 74.—*τηλόθεν* α 30. — *Σολύμων*=χώρα τῶν Σολύμων.—*εἶσατο* ε 281. *εἶσατο οἶ*=ἐφάνη εἰς αὐτόν, τὸν διέκρινε.—*ἐπιπλώω πόντον*=πλέω ἐπὶ τοῦ πόντου.—*χώομαι* ε 215.—*κηρόθι* δοτ. τοπ.=εἰς τὴν καρδίαν. *ἐχώσατο κηρόθι μᾶλλον*=ἤναψε μέσα τοῦ περισσότερον ὁ θυμός. — *κάρη* α 90.—*προτί*=πρός. *μυθήσατο προτί δὲν θυμὸν*=εἶπεν ἀπὸ μέσα του.—*ὦ πόποι πῶ!* πῶ! ἐπιφών. ἀγανακτικῆσεως.—*ἦ μάλα δὴ*=ἀναμφιβόλως λοιπόν.—*μετεβούλευσαν ἄλλως*=μετέβαλον γνώμην καὶ ἄλλα ἀπεφάσισαν.—*ἄμφ' Ὀδυσσῆι* α 48.—*ἐμεῖο*=ἐμοῦ.—*καὶ δὴ*=καὶ νά.—*σχεδὸν*=πλησίον (ἔχω). — *πεῖραγ-ατος*=σχοινίον, παγίς.—*διζύς -ύος*=συμφορὰ (*διζυρός*). — *ἦ μιν ἰκάνει*=ἡ ὁποία ἔπεσεν ἐπάνω του, ἡ ὁποία τοῦ ἦλθε.—*ἀλλ' ἔτι μὲν* σειρὰ λέξ.: *ἀλλὰ φημι μὲν ἐλάαν μιν ἄδην κακότητος*. Τὸ

μὲν βεβαιωτ.=ἀλλὰ πάντως. Τὸ *ἔτι* συναπτ. πρὸς τὸ *ἐλάαν'* μέλλ. ἀπαρέμφ. τοῦ ἐλαύνω=θὰ τὸν σπρώξω ἀκόμα.—*ἄδην* = ἀρκετά, μὲ τὸ παραπάνω.—*κακότης*=δυστυχία.

291—298—*ἐλών'* ρ. *αἰρῶ*=πιάνω.—*δροθύνω*=ἐξεγεῖρω (*ἐρέθω*, *ἐρεθίζω*).—*ἄελλα*=ὄρμητικὸς ἄνεμος, θύελλα (*ἄημι*=πνέω).—*σὺν κάλυπεν*=ἐκάλυπεν ἐξ ὀλοκλήρου.—*δρῶρει νύξ*=ἀποτόμως ἐπῆλθε τὸ σκότος (*δρυνμαι'* α 347).—*σὺν-ἔπεσον* = ἔπνευσαν συγχρόνως.—*δυσσαῆς* = ἐναντιὸς (ἄνεμος), ἀνάποδος (*δυσ-ἄημι'* ε 292).—*αἰθρηγενέτης* = ὁ ἐκ τοῦ αἰθέρος γεννηθεὶς, αἰθερογέννητος. Ἐπίθ. τοῦ Βορρᾶ.—*κυλίνδω*=κυλίω.—*λύτο*· *ἔλυτο*, *ἐλύμην* μέσ. ἄορ. μὲ παθ. σημασ.=ἐλύθησαν.—*οχθήσας*· τροπ. μτχ.=μὲ πικρίαν.—*μεγαλήτιω* *θυμὸς*=μεγαλόφρων ψυχῆ.

299—312.—*δειλὸς*· *δείλαιος*=δυστυχῆς.—*νύ'* α 32.—*μήκιστα* ὑπερθ. ἐπίρρ. τοῦ μακρὸς=εἰς τὸ ἔσχατον ὄριον.—*τί νύ μοι μήκιστα γένηται*=ἐπὶ τέλους ἕως ποῦ θὰ φθάσῃ ἡ συμφορά μου—*δεῖδω*=φοβοῦμαι (ἀρχ. ἐνεστ. τοῦ *δέδοικα*).—*μὴ δὴ*=μήπως ἀλήθεια.—*νημεριτής*=σωστός.—*μέ'* ὑποκμ. τοῦ *ἀναπλήσειν*.—*ἄλγεα ἀναπλήσειν'*· προβλ. ε 207: *κῆδεα ἀναπλήσειν*.—*τὰ δὲ δὴ* = καὶ αὐτὰ ἀκριβῶς.—*οἷοισιν νεφέεσσι* = μὲ πόσον φοβερὰ νέφη!—*περιστέφει*=στεφανώνει, γεμίζει γύρω.—*ἐπισπέρχω*=ἐνσκήπτω ὄρμητικῶς.—*σῶς* (*σόος*)=ἀσφαλῆς, ἀναπόφευκτος.—*αἰπὺς ὄλεθρος*· α II.—*μάκαρ-αρος*=καλότυχος.—*χάριν φέρω* = προσφέρω χάριν.—*ὡς δὴ ἐγὼ*=ἔτσι καὶ ἐγὼ βέβαια.—*ὄφελον θανέειν*=εἶθε νὰ ἐφονεύμην.—*ἐπισπεῖν'*· *ἐφέπω* = ἀναζητῶ καὶ εὐρίσκω.—*πότιμον ἐπισπεῖν* = νὰ εὐρῶ τὸν θάνατόν μου (*πότιμος* = ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου).—*χαλκήρεα'* α 262.—*περὶ Πηλεΐωνι θανόντι*=γύρω ἀπὸ τὸν νεκρὸν τοῦ Πηλεΐδου, ἦτοι τοῦ Ἀχιλλέως.—*τῶ* = τότε' α 239.—*κίερεα'* α 291.—*ἄγω κλέος τινός* = διαδίδω τὴν φήμην τινός, δοξάζω.—*λευγαλέος*=οἰκτρός.—*εἵμαρτο* = ἦτο τὸ τυχερὸν μου (*μείρομαι*, *μόρος*).—*ἀλῶναι'* ρ. *ἀλίσκομαι* = νὰ ἀφανισθῶ, νὰ πεθάνω.

β)—Σχηματισμὸς μέσου ἄορ. τοῦ ρ. *λύω* ἄνευ τοῦ —*σα*: *λύμην-λύτο*—Ἄνώμαλος κλίσις τοῦ ὀνόματ. *δόου*: γεν. *δουρός*, πληθ. *δοῦρα*.

γ) *Σόλυμοι*: Λαὸς πολεμικὸς κατοικῶν εἰς τὴν Λυκίαν τῆς Μ. Ἀσίας. — *τρεῖαινα*: Κοντάρι καταλήγον εἰς τρεῖς αἰχμάς. Τὸ ὄπλον τοῦ Ποσειδῶνος. — *χάριν Ἀτρεΐδῃσι φέροντες*: Ὁ ποιητὴς παριστᾷ, ὅτι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἡγεμόνες ἔλαβον μέρος εἰς τὸν Τρωικὸν πόλεμον χάριν τῶν Ἀτρεΐδων, τῶν ὁποίων προσεβλήθη ἡ οἰκογενειακὴ τιμὴ μετὰ τὴν ἀρπαγὴν τῆς Ἑλένης. — *περὶ Πηλεΐωνι θανόντι*: Ὁ υἱὸς τοῦ Πηλέως καὶ τῆς Νηρηΐδος Θέτιδος Ἀχιλλεὺς ἦτο ὁ γενναιότερος ἀπὸ τοὺς ἥρωας τοῦ Τρωικοῦ πολέμου. Ἐβασίλευεν εἰς τοὺς Μυρμιδόνας ἐν Φθίᾳ καὶ ἐφονεύθη κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τοῦ πολέμου ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ὅστις ἐτόξευσεν αὐτὸν εἰς τὴν πτέρναν, τὸ μόνον τρωτὸν μέρος τοῦ σώματός του. Οἱ Τρῶες συνῆψαν κρατεράν μάχην πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς, διὰ νὰ κρατήσουν τὸν νεκρὸν, ἀλλὰ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Αἴας κατάρθωσαν νὰ τὸν πάρουν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν.

στ. 313—332

α) — *ἔλασεν* ἔλαύνω = σπρώχνω. — *κατ' ἄκρης* = ἀπὸ ὕψηλά· ὁ Ὀδυσσεὺς καθήμενος εἰς τὴν χαμηλὴν σχεδίαν βλέπει τὰ κύματα ὕψηλά. — *ἐπεσσύμενον* = ὀρμητικὸν (ἐπισσεύομαι = ὀρμῶ ε 51). — *περὶ ἐλέλιξεν* = ἐστριφογύρισε. ρ. ἐλελίξω. — *προέηκε χειρῶν* = ἄφησε νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ ρ. *προΐημι*. — *μισγομένων ἀνέμων* = συγκρουομένων ἀνέμων. — *ἔαξεν* ρ. ἄγνυμι = θραύω ὑποκμ. ἢ *θύελλα*. — *τὸ σπείρον* = τὸ ἰστιόν (*σπείρω* = *τυλίσσω*, *σπείρωρα*, *σπάργανον*). — *ἐπίκριον* = ἡ κεραία ἀπὸ τὴν ὁποῖαν προσαρτᾶται τὸ ἰστιόν, ἀντένα. — *θῆκε ὑπόβρυχα* = τὸν ἔκαμε νὰ μείνῃ κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ νεροῦ ὑποκμ. ἢ *θύελλα* τῶν ἀνέμων. — *αἴψα μάλα* = εὐθύς ἀμέσως. — *ἀνσχεθέειν* = ν' ἀναδυθῆῃ ἀνέσχον — ἀνέσχεθον. — *ὑπὸ ὀρμῆς* = πιεζόμενος ἀπὸ τὴν ὀρμὴν. — *πόρρε* = ἔδωσε ἔπορον (ρίζ. *πορρ*, *πορίζω*). — *ὄψε δὲ δῆ* = ἀργὰ τέλος πάντων. — *κρατός*· γεν. τοῦ *κάρη*· α 90. — *κελαρύζω*· λέξι, ἡχοποίητος ἀποδίδουσα τὸν κρότον τοῦ νεροῦ, ὅταν στάζῃ πολὺ. — *οὐδ' ὤς* = οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν δεινὴν θέσιν του. — *ἐπελήθητο*· α 57. — *τειρόμενός περ* = παρ' ὄλην του τὴν ἐξάντλησιν. — *μεθορμηθεῖς*

= ὄρμησας πρὸς τὴν σχεδῖαν.—*λαμβάνομαί τινος* = πιάνομαι ἀπὸ κάτι.—*ἀλεείνων* = προσπαθῶν νὰ ξεφύγῃ· ἀποπειρατ. ἐνεστ.—*φορέω* = φέρω.—*κατὰ ῥόον* = κατὰ τὴν φορὰν τῶν κυμάτων.—*ὄπωρινός* = φθινοπωρινός (*ὄπῶρη* = ἡ ἐποχὴ τῶν ὄπωρῶν, τὸ τέλος τοῦ θέρους).—*ἄμ* = ἀνά.—*ἔχονται πρὸς ἀλλήλησιν* = εἶναι κολλημένοι, μπερδεμένοι ἢ μίᾳ μὲ τὴν ἄλλην.—*προβάλεσκε*· θαμιστ. τοῦ *προβάλλω* = τὴν ἄφινε καὶ τὴν ξανάφινε.—*φέρεσθαι*· ὑποκμ. *Βορέην*· ὁ Νότος ἄφινε συχνὰ τὴν σχεδῖαν νὰ τὴν παρασύρῃ ὁ Βορρᾶς.—*εἴξασκε*· θαμιστ. τοῦ *εἴκω* = συχνὰ ὑποχωρῶ. Ὁ Εὖρος ὑπεχώρει εἰς τὸν ἀντίθετον ἄνεμον τὸν Ζέφυρον.—*διώκειν* ὑποκμ. *Ζέφυρον* = νὰ τὴν ὠθῇ ὀρμητικῶς.

γ) —*ὡς δ' ὅτε ὄπωρινός Βορέης*: Πολλάκις ὁ Ὅμηρος, ὅταν περιγράφῃ πρόσωπα ἢ πράγματα, μεταχειρίζεται εἰκόνας καὶ παρομοιώσεις. Τὸ σχῆμα τοῦτο τοῦ λόγου εἶναι συνηθέστατον καὶ εἰς τὴν νεοελληνικὴν ποιησὶν καὶ ἐν γένει εἰς τὸν γραπτὸν λόγον. Ἄλλ' εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ φαντασία ἦτο ζωηροτέρα, οἱ ποιηταὶ μετεχειρίζοντο εἰκόνας τολμηρὰς καὶ ἀφελεῖς, αἱ ὁποῖαι ἀφήνουν ἀνεξάλειπτον ἐντύπωσιν.

— *Ἐκτιμήσατε τὴν παραστατικότητα τῆς εἰκόνας τῶν στίχων 328—330.*

στ. 332—355

α) —*τὸν δὲ ἴδεν*· τὸ δὲ ἐναντιωμ. = ἀλλά, ἐνῶ εὐρίσκετο εἰς τόσον ἀπελπιστικὴν θέσιν, τὸν εἶδε.—*καλλίσφυρος* = ἡ ἔχουσα ὠραῖα σφυρά = ἀστραγάλους.—*βροτός*· ὁ καὶ ἡ βροτός.—*αὐδήεις-εσσα-εν* = ὀμιλῶν μὲ ἀνθρωπίνην φωνήν.—*ἐξ ἔμμορε τιμῆς θεῶν* = ἐπῆρε θεϊκὴν τιμὴν, συγκατελέγη μεταξὺ τῶν θεῶν· ρ. *μείρομαι* = λαμβάνω μέρος.—*ἀλώμαι* = περιπλανῶμαι.—*ἄλγε' ἔχοντα*· συναπτ. πρὸς τὸ ἀλώμενον = διότι ὑπέφερε τόσον εἰς τὴν παραπλάνησίν του.—*πολύδεσμος*· ε 33.—*κάμμορε*· ε 160.—*ὠδύσατο*· α 62.—*ἐκπάγλως* = σφοδρῶς.—*οὐ τοι φυτεύει* = ἀφοῦ σοῦ προξενεῖ. Ἡ πρότασ. αἰτιολογεῖ τὴν σκέψιν τῆς θεᾶς, ὅτι ὁ Ποσ. εἶναι φοβερὰ ὠργισμένος κατὰ τοῦ Ὀδυσ.—*οὐ μὲν δὴ* =

ἀλλὰ πάντως δέν... —*καταφθίω* μτβ. = ἀφανίζω. — *μενεαίνο* = ἐπιθυμῶ σφοδρῶς (*μένος* = ἐπιθυμία σφοδρά). — *μάλ' ὧδε* = ἀκριβῶς ἔτσι. — *ἔρξαι*· ἀπαρέμφ. ὡς προστακτ. *ἔρδω*· α 293. — *ἀπινύσσω* = ἐνεργῶ ἀνοήτως. — *οὐκ ἀπινύσσω* = πράττω ὀρθῶς (*ἀπίνυτος* = ἀσύνητος — α + *πινυτός*). — *κάλλιπε* = κατέλιπε. — *νέω* = πλέω, κολυμβῶ. — *ἐπιμαίομαι* = τείνω, ἐπιδιώκω. — *νόστος*· ἐδῶ εἰς τὴν ἀρχαιοτέραν σημ. = ἄφιξις. — *ἐπιμαίεο νόστοον* = κοίταξε νὰ φθάσης. — *ἀλύξαι*· *ἀλύσκω* = διαφεύγω τὸν κίνδυνον, σῶζομαι. — *τῆ*· δεικτ. ἐπίρρ. = ἰδοῦ, πάρε ἐδῶ. — *κρηδέμενον*· α 334. — *τανύω* = ἀπλώνω. — *ἄμβροτον* = θεϊκόν, ποῦ ἔχει θεϊκὴν δύναμιν. — *οὐδὲ... δέος (ἔστι)* = καὶ δὲν ὑπάρχει φόβος. — *ἐφάψαι*· *ἐφάπτομαι* = ἐγγίζω, πιάνω· ἀόρ. ὑποτακτ. — *ἄψ* = πάλιν. — *βαλέειν*· ἀπαρέμφ. ὡς προστακτ. *βάλλω* = *ρίπτω*. — *πολλὸν ἀπὸ* = πολὺ μακρῶς ἀπὸ. — *ἀπονόσφι τραπέσθαι* = νὰ γυρίσης καὶ ν' ἀπομακρυνθῆς. — *ἡ αἴθυια* = πτηνὸν θαλάσσιον· νεοελλ.: βουταναριά, καραμπατάκι.

γ) — *Ἰνώ*: Ἦτο ἡ θυγάτηρ τοῦ Κάδμου καὶ τῆς Ἀρμονίας. Εἶχε σύζυγον τὸν Ἀθάμαντα, ὁ ὁποῖος ἔπαθε μανίαν καὶ ἐφόβησε τὸν ἕνα ἀπὸ τοὺς δύο υἱοὺς του τὸν Λέαρχον. Ἡ Ἰνώ φεύγουσα μετὰ τοῦ ἄλλου τέκνου τῆς, τοῦ Μελικέρτου, κατεδιώχθη ἀπὸ τὸν Ἀθάμαντα καὶ ἐρρίφθη εἰς τὴν Κορινθιακὴν θάλασσαν μαζί μὲ τὸ παιδί τῆς. Ἐκτοτε ἐγίνε θαλασσία θεά, ἡ *Λευκοθέα*, καὶ ἔθεωρεῖτο προστάτις τῶν ναυτιλλομένων. Ἐπίσης ὁ υἱὸς αὐτῆς Μελικέρτης ἐλατρεύετο ἀπὸ τοὺς κατοικοὺς τοῦ Ἰσθμοῦ ὡς θαλάσσιος θεὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Πσλαίμων. — *καλλίσφυρος*: Ἡ ἐπικὴ ποίησις ἐξαιρεῖ συνήθως ἕνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς καλλονῆς καὶ μεταχειρίζεται ἐκάστοτε διάφορα ἐκφραστικὰ ἐπίθετα. Πρβλ. *εὐπλόκαμος νύμφη*, *γλαυκῶπις Ἀθήνη*, *καλλίσφυρος Ἰνώ* κ. ἄ.

στ. 354—387

α) 354—364 — *μερμηρίζω* = ἀνακοινῶ εἰς τὸν νοῦν μου, συλλογίζομαι (ρίζ. *μερ-μέριμα*). — 355 βλ. στ. 298. — *ὦ μοι ἐγὼ* = ἀλλοίμονο εἰς ἐμέ. — *μή τις...* ἐνδοιαστ. πρότ. ἐκ νοουμένου ρήματος (*δέδια*). — *ὑφαίνω δόλον* = πλέκω, ἐτοιμάζω δόλον. — *ὄτε* = ἐφόσον. —

οὐ μάλα· συναπτ. πρὸς τὸ *πείσομαι* = ἀλλὰ δὲν θὰ ὑπακούσω ἐντελῶς, ἐνν. εἰς τὴν συμβουλήν τῆς Λευκοθέας. — *ἐκὰς* = μακρὰν. — *γαῖαν* = τὴν γῆν, τὴν πεπωμένην γῆν. — *φύξιμον εἶναι φευκτὸν εἶναι* = ὅτι δύνσασθαι νὰ σωθῶ. — *μαλ' ὠδ' ἔρξω*· ε 342. — *ἄφρ' ἄν*· τὸ ἄν ἀοριστολογ. = ἕως ἄν. — *ἀρήρη*· πρκμ. ὑποτ. τοῦ ἀραρίσκω = ἀρμόζω. — *ἀρμονία* = τὸ μέρος, ὅπου συναρμόζονται τὰ ξύλα, κλειδώσεις. — *ἀρήρη κεν ἀρμονίησιν* = ἀντέχουν τὰ ξύλα τῆς σχεδίας εἰς τὰς κλειδώσεις των. — *τόφρα* = ἕως τότε. — *τλήσομαι*· ε 222. — *διὰ τινάσσω* = διαλύω. — *νήχομαι νέω* ε 344. — *οὐ πάρα (μοι)*· οὐ πάρεστι = δὲν ὑπάρχει δι' ἐμέ, δὲν ἔχω.

365—379—*ἦος* = ἕως. — *δρμαίνω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν* = γυρίζω μίαν σκέψιν εἰς τὸν νοῦν μου. — *ᾤρσεν ἐπὶ* = ἐσήκωσε κατ' ἐπάνω (*ᾄρσεν*). — *ἀργαλέος*· ε 175. — *κατηρεφῆς* = κυρτούμενος πρὸς τὰ κάτω. — *ἦλασε*· ε 313. — *ζαῆς* = σφοδρῶς πνέων (ἐπιτατ. ζα + ἄρημι). — *τὰ ἦια* = ψιλὰ ἄχυρα. — *ὁ θημῶν* = ἡ θημωνιά. — *καρφαλέος* = ξηρός (*κάρφος* = ξηρὰ καλάμη σιτηρῶν). — *διασκεδάννυμι* = σκορπίζω. Ἐδῶ ὁ ἀόρ. εἶναι γνωμικός καὶ ἐξηγ. ὡς ἐνεστώς = συνήθως τὰ σκορπίζει. — *ἄλλυδις ἄλλη* = ἀπ' ἐδῶ κ' ἀπ' ἐνεστώς = συνήθως τὰ σκορπίζει. — *ἀμφοὶ βαῖνε* = ἕκει. Πρβλ. ε 71. — *τῆς* = αὐτῆς, δηλ. τῆς σχεδίας. — *ἀμφοὶ βαῖνε* = ἔβαινε ἐπὶ. — *κέλης-τος* = ἵππος ταχύς τῶν ἵπποδρομιῶν. — ὡς *ἐλαύνων* = ὡς νὰ ἵππευε. — *ἐξαπέδυσε* = ἔβγαλε καὶ πέταξε ἀπὸ πάνω του. — *τάνυσσεν*· ε 346. — *ἄλς-άλος* = θάλασσα. — *κάππεσε* = ἔρριψε πρὸς τὰ ἐμπρὸς τὸ σῶμα του. — *πετάννυμι* = ἀπλώνω. — *μεμαῶς* = ἐπιθυμῶν, με τὴν πρόθεσιν νὰ.....· *μέμονα*· πρκμ. με σημασίαν ἐνεστ. — *κρείων*· α 45. — 376 βλ. 285. — *ἀλώω*· προστκ. τοῦ *ἀλῶμαι*· ε 336. — *εἰς ὃ κεν* = ἕως οὗτου. — *διοτρεφεῖς ἄνθρωποι* = οἱ ἀνατραφέντες ὑπὸ τοῦ Διός, θεῖοι ἄνθρωποι. Πρβλ. ε 35 *ἀγχίθεοι Φαίητες*. — *μείγνυμι* = ἔρχομαι εἰς ἐπικοινωνίαν, συναντῶ. — *ἀλλά..... κακότητος*· σειρὰ λέξ. : ἀλλ' ἔολλα οὐδ' ὡς σὲ ὀνόσσεισθαι κακότητος. — *ἔολλα*· πρκμ. με σημ. ἐνεστ. = ἐλπίζω. (*ἔλλομαι*). — *ὄνομαι* = ἐπιπλήττω, παραπονοῦμαι : δὲν θὰ παραπονεθῆς, ὅτι ἡ δυστυχία σου εἶναι ὀλίγη.

380—387—*ἴμασε*· ρ. *ἰμάσσω* = κτυπῶ με τὴν μάστιγα. — *καλλιτριχες*· *καλλίτριξι* = με ὠραῖον τρίχωμα. — *οἶ*· δοτ. κτητ. — *ἔασιν*

=εἰσι.—*ἄλλα ἐνόησεν*=ἔκαμε ἄλλην σκέψιν.—*ἦ τοι*=πράγματι.—*κατέδησε κελεύθους*=ἔκοψε τὸν δρόμον.—*εὐνάζομαι*=κοιμῶμαι, ἡσυχάζω.—*ὦρσε ἐπὶ*=ἔξαπέστειλεν εἰς τὰ νῶτα τοῦ Ὀδυσ.—*κραιπνός*=γοργός, ταχύς.—*πρὸ*=ἔμπροσθεν αὐτοῦ.—*ἔαξεν ἄγνυμι* ε 316.—*φιλήρετος* α 181.—*κῆρ-κῆρος*=ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου.—*ἀλύξας ἀλύσκω* ε 345.

β) —Σχηματισμός γ'. πληθ. τοῦ *εἰμί*: *ἔασι*.

γ) —*διοτρεφεῖς* καὶ *διογενεῖς*: Λέγονται συνήθως οἱ βασιλεῖς, ὡς γεννηθέντες ἀπὸ τὸν Δία, ἀπὸ τὸν ὅποιον ἔλαβον καὶ τὴν βασιλικὴν ἔξουσιαν. Ἐδῶ ἔχει γενικωτέραν σημασίαν καὶ ἐκφράζει τὴν εὐγενῆ καταγωγὴν καὶ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ λαοῦ τῶν Φαιάκων.—*εἰς ὃ κεν μιγῆης*: Ὁ Ποσειδῶν δὲν δύναται νὰ ἀκυρώσῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς εἰμαρμένης νὰ σωθῆ ὁ Ὀδυσ. εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων. Ἐκεῖνο, πού ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτόν, εἶναι νὰ τὸν βασανίσῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερο.—*καλλίτριχας ἵππους*: Ὁ Ποσ. διαπλέει τὴν θάλασσαν ἐποχοῦμενος εἰς μεγαλοπρεπῆς ἄρμα.—*Αἰγαί*: μικρὰ πόλις τῆς Ἀχαΐας, περίφημος διὰ τὸν ἐν αὐτῇ ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος.

Ρ Α Ψ Ω Ι Δ Ι Α Ζ

στ. 1—24

α) 1—12—*ὥς* α 6.—*ἐνθα*=ἐδῶ.—*καθεύδω*=κοιμῶμαι.—*πολύτλας* ε 171.—*δίος* α 14.—*ὑπνω*=ἀπὸ τὴν στέρησιν τοῦ ὕπνου, διότι εἶχε τόσας ἡμέρας νὰ κοιμηθῆ.—*ἀρημένος*=ἔξηντλημένος, τσακισμένος.—*βῆ* ἔβη=μετέβη.—*δῆμος*=χώρα.—*ναίω* α 51.—*εὐρύχορος*=ἡ ἔχουσα εὐρείας πλατείας διὰ χορόν, γενικῶς=μεγάλη.—*ἀγχοῦ* ἄγχι α 157.—*ὑπερηνορέων*=ἀλαζονικὸς (*ὑπὲρ + ἀνῆρ*)—*σφέας* *σφᾶς*=αὐτούς, δηλ. τοὺς Φαίακας.—*σινέσκοντο* θάμιστ. τοῦ *σίνομαι*=κακοποιῶ.—*βλήφι*=κατὰ τὴν δύναμιν. Δοτκ. τοῦ ὄνομ. *βλή*.—*φέρετος* ε 170.—*ἀνίστημι*=ξεσηκῶνω.—*ἄγε* ἤγε =ὠδήγησε.—*θεοειδής* α 113.—*εἴσεν*=ἐγκαθίδρυσε α 130.—

ἐκάς· ε 358.—ἀλφειστής· α 349.—ἀμφι ἐλαύνω=κτίζω γύρω, περιβάλλω.—δέμω=κτίζω (δόμος, δῶμα).—νῆος=ναός.—ἐδάσσατο. δατέομαι, δαίομαι. α 48, 112.—ἄρουρα=καλλιεργήσιμος γῆ, χωράφι.—κῆρ—κηρός· ε 387.—δαμείς· δάμνημαι=δαμάζομαι.—κηρὶ δαμείς=ὑποκύψας εἰς τὴν κοινὴν μοῖραν.—Ἄιδόσδε=εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Ἄιδου. Ἄις—Ἄιδος=ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἄιδου (α στερ. + ἰδεῖν).—μῆδεα ἀπὸ θεῶν=σκέψεις ἐμπνεόμεναι ἀπὸ τοῦ θεοῦς.

12—24—μεγαλήτωρ· ε 81.—μητιάω=κάμνω σκέψεις, μεριμνῶ· α 234.—ἴμεν· ἀπαρμφ. τοῦ εἶμι, ἴεναι.—βῆ δ' ἴμεν=καὶ ἐξεκίνησε νὰ ὑπάγῃ.—πολυδαίδαλος=κατεσκευασμένος μὲ τέχνην, μὲ πολλὰ ποικίλματα.—ῶ ἔνι· ἐν ῶ.—κούρη=μία κόρη.—φυὴν καὶ εἶδος· ε 212—13.—πάρ· παρὰ=πλησίον.—ἀμφίπολος· α 136.—χαρίτων ἄπο· πρβλ. ζ 12 θεῶν ἄπο.—σταθμοί· α 333.—θύραι=θυρόφυλλα.—ἐπέκειντο=ἐστηρίζοντο ἐπὶ τῶν σταθμῶν.—φαινός· ε 86.—ἐπέσσυτο· ἐπισεύομαι=ὀρμῶ, σπεύδω.—τὰ δέμνια=κλίνη.—εἰδομένη κούρη=μὲ τὴν μορφήν τῆς κόρης· α 105.—ναυσικλειτός=ὄνομαστος διὰ τὰ πλοῖά του, ξακουστός καραβοκύρης (ναῦς+κλειτός=ἔνδοξος).—οἶ· τῆ Ναυσικᾶ.—ἡ ὀμηλική· οὐσιαστ.=οἱ ἔχοντες τὴν αὐτὴν ἡλικίαν, ἄνδρες ἢ γυναῖκες.—χαρίζομαι θυμῶ=εἶμαι ἀγαπητός.—εἰσαμένη· ἄορ. τοῦ εἰδομένη.

β) — Ἄρχ., κατάληξις δοτ. — φι: βίηφι.

γ) Ὑπέρεια: Μυθικὴ χώρα θεωρουμένη πρώτη πατρὶς τῶν Φαίακων.—Κύκλωπες: Λαὸς ἄγριος, ποιμενικός, συγγενὴς τῶν Γιγάντων ζῶν νομαδικὸν βίον χωρὶς νόμους καὶ πόλεις.—Ναυσίθοος: Υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος, βασιλεὺς τῶν Φαίακων.—ἀμφὶ δὲ τεῖχος ἔλασσε πόλει κ.λ.π. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον περίπου συνφκίζοντο αἱ πόλεις κατὰ τοὺς χρόνους τῶν μεταναστεύσεων. Ἡ καταλαμβανομένη γῆ ἐμοιράζετο μεταξύ τῶν κατακτητῶν. Τοὺς καλυτέρους κλήρους ἐλάμβανον οἱ ἀρχηγοί, οἱ ὅποιοι ἦσαν οἱ γενάρχαι τῶν ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν. Αὐτοὶ δὲ κυρίως κατῴκουν ἐντὸς τοῦ τείχους, ἐνῶ ὁ λαός, ἀνεξάρτητοι μικροκτηματῖαι

ἢ δουλοπάροικοι, διέμενον εἰς τὴν ὑπαιθρον. — *ναοὺς θεῶν*: Ἡ λατρεία τῶν θεῶν κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐγένετο εἰς τὰ ἄλση καὶ εἰς ὑπαιθρίους βωμούς. Ἡ ἀνέγερσις ναῶν ἤρχισε νὰ γενικεύεται μόλις κατὰ τοὺς χρόνους, καθ' οὓς συνετίθετο τὸ ποίημα τῆς Ὀδυσσεΐας. — *Ἀλκίνοος*: υἱὸς τοῦ Ναυσιθοῦ. Τύπος συνετοῦ καὶ φιλόφρονος ἡγεμόνος. — *Ναυσίθοος-Ναυσικάα*: Τὰ περισσότερα ὀνόματα τῶν Φαιάκων ἀπηχοῦσι τὸν ναυτικὸν βίον τοῦ λαοῦ τούτου. Εἰς τὴν ραψωδίαν *θ'* στ. 111 κ. ἔ. εὐρίσκονται πλεῖστα τοιαῦτα ὀνόματα, Ὠκύαλος, Ναυτεύς, Πρυμεύς, Ἀγχιάλος, Ἐρετμεύς, Ποντεύς κ. ἄ. — *Χάριτες*: Θεαὶ τῆς χάριτος, τῆς φυσικῆς καὶ τῆς ἐνυπαρχούσης εἰς τὰ ἔργα τῆς τέχνης. Ἦσαν θυγατέρες τοῦ Διὸς καὶ τῆς Εὐρυνόμης.

στ. 25—47

α) 25—40—*μεθ' ἡμῶν*—ἀμελής, ἀδιάφορος (*μεθ'—ἡμι*)—*ᾧδε*—ἔτσι, εἰς τόσον βαθμόν. — *γείνατο* α 223.—*εἶμα* ε 267.—*τοὶ* δοτκ. ἠθικῆ—πρὸς ἐντροπὴν σου.—*κεῖται*—εἶναι ἀτάκτως πεταμένα.—*ἀκηδής*· μὲ παθητ. σημασίαν.—ἀπεριποίητος.—*σιγαλόεις*—πεποικιλμένος, πολυτελής.—*σχεδόν* ε 228. ἐδῶ χρον.—*ἵνα*—ὁπότε ἀναφ. χρον.—*ἐννυσθαι* ε 264.—*τὰ δέ*—ἄλλα δέ.—*οἷ κε* τὸ *κε* ἀοριστολ.—ὅποιοι θά...—*ἄγομαι*—παίρνω τὴν νύμφην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ.—*ἐκ τούτων*—ἀπ' αὐτὰ τὰ πράγματα, δηλ. καθαριότητα ἐνδυμάτων κ.τ.τ.—*φάτις*—φήμη.—*ἀναβαίνει*—προέρχεται καὶ διαδίδεται.—*ἐσθλή* α 115.—*ἴομεν*· ἐνεστ. ὑποτακτ. *εἶμι*.—*πλυνέουσα*· *πλυνέω* μέλλ. τοῦ *πλύνω*.—*ἄμ'*· ἡοὶ *φαινομένην*—μὲ τὴν ἐμφάνισιν τῆς αὐγῆς, μόλις φέξῃ ἢ αὐγῇ.—*συνερίθως*—κατηγμ.—ὡς βοηθός.—*ᾧφρα*· τελ.—διὰ νά...—*ἐντύνομαι*—ἐτοιμάζομαι.—*τοὶ*· βεβαιωτ.—*δὴν*· *δηθά*· α 120 —*μνάομαι*· α 239.—*ὁ ἀριστέος*—ὁ εὐγενής, ὁ πρόκριτος.—*ᾧθι*—ᾧπου, δηλ. μεταξὺ τῶν ἀρίστων.—*ἐποτρύνω*—παρακινῶ, παρακαλῶ.—*ἠᾧθι πρό*—πρὸ τῆς αὐγῆς.—*ἐφοπλίξω*—ἐτοιμάζω.—*ἠ κεν ἄγῃσι*· ἀναφ. τελ. πρότ.—διὰ νά μεταφέρῃ.—*ζῶστρα*—γυναικεῖαι ζῶναι ἢ πιθανὸν χιτῶνες.—*πέπλος*—τὸ ἐξωτερικὸν ἐνδυμα τῶν γυναικῶν.—*ῥήγεα*—χρωματιστὰ σκεπάσματα κλίνης (*ῥέζω*—βάπτω).—*καὶ*

δὲ=καὶ ἐξ ἄλλου.—ὠδὲ· συναπτ. πρὸς τὸ ἔρχεσθαι.—*κάλλιον*=
 ὠραιότερον, εὐπρεπέστερον.—*ἠέ· ἦ*, συγκρ.· *πολλόν·* πολύ.—
ἀπὸ πόλῃος·=μακρὰν ἀπὸ τῆν πόλιν.—*πλυνὸς*=φυσικὸν κοίλω-
 μα παρὰ τὰς ὄχθας ποταμῶν κατάλληλον, διὰ νὰ πλύνωνται
 ἐντὸς αὐτοῦ τὰ ἐνδύματα, γούρνα.

41—47 —*ἔδος*=κατοικία (*ἔζομαι, ἔδορα*).—*ἀσφαλῆς*=ἀκλόνη-
 τος.—*τινάσσομαι*=συγκλονίζομαι.—*δμβροσ*=βροχή.—*δέυομαι·*
 ε 53.—*ἐπιπίλναται*=πλησιάζει (*πελ—πλησίον*).—*μάλ' αἴθρη*=τε-
 λεία αἰθρία.—*πετάννυμαι*=ἀπλώνομαι.—*ἐπιδέδρομεν*=εἶναι
 διάχυτος. ρ. *ἐπιθέω*.—*αἴγλη*=λάμψις, φεγγοβολή.—*λευκὸς*=λαμ-
 περός, διαυγῆς (Λατ. *lux*, *λυκαυγές*).—*διεπέφραδε·* *διαφράζω*=
 δίδω ὁδηγίας.

γ)—*τὰ δὲ τοῖσι παρασχεῖν*: Εἰς τὰ ὀμηρικὰ ἀνάκτορα αἱ δοῦ-
 λαι ἐργάζονται συνεχῶς, διὰ νὰ ὑφαίνουν καὶ νὰ κεντοῦν ἐνδύ-
 ματα. Αὐτὰ κατετίθεντο εἰς ἰδιαίτερον θάλαμον καὶ εἰς δοθεῖ-
 σαν περίστασιν ἔπαιρναν ἀπ' αὐτά, διὰ νὰ τὰ μεταχειρισθοῦν
 ἢ διὰ νὰ τὰ προσφέρουν ὡς δῶρα. Τοιαῦτα θὰ προσέφερε καὶ
 ἡ Ναυσικᾶ εἰς τὸν μνηστήρᾳ της καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς του.
 Τὰ ἐνδύματα αὐτὰ ἔπρεπε νὰ πλυθοῦν, διὰ νὰ κάνουν καλυτέ-
 ραν ἐντύπωσιν.—*πέπλους*: Ὁ πέπλος εἶναι τὸ κυριώτερον γυ-
 ναικεῖον ἐνδύμα. Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀπλοῦν τεμάχιον ὑφάσμα-
 τος, τὸ ὅποιον στερεώνεται μὲ *πόρπας* εἰς τοὺς ὤμους, ἀφίνει
 γυμνοὺς τοὺς βραχίονας καὶ ζώνεται εἰς τὴν μέσην. Ἡ φυσικὴ
 καλαισθησία ἐκάστης ἔδιδεν εἰς τὸν πέπλον διάφορον πύχωσιν
 καὶ γραμμὴν.—*ῥήγεα σιγαλόεντα*: Ὅπως τὰ ἐνδύματα, ὁμοίως
 καὶ τὰ κλινοσκεπάσματα εἶναι προϊόντα οἰκιακῆς βιομηχανίας,
 ὅπως γίνεται ἀκόμα καὶ σήμερον εἰς τὰ ἑλληνικὰ χωρία. Ἦσαν
 δὲ συνήθως χρωματιστὰ καὶ στολισμένα μὲ διάφορα σχέδια
 (*σιγαλόεντα*).

στ. 48—70

α) —48—65—*Ἡώς·* ἡ θεὰ τῆς Αὐγῆς.—*ἐύθρονος*=ἡ ἔχουσα
 ὠραῖον θρόνον. Ἐπίθ. τῆς Ἡοῦς.—*Ναυσικᾶαν·* ἐπανάληψ. τοῦ
μιν.—*ἐύπεπλος*=φοροῦσα ὠραῖον πέπλον, ἐνδεδυμένη ὠραῖα.

— *ἄφαρ* = εὐθύς ἀμέσως. — *διὰ δώματα* = διὰ τῶν διαδρόμων εἰς τὸ μέγαρον. — *τοκῆες* α 170. — *κικήσατο* *κικήνω* = συναντῶ, εὐρίσκω. — *ἔσχάρη* ε 59. — *ἦστο* *καθῆστο* = ἐκάθητο. — *τὰ ἡλάκατα* = νήματα. — *σιρωφάω* = κλώθω. — *ἀλιπόρφυρα* = βαμμένα μὲ πορφύραν τῆς θαλάσσης (*ἄλις* — *ἄλος* α 162). — *τῷ δέ* ἔνν. πατρί. — *θύραζε* = εἰς τὴν θύραν. — *ξύμβλητο* *ξύμβάλλομαι* = συναντῶ. — *μετὰ βασιλῆας* = εἰς τὴν συγκέντρωσιν τῶν εὐγενῶν. — *κλειτός* = ἔνδοξος. — *βουλή* = συμβούλιον. *ἴνα*· ἀναφ. τοπ. = ὅπου. — *ἀγανός* = ἐπιφανής (ρίζ. *ἀγα-γαν-ἄγα-μαι* = θαυμάζω). — *πάππα φίλε* = πατεροῦλή μου. — *οὐκ ἂν δῆ....* * ἡ Ναυσ. ὑποβάλλει τὴν παράκλησιν τῆς ὑπὸ τύπον ἐρωτήσεως. — *ἐφοπλίζω* ζ 37. — *ἀπήνη* = ἄμαξα τετράτροχος συρομένη μὲ ἡμιόνους. — *εὐκνυκλος* = ἔχουσα ὠραίους τροχούς. — *τά μοι*· δοτκ. ἦθ., πρβλ. καὶ ζ 26. — *ἔοικε* = ἀρμόζει, ταιριάζει. — *μετὰ πρώτοισι* = μετὰ τῶν ἐπισήμων. — *βουλὰς βουλεύω* = μετέχω εἰς τὸ συμβούλιον. — *ὁ χρῶς* = δέρμα, σῶμα. — *γέγαα*· *γέγονα*. — *ὀπυιοντες* = ἔγγαμοι. — *ἠίθεος* = ἄγαμος. — *θαλέθων* = ὁ εὐρισκόμενος εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας. (*θαλέθω* ἔκτεν. τύπ. τοῦ *θάλλω*). — *οἱ δέ*· δηλ. οἱ τρεῖς ἄγαμοι ἀδελφοί μου. — *μέμηλε* α 151.

66—70—*αἰδομαι*· *αἰδέομαι* = συστέλλομαι, ἐντρέπομαι. — *θαλερός γάμος* = ὁ γάμος ὁ γενόμενος εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας. — *ἐξονομαίνω* = ρητῶς λέγω, σαφῶς ἐκφράζω. — *ὁ δέ* = ἀλλὰ αὐτός. — *φθονέω* = θέλω νὰ σὲ στερήσω. — *τεῦ* = *τινός*· α 217. — *ἔρχευ*· *ἔρχεο* = πῆγαινε. — *ὁ δμῶς*· ἡ *δμοφή*· α 147. — *ὑπερερίη* = τὸ κιβώτιον τῆς ἀμάξης τὸ φέρον τὸ φορτίον. — *ἀραρυῖα* = ἐφωδιασμένη· ρ. *ἀραρίσκω*· α 280.

β) — Ἄνωμαλος σχηματισμὸς τοῦ ὀνόματος *υἱός* κατὰ τὴν β'. καὶ γ'. κλίσιν.

— Συναίρεσις τοῦ *ε*+*ο*—*ευ*: *ἔρχευ* (*ἔρχεο*) ὅπως καὶ εἰς τὸν τύπον *δατεῦντο* α 112.

γ) — Ἡώς: Θεὰ τῆς Αὐγῆς. Εἰς τὴν ἐπικὴν διήγησιν ἡ ὥρα αὐτῆ τοῦ ἡμερονυκτίου ἐξυμνεῖται μὲ ἐντυπωσιακὰ ἐπίθετα: *ῥοδοδάκτυλος*, *κροκόπεπλος*, *εὐθρόνος*, *χρυσόθρονος* κ. ἄ. Ἡ Ἡώς ἐλα-

τρεύετο ὡς θεὰ τῆς πρῶιας, ἦτο θυγάτηρ τοῦ Ὑπερίονος καὶ τῆς Εὐρυφαέσσης, σύζυγος δὲ τοῦ Τιθωνοῦ.—*ἡ μὲν ἐπ' ἐσχάρῃ ἦστο*: Εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου καὶ ἡ βασίλισσα κάθηται εἰς τὸ μέγαρον τῶν ἀνδρῶν μετὰ τὴν ἀκολουθίαν τῆς καὶ ἀσχολεῖται εἰς ἐργόχειρα.—*ἀλιπόφυρα*: Ἡ χρῆσις τῆς πορφύρας διὰ βαφὴν ἐνδυμάτων εἰσηχθῆ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν Φοινίκην. Εἰς τὰ παράλια τῆς χώρας αὐτῆς ἠλιεύετο τὸ ὄστρακον, τὸ ὅποσον ἔδιδε λαμπρὰν καὶ ἀνεξίτηλον ἐρυθρὰν βαφὴν. Ἡ κατεργασία καὶ ἡ μεταφορὰ καθίστα τὸ εἶδος τοῦτο πανάκριβον, ὥστε μόνον βασιλεῖς ἠδύναντο νὰ τὸ μεταχειρίζονται ἐν ἀφθονίᾳ.

στ. 71—109

α) 71—85—*κέκλετο*. ρ. *κέλομαι*=παρακινῶ, διατάσσω. ε 98.—*(ἐ)πίθοντο· πίθομαι· πείθομαι*.—*ἡμιονεῖη*=συρομένη μετὰ ἡμίονους.—*ὀπλίω· ὀπλίω*=έτοιμάζω.—*ὑπάγω*=ὀδηγῶ ὑπὸ τὸν ζυγόν.—*ἐσθῆτα*· περιληπτ.=ρουχισμός.—*ἐκ θαλάμοιο*· ἔνθα ἐφυλάσσοντο τὰ ἐνδύματα, βλ. ζ 28, πραγμ. σημ.—*φαεινός*· ἐπὶ ἐνδυμ.=λευκός ἢ ὠραῖα χρωματισμένος.—*ἐύξεστος*=λεῖτος, στυλπνός. — *ἡ κίστη* = ψάθινον κιβώτιον.—*μενοεικής*· ε 166.—*ἐδωδή*· ε 95.—*ὄψον*· ε 267.—*αἴγειος*=ἀπὸ δέρμα αἰγός.—*ἐπεβήσετο*· μέσ. ἀόρ. α' μετὰ κάτ. ἀόρ. β'.—*ἡ λήκυθος*=μικρὸν δοχεῖον δι' ἔλαιον.—*ἦος*=ἕως οὗτο, διὰ νὰ...—*χυτέλομαι*=ἀλείφομαι μετὰ ἔλαιον μετὰ τὸ λουτρὸν.—*ἐλάαν*· ἀπαρέμφ. σημ. σκοπόν. Μέλλ. τοῦ *ἐλαύνω*.—*καναχῆ*=κρότος. (λέξ. ἡχοποιήτος).—*ἡμιόνειον*=ἀπὸ τοὺς δύο ἡμίονους. γεν. δυϊκ.—*ἄμοτον*· ἐπίρρ.=ἀκούραστα.—*τανύοντο*=ἔτρεχον. Κατὰ λέξ.=ἐτέντωναν τοὺς πόδας, διὰ νὰ τρέξουν.—*οἶος*· α 13.—*ἄμα τῇ γε*=βεβαίως μαζί τῆς.—*κίω*=πορεύομαι, πηγαίνω.

86—98—*ἐνθ' ἢ τοι*=ὄπου πράγματι.—*πλυνός*· ζ 40.—*ἐπηετανός*=ὁ διαρκῶν καθ' ὄλον τὸ ἔτος (*ἐπι*+ἔτος).—*πλυνοὶ ἐπηετανοὶ*=γοῦρνες μετὰ ἀφθονον νερὸ πάντοτε.—*ὑπεκπρόρρεεν*=ἀνέβλυζεν ἐκ τοῦ βάθους καὶ ἔρρεεν, ἐπομένως διαρκῶς ἀνενεώνετο τὸ ὕδωρ μέσα εἰς τὸν πλυνόν.—*καθῆραι*· ρ. *καθαίρω*=καθαρίζω.—

μάλα περ ρυπόωντα = ἔστω καὶ πολὺ ρυπαρά. — *ὑπεκπροέλυσαν* = ἔλυσαν ἀπὸ τὸν ζυγὸν καὶ ἀπεμάκρυναν. — *σεύω* = ἀφίνω νὰ τρέξῃ. — *πάρα* = πλησίον. — *δινήεις* = πλήρεις δινῶν, ὀρμητικὸς (*δίνη* = συστροφὴ, στρόβιλος). — *ἄγρωστις-ιος* = χλόη, γρασιδί. — *μελιθεῖς* = γλυκὺς ὡς μέλι. — *ἐσφόρειον* = ἔφερον εἰς... ρ. *φορέω*. θαμιστ. φέρω. — *μέλαν* = τόσον βαθύ, ὥστε νὰ φαίνεται μέλαν. — *στείβω* = πατῶ, πιέζω. — *βόθρος* = ὁ λάκκος τοῦ πλυνοῦ. — *θοῶς* = ταχέως· α 260. — *ἔριδα προφέρω* = ἀμιλλῶμαι. — *τὰ ῥύπα* = ἡ ἀκαθαρσία. — *ἐξείης*· α 145. — *πειάννυμι* = ἀπλώνω· α 130. — *ὄθις-ινός* = ἀμμουδιά. — *ἦχι* = ὄπου. — *ἡ λάιγξ-γγος* = χαλίκι, βότσαλο (ὑποκορ. τοῦ *λᾶας* = λίθος). *ποτί* = πρὸς. — *χέρσος* = ξηρά. — *ἀποπλύνεσκε* = ἐξέπλυνε διαρκῶς, θαμιστ. τοῦ *πλύνω*. — *λίπα (α)*· = παχειά, ἄφθονα. Ἄρχαία αἰτιατ. *λίπα*. — *μένον*· ὑποκμ. *αἱ δέ*. — *τέρσομαι*· ε 152. — *αὐγῆ* = λάμψις, θερμαὶ ἀκτῖνες.

99—109—*τάρφθεν* = *ἐτάρπησαν*, *τέρπομαι οἴτου* = χερταίνω ἀπὸ φαγητόν. — *ταί* = αὐταί. ἔνν. ὄλαι μαζί. — *ἄρ (α)*· ἀντιστ.: *ἐπεὶ οἴτου τάρφθεν* = ὅπως συνήθως. Μετὰ τὸ φαγητόν ἦτο σύνηθες νὰ διασκεδάζουσιν. — *ἀπὸ βαλοῦσαι* = ἀφοῦ ἔβγαλαν. — *τῆσι ἤρχετο μολπῆς* = καὶ τοὺς ἤρχισε τὸ τραγοῦδι. — *λευκώλενος* = ἡ ἔχουσα λευκὰς ὠλένας, λευκὰς χεῖρας. Ἐπίθετ. ὠραίων γυναικῶν. — *οἴη* = ὁποῖα, ὅπως. — *κατ' οὔρεα* = ἀνὰ τὰ ὄρη. — *ιοχέαιρα* = τοξεύτρια (*ἰός* = βέλος + *χέω*). — *περιμήκετος* = ὑπερμεγέθης, ὑπερόψηλος. — *τερπομένη κάπροισι* = διασκεδάζουσα μὲ τὸ κυνήγι κάπρων. — *ὠκός* = ταχύς. — *τῆ δὲ θ' ἄμα* = καὶ μαζί της. — *αἰγίοχος*· ε 103. — *ἀγρονόμοι* = περὶ μένουσιν εἰς τοὺς ἀγρούς. — *γένγηθα* = χαίρω. παρκμ. μὲ σημ. ἔνεστ. (*γῆθω*, *γῆθούστος*· ε 269). — *φρένα*· αἰτιατ. τοῦ κατὰ τι—εἰς τὴν ψυχὴν της. — *πασάων ὑπὲρ* = ἀπὸ ὅλες πρὸ ὑψηλά. — *κάρη*· α 90. — *ἔχει* = κρατεῖ. — *ῥεῖτα*· ἐπίρρ. = εὐκόλως· α 160. — *ἀρίγνωτος* = ποὺ ἀναγνωρίζεται εὐκόλα (*ἄρι* = λίαν + *γνωτός*). — *πέλεται* = ἐστί. — *καλαὶ δέ τε πᾶσαι* = ἂν καὶ ὄλαι εἶναι ὠραῖαι. — *μετατρέπω* = ξεχωρίζω. — *ἀδμῆς-ῆτος* = ἄγαμος.

γ) *σφαίρη ἔπαιζον*: Τὸ παιγνίδιον τῆς σφαίρας ἦτο συνηθέστατον ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων. Ἡ σφαῖρα ἐβάλλετο ὅσον τὸ

δυνατὸν ὕψηλά καὶ οἱ ἄλλοι παῖκται ἠγωνίζοντο νὰ τὴν πιάσουν, πρὶν πέσει εἰς τὴν γῆν. Ὑπῆρχον ὁμῶς καὶ πολλοὶ ἄλλοι παραλλαγαὶ τοῦ παιγνιδίου αὐτοῦ.—*λευκώλενος*: Τὸ γυναικεῖον ἔνδυμα *ὀπέπλος* ἄφινε γυμνοὺς τοὺς βραχίονας (βλ. ζ 38 πραγμ.) καὶ διὰ τοῦτο συχνὰ παρατίθεται τὸ ἐπίθετον *λευκώλενος* ὡς χαρακτηριστικὸν γυναικείας καλλονῆς.—*Ταῦγετος*—*Ἐρύμανθος*: Τὰ δύο αὐτὰ ὄρη τῆς Πελοποννήσου εἶχον ἄφθονα θηράματα (πρβλ. καὶ τὸν *Ἐρυμάνθειον κάπρον*, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσεν ὁ Ἑρακλῆς). Διὰ τοῦτο ἦσαν ἡ προσφιλεῖς διαμονὴ τῆς Ἀρτέμιδος, ἡ ὁποία ἐλατρεύετο ὡς θεὰ τοῦ κυνηγίου.—*νύμφαι*: Αἱ συνοδεύουσαι τὴν Ἄρτεμιν εἶναι νύμφαι τῶν ἀγρῶν (*ἀγρονόμοι*). Εἰς τὴν θρησκευτικὴν φαντασίαν τῶν ἀρχαίων ὄλη ἡ φύσις ἦτο ἐνδιαίτημα νυμφῶν. Εἰς τὰ νάματα τῶν κρηνῶν καὶ τῶν ποταμῶν αἱ *Ναϊάδες*, εἰς τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης αἱ *Νηρηΐδες*, εἰς τὰ δένδρα αἱ *Λοιάδες*, εἰς τὰ ἄντρα αἱ *Ἀντιοιάδες* κ.ο.κ.—*καλαὶ δέ τε πᾶσαι*: Μὲ τὴν ἀπλήν αὐτὴν ἔκφρασιν ὁ ποιητὴς ἐπιτυχάνει τὸ καλύτερον ἐγκώμιον διὰ τὴν καλλονὴν τῆς Ναυσικῆς: ἦτο τόσον ὠραία, ὥστε διέπρεπε μεταξὺ ὠραίων συνομιλήκων τῆς.

— *Ἐκτιμῆσατε τὴν παραιοσυκίτητα τῆς εἰκότος τῶν στίχων*
103—188.

110—148

α) 110—118—*πάλιν*—ὀπίσω.—*νέομαι* α 17.—*πτύσσω*—διπλώνω. Ἀφοῦ πρῶτον θὰ ἐξεύγνυε τοὺς ἵππους καὶ θὰ ἐδίπλωνε...—*ἐνθ' αὐτε*—κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἐνῶ ἡ Ναυσικῆ ἐσκέπετο νὰ ἐτοιμασθῇ διὰ τὴν ἐπάνοδον.—*ἔγροιο*· *ἐγείρομαι*—ξυπνῶ καὶ σηκῶνομαι.—*εὐῶπις*—ἔχουσα ὠραίους ὀφθαλμοὺς (*εὐ + οἶ. οπ*—).—*ἡ οἱ ἠγήσαιο*· ἀναφ. τελ. πρότ.—διὰ γὰρ τοῦ δείξῃ τὸν δρόμον.—*πόλιν* αἰτ. τοπικ.—εἰς τὴν πόλιν.—*μετ' ἀμφίπολον*—πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἴστατο μία ἀμφίπολος.—*ἀμαρτάνω τινός*—ἀστοχῶ, ἀποτυχάνω.—*δίνην*—στρόβιλος, τὸν ὁποῖον ἔκαμαν τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ.—*ἄυσαν*· *αἴω*—φωνάζω.—*ἐπὶ μακρὸν*—εἰς μεγάλην ἔκτασιν. Ἐφθασε μακρὰν ὁ ἦχος τῆς φωνῆς τῶν.—*ἐξόμενος*—ἀνακαθίσας.—*ὀρμαίνω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν*· ε 365.

118—126—*ὧ μοι ἐγώ*· ε 299.—*τέων*=τίνων.—*ἦ ρ(α)*=ἄρα γε.
ὑβριστής=βίαιος, κακοποιός.—*νόος*· ε 190.—*θεουδής*=θεοφο-
 βούμενος (θεός+ρίζ. *δει*—τοῦ *δείδω*).—*ὡς τε*=συναπτ. πρὸς τὸ
κουράων.—*ἀμφήλυθε*=ἦλθε στ' αὐτιά μου.—*θηλυς*=γυναικεία,
 λεπτή.—*αυτή*=φωνή (*αῦω*).—*αίπεινός*=ὕψηλός (*αἶπος*=ὑψωμα·
αἶπεσ-νος, *αἰπενός-αἰπεινός*).—*κάρηνα*· α 102.—*τὰ πῖσα*=τὰ λι-
 βάδια (ρ. *πιδ-πιδύω*=ἀναβρύζω, *πῖδαξ*).—*ποιήεις*=χλοερὸς
 (*ποίη*=πόα).—*ἦ νύ που*=πάντως, νομίζω.—*σχεδόν*· ε 288.—*αὐ-*
δήεις· ε 334.—*αὐτός*=μόνος μου, ὁ ἴδιος.—*πειρησομαι*. ὑποτ.
 ὡς καὶ τὸ *ἴδωμαι*.

127—136—*ὑπεδύσσετο*=ἐβγήκε κάτω ἀπὸ τοὺς θάμνους.
 —*βῆ δ' ἔμην*· ζ 15.—*ἀλκή*=δύναμις, ρώμη· δοτ. κατὰ μεταπλ.
ἀλκί.—*ῥεῖ*=βρέχει· *ῥόμενος*=βρεχόμενος, κάτω ἀπὸ τὴν βροχὴν.—
ἄημι=πνέω. *ἀήμενος*=πληττόμενος ἀπὸ ἄνεμον—*ῥσσε*· ε 151.—
δαίεται=βγάζουν φωτιές. *δαίομαι*· ε 61.—*μετέρχομαι*=πηγαίνω
 πρὸς...—*δ ῥις*=τὸ πρόβατον.—*ἀγρότερος*=ἄγριος.—*κέλομαι*·
 ε 98.—*τὰ μῆλα*· α 92—*πειρήσοντα*· πειράω=κάμνω ἀπόπειραν,
 μτχ. τελικ.—*δόμος*=στάνη.—*πυκινός*=στερεός.—*μίξεσθαι*· ε
 378.—*χρειὸν ἔκανε*· ε 189.

137—148—*σμερδαλέος*=φοβερός.—*κεκακωμένος*=παραμορ-
 φωμένος· αἰτιολ. μτχ.—*τρέω*=φεύγω ἀπὸ φόβον (*ὁ τρέσας*).—*ἄλ-*
λυδεις ἄλλη· ε 71.—*ἠιών*· ε 156.—*προῦχούσας*· *προεχούσας*=προεξε-
 χούσας. Διὰ ν' ἀπομακρυνθοῦν περισσότερον, ἔσπευσαν εἰς τὰ
 μικρὰ ἀκρωτήρια, τὰ ὁποῖα ἐσημάτιζεν ἡ ἀκτὴ.—*τῆ ἐνὶ φρεσὶ*=
 εἰς τὴν καρδίαν αὐτῆς.—*ἐξ αἰροῦμαι*=ἀφαιρῶ, βγάζω.—*γυῖα*· α
 192—*ἄντα*=ἀπέναντι, κατὰ πρόσωπον.—*σχομένην*· ἔχομαι=κρα-
 τοῦμαι εἰς τὴν θέσιν μου.—*μερμηρίζω*· ε 354. *γούνων* συναπτ.
 πρὸς τὸ *λαβῶν*—*λίσσομαι*=παρακαλῶ (*λιτή-λιτανεία*).—*εὐῶπις*·
 ζ 113.—*ἦ αὐτως*=ἦ μόνον ἔτσι.—*ἀποσταδά*=ἐξ ἀποστάσεως.—
μειλίχιος=γλυκύς (*μειλίσσω*).—*εἰ δείξειε*· πλαγ. ἐρώτησις, διότι
 αἱ σκέψεις τοῦ Ὀδ. ἔχουν ἔννοιαν ἀποπειρας.—*δοάσαιτο*=ἐφά-
 νη' μόν. ἄορ. καὶ πρτ. *δέατο*.—*κέρδιον*=ὠφελιμώτερον, ἀποτε-
 λεσματικώτερον.—*μὴ χολώσαιτο*. ἐνδοιαστ. πρῶτ. *χολοῦμαι*· α
 69.—*κερδαλέος*=ὄστις θὰ ἔφερεν ἀποτέλεσμα.

γ) — *κερδαλέον φάτο μῦθον*: Εἰς διαφόρους σκηνάς τῆς Ὀδυσσεΐας καὶ τῆς Ἰλιάδος, ὁ Ὀδυσ. παρουσιάζεται ὡς ἄνθρωπος, ὅστις ἔχει θαυμαστὴν ἰκανότητα νὰ κατανοῇ τὰς περιστάσεις καὶ νὰ ὀμιλῇ μὲ τὸν πειστικώτερον ἐκάστοτε τρόπον. Εἰς τὴν περιστάσιν αὐτὴν μάλιστα ἡ εὐφυΐα του τὸν ὠδήγησε νὰ ὀμιλήσῃ πρὸς τὴν Ναυσικᾶν εἰς τρόπον, ὥστε νὰ τὴν κολακεύσῃ καὶ νὰ τὴν συγκινήσῃ συγχρόνως. Παρατηρήσατε ἀκόμα μὲ πόσῃν προσοχὴν ζυγίζει τὰς σκέψεις του καὶ μὲ ποῖαν ἐτοιμότητα ἀποφασίζει τὸ καλύτερον.

✦ στ. 149 — 185

✦ α) 149—159—*γουννοῦμαι* (τινὰ) = περιβάλλω τὰ γόνάτα τινος μὲ τὰς χεῖρας, ἱκετεύω. — *ἄνασσα* = βασιλίσσα, ἀρχόντισσα. — *νύ* = λοιπόν. — *θεὸς βροτός*: θηλ. — *τοί* = ἐξ ἐκείνων οἱ. — *ἐγὼ γε* = ἐγὼ δηλ. κατὰ τὴν κρίσιν μου. — *εἶδος, μέγεθος, φυή*: ε 213, 217, 212: αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — *εἶσκω* = παρομοιάζω· *σὲ ἄγχιστα εἶσκω* = σὲ θεωρῶ ὁμοιοτάτην. — *ἡ χθών* = γῆ. — *ναιετάω*: α 51. — *μάκαρ*: α 82: *τρὶς μάκαρες* = τρισευτυχισμένοι. — *σοί*: δοτικ. κτητ. εἰς τὸ *πατῆρ* κ.λ.π. — *κασίγγητος* = ἀδελφός. — *πού* = ὡς φαντάζομαι. — *λαίνομαι* = θερμαίνω, εὐφραίνω. — *εἵνεκα σεῖο* = ἔνεκα σοῦ, διὰ τὰ χαρίσματά σου. — *λεύσσω* = βλέπω. Ἡ μτχ. κατὰ γεν. μολονότι προηγεῖται τὸ *σφίσι*. — *θάλος* = θαλερός βλαστός. — *εἰσοιχνέω*: θαμιστ. τοῦ *εἰσοίχομαι* = εἰσέρχομαι συχνά. — *δ' αὖ* = μάλιστα. *περὶ κῆρι*: ε 36. — *ἔξοχον* = ἐξαιρετικῶς, εἰς μεγαλύτερον βαθμόν. — *ὄς κε* = ὄς ἄν. — *ἔεδνα* = τὰ γαμήλια δῶρα (ἐκ μέρους τοῦ γαμβροῦ). Ἴδε πραγμ. α 277. — *βρίθω* = βαρύνω, ζυγίζω περισσότερον· *βρίσας ἐέδνει* = ὑπερτερήσας εἰς τὸ ποσὸν τῶν γαμηλίων δῶρων. — *ἀγάγηται*: ἀντικμ. σε.

160—169—*σέβας* = θαυμασμός. — *ἔχει με* = μὲ κατέχει. — *δῆ ποτε* = ἀληθῶς κάποτε. — *τοῖον νέον ἔργος* = παρόμοιον τρυφερόν βλαστόν. — *ἀνερχόμενον* = βλαστάνον πρὸς τὰ ἄνω· — *ἔσπετο*: α 125. — *λαός* = στρατός. — *τὴν ὁδὸν* = κατὰ τὸ ταξίδι. — *ἧ δῆ* = κατὰ τὸ ὁποῖον ἀκριβῶς. — *κῆδεα*: α. 244. — *ὡς δ' αὐτῶς ὁσαύτως δέ*. — *επεθήπεια*: ὑπερσ. τοῦ *τέθηπα* = μένω ἐκθαμβος (ρίζ. *ταφ-θαφ-θάμβος*). — *δην*: α 203. — *οὐ πω* = ποτὲ ἕως τῶρα δέν . . . — *ἀνήλυθεν* =

ἐβλάστησε. — *δόρυ* = κορμός δένδρου. — *ἀγαμαι* = θαυμάζω. — *δείδια*· *δέδια*, *δείδω* = φοβούμαι. — *αἰνῶς* α 208. — *δέ*· ἀντίθ. = ἀλλά. — *χαλεπὸν πένθος* = μία δεινὴ συμφορά. — *ἰκάνει με* = ἤλθεν εἰς ἐμέ, μὲ εὐρήκε.

170—185—*χθιζός* = χθεσινός, χθές· κατγρμ. — *οἶνοπα*· α 183. — *τόφρα* = εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα, δηλ. τῶν εἴκοσιν ἡμερῶν. — *ἐφόρει*· ε 327. — *κραιπνός*· ε 385. — *θύελλα*· ε 317. — *κάββαλε* = ἔρριψε, ἐπέταξε (*κάτ-βαλε*, ὅπως καὶ *κάλλιπε*· Ἴδε γραμμ. τύπον α 243.) — *δαίμων* = θεότης ρυθμιζούσα τὰ ἀνθρώπινα, τύχη. — *ῥφρα*· τελ. — *καὶ τῆδε* = καὶ ἐδῶ. — *οἶω*· *οἶομαι*. — *παύσεσθαι*· ὑποκμ. *κακόν*. — *τελέουσι*· μέλλ. τοῦ *τελέω* = προξενῶ. — *πάρουθιν* = πρότερον, πρὶν· δηλ. πρὶν παύσουν τὰ δεινὰ μου. — *ἐλεαίρω*· α 19. — *μογέω*· ε 223. — *σὲ ἐς πρῶτην*· ἐς σὲ πρῶτην. — *ἀμφιβάλλομαι* = περιβάλλω εἰς τὸ σῶμά μου, τυλίγομαι. — *εἴ που* = ἔάν τυχόν. — *εἴλυμα* = περικάλυμμα. — *τὰ σπεῖρα* = τὰ ροῦχα. — *ἔχες* = εἶχες. — *δοῖεν*· εὐχή. — *μεμοννάω* = ἐπιθυμῶ πολὺ, λοχταρῶ. (*μένος*, *μενεαίνω*· ε 341). — *ὄμοφροσύνη* = ὁμόνοια. — *ἐσθλός*· α 95. — *ὀπάζω* = χαρίζω. — *μὲν γὰρ* = διότι πράγματι. — *ἀρείων*· συγκρ. τοῦ *ἀγαθός*, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὑπερθ. *ἄριστος*. (ρίζ. *ἀρ*—*ἀρετή*, *ἀραρίσκω*). — *ὄμοφρονέοντες*· δυϊκ. μτχ. τοῦ *ὄμοφρονέω* = ἔχοντες καὶ οἱ δύο μίαν γνώμην. — *οἶκον ἔχω* = κρατῶ, κατοικῶ τὸν οἶκον. — *πολλὰ ἄλγεα* = ἀφορμὴ συχνῆς θλίψεως. — *δυσμενής* = ἐχθρός. — *χάρμα* = χαρά. — *εὐμενέτης* = εὐμενής, φίλος. — *κλύω* = αἰσθάνομαι. Πρὸ πάντων αὐτοί, δηλ. οἱ δύο σὺζυγοί, αἰσθάνονται τὴν εὐτυχίαν τῆς ὄμοφροσύνης.

γ) — *Ἀρτέμιδι σε εἶσκω*· Ἴδ. σι. ζ 102—109. — *Δῆλος*· Ἡ λατρεία τοῦ Ἀπόλλωνος εἶχεν ἤδη διαδοθῆ μεταξὺ τῶν Ἰώνων, καθ' ὃν χρόνον συνετέθη ἡ Ὀδύσσεια. Κέντρον τῆς Ἀπολλωνείου λατρείας διὰ τοὺς Ἴωνας ἦτο ἡ Δῆλος, ὅπως διὰ τοὺς Δωριεῖς ἦσαν οἱ Δελφοί. Ἐθεωρεῖτο ἡ Δῆλος γενέθλιος πόλις τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἐδεικνύετο ὁ ἱερός φοῖνιξ, εἰς τὸν ὁποῖον ἐστηρίχθη ἡ Λητώ, διὰ τὴν γεννήσῃ τὰ δύο δίδυμα τέκνα τῆς, τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἄρτεμιν. — *Ἀπόλλωνος παρὰ βωμῶ*: Βωμός ἦτο πάντοτε τὸ θυσιαστήριον, ἐπὶ τοῦ ὁποῦ *ἔβαινε* ὁ τελὼν τὴν θυσίαν. Οἱ βωμοὶ κατ' ἀρχὰς

ἦσαν ἀπλοῖ πλινθόκτιστοι, σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως μὲ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολιτισμοῦ ἐγίνοντο καλλιτεχνικώτεροι καὶ μεγαλοπρεπέστεροι.—ὡς σέ, γύναι, ἄγαμαι : Ἡ παρομοίωσις τῆς Ναουσ. μὲ τὸν ἱερὸν φοίνικα τῆς Δήλου εἶναι ἀπὸ τὰς τεχνικωτέρας παρομοιώσεις, αἱ ὁποῖαι συναντῶνται εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη. Ὁ φοίνιξ ὡς φυτὸν ἔκαμινεν ἐξαιρετικὴν ἐντύπωσιν, ὅτε διὰ πρώτην φορὰν ἐκαλλιεργήθη εἰς τὰς ἑλλ. χώρας. Μὲ καλλίγραμμον καὶ τρυφερὸν δένδρον φοίνικος ἐσκέφθη ὁ Ὀδυσ. νὰ παραβάλλῃ τὴν χάριν τῆς κόρης τοῦ Ἀλκινόου.

στ. 186—210

α) 186—197 —ἀντίον ἠΐδα· α 213.—φωτί· ὁ φῶς· α 324.—Ζεὺς δὲ αὐτός=καὶ μόνος ὁ Ζεὺς.—νέμω=μοιράζω.—ὁ ὄλβος=ἡ εὐτυχία.—ἐσθλός· α 115.—καὶ πον σοί=ἔτσι καὶ εἰς σέ.—τάδε=αὐτὴν τὴν μοῖραν.—τετλάμεν· ἄορ. μετ' ἀναδιπλ. (ρίζ. *ταλα-τλη-τια*, ε 178).—ἔμπης· ε 205.—δενῆσαι· μέλλ. τοῦ *δέομαι*. α 254.—ῶν· τούτων ῶν.—ἐπέοικε=ὑποκμ. μὴ *δέουσαι*· ἦτοι : δὲν θὰ στερηθῆς τίποτε ἀπ' ὅσα δὲν πρέπει νὰ στερηθῆς ὁ ἰκέτης.—ταλαπεῖριος=ὑποστὰς πολλὰς δοκιμασίας, πολυπαθῆς (*ταλα-+πεῖρα*)—ἀντιάζω=συναντῶ· ὑποκμ. τῆς μτχ. *ἰκέτην*=ὅταν αὐτὸς εὔρεθῆ εἰς τὸν δρόμον μας.—δείξω δέ... ἐρέω δέ· συμπλεκ. συνδ. καὶ... καί.—ἐρέω· ἐρῶ.—λαοί=οἱ κάτοικοι.—ἔχουσι=κατοικοῦσι.—μεγαλήτωρ· ε 81.—τοῦ δ' ἐκ· ἐκ δὲ τοῦ=καὶ ἀπ' αὐτόν.—ἔχεται=κρατεῖται, ἐξαριᾶται.—τὸ κάρτος=ἡ ἐξουσία.—ἡ βίη=ἡ ἰσχύς.

198—210—ἦ = εἶπε· (γ' ἐν. πρτ. τοῦ *ἡμί*—λέγω).—κελεύω· μετὰ δοτ.=καλῶ, φωνάζω.—πόσε=πρὸς ποῖον μέρος, ποῦ ; —ἦ μὴ που=ἀλήθεια μὴ τυχόν.—φάσθε=λέγετε, νομίζετε.—οὐκ ἔστι=δὲν ὑπάρχει, δὲν ζῆ.—διερός=ἄξιος φόβου. (ρίζ. *δι-δέδια-δέος*).—οὔτις ἀνὴρ διερός βροτός=αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ὁ φοβερός.—οὐδὲ γένηται=οὔτε θὰ ὑπάρξῃ.—ὅς κεν ἴκηται· ὅς ἂν ἴκηται=ὅστις θὰ ἦτο πιθανὸν νὰ ἔλθῃ.—ἡ δηιοτής=ἐχθρότης, καταστροφὴ (*δήμιος* - *δαίω*=καίω, λεήλατῶ).—ἀπάνευθε· α 190.—πολύκλυτος=πολυκύμαντος (*κλύζω*, κατακλύζω).—ἔσχατοι· α 23.—ἄμμι· α 123, συναπτ. πρὸς τὸ *ἐπιμίσγεται*=ἔρχεται εἰς ἐπικοινωνίαν.—

δύστηνος· α 55.—**ἀλώμενος**=περιπλανώμενος.—**κομέω**=περιποι-
οῦμαι (ρίζ. *κομ.* γηροκομῶ, ἱπποκόμος).—**πρὸς Διός**= ἐκ μέρους
τοῦ Διὸς καὶ ἐπομένως ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Διός.—**δόσις**=
τὸ διδόμενον, τὸ δῶρον.—**φίλος**=εὐπρόσδεκτος.—**ὀλίγη τε φίλη
τε**=ἔστω καὶ μικρόν, εἶναι εὐπρόσδεκτον. Ἡ ἔκφρ. «*δόσις ὀλίγη
τε φίλη τε*» ἔχει καταστῆ παροιμοιώδης.—**ὄθι**=ὄπου.—**ἐπὶ ἔστι**
=ὑπάρχει καί.—**σκέπας ἀνέμοιο**=τόπος ὑπὴνεμος.

γ)—**ἔσχατοι**: Ἡ νῆσος Σχερρία παρίσταται ἐδῶ ὡς πολὺ ἀπο-
μεμονωμένη ἀπὸ κάθε ἐπικοινωνίαν μὲ ἀνθρώπους. Λαμβάνον-
τες ὑπ' ὄψιν, ὅτι οἱ Φαίακες ἐκαυχῶντο διὰ τὸν ναυτικὸν βίον
των, πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι τὰ ἰδικὰ των πλοῖα ἦσαν τε-
λειότερα καὶ ἔπλεον εἰς ἀνοικτὰς θαλάσσας, ἐνῶ ἄλλα δὲν ἠδύ-
ναντο νὰ πλέουν μέχρι τῆς νήσου των.—**πρὸς Διός εἰσιν ξεῖνοί
τε πτωχοί τε**: Ὁ Ζεὺς ὡς προστάτης τῶν ξένων καὶ τῶν ἱκετῶν
ἐλέγετο *ξεῖνιος* καὶ *ἱκετήσιος* Ζεὺς. Ὁ μέγας θεὸς ἐτιμῶρει βαρύ-
τατα ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἠρνοῦντο νὰ φιλοξενήσουν ξένον ἢ πα-
ρεβιάζον τὴν ἱερότητα τῆς ἱκεσίας. Συχνάκις δὲ οἱ θεοὶ ἐμφανι-
ζόμενοι ὑπὸ μορφήν ξένου ἢ ἱκέτου διεπίστωνον κατὰ πόσον οἱ
θηητοὶ ἐτήρουν τὸν ἱερόν τοῦτον νόμον.

στ. 211—246

α) 212—222—**ἔσταν**· ἔστησαν.—**κέλευσαν ἀλλήλοισι** = ἐφώνα-
ξεν ἢ μία τὴν ἄλλην.—**κάδ' δ' εἶσαν**· κατ' (α) δὲ εἶσαν=τὸν ὠδήγη-
σαν δέ.—**πὰρ δὲ οἶ**=πλησίον του δέ.—**ἄρα**=φυσικά.—**τὸ φᾶρος**
=ἐξωτερικὸν ἔνδυμα.—**εἶματα**· κατηγορ.=ὡς ἐνδύματα, διὰ νὰ
ἐνδυθῆ.—**λήκνθος**· ζ 79.—**ἄνωγα**· α 269.—**ἄρα** = ἀκολουθῶς.—
ῥοαί=ῥεῖθρα.—**μετανδάω** = ὀμιλῶ πρὸς. — **οὔτω ἀπόπροθεν**=
ἔτσι εἰς ἀπόστασιν.—**αὐτὸς**=μόνος μου. — **ὥμοιιν ἀπολούσομαι**
=πλύνω ἀπὸ τοὺς ὥμους μου.—**ἧ γὰρ**=διότι πράγματι. — **δη-
ρόν**· ἐπίρρ.=πολὺν καιρὸν (πρβλ. *δὴν-δηθὰ-δηρόν*).—**ἀπὸ χρο-
ός ἐστιν**=λείπει ἀπὸ τὸ σῶμα μου, ἐστερήθη τὸ σῶμά μου.—
ἀλοιφή=ἐπάλειψις δι' ἐλαίου.—**ἄντην**· ἐνώπιόν σας.—**μετελθὼν**
=ἀφοῦ εὐρέθην μεταξύ.

223—238—**ἴσαν**· ἦσαν.—**νίξομαι**=πλύνομαι· α 112.—**ἀμπέχω**
= ἐνδύω, περιβάλλω. (*ἀμφι* + *ἔχω*). Ἡ ἄλμη εἶχεν ἐπικολ-

λήσει εἰς τοὺς ὤμους τοῦ ὡς ἔνδυμα.—*σμήχω* = καθαρίζω διὰ τριβῆς.—*χνός*=ἄχνη, τὸ ἀπεξηραμμένον ἄλας.—*ἀτρύγετος*· ε 52.—*πάντα λοέσσατο*=ἐκαθαρίσθη τελείως.—*λίπα*· ζ 96.—*ἔσσατο*· ἄορ. τοῦ *ἐννυμαι*=ἐνδύομαι.—*πόρῃ*· ε 321.—*ἀδμῆς*· ζ 109.—*ἐγγελυαῖα*=ἡ γεννηθεῖσα ἐκ τοῦ Διὸς (*γέγαα*—*γέγονα*· ε 35).—*θῆκεν εἰσιδέειν*=ἔκαμε νὰ φαίνεται, τὸν ἔκαμε κατὰ τὴν ὄψιν.—*μείζων*=ὕψηλότερος.—*πάσσων*=παχύτερος.—*κὰδ δὲ κάρητος*· κατὰ δὲ κάρητος.—*ἦκε*=ἔκαμνε νὰ πίπτουν ἀπὸ τὸ κεφάλι του.—*οὔλαι κόμαι*=σγουρά μαλλιά.—*ὑακίνθινον ἄνθος*=τὸ ἄνθος τοῦ ὑακίνθου.—*περιχέυεται χρυσόν*=περιχύνει. στολίζει μὲ χρυσόν.—*ἴδρις-ιος*=ἔμπειρος τεχνίτης (*ιδ-εἰδέμαι*).—*δέδαεν*· ἄορ. μετ' ἀναδιπλ.=ἔδιδασκεν (ρίζ. *δα-δαῖναι*, *διδάσκω*, *δαίφρων*).—*χαρίεις*=κομφός.—*τελείω*=ἐκτελῶ (*τελέω*).—*ἔξετο· καθέξετο*· ε 195.—*κίω*· ζ 84.—*θίνα θαλάσσης*· ζ 94.—*σίλβω*=λαμποκοπῶ.—*θηέομαι· θεάομαι*=βλέπω μετὰ θαυμασμοῦ.

239—246—*κλύω*=ἀκούω.—*ἀέκητι*· α 79.—*οὐκ ἀέκητι*=μὲ τὴν θέλησιν. Σχῆμ. λιτότητος.—*ἐπιμίσγεται*· ζ 205.—*ἀντίθεος*· α 21.—*ἀεικέλιος*=ἄσχημος.—*δέατο*=ἐφαίνετο (*δοάσσαιο*· ζ 145).—*αἴ (εἰ) γὰρ*=εἶθε πράγματι.—*πόσις*· α 15.—*κεκλημένος εἶη*=νὰ ὠνομάζετο, νὰ ἦτο.—*ἄδοι· ἀνδάνω*=ἀρέσκω. *καὶ οἱ ἄδοι*=καὶ ἐπὶ πλεον νὰ τοῦ ἀρέση, δηλ. ὄχι μόνον νὰ εἶναι κάτοικος τοῦ τόπου μας, ἀλλὰ καὶ νὰ τοῦ ἀρέση ἢ ἐδῶ διαμονή.

β) —'Αφομοίωσις τοῦ *τ* τῆς προθέσεως *κατὰ* πρὸς τὸ ἀρκτικὸν σύμφωνον τῆς ἐπομένης λέξεως: *κὰδ δ' ἄρ*, *κὰδ δὲ κάρητος* (ὅπως καὶ εἰς τὰ σύγθετα: *κάλλιπε*, *κάμμορος*).

γ) —*φᾶρος*: Ἐνδυμα ἀνδρικὸν καὶ γυναικεῖον ἄνευ χειρῶν φορούμενον ἐπὶ τοῦ χιτῶνος ὡς ἐπενδύτης.—*ὑακίνθινω ἄνθει ὁμοίας*: Δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς ποῖον ἄνθος ἐννοεῖ ἐδῶ ὁ ποιητής. Πάντως ἡ παρομοίωσις παριστάνει τοὺς μικροὺς βοστρύχους, οἱ ὅποιοι ἐσχηματίσθησαν εἰς τὴν κόμην τοῦ Ὀδυσσέως καὶ οἱ ὅποιοι ὑπενθύμιζον τὰ κυρτὰ πέταλα ἐνός ἄνθους.—*ἄνηρ ἴδρις*: Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν τεχνῶν κατὰ τοὺς προομηρικοὺς χρόνους ἴδε εἰς-

αγ. — περιχεύεται χρυσὸν ἀργύρῳ : Ἡ τέχνη αὐτὴ λέγεται ἐμπαι-
σικῆ. Ὁ τεχνίτης χαράζει ἐπὶ ἐνὸς ἀντικειμένου διαφόρους πα-
ραστάσεις καὶ ἐντὸς τῶν κοιλωμάτων τοῦ σχεδίου ἐπιθέτει ἄλ-
λο μέταλλον. Ἀντικείμενα μὲ τοιαύτην διακόσμησιν εὐρέθησαν
ἐντὸς τάφων τῶν Μυκηνῶν (χάλκινα ἐγχειρίδια μὲ διακόσμησιν
ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἀγγεῖον ἀργυροῦν μὲ χρυσὰ σχέδια
κ. ἄ). — **Ἡφαιστος-Παλλὰς Ἀθήνη**: Καὶ οἱ δύο θεοὶ θεωροῦνται
προστάται τῶν τεχνῶν. Ὁ μὲν Ἡφαιστος κατεργάζεται τὰ μέ-
ταλλα, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ γενικῶς ἦτο ἡ προστάτης τῆς χειροτεχνικῆς
ἐργασίας καὶ ὑπὸ τὴν ἰδιότητα αὐτὴν ἐλατρεῦετο ὡς **Ἐργάνη**
Ἀθηνᾶ.

στ. 247—290

α) — 247—254. — **μάλα** = πολὺ, ἐνν. προθύμως. — **ἦ τοι** = πρᾶ-
γματι, ἐνν. ὁ Ὀδυσ. εἶχεν ἀνάγκην τροφῆς. — **ἀρπαλέως** = μὲ με-
γάλην εὐχαρίστησιν. — **ἄπαστος** = ἄγευστος, νηστικός (**ἄ** + **παίεο-
μαι** = γεύομαι· α 124). — **ἀλλ' ἐνόησεν**· ε 382. — **εἶματα πινύσσα**
ζ III. — **κραιτερῶνξ (ἡμίονος)** = ἔχων δυνατὰς ὀπλάς. — **ἔπος τ'
ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζε**· ε 181.

254—278 — **ἄρσοο** = σήκω· πρστ. ἀόρ. τοῦ **ἄρσνμαι**· α 347. —
ἴμεν· ἰέναι, εἴμι. — **δαΐφρων**· α 48. — **εἰδησέμεν· εἰδήσειν** ἀπαρ.
μέλλ. τοῦ οἶδα. — **ἀλλὰ μάλ' ὦδε ... ἀπινύσσειν**· ε 342. — **ἄφρ' ἄν**
= ἔως ἄν, ἐφόσον. — **κε ἴομεν ἴωμεν ἄν**. — **ἀγροί** = ἐξοχή. — **ἔργα
ἀνθρώπων** = καλλιεργημένοι ἐκτάσεις. — **τόφρα** = κατὰ τὸ διάστη-
μα τοῦτο. — **μεθ' ἡμιόνους** = ἀκολουθῶν τὰς ἡμιόνους. — **καρπαλί-
μως**· ε 193. — **ἔρχεσθαι**· ἀπαρ. εἰς σημ. προστακτ. — **ἡγεμονεύω ὁδὸν**
= προηγοῦμαι, διὰ τὴν ὁδὸν δειχῶν τὸν δρόμον. — **ἐπιβήομεν· ἐπιβή-
σομεν** = μόλις πατήσωμεν τὸ πόδι. — **πύργος** = τεῖχος μὲ πύργους.
— **καλὸς δε λιμὴν (ἔστι)** = καὶ ὑπάρχει ὠρατὸς λιμὴν. — **ἐκότερθε
πόληος** = ἀπὸ τὰ δύο μέρη, περικλείων τὴν πόλιν. — **λεπτὸς** = στε-
νός. — **εἰσίθμη** = εἴσοδος. — **ὁδὸν** = κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ. — **ἀμφιέ-
λισσαι (νῆες)** = κυρτούμεναι καὶ εἰς τὰς δύο ἄκρας, τὴν πρῶταν καὶ
τὴν πρῶτην. — **εἰρύεται**· ὑπερσ. τοῦ **ἐρύομαι** = ἀνελκύομαι. — **ἐπί-
στιον** = θεοὶς, ὅπου το ποθετεῖται τὸ πλοῖον, ὅταν ἀνελκυσθῆ εἰς τὴν

ξηράν.—*πᾶσιν ἐκάστῳ ἐστὶ*—ὅλοι ἀνεξαίρετως οἱ Φαίακες ἔχουν ἐπίστιον.—*σφι· σφίσειν - αὐτοῖς*.—*ἀγορῇ*—ὁ τόπος, ὅπου γίνονται αἱ δημόσιαι συγκεντρώσεις.—*Ποσειδήιον*—ἱερὸν τοῦ Ποσειδῶνος.—*ῥυτὸς*—μέγας λίθος, τὸν ὁποῖον ἔσυραν, διὰ νὰ τὸν τοποθετήσουν (*ῥύω, ἐρύω—σύρω*).—*ὁ λᾶας*—λίθος (πρβλ. λα-τόμος).—*κατωρυχῆς*—χωσμένος εἰς τὸ ἔδαφος.—*ἀραρυῖα (ἀγορῇ)*—ἐπεστρωμένη (*ἀραρίσκω· ζ 70*).—*ὄπλα (νηῶν)*—τὰ ἐξαρτήματα τῶν πλοίων.—*ἀλέγω*—φροντίζω, καταγίνομαι.—*πεῖσμα*—χονδρὸν σχοινίον, παλαμάρι.—*τὸ σπεῖρον· ε 318*.—*ἀποξύουσιν*—πελεκοῦν, διὰ νὰ καταστήσουν λεπτὰ τὰ ἄκρα τῶν κωπῶν.—*τὸ ἐρετμόν*—ἡ κώπη (*ρίζ. ἐρ-ἐρέσσω-ἐρέτης-τρι-ήρης· πρβλ. φιλήρετμοι· α 181*).—*μέλει Φαιήκεσσι*—μέλει τινὶ τι· α 159.—*ὁ βιὸς*—τὸ τόξον.—*φαρέτρη*—θήκη τῶν βελῶν.—*νῆες εἴσαι· ε 175*.—*ἦσιν ἀγαλλόμενοι· ἀγάλλομαι τινι*—χαίρω, καμαρώνω διὰ κάτι.—*πολιὸς*—φαιός.—*ἀλεείνω*—ἀποφεύγω· καὶ ε 326.—*ἡ φῆμις· φήμη*—λόγοι, διαδόσεις.—*ἀδευκῆς*—κακόβουλος.—*μωμεύω*—κακολογῶ.—*δ^ο εἰσίν*—ὑπάρχουν πράγματι.—*ὑπερφίαλοι· α 134*—*εἵπησι· ἡ ὑποκτ.* ὡς μέλλων.—*κακώτερος*—ταπεινός, ἀγενής ἄνθρωπος.—*ἀντιβολῶ*—συναντῶ. Ἡ μτχ. εἶναι ὑποθ.—*τις δ' ὅδε ἔλεται*—καὶ ποῖος εἶναι αὐτός, ὅστις ἀκολουθεῖ.—*μέγας· ζ 230*.—*πόσις· α 15*.—*ἦ πού τινα*—ὠρισμένως κάποιον.—*πλαγχθέντα· α 2*.—*κομίζομαι*—λαμβάνω μαζί μου.—*ἦς· κτητ.*—*τηλεδαπὸς*—ὁ ἐκ μακρυῆς χώρας προερχόμενος.—*ἐπεὶ οὐ τινὲς εἰσι·* εἰρων. : ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει, ὡς νὰ μὴ ὑπάρχη κανεὶς...—*πολύαρητος*—πρὸς τὸν ὁποῖον ἔκαμε πολυλάς προσευχάς (*πολὺ + ἀράομαι*—εὐχομαι).—*βέλτερον*—βέλτιον.—*ἐπιχοιμένη αὐτῇ*—ἀφοῦ ἐπῆγε μόνη της.—*ἦ γὰρ*—διότι τῷ ὄντι.—*ἀτιμάζω*—περιφρονῶ.—*μνάομαι· α 248*.—*ὄνειδος*—προσβολή, κατηγορία.—*νεμεσῶ· α 119*.—*ῥέξω· α 47*.—*ἀέκητι· α 79*.—*έόντων*—ἐνῶ ζοῦν.—*μισογομαι*—ἔχω σχέσεις.—*ἀμφάδιος*—φανερὸς.—*ῶκα·* ἐπίρρ. ταχέως (*ῶκός·*)—*ξυνίημι*—κατανοῶ.—*ἐμέθεν ἔπος*—τὸν λόγον μου.

β) —Μέλλων ποιητ. : *εἰδήσω* ἔξ ἀχρήστ. ἐνεστ. *εἶδω*, ἔξ οὗ ὁ πρkm. *οἶδα*.

— Ἄοριστ. ὑποτκ. τοῦ *βαίνω* : *βήω* (βῶ).

— *Ποσιδήιον* : τὸ *σι* μὲ *ι* ἐξ ἀρχαιοτ. ρίζ. *Ποσιδάν*. — Ἦ κατάλ. ἰωνικὴ ἀντι-*ειον*.

— Συγκριτ. τοῦ *ἀγαθός* : *βέλτερος* (*βέλτιστος*).

γ) — *ἦν πέρι πύργους* : Αἱ πόλεις τῶν Μυκηναϊκῶν χρόνων ἦσαν τειχισμένοι. Ἡ περιφέρεια τοῦ τείχους δὲν ἦτο ὁμαλή, ἀλλ' ἐσχημάτιζε προεξοχάς (πύργους). Τοιοῦτοτρόπως τὸ τεῖχος ἐγένετο ἀσφαλέςτερον. Τὴν στερεότητα καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν τειχῶν τούτων μαρτυροῦν τὰ ἐρείπια τῶν Μυκηνηῶν καὶ τῆς Τίρυνθος καθὼς καὶ ἡ παράδοσις, ὅτι τὸ Ἴλιον ἀντέσχεν εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ δέκα ἔτη. — *λεπιη δ' εἰσίθμη νῆες δ' ὄδον ἀμφιέλισσαι* : Κατὰ τὴν περιγραφὴν τῆς Ναυσικῆς ἡ πόλις τῶν Φαιάκων εὐρίσκεται εἰς τὸν μυχὸν λιμένος, τοῦ ὁποῦ ἡ εἴσοδος εἶναι στενὴ. Ἐξω δὲ τοῦ τείχους, ἀλλὰ πλησίον τῆς πόλεως, κατὰ μῆκος τῆς παραλιακῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν θὰ διήνυσον κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν, ἡ ἀκτὴ ἦτο πλήρης ἀπὸ πλοῖα, τὰ ὁποῖα οἱ ἰδιοκτῆταί των εἶχον ἀνελκύσει εἰς τὴν ξηράν. Ἐκεῖ πλησίον ἦτο μία πλατεῖα διὰ δημοσίας συγκεντρώσεις, ὅπου ὑπῆρχαν καὶ ἐργαστήρια διὰ κατασκευὴν ναυτιλιακῶν ἐργαλείων. — *νηῶν μελαινάων* : Διὰ ν' ἀντέχουν εἰς τὴν ὑγρασίαν τῆς θαλάσσης τὰ ξύλα τῶν πλοίων ἠλείφοντο μὲ πίσσαν ἢ ἀπλῶς μὲ βαθύχρωμον βαφήν. — *βιός* : Ὡς ἐπιθετικὸν ὄπλον ἐχρησιμοποιοεῖτο καὶ τὸ τόξον, τοῦ ὁποῦ ἀπαραίτητον συμπλήρωμα ἦτο ἡ *φασέτρα*, δηλ. θήκη ἐπιμήκης, κυλινδρική, εἰς τὴν ὁποίαν ἐφυλάσσοντο τὰ βέλη. Ἐκλείετο ἄνωθεν καὶ ἐκρεμάτο ἀπὸ τοὺς ὤμους μὲ ἱμάντα.

στ. 290—315.

α) 291—302—*δήεις*—θά εὐρης.—*ἀγλαός*=λαμπρός, ὠραῖος.—*κέλευθος*· α 195.—*αἴγειρος*· ε 64.—*νάω*=ρέω (νάμα).—*τέμενος*=μέρος γῆς χωρισμένον διὰ τὸν ἄρχοντα ἢ ἀφιερωμένον εἰς θεόν. Ἐδῶ : = βασιλικὸν κτήμα. (*τέμνω*).—*ἀλωή* = ἐπίπεδος ἔκτασις καλλιεργημένη· α 193.—*τεθαλυῖα*· *τεθήλει*· ε 69.—*πόλις*· πόλις,

πρβλ. *πολιέθρον*· α 2. — *γέγωνε βοήσας* = ἀκούεται, ὅταν φωνάζῃ. — *μεῖναι*· ἀπαρμφ. μὲ σημασίαν προστακτ. — *εἰς δ'* = ἕως οὗτου — *ἔλπομαι* = φαντάζομαι, ὑπολογίζω. — *ποῖτι* = πρὸς. — *ἔμεν' ἰέναι*· ἀπαρμφ. ἀντί προστακτ. — *ἐρέομαι* = ἐρωτῶ (*ἐρ-ἡρόμην*). — *ῥεῖτα*· ζ 108. — *ἀρίγνωτος*· ζ 108. — *καὶ πάϊς* = ἀκόμα καὶ ἕνα παιδί. — *ἡγοῦμαι* = ὀδηγῶ. — *νήπιος*· εἰς τὴν κυρ. σημ. = ὁ μὴ ὀμιλῶν· α 8, ὁ μικρός. — *εἰκότα τοῖσι* = ὅμοια μὲ αὐτά. — *τέτυκται*· *τεύχω* = κατασκευάζω. — *δωμάτια* = κατοικίαι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ *δῶμος* = ἀνάκτορον. — *οἶος*· ἐνν. *τέτυκται*. — *ἦρως*· α 189.

303—315 — *κεκύθωσι*· *κεῦθω* = κρύπτω. — *ὀπότ' ἂν σε δόμοι* *κεκύθωσι* = ὅταν εἰσέλθῃς εἰς τὰ ἀνάκτορα. — *ῶκα*· ζ 289. — *διελθέμεν*· ἀπαρμφ. ἀντί προστακτικῆς. — *ἦσται*· α 108. — *ἐπ' ἐσχάτη*· ζ 52. — *αὐγῆ*· ζ 98. — *ἡλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα*· ζ 53. — *θαῦμα*· παραθ. εἰς τὸ *ἡλάκατα*. — *ιδέσθαι*· αἰτιατ. τοῦ κατὰ τι. — *κίονι κεκλιμένη* = στηριζομένη ἐπὶ κίονος. — *εἶτα(αι)*· *ἦνται* = κἀθηνται. — *ποικέκλιται* = στηρίζεται πρὸς. — *αὐτῆ (τῆ κίονι)* = τὸν ἴδιον κίονα. — *τῷ ἐφήμενος* = ἐπὶ τοῦ ὁποίου καθήμενος. — *οἰνοποιάζω* = πίνω κρασί. — *ἀθάνατος ὡς* = ὡς ἀθάνατος. — *παρμειβομαι* = προσπερνῶ. — *βάλλειν*· ἀπαρμφ. ἀντί προστακτ. — *νόστιμον ἦμαρ*· α 9. — *καρπαλίμως*· ε 193. συναπτ. πρὸς τὸ *ἶδαι*. — *χαίρων* = πρὸς χαρὰν σου. — *εἴ κέν τοι* = ἐὰν βεβαίως. — *φίλα φρονέω* = διατίθεμαι εὐμενῶς. — *ἐλπώρῃ τοι (ἔστί)* = ὑπάρχει ἐλπίς δι' ἐσέ. — *εὐκτίμενος* = καλοκτισμένος· (*εὐ + κτίω* = κτίζω).

γ) — *ἄλλος*: Ἐκτασις δενδρόφυτος ἀφιερωμένη εἰς θεόν. — *δόμος Ἀλκινόοιο*: Τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου ἔχει τὸν συνήθη τύπον τῶν μυκηναϊκῶν ἀνακτόρων, ἦτο ὅμως μὲ ἐξαιρετικὴν πολυτέλειαν διακοσμημένον, ὅπως περιγράφεται εἰς τὴν ἐπομένην ῥαψῶδιαν η. ("Ἴδε περίληψιν).

στ. 316—331

α) 316—327 — *ἔμασεν*· ε 380. — *φαινός* = στιλπνός. — *ῶκα*· ζ 289. — *τρωχάω*· θαμ. τοῦ *τρέχω* = συνεχῶς τρέχω. — *πλισσομαι* = βαδίζω. — *μάλα* = μὲ πολλὴν δεξιότητα. — *ἄμα* = συγχρόνως. — *ἐποί-*

ατο. = ἔποιντο. — νόω = με προσοχήν. — ἐπιβάλλω = ρίπτω ἐπί. — ἡ ἱμάσθλη = ἡ μάλιστα. ε 380. — κλυτός· α 30. — ἱρὸς = ἱερὸς. — ἴνα· ἀναφ. τοπ. = ὅπου. — αὐτίκα ἔπειτα· ε 44. — ἀρῶμαι = εὔχομαι, προσεύχομαι. — κλυθι· προσκτ. τοῦ κλύω. = ἐπακούω. — αἰγίοχος· ε 103. — ἀτρυτώνη = ἀδάμαστος, ἀνίκητος. Ἐπίθετ. τῆς Ἀθηνᾶς. — νῦν δὴ περ = τώρα πλέον βεβαίως, δηλ. ἀφοῦ ἔγινε ἡ βουλή τῆς εἰμαρμένης νὰ εὔρεθῶ εἰς τὴν γῆν τῶν Φαίακων. — πάρος = πρὶν, προηγουμένως. — ῥαίομαι = συντριβομαι· ε 221. — ἐννοσίγαιος· ἐνοσίχθων· α 74. — φίλον ἢ δ' ἔλεεινόν· κατηγορ. = ἀγαπητός καὶ ἄξιος συμπαθείας· Ἦτοι νὰ με καλοδεχθοῦν καὶ νὰ με εὐσπλαγχνισθοῦν οἱ Φαίακες.

328—331 — εὔχομαι = προσεύχομαι. — ἐναντίη = κατὰ πρόσωπον. — αἶδετο· ζ 66. — γάρ ῥα = διότι φυσικά. — πατροκασίγνητος = ὁ ἀδελφός τοῦ πατρός (κασίγνητος· ζ 155). — ἐλιζαφελῶς = σφοδρῶς. — μενεάινω· α 20 — 331 = α 21.

β) — Προστακτ· ἄορ. β' τοῦ κλύω : κλυθι (ἐξ ἀχρήστου τύπου ἔκλυν).

γ) — πάρος οὐ ποί' ἄκουσας : Ἡ Ἀθηνᾶ δὲν ἔπαυσε ποτέ νὰ προστατεύῃ τὸν Ὀδυσσεύα. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ναυάγιόν του πρὸ τῆς νήσου τῶν Φαίακων εἰς μάτην ἐπεκαλεῖτο αὐτὴν ὁ Ὀδυσσεύς, διότι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐναντιωθῇ ἡ θεὰ εἰς τὴν ὄργην τοῦ Ποσειδῶνος. Ἦδη ὅμως ἐτελέσθη ἡ βουλή τῆς εἰμαρμένης νὰ διασωθῇ ὁ Ὀδυσσεύς εἰς τὴν γῆν τῶν Φαίακων καὶ ἐντός ὀλίγου ἀναφανδὸν πλέον ἢ γλαυκῶπις θεὰ θὰ παρακολουθῇ καὶ θὰ καθοδηγῇ τὸν ἥρωα.

Ρ Α Ψ Ω Ι Δ Ι Α Π

στ. 154—185

α) 154—166· — ἦ· πρκτ· τοῦ ἡμί = λέγω· ζ 198. — ὄρωσε· ὄρονμι = ἐγείρω, κάμνω τινὰ νὰ κινηθῇ. — σφοροβός = χοιροβοσκός (σῶς + φέρω = τρέφω). — δησάμενος· ἐδήσαιτο· δοῦμαι· ε 44. — ἔεν· ἦεν· παρατ. τοῦ εἶμι. — οὐδ' ἄρα = καὶ φυσικά δέν . . . — λῆθε· λήθω,

λανθάνω=διαφεύγω τὴν προσοχήν. — *σταθμός*=ἡ στάνη τῶν χοίρων. — *κίων·ζίω*· α 22. — *υφορβός*=χοιροβοσκός (ῦς=χοῖρος+φέρω=τρέφω). — *σχεδόν*· ε 228. — *δέμας*· ε 212. — *ἦϊκτο*=εἶχεν ἔξομιοιωθῆ, εἶχε λάβει τὴν μορφήν. (παθ. ὑπερσ. τοῦ *ἔοικα*, *ἔικτο* καὶ *ἦϊκτο*). — *ἀγλαός*=ἔξοχος, ὠρατός. — *ἔργα*=ἐργόχειρα. — *ιδυίη*· θηλ. τοῦ *εἰδώς-οἶδα*. — *κατὰ ἀντίθυρον*=ἔξω, ἀπέναντι τῆς εἰσόδου. — *ἡ κλισίη*=ἡ καλύβη (*κλίνω*). — *οὐ πω*=οὐδαμῶς, κατ' οὐδένα τρόπον. — *ἐναργής*=ὄρατός, ὀλοφάνερος (*ἀργής-ἀργός*=στιλπνός, φωτεινός· πρβλ. *ἄργυρος*). — *ύλάοντο·ύλάομαι*=ύλακτῶ, γαυγίζω. — *κνυζήθμους*=οὐρλιασμα. — *ἐτέρωσε*=εἰς τὸ ἄλλο μέρος. — *φόβηθεν*=ἔφυγαν τρομογέμενοι. — *ἦλθεν*· ὁ Ὀδυσ. — *παρέκ τειχίον*=ἔξω πλησίον τοῦ περιφράγματος. — *πάρουθε*=πρό, ἔμπροσθεν.

167—171 — *ἔπος*=τόν λόγον, τὸ σχέδιόν σου. — *φάο*=νά εἰπῆς, νά ἀποκαλύψῃς. Μέσ. ἔνεστ. ἐκ ρίζ. *φα-*τοῦ *φημί*. — *ἐπίκειυθε· κεύθω*· ζ 303. — *θάνατον καὶ κῆρας*· ε 387. — *ἀραρόντε· ἀραροῖσσω*· εἰς τὴν σημ. τοῦ παρασκευάζω. — *ἐρχησθον*· τὸ ρ. ὅπως καὶ ἡ μηχ. *ἀραρόντε* εἰς δυϊκ. ἀριθμ. — *δηρόν*· ζ 220. — *σφῶϊν*=ἀπὸ σᾶς τοὺς δύο· γεν. δυϊκ. τῆς ἀντων. σὺν-ὑμεῖς. — *μεμαυῖα· μεμαῶς*· ε 375.

172—180 — *ἦ*· π 154. — *ἐπεμάσασατο· ἐπιμαίομαι*=ἐγγίζω. — *φᾶρος*· ζ 214. — *εὐπλυνές*=καλοπλυμένον. — *δέμας*· ε 212. — *ὠφέλλε· ὀφέλλω*=αὐξάνω. — *ἦβη*=νεότης, ἀκμή. — *ἄψ*=πάλιν, ἐκ νέου. — *γναθμός*=σιαγών, παρειά. — *τάνυσθεν*=ἔτεντώθησαν, ἐξηλείφθησαν ἀπ' αὐτὰς αἱ ρυτίδες (*τανύομαι*· ε 68). — *κνάνεος*=βαθὺς κυανοῦς, μαῦρος. — *τὸ γένειον*=ἡ κάτω σιαγών, τὸ πηγούνι. — *ἔρξασα· ἔρδω*· α. 293. — *πάλιν κίε*=ἔφυγε. — *ἦιεν· ἦει, εἶμι*. — *ἡ κλισίη*· π 159. — *θαμβῶ τινα*=μένω ἔκθαμβος εἰς τὴν θεάν τινός. — *ταρβῶ*=τρομάζω, φοβοῦμαι. — *ἐτέρωσε*=πρὸς ἄλλο μέρος. — *βάλε ὄμματα*=ἔρριψε, ἔστρεψε τὰ βλέμματά του. — 180 = α 122.

181—185 — *νέον*=μόλις πρὸ ὀλίγου. — *ἠέ πάρουθεν*· ἡ πρίν. — *εἶματα*· ζ 26. — *ὁ χρώς*· ζ 61. — *ἦ μάλα*=ἀναμφιβόλως. — *ἔληθι*=γενοῦ ἴλεως· πρστικτ. ρήμ. *ἔλημι ἢ ἔλησω* (ἐκ ρίζ. *ἰλάω-ἴλεως*). — *δώομεν*· ὑποτικ. ἀορ. τοῦ *δίδωμι*. — *κεχαρισμένα*=εὐπρόσδεκτα ὑπὸ σοῦ, ἔπομ. μεγαλοπρεπῆ. — *λερά*· α 61. — *τετυγμένα*=κατεσκευα-

σμένα, κατειργασμένα* ρ. *τεύχω* ἦτοι θὰ σοῦ δώσωμεν ὡς δῶρον σκευὴ χρυσοῦ. — *φείδομαι* = προφυλάττω, προστατεύω.

β) — Σχηματισμὸς τοῦ παρατ. τοῦ *εἶμι* κατὰ τὰ βαρύτερα: *ἔεν*. — Θηλ. τῆς μτχ. τοῦ *οἶδα* ἐκ τῆς ρίζ. *ιδ-*: *ιδυῖα*.

— Τὸ *φημί* εἰς τύπους μέσης φωνῆς: προστ. *φάο, ἔφατο, φάσθε*. ζ 201). κ. ἄ.

— Δυϊκὸς τῆς ἀντων. *σύ*: *σφῶϊ, σφῶϊν*.

— Κατάληξις γ'. πληθ. παθητ. ἀορ. — *θεν*: *τάνυσθεν*.

γ) — *κύνες τε ἴδον*: Καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευον, ὅτι οἱ κύνες καὶ ἄλλα ζῶα ἔχουν μυστικὴν αἴσθησιν, διὰ τῆς ὁποίας ἀντιλαμβάνονται ὑπερφυσικὰ φαινόμενα. — *ἄλλοιὸς φάνης*: Ἡ μεταμόρφωσις αὐτῆ τοῦ Ὀδυσ. δὲν εἶναι ὅπως ἢ ἐν ζ 230. Ἐκεῖ ἢ Ἀθηνᾶ τὸν ἔκαμε νὰ φαίνεται ὠραῖος, χωρὶς νὰ μεταβάλη χαρακτηριστικά, ἐνῶ ἐδῶ κατὰ μαγικὸν τρόπον γίνεται ἀγνώριστος. Τοιαῦται μεταμορφώσεις ἦσαν σύνηθες θέμα εἰς τὴν ἐπικὴν ποίησιν. — *δῶρα χρύσεια τετυγμένα*: Τὴν κατεργασίαν τοῦ χρυσοῦ εἰς σκευὴ γνωρίζομεν ἀπὸ τὰ εὐρήματα τῶν Μυκηναϊκῶν τάφων. Ἀπὸ τὰ *κτερίσματα* ταῦτα καὶ ἀπὸ περιγραφὰς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας κατανοοῦμεν, ὅτι ὁ χρυσοῦς εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν Ἀχαιῶν βασιλέων ἐχρησιμοποιεῖτο ἐν ἀφθονίᾳ. Οἱ κάτοχοι τοῦ πολυτίμου τούτου μετάλλου τὸ ἐχαίροντο εἰς τὴν καθημερινὴν χρῆσιν.

στ. 186—224

α) 186—193 — *τοί σοι* δοτ. ἠθικ. = πρὸς ἡσυχίαν σου, ἡσύχασε. — *εἰσκώ* ζ 152. — *σιναχίζω* = στενάζω. — *ἄλγεα* α 4. — *βία* = αὐθαιρεσία. — *ὑποδέγμενος* = ὑφιστάμενος, ἀνεχόμενος* ρ. *ὑποδέχομαι*. — *κύσε* *κυνέω* = φιλῶ, ἀσπάζομαι. — *κάδ δέ* ζ 230. — *ἦκε* *ἔημι* = ἀφίνω νὰ πέσῃ καί ε 316. — *χαμᾶζε* = κάτω, χάμω. — *πάρος*. α 21. — *ἦκε* ἀντικμ. *δάκρονον*. — *νωλεμές* ἐπίρρ. = συνεχῶς. — *Τηλέμαχος δέ* ἀντιθ. = ἄλλ' ὁ Τηλ. — *οὐ πω ἐπειθετο* = δὲν ἐπίστευεν ἀκόμα ἐντελῶς ἦτοι τὰ δάκρυα τοῦ ξένου τοῦ ἔκαμαν ἐντύπωσιν, ἀλλὰ δὲν ἐπίστευεν ἀμέσως τοὺς λόγους του. — *ἐξαυτίς* = πάλιν.

193—200—*δαίμων*=κάποιος θεός. —*ἀλλά θέλγει*=ἀλλ' εἶσαι θεός, ὅστις με θέλγει=μέ ἀπατᾷ. —*οὐ πως ἄν*=δὲν θὰ ὑπῆρχε τρόπος, δὲν θὰ ἦτο δυνατόν. —*μηχανόωτο*· *μηχανάομαι*=ἐνεργῶ, κατορθώνω. —*ᾧ αὐτοῦ νόω*· ἐῶ αὐτοῦ=μέ τὸν ἰδικόν του νοῦν, με τὴν ἰδικήν του εὐφυΐαν. —*ὄτε μή*=ἐὰν μή, ἐκτὸς ἐάν. —*ἑηίδιως ῥαδίως*. —*ἐθέλων*=κατὰ τὴν θέλησιν του. —*θείη*· *τίθημι*=καθιστῶ. —*ἧ γάρ τοι*=διότι πράγματι. — *νόον*· π 181. —*αἰκίης*=εὐτελής. —*ἔσσο*· ὑπρσντ. τοῦ *ἔννμαι* (ρίζ. *ἔσ*—*ἔσνμαι*).

201 212—201=ε 214. —*οὐ σε ἔοικε... ἀγάσθαι*· ἡ σειρά τῶν λέξ. : οὐ ἔοικέ σε θαυμάζειν περιώσιον οὐτ' ἀγάσθαι φίλον πατέρα ἔνδον ἔόντα. —*οὐ ἔοικε*=δὲν εἶναι πρέπον. —*θαυμάζω*=ἀπορῶ. —*ἔνδον ἔόντα*=διότι εὐρίσκεται εἰς τὴν πατρίδα του. —*περιώσιον*=ὑπερβολικά (*περιούσιον*, *περὶ*=πολύ+*εἰμί*), εἰς τόσον βαθμόν. —*ἀγάσθαι*· *ἄγμαι*=ἐκπλήττομαι. —*τοι*· σοι· συναπτ. πρὸς τὸ *ἐλεύσεται*. —*ὄδ*· *ἐγὼ*=ἐγὼ ἐδῶ. —*τοιόσδε*=μέ αὐτὴν τὴν μορφήν, ὅπως με βλέπεις. —*ἀληθεῖς*· *ἀλάομαι*· ε 377. —*τόδε ἔργον*=τοῦτο, δηλ. ἡ μεταμόρφωσίς μου εἶναι ἔργον. —*ἀγελείη*=ἡ δίδουσα λάφυρα (*ἄγω*+*λείη*). Ἐπίθ. τῆς Ἀθηνᾶς. — *πιωχὸς*=ἐπαίτης (*πιώσσω*=ζαρώνω). — *ἐναλίγκιος*· *ἀλίγκιος*=ὅμοιος. — *περὶ χροῖ*· π 182. —*ἑηίδιον ῥάδιον*. —*κνδῆναι*· *κνδαίνω*=δοξάζω, ἐξυψώνω. —*βροτός*· μετὰ τοῦ *θηητός*=ἄνθρωπος. —*κακῶσαι*· *κακῶ*=βλάπτω, ἐξευτελιζῶ.

213—223 —*ὡς ἄρα φωνήσας*=ἀκολούθως, ἀφοῦ εἶπεν .. —*ἀμφιχυνθεῖς*· *ἀμφιχέομαι*=περιπτύσσομαι. —*λείβω*· ε 84. —*ἕμερος*=πόθος (*ἱμείρομαι*· α 59). —*ὑπὸ ὄρωτο*=προεκλήθη ἐνδομύχως (*ο*. *ῶρνυμαι*). —*γός*=θρήνος. —*λιγέως*=διαπεραστικά, δυνατά. —*ἀδινώτερον*=περισσότερον, με θρήνον διαρκέστερον (*ἀδινός*· α 92). —*οἰωνοί*· α 202. —*φήνη*=εἶδος ἀετοῦ. —*αἰγυπιὸς*=γύψ (*αἶξ*+*γύψ*, διότι οἱ γύπες ἀρπάζουν αἶγας). —*οἴσι*· ἡ δοτκ. εἶναι κτητ. καὶ ἦθ.=τῶν ὁποίων τὰ τέκνα πρὸς λύπην τῶν. —*ἐξείλοντο*· *ἐξαιροῦμαι*=ἀφαιρῶ, ἀρπάζω. —*πάρος*· α 21. —*πειτηνά*=ἰκανὰ νὰ πετοῦν. —*ὡς ἄρα*=ἔτσι λοιπόν. —*ἐλεεινὸν δάκρυον*· περιληπτ.=δάκρυα προκαλοῦντα τὸν οἶκτον. —*εἴβω*· *λείβω*. —*καὶ νυ κ' ὄ*

δυρομένοισιν ἔδν—καὶ ἔτσι θὰ ἔδνεν. —*ὀδυρομένοισι* ἔνν. αὐτοῖς = ἐν ᾧ οὗτοι ἔκλαιον. — *αἴψα*—αἴφνης—223-224=α 172·173.

β) —*ω* ἀντὶ *ου*: *περιώσιον* (*περιοῦσιον*).

—“Ἐτερος τύπος τοῦ ὀνόμ. Ἰθάκη: Ἰθηνναίη.

γ) —*ὄδ’ αὐτὸς τοιόσδε*: Ὁ Τηλέμαχος δὲν ἐγνώριζε τὴν μορφήν τοῦ πατρὸς του καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ὅδ. λέγει πρὸς αὐτόν: ἐγὼ εἶμαι ὁ Ὅδ. καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ μορφή μου. —“*Ὡς ἄρα φωνήσας κατ’ ἄρ’ ἔξετο*: Μὲ δραματικὴν τέχνην ὁ ποιητὴς παριστᾷ τὸν Ὀδυσσεὰ νὰ λυγίζη ἀπὸ τὴν συγκίνησιν κατὰ τὴν μεγάλην αὐτὴν στιγμὴν τῆς ζωῆς του. Ὁ ἐναγκαλισμὸς τοῦ Τηλεμάχου καὶ τὰ δάκρυα πατρὸς καὶ υἱοῦ ἀποτελοῦν ἐπίσης θαυμαστὴν παρένθεσιν εἰς τὸν διάλογον, ὁ ὁποῖος ἦτο φυσικὸν νὰ διακοπῇ. — *ἀδινώτερον ἢ οἰωνοί*: Ὁ θρῆνος τῶν πτηνῶν, ὅταν χάσουν τὰ μικρά των, εἶναι τόσο ἐπίμονος καὶ γοερός, ὥστε νὰ θεωρῆται ὡς ἡ σφοδρότερα ἐκδήλωσις ψυχικοῦ πόνου. Συχνάκις οἱ ποιηταὶ μεταχειρίζονται τὴν παρομοίωσιν αὐτὴν.

στ. 225—265

α) 225—239—*τοιγὰρ*—βεβαίως. —*τοι* συναπι. πρὸς τὸ *καταλέξω*. —*ναυσικλυτός*· *ναυσικλειτός*· ζ 22. — *καὶ με εὔδοντα...* Ἰθάκην. σειρ. λέξ.: *καὶ με κάτθεσαν εἰς Ἰθάκην ἄγοντές με εὔδοντα ἐν νηϊ θοῇ ἐπὶ πόντον*. — *εὔδω*—κοιμῶμαι. — *κάτθεσαν*—ἀπεβίβασαν. — *ἔπορον*· ε 372. — *ἄλις*—ἀρκετά. — 231=ε 38. — *τὸ σπῆος*=*σπέος*· α 15. — *ἰότης* = θέλησις. — *κέονται* = κεῖνται. — *ὑποθημοσύνη* = συμβουλή, ὑπόδειξις (*ὑποτίθημι*). — *βουλευώ*—συσκέπτομαι. — *καταλέγω* = ἀναφέρω κατὰ σειράν. — *θυμὸς ἀμύμων* = εὐγενὴς καρδιά. — *μερμηρίξας* = ζ 141. — *φράσσομαί κεν* — θὰ σκεφθῶ, ὅσον δύναμαι. — *ἦ-ἦ*—ἐάν— ἦ. — *νώϊ*—ἡμεῖς οἱ δύο. — *δυνησόμεθά κεν*—θὰ δυνηθῶμεν. — *ἀντιφέρομαι*—ἀντιμετροῦμαι. — *μούνω*· μόνω· — *ἄνευθε*—ἄνευ. — *δίξημαι*· α 261.

240-257. — *ἦ τοι*—ἀληθῶς, πράγματι. — *αἰχμητής*—ὁ διὰ τοῦ δόρατος μαχόμενος, ὁ μαχητής. — *ἐπίφρων* = συνετός, φρόνιμος. — *χεῖρας-βουλήν*· αἰτιατικοὶ τοῦ κατὰ τι. — *ἦ ἄγῃ*—θαυμασμός. — *οὐδέ*

κην εἶη—καὶ δὲν θὰ ἦτο δυνατόν.—*ἰφθιμος*—ἰσχυρός, ἀκμαῖος.—*ἀτρεκέες*—ἀκριβῶς, κατ' ἀκριβῆ ἀριθμόν.—*οὔτε δὴ οἶαι*—οὔτε δύο μόνον δεκάδες.—*τάχα*—ἀμέσως.—*εἴσομαι*—μέλλ. τοῦ οἶδα.—*κοῦρος*—νέος.—*κεκριμένος*—ἐκλεκτός. ρ. *κρίνω*—χωρίζω, ἐκλέγω.—*δρηστήρ*—ὕπηρετης (ρ. *δρῶ*).—*πίσυρες*· ε 70.—*φῶς*· α 324.—*ἔασιν*—*εἰσίν*.—*ἄριστοι*—εὐγενεῖς.—*ἄμα*—μαζί.—*δοῖώ*—δύο.—*δαήμων*—εἰδικός.—*δαιτροσύνη*—ἡ τέχνη τοῦ τεμαχίζειν τὸ κρέας. (*δαιτρός*· α 141).—*εἰ ἀντήσομεν τῶν*—ἐάν συναντήσωμεν αὐτούς.—*μή*—ἐνδοιαστ. πρότασις ἐκ ρήμ. ἐννοουμένου *δέδοικα*.—*πολύπικρα καὶ αἰνά*—κατὰ τρόπον πολὺ πικρὸν καὶ φοβερὸν.—*ἀποτίσαι*—*ἀποτίνομαι*—ἐκδικοῦμαι, τιμῶν.—*βία*—βιαιοπραγία. Τὸ νόημα: φοβοῦμαι, μήπως ἡ ἐκδίκησις, τὴν ὅποίαν μελετᾷς ἐναντίον τῶν μνηστήρων προκαλέσῃ τὴν καταστροφὴν σου.—*ἀμύντωρ*—βοηθός.—*φράξεν*· *φράζομαι*—συλλογίζομαι.—*ὃ κέν τις ἀμύνη*· ὅστις ἂν—ὁ ὁποῖος θὰ ἠδύνατο νὰ μᾶς βοηθήσῃ.—*πρόφρονι θυμῷ*—μὲ προθυμίαν.

258—265.—*σύνθεο*· ρ. *συντίθημι*—προσέχω καὶ κατανοῶ.—*ἀρκέσει*· *ἀρκῶ*—βοηθῶ.—*ἐσθλὸν τούτω ἐπαμύντορε*· ὄνομαστ. δυϊκ.—*τοὺς ἀγορεύεις*—τοὺς ὁποίους ἀναφέρεις.—*ῥψι*· ἐπίρρ.—ὕψηλά.—*καθημένω περ*—μολονότι κάθηνται.—*ὦ*—οἱ ὁποῖοι, δηλ. οἱ δύο ἐπαμύντορες.—*κρατέουσι*· μετὰ δοτκ.—κυβερνῶσι.

β) — Ἐπικός τύπος τοῦ *κεῖμαι* εἰς τὸ γ' πληθ. *κέονται*.

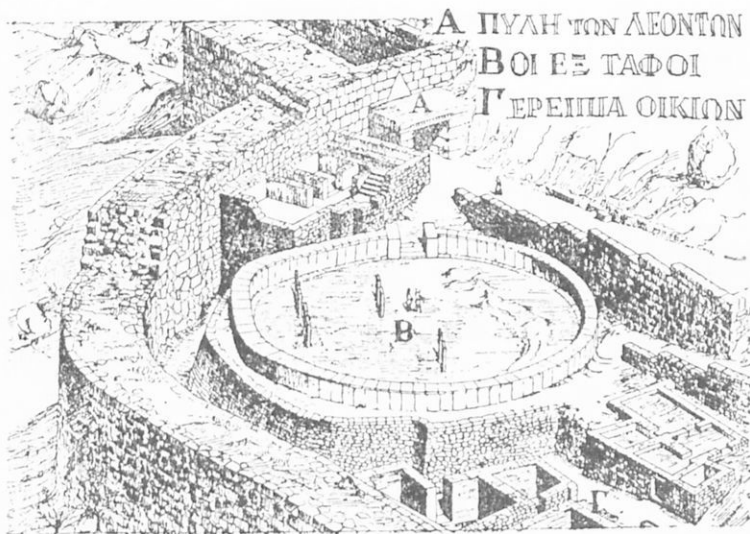
— Δυϊκός ἀριθμ. τοῦ ἐγώ: *νώϊ (ν)*.

— Γ' πληθ. τοῦ εἰμί: *ἔασι (ν)*.

γ) — *χεῖρας αἰχμητῆν καὶ ἐπίφρονα βουλήν*: Κατὰ τὸν Ὀμηρον τὸς ἰδεώδους βασιλέως εἶναι ὁ συνδυάζων τὰς ψυχικὰς ἀρετὰς μὲ τὴν πολεμικὴν ἀνδρείαν. Κατ' ἄλλην ἔκφρασιν τοῦ Ὀμήρου ὁ ἀρχηγὸς ἐνὸς λαοῦ πρέπει νὰ εἶναι «ἀγαθὸς βασιλεὺς κρατερός τ' αἰχμητής». — *ἔξ δὲ δρηστήρες...*: Οἱ μνηστήρες ἔχοντες μαζί καὶ τὴν ἀκολουθίαν τῶν ἀπὸ θεράποντας καὶ κήρυκας ἀπετέλουν μέγαν ἀριθμόν καὶ ἦσαν ἤδη ἐχθροὶ ἐπικίνδυνοι διὰ τὸν Ὀδυσσεύα. Ἄλλ' ἢ βεβαίως τοῦ Ὀδυσσεύος, ὅτι δύο ἀκατάβλητοι ἐπαμύντορες, ὁ

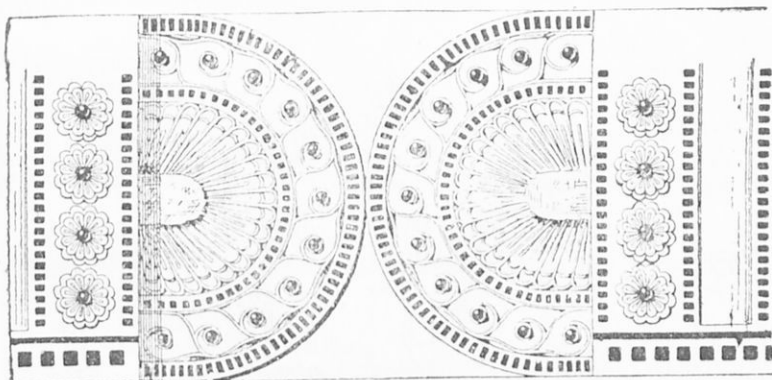
Ζεὺς καὶ ἡ Ἄθηνᾶ, θὰ βοηθήσουν τοὺς ἐκδικητὰς προεξαγγέλλει
τὴν εὐτυχή λύσιν τοῦ δράματος, τὸ ὁποῖον ἐτάραξε τὸν οἶκον τοῦ
Ὀδυσσέως.

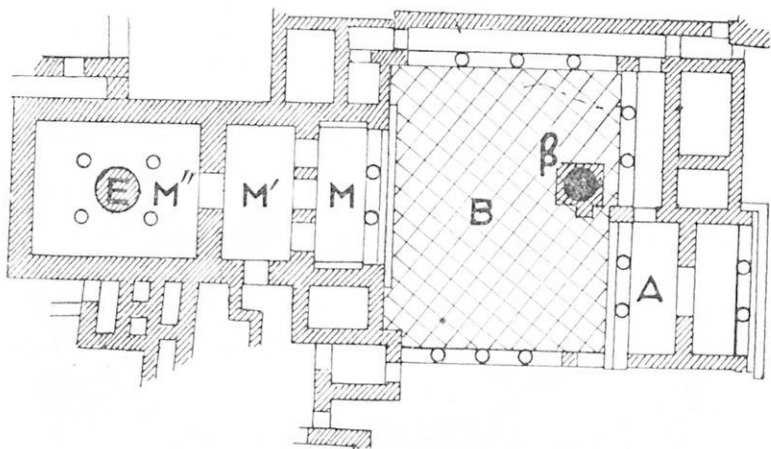
Εκ. 1. Ὁ κυκλικὸς περίβολος ἐν τῇ ἀκρόπολει τῶν Μυκηνῶν, ὅπου οἱ τάφοι τῶν βασιλέων, καὶ μέρος τοῦ τείχους τῆς ἀκρόπόλεως τῶν Μυκηνῶν.

(Ἀναπαράστασις)

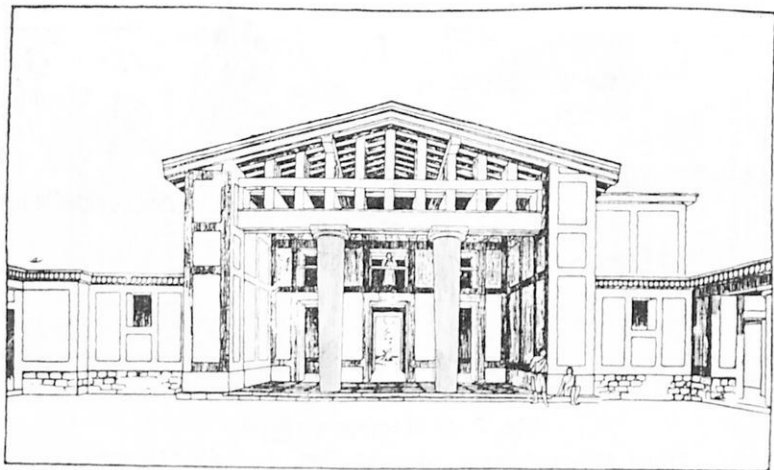
Εκ. 2. Διακόσμησης τείχων.

Πλάξ ἐξ ἀλαβάστρου ἀποτελοῦσα τὸν καθ' Ὁμηρον «θριγκὸν κυάνοιο» καὶ εὑρεθεῖσα ἐν τῇ αἰθούσῃ δώματος τοῦ ἐν Τίρυνθι μεγάρου.

Εικ. 3. Σχέδιον μεγάρου.

- A. Πρόπυλον αὐλῆς τοῦ ἀνακτόρου
- B. Αὐλή τοῦ ἀνακτόρου
- β. Βωμὸς
- M. Αἴθουσα δώματος
- M'. Πρόδομος
- M''. Κυρίως μέγαρον
- E. Ἐσχάρη

Εικ. 4. Ἐξωτερικὸν μεγάρου (ἀναπαράστασις)

Εικ. 5. Παιγνίδιον πεσσῶν.

(Αναπαράστασις ἐξ ἀρχαίου ἀγγείου)

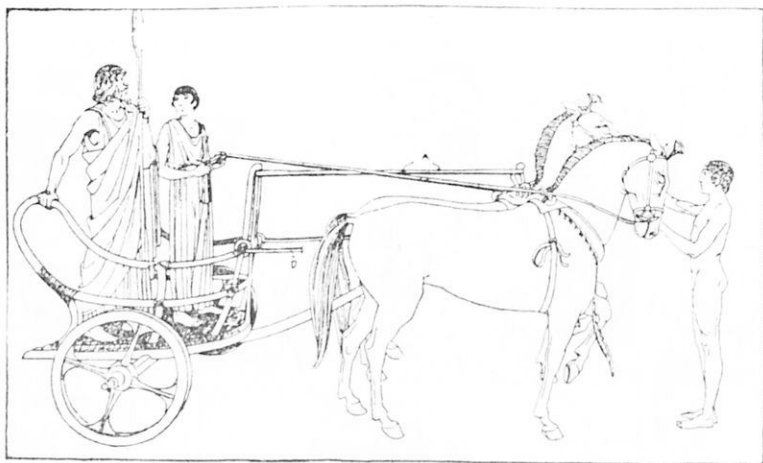
Εικ. 6. Μυκηναϊκὰ ἀγγεῖα

- A. Ἀγγεῖον τύπου κρατήρος
- B. Μυκηναϊκὴ πρόχους

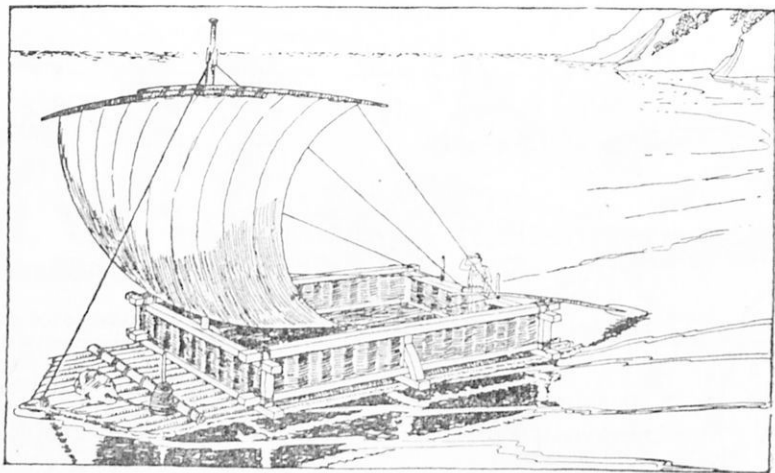

Εικ. 7. Ἀχαιοὶ πολεμιστὰι φέροντες πῆληκα μὲ λόφον καὶ φάλους ἐξέχοντας ὡς κέρατα. Φοροῦν θώρακα, κάτωθεν τοῦ ὀποίου φαίνεται ὁ χιτῶν καὶ κρατοῦν ἀσπίδα καὶ δόρυ.

(Ἐκ πηλίνου ἀγγείου ἐκ Μυκηνῶν)

Εικ. 8. Ἄρμα (ἀναπαράστασις)

Εικ. 9. Ἡ σχεδία τοῦ Ὀδυσσεῶς.

(Ἀναπαράστασις κατὰ περιγραφὴν τῶν στίχ. ε 234—261)

Δευτέρα

---

*Εκδόσεις, βιβλιοδέτησις ΧΡΗΣΤΟΥ ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ Καπνοκοπηρίου 6 — *Αθήναι

Sandwich Paolungo
1971
TEK-11-11

Η Γουερρί
και Δόρα Μισωύρης
δ' Αθηνών.

Στο συλλογικό του Αθηνών

